

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

MEHMET ALİ GÜLLER

SURİYE'NİN SEVR'İ

AMERİKAN KORİDORU

Kaynak Yayınları No: 819

Yayıncı Sertifika No: 14071

ISBN: 978-975-343-974-9

1. Basım: Ekim 2015

Genel Yayın Yönetmeni

Erdem Ergen

Editör

Kurtuluş Güran

Redaktör

Gökçe Şenoğlu

Sayfa Tasarım

Güler Kızılelma

Kapak Tasarım

Bora Gürsoy

Baskı ve Cilt

İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Çobançeşme Mah. Sanayi Cad. Altay Sk. No: 8

34196 Yenibosna/İstanbul Tel: 0212 496 11 11

Matbaa Sertifika No: 10614

© Bu kitabın yayın hakları Analiz Bas. Yay. Tas. Gıda Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.'nindir.

Eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

ANALİZ BASIM YAYIN TASARIM GIDA TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

**Galatasaray Meşrutiyet Caddesi Kardeşler Han No: 6/3 Beyoğlu
34430 İstanbul**

www.kaynakyayinlari.com • iletisim@kaynakyayinlari.com

Tel: 0212 252 21 56-99 Faks: 0212 249 28 92

MEHMET ALİ GÜLLER, 1974 yılında Malatya-Arguvan'da doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Adana'da, yükseköğrenimini İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) Gemi İnşaatı ve Deniz Bilimleri Fakültesi'nde tamamladı.

1995-1997 yıllarında İşçi Partisi Öncü Gençlik içinde yer aldı ve Öncü Gençlik İstanbul Başkanlığı yaptı.

1998 yılında *Bilim ve Ütopya* dergisinde Bilim ve Ütopya Gençlik Kulübü çalışması yürüttü.

1999 yılında haftalık *Aydınlık* dergisinin idari bölümünde çalıştı.

2001-2006 yılları arasında *Aydınlık* dergisi ve Ulusal Kanal'da çalıştı. *Aydınlık* dergisinde Genel Yayın Yönetmenliği ve Yazı İşleri Müdürlüğü, Ulusal Kanal'da da Haber Müdürlüğü yaptı.

2007-2011 yılları arasında Ulusal Kanal'da "Ufuk Ötesi" programını hazırlayıp sundu.

2008-2011 yılları arasında *Teori* dergisi Yazı Kurulu Üyeliği yaptı.

2007-2012 yılları arasında Gemi İnşaatı ve Gemi Makineleri Mühendisi olarak çalışan Güller, TMMOB Gemi Mühendisleri Odası'nda 41. Dönem (2008-2010) Yönetim Kurulu Üyeliği yaptı.

2011 yılından itibaren günlük *Aydınlık* gazetesinde "Ufuk Ötesi" isimli köşesinde politika yazıları yazıyor.

Güller'in Kaynak Yayınları'ndan çıkan *ABD'nin Neo-Osmanlı Projesi/ Büyük Kürdistan, Hükümet-PKK Görüşmeleri (1986-2011)* ve *İŞİD: Kara Terör ile Kırmızı Kedi* Yayınevi'nden derleme olarak çıkan *Soros, CFR ve Arap Ayaklanması* isimli kitapları bulunmaktadır.

Görkem Demirdöğeri Güller ile evlidir.

MEHMET ALİ GÜLLER

**SURİYE'NİN SEVR'İ
AMERİKAN
KORİDORU**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ NİYETİNE	13
Aydınlık Gazeteciliğinde 2000'li Yılların Ürünü	13
Bölgesel Parselasyonu Anlama Kılavuzu	16
Yeni Sürecin Başlangıcı	
1989 Paris Kürt Konferansı	17
Birinci Dönüm Noktası: Körfez Savaşı (1991)	19
İkinci Dönüm Noktası: Suriye	20
Türkiye'nin Kritik Seçimi: Bölgeyle mi, Amerika'yla mı?	22

BİRİNCİ BÖLÜM

IRAK KORİDORU

Pentagon'un Kürt Senaryosu	25
ABD'nin "Üç İsrail" Planı	27
Irak Koridorunu Çekiç Güç Kurdu	28
36. Paralel: Irak Koridorunun Sınırı	29
36. Paralel: PKK İçin Güvenli Bölge	30
Irak Koridorunda İlk Hükümet	30
Çekiç Güç'e Çelik Harekâtı	31
Öcalan'ın Türkiye'ye Şartlı Teslimi	33
Türkiye'nin Irak Koridoruna Katkıları	34
Özerk Kerkük Havucu	36
Türkiye AB Kapısına Çivilendi	36
Ekonomik Kriz Tehdidi	37
Kürt Devleti Savaş Nedeni	38
11 Eylül ve BOP	39

TSK Irak'a ABD Müdahalesine Karşı	40
Türkiye-Rusya-İran Hattı	41
Ecevit'e Operasyon	42
Koridorun Anayasası İlan Edildi	42
Koridor Parlamentosu Yeniden Açıldı	43

İKİNCİ BÖLÜM

SURİYE KORİDORU

Mübarek, Mursi, Sisi	47
Libya ve Suriye'de Batı Destekli Kalkışma	49
Model Ortak: AKP Hükümeti	51
AKP'nin Esad'ı Hızla Devirme ve İhvan İktidarı Kurma Hedefi	52
Suriye'yi Üç Bölme Hedefli Dönem	53
"Türkiye'yi Kürtlerle Büyütme" Hedefli Dönem	55
"İŞİD'le Mücadele ve 82. İl Halep" Hedefli Dönem	59

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ABD-İSRAİL BELGELERİNDE KORİDOR

CAP: ABD, Türkiye ve Kürt Bölgeleri; Barış Sürecinin Durumu Raporu	62
Obama'nın İŞİD Stratejisi	65
Brookings Raporu: Güvenli Bölgelerle Konfederal Suriye	66
INSS Analizi: Dört Parçalı Suriye	67

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KORİDORLARI KAYNAKLAMA

İŞİD'in Kobani'ye Saldırması	72
Erdoğan'ın Kobani Tavrı	73
ABD Kobani'de Ankara'yı Stratejisine Mecbur Etti	75
Kobani'nin Üç Sonucu	76

AKP'nin Güvenli Bölge Talebi	77
Eğit-Donat Programı	78
Şah Fırat Opeasyonu	80
Ankara-Riyad Anlaşması	82
Riyad-Tel Aviv Anlaşması	84
Tel Aviv-Ankara Teması	86

BEŞİNCİ BÖLÜM

İNCİRLİK MUTABAKATI: 2. ÇEKİÇ GÜÇ

Suruç Bombası, IŞİD Belgesi Şantajı, Halep ve PKK Havucu	89
Obama'nın Telefonuyla Gelen İmza	92
BM ve TBMM Yok Sayıldı	93
AKP ABD'yle Nikâh Tazeledi	94
İncirlik Mutabakatında Neler Var	95
PKK'yi Vur, PYD Kantonlarını Tanı Anlaşması	98
Güvenli Bölge	104
Halep Operasyonu	106
Temiz Bölge	109
Güvenli Bölgeye Tepkiler	112
İncirlik Amerikan Koridoruna Kalkan	113
Açılım'a Yeni Düzlem	115
ABD İncirlik Mutabakatıyla Ne Kazandı	120
Erdoğan İncirlik Mutabakatıyla Ne Kazandı	121
McGurk: Mutabakatla TSK-Pentagon İlişkisi Derinleşecek	122
Jeffrey: Türk-Amerikan İlişkileri Çıkışta	135

ALTINCI BÖLÜM

KORİDORUN PETROGAZPOLİTİĞİ

Batı Asya'da Petropolitik	141
Türkiye'nin Rolü	142
Basra'dan Doğu Akdeniz'e	146
Petrol-Doğalgaz Boru Hatları ve Projeleri	147
	148

Rusya ile Türk Akımı	150
Doğu Akdeniz Gazı Batı'ya Nasıl Ulaşacak	152
Erdoğan-Barzani Kaçak Petrol Ortaklığı	154
Ankara-Erbil Enerji Eksen	156

YEDİNCİ BÖLÜM

KORİDOR ÇARPIŞMALARI:

ATLANTİK CEPHESİ - BÖLGE CEPHESİ	161
Cenevre Süreci ve Ukrayna Krizi	163
Moskova Platformu'na NATO Tehdidi	165
Putin'in Suriye Planı	167
Rusya'nın Suriye'ye Askeri Destek Süreci	171
Rusya Libya Hatasını Tekrarlamayacak	174
İncirlik'e Karşı Lazkiye	175
Özel Savaştan Cephe Savaşına	177
Rusya: AKP Hayali Hedefler Peşinde	179
ABD'nin Rusya'ya Yanıt Arayışı	183
Rusya'nın Hedefi Güvenli Bölgeyi Engellemek	187
Rusya'nın Askeri Müdahalesinin Sonuçları	191

SEKİZİNCİ BÖLÜM

BÖLGE BARIŞI İÇİN BATI ASYA BİRLİĞİ	195
Küreselleşmeye Karşı Bölgeselleşme	196
Batı Asya Birliği	196
KRONOLOJİ	199
AD DİZİNİ	205

ÖNSÖZ NİYETİNE

Aydınlık Gazeteciliğinde 2000'li Yılların Ürünü

Aydınlık, özellikli bir sol gazetecilik geleneği.

Önce solu, giderek Türkiye'nin siyaset hayatını etkilediler. Hem de kalın bir damar olarak.

Her dönemde bir analizci-yazar havuzları oldu.

Onlar doldurdu, medyanın geleneksel kurumları havuzdan ithalat yaptılar ("ihracat" demiyorum).

Bir dönem, "eski" Aydınlıkçıların etkili olmadığı gazete-dergi yoktu neredeyse. Özellikle 1980'li, 1990'lı yıllarda.

★ ★

Bunu ilk 1983'te fark ettim.

Güneş gazetesi haber merkezine yeni başlamıştım.

Bir editörler toplantısı.

Genel Yönetmen Güneri Cıvaoğlu bir ihtiyaçtan söz etti.

İstanbul'un ilçeleri için "acar" muhabirler bulmalıydık.

Kaynağı da gösterdi: Aydınlık. O çevreye bakmalıydık.

Gerekçesi hazırды: "İmkânları kısıtlıydı. Fakat çok başarılı gazetecilik yaptılar."

(Günlük Aydınlık gazetesi 12 Eylül 1980 darbesiyle birlikte kapatılmıştı ve çalışanlarının çoğu artık başka işler yapıyordu.)

Şaşırdım.

Evet: Aydınlık gerçekten de başarılıydı.

Fakat "karşı mahalle"den de böyle göründüğünü bilmiyordum.

★ ★

Bir not: O günlerde Güneri Bey'i "öteki mahalle"den sayıyordum. 1975-1982 arasında sağcı *Tercüman* gazetesini yönetmişti çünkü.

Sonradan Kanal D'de iki yıl daha yakın çalıştık. Program danışmanlığını yaptım.

Gördüğüm: AP-CHP karışımı bir yol izliyordu. Bir tür "Devlet Partisi" çizgisi yani.

★ ★

Aydınlık geleneği 2000'li yıllarla birlikte yelpazesini çeşitlendirdi. Görsel yayıncılıktaki sıfır tecrübesine rağmen televizyonculuğa da girdi: Ulusal Kanal.

Zorunlu bir emekleme dönemi.

Ardından AKP'li karanlık yıllar: Ergenekon süreci.

Bir de baktık ki, medyada AKP'nin zorunlu içtima dönemi başlamış. Hemen herkes hizada.

Çünkü: Muhalefetin bedeli ağır.

Ulusal Kanal: Kayıtsız şartsız muhalefeti göze alan tek ekran.

★ ★

Mehmet Ali Güller'i ilk Ulusal Kanal'da gördüm.

Ben meslekte 30'lu yıllarıma giriyordum. O henüz başında.

Arkadaşları adını kısaltmış, "Mali" diyorlardı.

İlk aylarda tam ne yaptığını hatırlamıyorum.

Çoğumuz gibi her işe koşturuyordu.

Fakat bir hususta hafızam net: Mehmet Ali, binadan hiç çıkmıyordu.

"Kanal'da yatıp kalkıyordu" diyemeyeceğim.

Evet, kalktığı kesindi. Fakat yattığından emin değildim.

Çünkü binada ne yatak vardı ne de yatacak oda.

Nerede uyuyor, nasıl dinleniyor bilmiyordum.

Sordum: Masa ve sandalyelerle idare ettiğini söylediler.
Sanıyorum bir-iki yıl böyle sürdü.

★ ★

Mehmet Ali'nin kendini fark ettirmesi sabahki haber toplantısıyla başladı.

İyi ifade ediyordu kendisini.

Takipçi ve ısrarlıydı.

Polemiği de seviyordu.

Giderek analizciliği öne çıktı.

(Bir küçük uyarı: Analizle polemik birbirini pek sevmez.)

★ ★

Burada bir parantez açayım.

Gazeteciliğe "ana akım" denilen medyada başladım. Üç-dördünün haber merkezlerinde çalıştım.

Sayırsız haber toplantısına katıldım.

Gündem nasıl takip edilir, haberler nasıl seçilir, geliştirilir, başlıklandırılır yaşadım.

Ulusal Kanal ve *Aydınlık* toplantılarında da bulundum aynı şekilde.

Bir kıyaslama yapacak kadar gözleme sahibim.

Önce katılım yönünden:

Aydınlık'ta sabah toplantıları açıktır. Stajyerler dahil herkes katılır. Tecrübeden verilir.

"Ana akım" medyada ise servis şefleri ve editörlerle sınırlıdır. Tecrübeden alınır.

İkincisi muhtevayla ilgili.

Aydınlık toplantılarında haberin stratejisi tartışılır öncelikle.

"Ana akımda" ise stratejinin önündeki haber önemlidir.

Yani:

Birinde haberin fikri konuşulur.

Diğerinde haberin tekniği.

★ ★

Bir özet:

Aydınlık bir okul.

"Ana akım"cular ise fabrika.

★ ★

Bir sonuç: Rahatlıkla söyleyebilirim.

Mehmet Ali'nin analizciliği Ulusal Kanal haber toplantılarında filizlendi, boy attı.

★ ★

Bir beklenti:

2015 yılının sonbaharındayız.

İş başa düştü. *Aydınlık*'ı neredeyse sadece gençler çıkarıyor.

Kıdem ortalaması dört-beş yıl.

Analizci/yazar havuzuna yeni adaylar var.

Bakalım, yüzdüklerini ne zaman göreceğiz?

★ ★

Bir de temenni.

Keşke: *Aydınlık*, haberin tekniğini biraz daha fazla konuşsa.

Bölgesel Parselasyonu Anlama Kılavuzu

Konumuza dönelim.

Okurları da farkındadır.

Mehmet Ali'nin enerjisi yerinde. Üretken de.

Hem günlük yazılarını yetiştirdi hem de kitap çalışmalarını aksatmıyor.

Suriye'nin Sevr'i: Amerikan Koridoru beşinci kitabı.

★ ★

Konu önemli ve riskli.

Önemli: Çünkü sadece Suriye'nin değil, bütün bölgenin kaderi çizilmek isteniyor.

Haritası masaya yatırılan ülkelerin başında da Türkiye bulunuyor.

Takip etmek, anlamak zorundayız.

★ ★

Riskli: Dumanı henüz tütmekte olanı kitaplaştırmış.

Mehmet Ali birikimine, durduğu yere, baktığı açığa güveniyor.

"Güncel tarihçilik" yapmış.

Adeta bir anlama kılavuzu hazırlamış; Irak ve Suriye'de başlatılan ve Türkiye'nin de kapsama alanında bulunduğu siyasi kadastro çalışması için.

Okuyucunun önüne aydınlatma fişekleri atıyor.

★ ★

Fakat hesaba katmak durumundayız: Süreç fazlasıyla oynak.
Belki daha işin başındayız.
Seyri muhtemel sürprizlerle dolu.

★ ★

Türkiye'den bakınca aşamaları çoğu kez ileriye sıçratıyoruz.
Şam'da, Beyrut'ta, Tahran'da konuştuklarım ise sabrı tanıyorlar.
10-15 yıllık bir dönemden söz ediyorlar.
Evet, kazanmaya odaklı.
Fakat topyekûn ağır maliyetli.
Maalesef: Bedel ödeyecekler arasında ülkemiz de sayılıyor.

Yeni Sürecin Başlangıcı

1989 Paris Kürt Konferansı

Konumuz "Amerikan koridoru".

Namı diğer "Kürt koridoru".

Irak'ın kuzeyinden Akdeniz'e uzatılacak siyaseten mayınlı coğrafya.

Olaylar o kadar hızlı seyrediyor ki, şaşmamak mümkün değil.

Sanki "mutasavver" bir alandan söz ediyoruz.

En fazla: Perde arkasında hazırlanmış bir plan var gibi konuşuyoruz.

★ ★

Oysa sahada işler aşırı basit ilerliyor.

Son 30 yıla bakmak yeterli.

1987 Temmuz'uydu.

Kuzey Irak'a dağ yoluyla ilk kez geçmiştim. Şemdinli'nin Derecik bölgesinden.

O zaman bilmiyordum. Ünlü kamp bölgesi Hakurk'un hemen yakınından giriş yapmışım.

PKK henüz küçük gruplar halinde vurkaçtaydı.

Zayıftı. Karanlıkta 6 saatlik kaçış payı olmadan eylem yapamıyorlardı.

★ ★

Irak tarafında bir hafta dolaştım.

Barzani peşmergelerinin küçük kamplarında kaldım.

Bir tek PKK'lıya rastlamadım.

Barzani peşmergelerinin de sabit alanları yoktu.

Irak ordusu ilerliyor, onlar hemen çekiliyordu.

★ ★

Talabani bölgesi?

Orada da durum farksızdı.

Ekim 1989'da Paris'te ilk uluslararası Kürt Konferansı yapıldı.

İki gün sürdü. Yerinde izledim.

Hamisi tanıdıktı: Madam Danielle Mitterrand.

Dönemin Fransa Cumhurbaşkanı François Mitterrand'ın eşi.

PKK dahil hemen bütün Kürt örgütleri fiilen çağırılmıştı.

Konferans aslında bir işaret fişegi idi.

Sovyet sistemi çatırdamakta. Çöküş hızlanmış.

Doğal sonuç: Batı için Ortadoğu'da sınırların bozulması dönemi gelmişti.

En kullanışlı araç da Kürt milliyetçiliği idi.

★ ★

Konferans'tan sonra Celal Talabani'yle uzun bir görüşme yaptım.

Zeki, kıvrak, gelişmeleri hızlı okuyan biriydi.

Tek kutupluluğa giden dünyada Batı'nın Kürt meselesine yeni bakışını şöyle özetlemişti:

"Moskova'nın kapısını çaldım. 'Kim var orada' dediler. Adımızı söyledik. 'Bir dahaki sefere gelin' dediler. Avrupa fena değildi. Amerika en iyisiydi."

Sordum: "En iyi kabulü Amerika mı gösterdi?"

Onayladı: "Evet, Avrupa'dan da iyiydi. Irak çok baskı yaptı, Amerikan Dışışleri benimle görüşmesin diye. Ve ilk kez de, CIA'nın alttan ilişki kurmaya çalışmasının dışında, Amerika Kürtlerle siyasi ilişki kurmuş oldu."¹

* * *

Sohbetimizde Kürt milliyetçiliğini tartıştık.
İtiraf edeyim, o dönemde küçümsüyordum hepsini.
Zayıftılar. Askeri sonuç alabilecek güçte gözüküyorlardı.
Kendisine söyledim de: "Bir kurtarılmış bölgeniz bile yok."
Varmış. İran sınırındaki dağ kamplarından söz etti.
(Notlarımda bulamadım. Tam hatırlamıyorum. Şimdi PKK'nın yerleştiği Kandil'de olabilir.)

İstersem beni oraya götürebileceğini söyledi.
O dönem çalıştığım *Milliyet*'i iknada zorluğu bildiğim için kabul etmedim.

Şimdi düşünüyorum: Gitmeliydim. Görmeliydim. Anlamalıydim.

Birinci Dönüm Noktası: Körfez Savaşı (1991)

İki yıl içinde hem dünya hem bölge değişti.
Saddam Hüseyin Irak'ı Kuveyt'i ilhak etti (2 Ağustos 1990).
Hesapsızdı. Zamansızdı. Ağır oldu bedeli.
ABD büyük bir askeri yığınakla bölgeye girdi (17 Ocak-28 Şubat 1991).

Irak iki operasyonu birden yedi.
Hem Kuveyt'ten çıkarıldı hem de ülkenin kuzeyi Bağdat'tan koparıldı.

Üç Kürt vilayeti "uçuşa yasak bölge" ilan edildi (5 Nisan 1991).
Şu ünlü "36. paralel" kararından söz ediyorum.
Çekiç Güç düzeni kuruldu.
Böylece Kuzey Irak'ta Barzani devletinin temeli atıldı.

* * *

Tuhaf bir durum.
Aynı konuda hem haklı çıkmış hem de yanlışmıştım.

1 Rafet Ballı, *Kürt Dosyası*, Cem Yayınları, İstanbul, 1991, s.485.

Haklıydım: Kürt milliyetçisi partiler ABD'nin teşvikiyle ayaklandılar.

Fakat iki haftada yenildiler.

Askeri zafer kazanamayacakları tescil edildi.

Yanılmışım: Yenilgi önemli değilmiş.

ABD sağ olsun! Galip sayıldı bu yolda mağlup.

Washington "bölüyorum" dedi, böldü.

Yeni bir dönem başlamıştı: Yenilerek devlet kurmak.

★ ★

Bir tuhafılık daha yaşandı.

Türkiye'ye bir de görev verdiler: Çekiç Güç'e ev sahipliği.

Yani "bölme memuru" Türkiye oldu.

Turgut Özal, Süleyman Demirel, Bülent Ecevit, Necmettin Erbakan...

Hepsi Çekiç Güç sürecinde ya cumhurbaşkanlığı yaptı ya da başbakanlık.

Onlar da biliyordu: Irak bölünürse Türkiye de bölünür.

Fakat hiçbir tezgâhı bozmaya cesaret edemedi.

Türkiye hem sızlandı hem de kendisini bölecek devletçiği kendi eliyle inşa etti.

Dışa bağımlılık böyle oluyormuş demek ki.

Tecrübe 1: Açıkça, cepheden ipleri kesmeye cesaret edemezsen, eloğlu seni sana karşı bile kullanır.

İkinci Dönüm Noktası: Suriye

Uzatmaya ihtiyaç yok.

Mehmet Ali, ilerleyen sayfalarda ayrıntısıyla anlatıyor.

Irak tecrübesi ortadaydı.

AKP Türkiye'si aynı hatayı Suriye'de tekrarladı.

15 Mart 2011'de düğmeye basıldı.

Batı ile bir oldular, Suriye devletini yıkmaya kalktılar.

On binlerce terörist Suriye'ye sokuldu.

Hesap: Müslüman Kardeşleri (İhvan) iktidar yapmaktı.

★ ★

Oysa, bizzat İhvan "Suriye içinde gücümüz yok" diyordu.
İhvan liderlerinden kendim dinledim. İstanbul/Fatih'teki bir toplantıda.

Olaylar başlamadan 20 gün kadar önce.

★ ★

AKP ısrarla uyarıldı: "Suriye bölünürse Türkiye de bölünür."
Bir yıl geçmedi, Irak Suriye'de tekerrür etti.
18 Temmuz 2012'de parçalanma şekillendi.
PKK sahneye çıkarıldı bu kez.
Suriye'nin kuzeyindeki üç bölgeyi teslim aldı.
Hem de hiç savaşmadan.
Artık kesinleşti: Batı sistemi ayrılıkçılığı kazanmasa da ödüllendiriyor.

★ ★

Bir yıl sonra "kanton" ilanları geldi. AKP'nin bilgisi dahilinde.
Herkes yine uyardı: "Amerikan koridoru geliyor. Suriye politikasını değiştir" diye.
AKP'nin mecburiyetleri Türkiye'nin kaderinin önündeydi: "Esad gitmeli."
2015 Mart'ından itibaren AKP kendi çıkmazını derinleştirdi.
İŞİD ve PYD dışı muhalefeti tek çatı altında birleştirip Şam'ın üstüne sürdüler.

★ ★

Sonra bir şey daha oldu.
ABD vurdu. İŞİD çekildi.
PKK/PYD iki kantonu birleştirdi. Cizîrê ve Ayn el-Arap'ı (Kobani) (15 Haziran 2015).
Bunun anlamı şuydu: "Amerikan koridorunu"nun neredeyse yüzde 60'ı tamamlandı.
Yani: "Koridor" bir zamanlar sadece tasavvurdu. Hayali bir plandı.
Bugün ise, üçte ikisi tamamlanmış bir realite.
Sırada Afrin var.
Ayn el-Arap Afrin'le birleştirilirse Akdeniz'e bir adım kalıyor.
Tecrübe 2: "Amerika vuruyor, Kürdistan'ı kuruyor!"

Türkiye'nin Kritik Seçimi: Bölgeyle mi, Amerika'yla mı?

Eylül 2015: Kritik bir eşikteyiz.

Türkiye, "koridor"un neredeyse tamamlanmak üzere olduğunu gördü.

24 Temmuz 2015'te bir hamle başlattı. ABD güdümlü ayrılıkçılığa karşı.

Gündeminde: Afrin ve Ayn el-Arap arasında tampon bölge kurmak var.

Amaç belli: "Koridor"un iki parçasının birleşmesini önlemek.

Askeri olarak: Mümkün.

Siyaseten: Gerekli.

★ ★

Fakat: Soru(n) büyük.

Türkiye hangi kuvvetlerle birlikte hareket edecek?

ABD cephesiyle mi?

Yoksa bölge ülkeleriyle mi?

Cevabı, sadece Türkiye'nin değil, bölgenin de kaderini tayin edecek.

★ ★

Bir soru daha: Türkiye yönünü kime dönmüş durumda?

Saha karmaşık.

Amerika'dan kopuş işareti görünmüyor.

Fakat, ayrılıkçılığı dizginlemede mesafe alındığı anlaşıyor.

★ ★

AKP kulislerine bakıyorum.

Dehşetengiz iddialar dolaşıyor.

"İddia" olarak özetliyorum.

Bir: Türkiye, Irak ve Suriye'nin birliğini savunmaktan vazgeçti.

Çünkü, artık birleşmelerini mümkün görmüyor.

İki: Bölgenin gündeminde yeni bir Sünni devlet var.

Irak ve Suriye'nin Sünni bölgelerinde kurulacak.

Ürdün'ün bir kısmı da katılacak buraya.

Üç: Böylece hem İran'ın önü kesilecek hem de "Amerikan koridoru" mümkün olmayacak.

Başka ayrıntılar da var.

★ ★

Doğru olabilir mi?

Konuşan çevreler ciddi. Fakat ihtimal düşük.

Sorun şu: AKP öyle olmayacak dualara "amin" dedi ki.

Maceracılıkları ve derin yanılgıları artık şaşırtmıyor.

★ ★

Türkiye'nin çıkışı bir tercihe bağlı görünüyor: AKP'den ve Tayyip Erdoğan'dan kurtulmak.

Rafet Ballı
16 Eylül 2015

BİRİNCİ BÖLÜM

IRAK KORİDORU

ABD "Basra'dan Doğu Akdeniz'e uzanacak büyük koridor"un ilk parçasını Irak'ta inşa etti. Irak'a 1991 ve 2003'te iki kez yapılan emperyalist saldırının temel hedefi bu koridoru kurmaktı.

Yan hedefler arasında koridorun inşasını Türkiye'ye dayatmak, koridoru en sonunda Ankara'ya kabul ettirmek ve koridor üzerinden Türkiye'yi denetim altında tutmak da vardı...

Amerikan koridorunun günümüzde nasıl şekillendiğini, yani Suriye'de nasıl uygulanmaya çalışıldığını iyi anlayabilmek, Irak koridorunun nasıl kurulduğunu bilmekten geçiyor. O nedenle önce Irak koridorunun inşa sürecini anımsayalım:

Pentagon'un Kürt Senaryosu

ABD Kürdistan'ın kurulması ve Türkiye ile federal bir çatı altında birleştirilmesi şeklindeki tarihi projesini Ankara'nın önüne ilk olarak 1965 yılında getirdi.

Emekli Amiral Vedii Bilget'in 24 Şubat 1987 tarihli *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan yazısına göre ABD, 1965 yılında Türkiye'ye bağlanacak bir "Federe Kürt Cumhuriyeti" için dönemin başbakanı Süleyman Demirel'in ağızını aramıştı.

Bilget'e göre "Federe Kürt Cumhuriyeti", Türkiye, Irak ve İran Kürtlerini kapsayacak ve Türkiye ile federal bir çatı altında bileştirilecekti.

Yine dönemin Senato üyesi Sadi Koçaş, anılarında, "ABD'nin AP'yi ve Demirel'i 1965'te iktidara getirdiğinde 'Irak-İran ve Türkiye Kürtlerini Federe bir Cumhuriyet haline getirelim, bunu Türkiye'ye bağlayalım' isteğinde bulunduğunu" belirtiyordu.¹

ABD, bu projesini Türkiye'nin önüne ikinci kez 1974 yılında getirdi.

"Şartların olgunlaşmadığı" 1965 ve 1974 yıllarından sonra ABD, aynı projeyi bu kez 12 Eylül Türkiye'sinin önüne 1986 yılında getirdi.

Pentagon'un iki numaralı ismi olan Savunma Bakan Yardımcısı William Taft 7 Kasım 1986 günü Ankara'ya çantasında "Pentagon'un Kürt Senaryosu"yla gelmişti.

Pentagon Planı'nı Kenan Evren-Turgut Özal ikilisine rağmen reddeden Genelkurmay Başkanı Org. Necdet Üruğ, Taft'la görüşmedi.

ABD Savunma Bakan Yardımcısı ile Genelkurmay 2. Başkanı Org. Necip Torumtay görüştü.

Pentagon Planı'nın reddedilmesi kamuoyuna yansımamış, ama içeride büyük fırtınalar koparmıştı. Durum 1987 yılı Yüksek Askeri Şûra'sına yansdı. Emekli olacak Org. Üruğ'un yerine Kara Kuvvetleri Komutanı Org. Necdet Öztörün'un gelmesi bekleniyordu. Ancak tarihe Özal ve Evren'in "iki Necdetler tasfiyesi" olarak geçen bir operasyonla Kara Kuvvetleri Komutanı Org. Necdet Öztörün emekli edildi.

2000'e Doğru, Taft'ın getirdiği bu planın, yani "Pentagon'un Kürt Senaryosu"nın ayrıntılarını bir yıl sonra, 1988'de ortaya çıkardı:

"İran ordusunun Kerkük-Musul bölgesini tehdit etmesi üzerine, Türk Silahlı Kuvvetleri sınırı geçiyor ve bölgeyi kontrolü altına alıyordu. İran füzelerle Kerkük'ü vuruyordu. Gerekçe, Türk ordusunun Kerkük'e girmesiydi. BM Güvenlik Konseyi toplanıyor, fakat bir türlü karar alamıyordu. Türkiye, fiilen Kerkük-Musul bölgesine yerleşiyordu. Bütün taraflar, bu arada Ankara da, BM'ye başvuruyordu. Ankara, uluslararası platformda, askeri müdahaleyi, özellikle Türkiye'nin bütünlüğü ve güvenliği gerekçesiyle açıklıyordu. Ayrıca, 8 Aralık 1936 tarihinde yapılan anlaşmaya göre, Türkiye'nin Musul petrollerinde yüzde 10 payı vardı. Irak 50 yıldır Türkiye'nin

1 Sadi Koçaş, *Atatürk'ten 12 Mart'a.../ Anılar*, 4 cilt, May Yayınları, 1977.

hakkını ödemiordu. Zaten o bölgede yaşayanlar da Türkmen-
di. Sonuç olarak, Türkiye ele geçirdiği bu bölgede kalıyordu."²

1986'da, İran-Irak Savaşı koşullarında Türkiye'nin önüne bu senaryoyu getiren ve Kerkük petrollerini havuç olarak kullanan Washington, aynı senaryonun güncellenmiş halini ise 1991'de Irak'a karşı ilan etmeye hazırlandığı savaş koşullarında yeniden Ankara'nın önüne getirecekti.

ABD'nin "Üç İsrail" Planı

ABD'nin Irak'a saldırısından hemen önce, 13 Ocak 1991 tarihinde dönemin ABD Dışişleri Bakanı James Baker işte bu güncellenmiş senaryoyu Ankara'ya getirdi.

Yüzyıl dergisinin 10 Şubat 1991 tarihli "ABD'nin Üç İsrail Planı" başlıklı kapağıyla kamuoyuna duyurduğu plana göre ABD, Körfez Savaşı'ndaki desteği karşılığında Türkiye'ye "Kürdistan'ın hamiliği"ni verecekti!

Plana göre Kürdistan'dan başka Türkiye'nin de İsrailleştirilmesiyle ABD'nin bölgede üç İsrail'i olacaktı!

Turgut Özal plana başından beri razıydı. Ama Ankara, özellikle de TSK buna direniyordu. Washington ise Ankara'ya "ya himaye edersin ya da zorla kabul edersin" diyordu.

Planın yeni hali aslında James Baker'dan önce Ankara'ya ulaştırılmış ve büyük hesaplaşmalara yol açmıştı. Özal, üç yıl önce Org. Necdet Öztörün'un yerine Genelkurmay Başkanı yaptığı Org. Necip Torumtay'ı da aşamıyordu.

Org. Torumtay 3 Aralık 1990 tarihinde Özal'ın Irak planını reddederek istifa etti.

ABD, 17 Ocak 1991 tarihinde Irak'a saldırarak Irak koridorunu inşa etme sürecini başlattı. Türkiye ise TSK'nin direnci nedeniyle ikinci cepheyi açmadı; Özal TSK'yi aşamamıştı!

Dönemin ABD Başkanı George H. W. Bush 28 Şubat 1991'de savaşı durdurdu. Washington Irak'ın kuzeyindeki Kürt grupları ayaklanmaya teşvik etti.

Mart 1991'de Kürt gruplar ayaklandı. Saddam Hüseyin ayaklanmayı çok sert bir şekilde bastırdı.

2 2000'e Doğru, 6-12 Mart 1988.

Ancak ABD "bir süreliğine" Kürtlere sırtını döndü. Zira Washington "Kürtlerin mağduriyeti" üzerinden koridor inşa edebilmenin peşindeydi. Bunun için binlerce Kürt'ün ölmesinde emperyalizm açısından bir sorun yoktu!

Türkiye, sınıra yığılan Kürt gruplar nedeniyle BM'ye başvurdu. BM, 5 Nisan 1991'de sığınmacıların durumuna çözüm amacıyla 688 sayılı kararı aldı; üye devletleri ve yardım kuruluşlarını göreve çağırdı.

Irak Koridorunu Çekiç Güç Kurdu

BM'nin aldığı bu karara dayanan ABD, Irak koridorunun inşası açısından en kritik olan kuvveti, Çekiç Güç'ü kurdu.

ABD, İngiltere, Fransa, Hollanda ve İtalya birliklerinden oluşan Çekiç Güç, resmi amacı "Kürtlerin yerleşim bölgelerine güvenli bir şekilde dönmelerini sağlamak" olan "Huzur Operasyonu"nu başlattı.

Çekiç Güç, 17 Nisan 1991'de Irak'ın kuzeyine girdi ve Irak'ta Amerikan koridorunun temelini attı. Çekiç Güç birliklerinin Silopi ve İncirlik'te konuşlanmasına izin veren Türkiye de kendi eliyle Amerikan koridorunun inşasına harç taşımış oldu.

Ardından 12 Temmuz 1991'de Bakanlar Kurulu'nun çıkardığı kararla Çekiç Güç birliklerinin Türkiye'ye yerleşmesine izin verildi ve "Huzur Operasyonu"nun 1996'ya kadar sürecek ikinci aşaması başlatıldı.

Bu dönemde Çekiç Güç, Zaho'da karargâh kurdu, Askeri Koordinasyon Merkezi oluşturdu.

Çekiç Güç, 1996'da Irak ordusunun yeniden Irak'ın kuzeyinde otorite kurmasıyla "Kuzeyden Keşif Harekâtı"na dönüştü.

Keşif Güç, 1 Ocak 1997'de göreve başladı ve TBMM kararıyla süresi altı ayda bir uzatılarak 1 Mart 2003 yılına kadar sürdü.³

Turgut Özal'ın "Kürtlerin sınıra yığılması" konusunda Türkiye'nin çıkarına olmayan bir karar alması, Irak koridoru konusunda Türkiye'nin kendi ayağına ateş etmesine neden oldu. Eski ABD Büyükelçisi Şükrü Elekdağ bu konuda Özal'ın tavrını şöyle değerlendirdi:

3 ABD'nin Irak'a 20 Mart 2003'te ikinci kez saldırmasıyla da Keşif Gücü işlevsizleşti ve doğal olarak uzatılmadı. Yani AKP'nin "biz kaldırdık" demesi ucuz bir propagandanın ibarettir.

"Bu ağır ve affedilmez hataların baş sorumlusu Cumhurbaşkanı Özal'dır. Bilindiği gibi 1991 Körfez Harekâtı sonrasında ABD'nin teşvik ve tahrikleriyle Kürtler merkezi hükümete karşı ayaklandı. Ancak Washington, Kürtleri yüzüstü bıraktı. Bu durumda meydana boş bulan Saddam tank ve uçaklarıyla Kürtlere karşı acımasız bir saldırı başlattı. Saddam kuvvetlerinden kaçan 400 bin Kürt sığınmak amacıyla sınırlarımızın önüne yığıldı. Bu noktada Özal iki büyük hata yaptı. Birincisi Özal, Genelkurmay Başkanlığı'nın, Kürt sığınmacılarının Türkiye sınırları içine alınmadan Irak topraklarında bir bölgede toplanarak insani yardım yapılmasını öngören önerisini kabul etmedi. Özal'ın bu kararı sonucu, Saddam'dan kaçanların yanında binlerce PKK'lı silahlarıyla Türkiye'ye girdi. Bu gelişme, PKK'nın güçlenmesine yol açarken, terörle mücadelenin ülkemize çıkardığı fatura da ağırlaştı. Beyhude yere çok daha fazla zayıyat ve şehit verdik. Özal'ın ikinci büyük hatası, Kürtlerin Saddam'dan korunması için Türkiye'ye 'Çekiç Güç'ün gönderilmesini Başkan Bush'a önermesidir. Bunu yaparken askerlere danışmadı. Bugün hâlâ 'Kuzeyden Keşif Harekâtı' adıyla İncirlik'te üslenen bu gücün hava unsuru, 36. paralelin kuzeyinde Kürtler için bir güvenli bölge oluşmasını sağladı. Bu özerk bölge sayesinde ki, bugün Başbakan Ecevit'in bir tehdit kaynağı olarak gördüğü Kuzey Irak'taki Kürt oluşumu ortaya çıkmıştır. Türkiye kendi topraklarında üslenmesine izin verdiği ABD ve İngiliz uçaklarının korumasındaki Kuzey Irak'ta bir Kürt devletinin palazlanmasını kendi elleriyle sağlamak gibi büyük bir çelişkiye düştü."⁴

36. Paralel: Irak Koridorunun Sınırı

ABD'nin 5 Nisan 1991 tarihli BM kararıyla çektiği 36. paralel pratikte Amerikan koridorunun sınırıydı ve ABD artık "kendi toprağı" saymaya başladığı bölgeye İncirlik'teki Çekiç Güç'le kalkan oluyordu.

Adım adım bu noktaya giden süreç bugün Suriye koridoru açısından derslerle doludur.

15 Eylül 2005'te Ulusal Kanal'da hazırlayıp sunduğum "Gündem" programına katılan eski 2. Ordu Komutanı Em. Org. Necati Özgen bu konuda şunları söylemişti:

4 Şükrü Elekdağ, "Sorunu Biz Yaratmış", *Sabah*, 7 Ekim 2002.

"1992'deki o güvenli bölge, 36. paralelle birlikte, PKK'ya karşı operasyonlar için iyi bir bölge oldu diye düşündük. İstedikimiz zaman Kuzey Irak'a girer, kimseden müsaade almadan operasyon yaparız dedik. Yaptık da... Ama bugün bunun tersine döndüğünü gördük. Sonra ne oldu? Devletin bütün kademelerinde, merkez bankası dahil, her şeyi yaptılar. Orada özel bir statü ve resmi bir devlet kuruldu."⁵

36. Paralel: PKK İçin Güvenli Bölge

Öte yandan Çekiç Güç'ün 36. paralelin kuzeyinde ilan ettiği koridor aynı zamanda PKK için de "güvenli bölge" demektir. (Burada kuvvet toplayacak bir PKK'ye ABD ilerde ihtiyaç duyacaktır. Nitekim PKK İncirlik'te konuşlu Çekiç Güç korumasında güçlendi ve palazlandı.)

30 Ekim 1992 tarihinde "Kürdistan Bölgesi Hükümet Başkanı" sıfatıyla Fuad Masum ve PKK Merkez Komite Üyesi Osman Öcalan bir anlaşma imzaladı. Anlaşmaya göre PKK Irak'ın kuzeyinde faaliyet gösterebilecek, karşılığında da Bölgesel Hükümeti tanıyacaktı. Anlaşma 27 Nisan 1993'te yenilendi.

Irak Koridorunda İlk Hükümet

Çekiç Güç'ün korumasında bölgede ilk seçimler yapıldı. 19 Mayıs 1992 tarihli seçim sonuçlarına göre Barzani'nin partisi KDP yüzde 45, Talabani'nin partisi KYB yüzde 44 oy almıştı. Böylece Kürdistan'ın ilk parlamentosu kurulmuş oldu.

4 Temmuz 1992'de de Kürdistan'ın ilk hükümeti kuruldu. Başbakanlığa KYB'li Fuad Masum, yardımcılığına KDP'li Roj Nuri Şaves ve parlamento başkanlığına da KDP'li Cevher Namık Selim getirildi.

Bu düzenlemenin ardından Kürt grupların liderleri ilk kez dönemin ABD Dışişleri Bakanı James Baker'la görüştüler. Uzunca bir zamandır alt seviyede süren görüşmeler koridorun inşasıyla resmîyete dönüştürüldü.

Türkiye ise ABD'nin koridor inşa sürecine Jandarma Genel Komutanı Org. Eşref Bitlis'in "Kod adı: Kale" planıyla karşı koydu.

5 Söyleşinin tamamı için bkz. *Aydınlık*, 19 Eylül 2004.

Planın özü Kürt grupları Bağdat hükümetiyle anlaşmaya zorlayarak ABD'nin kontrolüne girmesini engellemektir. Plan başarılı da oldu. Ancak Org. Eşref Bitlis, 17 Şubat 1993 tarihinde uçağına yapılan bir sabotajla öldürüldü.

1993'ten 1995'e kadar iki yıl boyunca bölgenin etkin aktörü KDP üzerinde baskılar uygulandı. ABD ağırlık oluşturdukça KDP Bağdat'tan uzaklaşıyor, Türkiye ağırlık oluşturdukça KDP Bağdat'a yaklaşıyordu.

Nitekim 1994 yılında KDP'yle Bağdat arasında bir protokol bile imzalandı. Diğer yandan KDP ile KYB arasındaki anlaşmazlık, bu ağırlık oluşturma durumlarına göre silahlı çatışmaya da dönüşüyordu.

ABD'nin planları açısından ise KDP ile KYB uzlaşmalıydı. İki grup arasındaki savaş, koridorun inşasını engelliyor ve başta Türkiye olmak üzere bölge ülkelerine yarıyordu.

Çekiç Güç'e Çelik Harekâtı

Türkiye 20 Mart 1995'te 35.000 askerle Irak'ın kuzeyine Çelik Harekâtı düzenledi. Resmi gerekçesi bölgeden PKK'yi temizlemek olan harekâtın ana amacı koridora müdahaleydi.

ABD bu nedenle harekâtı engellemek için 12 Mart 1995'te Gazi Mahallesi'nde provokasyon tezgâhlamıştı.

Ancak ABD'nin müdahalesi TSK'yi engelleyemedi, sadece bir hafta geciktirdi.

ABD, Çelik Harekâtı'na çok sert tepki gösterdi. ABD'nin tepkisinin nedeni, TSK'nin bu harekâtla Çekiç Güç'e vurduğu darbeydi. ABD Genelkurmayı'nın dergisi olan *Joint Forces Quarterly (JFQ)* dergisinin Kış 1996-1997 tarihli sayısında, Türkiye'nin Mart 1995'teki Kuzey Irak harekâtıyla Çekiç Güç operasyonuna darbe vurduğu ve bu operasyonu başarısızlığa mahkûm ettiği belirtiliyordu.⁶

ABD, Çelik Harekâtı'yla uğradığı darbeden sonra Ağustos 1995'te KDP ile KYB'yi barıştırmak için kolları sıvadı. ABD Dışişleri Bakanlığı Kürt masası sorumlusu Robert Deutsch, Mesud Barzani ve Celal Talabani'ye ultimatoma göndererek Bağdat ve Tahran yönetimlerinden uzak durmalarını istedi.

6 Steven R. Drago, "Joint Doctrine and Post-Cold War Military Intervention", *Joint Forces Quarterly*, Winter 1996-1997.

ABD, KDP ile KYB'yi bir araya getirdiği üç ayrı toplantının sonunda Barzani ve Talabani'yi kontrol altına almış oldu. Ancak ABD, Türkiye'nin önemli oranda yönlendirdiği Barzani'yi Bağdat'la işbirliğinden tam olarak koparamadı.

Dahası, Bağdat-Barzani işbirliği önemli bir kırılma noktası oluşturdu. Irak ordusu 31 Ağustos 1996 tarihinde ABD'nin "güvenli bölgesi"ne girdi! ABD'nin bu ittifaka yanıtı 3 Eylül 1996'da Irak'a füze saldırısı düzenlemek oldu.

Ama Barzani, Bağdat'la ittifaktan vazgeçmedi. Irak ordusu bir süre sonra Erbil'den çekildi. Kenti Talabani'nin elinden kurtaran Barzani, Erbil'e Irak bayrağı dikti. Irak ordusunun operasyonu Ankara'nın bilgisi dahilindeydi.

Ankara-Bağdat ittifakı hem KDP'yi hizaya getirmiş hem de Çekiç Güç'ün belli ölçülerde bölge dışına çıkmasını sağlamıştı. Dahası, ABD, eğittiği 5.000 kişilik CIA peşmergesini Guam'a taşımak zorunda kalmıştı.

Ancak Türkiye'deki ikili iktidar yapısı (ABD destekçileri ve ABD'ye mesafeli kesim) Saddam-Barzani ittifakının iyi değerlendirilmesini engelledi. 10 Ekim 1996'da Barzani'ye karşı yeniden saldırıya geçen Talabani Türkiye'de dışişleri bakanı düzeyinde karşılandı. Böylece TSK-Bağdat-KDP hattı Tansu Çiller eliyle yıkıldı.

Öte yandan Ankara'da 30-31 Ekim 1996 tarihlerinde Barzani ile Talabani arasında arabuluculuk görüşmeleri yapıldı. Adına "Ankara Süreci" denilen bu görüşmelerde KDP ile KYB ateşkesi kabul etti.

Irak'ın çağrısına uyan Barzani 10 Aralık 1996'da Bağdat'a gitti ve merkezi hükümetle anlaşma imzaladı. Bu gelişme üzerine Talabani de Irak hükümetiyle anlaşma yolu aradı.

Diğer yandan Türkmen partileri dört aylık bir çalışmanın sonucunda 6 Şubat 1997'de bir araya gelerek Irak Türkmen Cephesi'ni (ITC) oluşturdular.

11 Mart 1997'de Ankara Süreci toplantılarına devam edildi. Ancak KDP heyeti toplantılardan çekildi. 13 Mayıs 1997'de yine sonuç alınmayan bir toplantı daha yapıldı.

28 Şubat sürecini yaşayan Türkiye ise 14 Mayıs 1997'de Çekiç Güç'ün kara birliklerini Irak'ın kuzeyine indirmek isteyen ABD'yi engellemek için bu kez Çekiç Harekâtı'nı düzenledi. Dört hafta süren harekâtın ardından ABD Türkiye'ye karşı baskı uygulamaya başladı. ABD'nin yeni baskı aracı Türkiye'nin Kürt sorunuydu.

Bu baskı üzerinden TSK'yi engelleyemeyen ABD, 1997 sonunda Musul-Kerkük'ü havuç olarak kullandığı yeni bir teklif sundu Genelkurmay'a: "Kuzey Irak'ın denetimini tamamen Türkiye'ye bırakalım. Duhok dahil Kuzey Irak'ı işgal edin. Böylece PKK sorununu da çözmüş olursunuz."

ABD'nin bu planla yapmak istediği, Ankara ile Bağdat'ı karşı karşıya getirmektir. Çünkü Ankara-Bağdat ittifakı KDP'nin Washington yörüngesine tam olarak girmesine engel oluyordu. Genelkurmay planı reddetti.

ABD, Dışişleri Bakanlığı Kuzey Körfez Dairesi Başkanı David Welch üzerinden KDP ve KYB'ye baskısını artırarak sürdürdü. Barzani ve Talabani 17 Eylül 1998'de Washington'da bir araya getirildi ve 1994'ten beri süren çatışmaya son veren bir anlaşmaya imza attırıldılar. Türkiye, Başbakan Yardımcısı Bülent Ecevit aracılığıyla anlaşmaya ve ABD'ye tepki gösterdi. Ecevit, bu anlaşmanın Irak'ın fiili bölünmüşlüğüne pekiştireceğini vurguluyordu.

1996'da resmen dağılan "Kürt Özerk Yönetim Parlamentosu" anlaşma üzerine 13 Kasım 1998'de yeniden toplandı.

Öcalan'ın Türkiye'ye Şartlı Teslimi

Türkiye aslında 1996 yılında, Org. İsmail Hakkı Karadayı'nın Genelkurmay Başkanlığı döneminde Suriye'yi Öcalan'ı teslim etmesi konusunda önemli bir noktaya çekti. Ancak Ankara'daki ikili iktidar yapısı ve ABD'nin ağırlığı bu imkânı ortadan kaldırdı.

İki yıl sonra Türkiye bir kez daha bastırdı ve TSK, 6 Ekim 1998'de Suriye sınırına 55 bin asker yığdı. ABD Öcalan'ı 12 Ekim 1998'de Suriye'den çıkardı. Washington'un amacı, Suriye'nin PKK üzerindeki denetimine bütünüyle son vermek, iki başlı PKK yerine Kuzey Irak'ta sadece kendisinin denetlediği tek başlı bir PKK oluşturmaktır.

Öcalan ülke ülke dolaştırılırken, 25 Ocak 1999'da ABD'den gelen bir heyet yeniden "Türkiye himayesinde Kürdistan" planını Ankara'ya dayattı. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın Yakınoğlu Dairesi Başkan Yardımcısı Elizabeth Jones, ABD'nin Kuzey Irak Koordinatörü Francis Ricciardone ve Pentagon yetkililerinin bulunduğu heyet eski plana şu yeni unsurları ekleyerek pazarlık masasına oturdular.

- 1) Türkiye, Kuzey Irak'ta oluşturulacak özerk yönetimi himaye edecek.
- 2) Irak'a düzenlenecek ABD harekâtında TSK "kara gücü" işlevi görecek.
- 3) İşgalin sürmesi için 100 bin Türk askeri Kuzey Irak'ta bulundurulacak.
- 4) Türkiye 36. paralelin altına inip Musul ve Kerkük'ü alacak.
- 5) Kuzey Irak'ta Türkiye'nin denetiminde seçimler yapılacaktır.
- 6) Kuzey Irak'ta faaliyet yürüten STK'lar Türkiye'nin denetiminde olacak.
- 7) ABD, Türkiye kanalıyla bölgeye 10 milyar dolar aktaracak.

Bu yeni unsurlar şu maddelerle de birleştirilip pazarlık sonuçlandırıldı:

- 1) Ankara, ABD'nin İncirlik'i kullanmasına karşı çıkmayacak.
- 2) Türkiye, Talabani ve Barzani'nin Bağdat'la anlaşmasını desteklemekten vazgeçecek.
- 3) ABD subaylarının bölgeye silah ve teçhizat geçirebilmeleri için Silopi'ye harekât merkezi kurulacak.
- 4) CIA peşmergelerinin Silopi'deki CIA karargâhına gidiş gelişleri engellenmeyecek.
- 5) ABD, Türkiye'ye füze, füzesavar sistemleri, uyarı radarları vd. yeni silahları verecek.⁷

Öcalan bu maddelerin kabulü şartına bağlı olarak 15 Şubat 1999 günü Türkiye'ye teslim edildi. Öcalan'ın tesliminin ne anlama geldiğini yıllar sonra başbakan olacak Ahmet Davutoğlu o dönemde şöyle ifade ediyordu:

"Öcalan'ın yakalanmasıyla birlikte Kürt meselesi Türkiye meselesi olmaktan çıkmıştır."⁸

Türkiye'nin Irak Koridoruna Katkıları

Öcalan'ın Türkiye'ye teslim edilmesi iki gelişmenin önünü açtı: İlki, Irak'ta Amerikan koridorunun kurulmasının önündeki Türkiye direncinin zayıflamasıydı; diğeri de ikili iktidar yapısının eğiliminin

7 Fikret Akfırat, *Kukla Devlet/ ABD Kürdistan'ı Nasıl Kurdu*, Kaynak Yayınları, İstanbul, Ağustos 2007.

8 *Yeni Şafak*, 20 Haziran 2001.

ABD lehine artmasıydı. Yani devlet içinde Amerikancı kuvvetlerin ağırlık oluşturmalarıydı.

İşte bu şartlar altında ABD Kürdistan'ın kuruluşunu hızlandırdı. Washington, hazırlıklarına Ekim 1998'de başladığı pek çok çalışmayı 15 Şubat 1999'dan sonra hızlandırdı; hem de Öcalan'ı teslim ettiği Türkiye'nin katkılarını alarak!

Örneğin Kürdistan TV kuruldu. Teknik donanımı *Turkish Daily News* gazetesinin sahibi, Özal'ın manevi oğlu ve Çiller'in danışmanı İlnur Çevik tarafından sağlanan Kürdistan TV Şubat 1999'da yayına başladı.

Ekim 1998'de Zaho'da Pentagon tarafından TSK'nin desteğiyle kurulan Askeri Akademi'nin çalışmaları hızlandırıldı. Akademide Pentagon'un özel savaş subayları ile 40 Türk Özel Kuvvetler Komutanlığı personeli çalışıyordu.

Peşmerge subayları zaman zaman eğitim için Silopi'deki tugaya getiriliyordu. Peşmergelerin bir bölümünün maaşını da Türkiye ödüyordu. Hatta bir süre sonra peşmerge başına 60 dolar olan maaşın 100 dolara çıkarılması için Barzani Ankara'yla pazarlığa bile tutuştu.

Amerikan eğitim sistemi şablon alınarak ve Beyaz Saray'ın aktardığı paralarla İngilizce ve Kürtçe eğitim veren okullar kuruldu. İlkokuldan üniversiteye kadar pek çok eğitim kurumu açıldı. Bağdat'taki Kürt öğretim üyeleri Erbil'deki Selahaddin Üniversitesi'ne çekildi. Türkiye'den de pek çok öğrenci yıllar içinde burslu olarak Selahaddin Üniversitesi'nde okudu.⁹

Türk Telekom'un verdiği teknik destekle ABD'nin Irak koridorunda telefon haberleşme sistemi kuruldu. Savaş öncesi var olan telefon şebekesi onarılarak, haberleşme yaygın hale getirildi.

CIA'nın Kasım 1998'de temelini attığı Kürdistan İstihbarat Teşkilatı (KİT) hızla organize edildi ve geliştirildi. KDP ve KYB üyelerinden oluşturulan KİT personelinin bir bölümü İsrail'in başkenti Tel Aviv'deki CIA merkez üssünde, bir bölümü de Türkiye'de MİT bünyesinde kurslardan geçirildi.

Kürdistan'ın emniyet örgütü de yine Türk Emniyet Genel Müdürlüğü örnek alınarak oluşturuldu. Asayışı ve trafiği denetleyen birimler meydana getirildi. Askeri üniformaya benzeyen resmi üniformalar hazırlandı, resmi araçlar tahsis edildi.

9 İlerleyen yıllarda Fethullah Gülen ve ABD'nin teşvikiyle Barzani'yle anlaşarak Amerikan koridoru içinde eğitim kurumları hayata geçirdi.

Özerk Kerkük Havucu

Amerikan koridorunun mimarlarından Graham E. Fuller, ABD Dış Politika Derneği'nin Ağustos 1999'da İtalya'da düzenlediği "Yeni Yüzyıla Girerken Türkiye'nin Önündeki Sorunlar ve Olanaklar" konulu toplantıda ABD'nin izleyeceği politikayı özetliyordu: "Kuzey Irak, Türkiye'nin sınırları içine çekilebilir."

Fuller, koridoru meşrulaştırabilmek için de havuç uzatıyordu: "Kuzey Irak'ı alın, Musul-Kerkük de sizin olsun."¹⁰

Türkiye'nin direncini tamamen kırmaya yönelik plan şuydu: 18 ayrı vilayetten oluşan Irak, İsviçre tipi sekiz kantondan oluşacaktı. Bu kantonlar, Musul ve Kerkük'ün oluşturduğu iki Türkmen, Duhok ve Süleymaniye'den oluşan iki Kürt, iki Sünni-Arap ve iki Şii-Arap kantonuydu.¹¹

Türkiye'ye sunulan havuç aslında "Kerkük'ü alayım derken, Diyarbakır'ı vermek" anlamına geliyordu!

Bu gelişmeler yaşanırken Türkiye iki önemli siyasi suikastla sarıldı. 6 Ağustos 1999 günü Türk-İş Genel Sekreteri Şemsi Denizler, 19 Ekim 1999 günü de ADD Genel Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Taner Kışlalı öldürüldü!

Türkiye AB Kapısına Çivilendi

Öcalan'ın teslim edilmesiyle başlatılan hazırlıkları 1999 Aralık ayında üç önemli ABD hamlesi izledi. Türkiye bu üç hamleyle teslim alınacaktı:

Birinci hamle siyasal kışkaçtı. 10-11 Aralık 1999 Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'ye Avrupa Birliği (AB) aday adaylığı statüsü verildi. Türkiye böylece AB kapısına bağlandı. Uzun yıllar ne o kapıdan içeri girebilecek ne de kapının eşiğinden uzaklaşabilecekti. Üstelik kapıda beklerken de AB'nin istekleri doğrultusunda kalelerini birer birer teslim edecekti.

İkinci hamle güvenlik kışkacıydı. Dönemin ABD Başkanı Bill Clinton Aralık 1999'da Türkiye'ye geldi. Clinton, TBMM'de konuşan ilk ABD Başkanı olarak da tarihe geçti. Clinton konuşmasında "Türkiye, Avrasya'nın anahtar ülkesidir" diyerek yeni yönelimi ve tehdidi işaret ediyordu.

¹⁰ *Cumhuriyet*, 7 Ağustos 1999.

¹¹ *Aydınlık*, 26 Eylül 1999.

Bu ziyaret sırasında ABD ile Türkiye arasında gizli bir Güvenlik Anlaşması imzalandı.¹²

Üçüncü hamle ekonomik kısıkaçtı. ABD, süreci ekonomik yönden de denetimi altına alıyordu. Ecevit'in ABD ziyareti sırasında 29 Ekim 1999'da imzalanan ve 7 Aralık 1999'da TBMM'de kabul edilen "Ticaret ve Yatırım Anlaşması" Türkiye'yi iyice ABD'ye bağımlı hale getiriyordu. Türkiye ayrıca Aralık 1999'da IMF ile stand-by anlaşması imzalamaya zorlandı.

Ekonomik Kriz Tehdidi

Türkiye'nin milli kesimlerinin iradesi önemli oranda kırılmış, ama teslim alınamamıştı. ABD'den gelen açık tehdit ve uygulamalar milli kesimlerde büyük rahatsızlık yaratıyordu.

Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Faruk Loğoğlu 4-7 Haziran 2000 tarihlerinde Bağdat'a gidiyor ve Türk devletinin "Kuzey Irak'ta otoritenizi kurun" mesajını iletliyordu.

Aynı dönemde Türkiye hem Irak hem de İran ve Suriye ile Kürt sorunu ve Kuzey Irak'ta ortak tutum alma konusunda anlaşmalar yaptı.

Türk devleti bölge merkezli bir politikayı hayata geçirmeye başlamıştı.

ABD ise 13 Kasım 2000 günü Türkiye'ye gönderdiği Genelkurmay 2. Başkanı Org. Richard Myers başkanlığındaki bir heyetle Ankara'nın önüne Türkiye-Irak-İran-Suriye ittifakı yerine Türkiye-İsrail-Mısır-Ürdün-Suriye ittifakı getirdi.

Ancak TSK bu ittifak modelini reddetti.

Washington Kasım 2000 ve Şubat 2001'de üst üste iki ekonomik krizi tetikleyerek Türkiye'de ekonomiyi çökertme ve siyasal yapıyı şekillendirme operasyonu başlattı. Operasyonun mimarı Dünya Bankası uzmanı Kemal Derviş'ti!

2001-2002 dönemi Washington ile Ankara arasında tam bir bilek güreşine dönüştü.

ABD bir yandan Irak'ı bombalıyor, diğer yandan da Kuzey Irak'a adım adım asker yerleştiriyordu; hatta sahra birliklerinin ortak bir merkezden sevk ve idaresi için de Zaho ve Erbil'de merkez komutanlıkları kuruyordu.

12 Aydınlik, 19 Aralık 1999.

Ekonomik krizle beli bükülen hükümet tam bir açmazdaydı. ABD Büyükelçisi Robert Pearson, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Bülent Ecevit'e çok ağır talepler iletiyordu.

"Türkiye'den Irak'la mücadelede ABD'nin yanında olmasını" isteyen Pearson, Bush'tan Ecevit'e "ekonomik krizde destek" anlamına gelen bir de telefon görüşmesi ayarlamıştı.

Dönemin Dışişleri Bakanı İsmail Cem ise Brüksel'deki NATO Bakanlar Konseyi toplantısında ABD Dışişleri Bakanı Colin Powell tarafından uyarılıyordu: "Irak ambargosunu delmekten vazgeçin."

Öte yandan AB, hükümetten Rauf Denktaş'ı Kıbrıs görüşmelerine başlamaya ikna etmesini istiyor, Günter Verheugen de "Kıbrıs, Türk toprağı olarak AB'ye giremez" diyordu.

Kürt Devleti Savaş Nedeni

Başbakan Bülent Ecevit 15 Mayıs 2001 tarihinde "Kuzey Irak'ta Kürt devleti fiilen kuruldu" uyarısında bulundu. Türkdevletinin esas hamlesi ise Ecevit'in bu uyarısından bir gün sonra basına sızdırılarak ilan edildi. Türkiye "Kürt devletini 'casus belli', yani savaş nedeni" sayıyordu!¹³

Başbakanlık, Dışişleri Bakanlığı'nın Irak'la ilgili bir raporuna dayanarak, Kuzey Irak'ta "Kürt devleti" senaryosunun savaş nedeni olduğunu gizli bir yazıyla çeşitli devlet kurumlarına göndermişti.

Başbakanlık'ın yazısında şöyle deniyordu:

"Kuzey Irak'ın 1992 öncesi duruma dönmesinin mümkün olmadığını da dikkate almak durumundayız. Kuzey Irak'ta bizim için hiçbir şekilde kabulü mümkün olmayan senaryo bağımsız bir Kürt devletinin ilanıdır. Bu doğrultudaki bir deklarasyon tarafımızdan 'casus belli' (savaş ve müdahale nedeni) sayılmalıdır."¹⁴

Raporda Türkiye'nin Irak politikasının esasları sekiz maddede sıralanıyordu:

- 1) Temel esas, BM ve komşuları ile sorunu olmayan, komşularına tehdit oluşturmayan bir Irak'ın özendirilmesidir.
- 2) Irak'ın toprak bütünlüğü korunmalıdır.

13 *Hürriyet*, 16 Mayıs 2001.

14 *Aydınlık*, 20 Mayıs 2001.

- 3) Merkezi yönetimin otoritesi nihai olarak ülkenin tamamında tesis edilmelidir.
- 4) Irak'taki Türkmenlerin hakları Irak'ın eşit vatandaşları olarak korunmalıdır.
- 5) Irak'taki etnik azınlıkların ayrı bir yönetime sahip olmamaları gözetilmelidir.
- 6) Irak Türkiye'ye askeri açıdan bir tehdit teşkil etmemelidir.
- 7) Bölge dışı güçlerin Irak'a müdahalelerini azaltacak gelişme ve çözümler desteklenmeli, bu tür müdahalelere neden olabilecek gerginlik ve gelişmelerin önlenmesine gayret sarf edilmelidir.
- 8) Irak Türkiye'ye ekonomik bakımdan mümkün olduğunca bağlanmalıdır.

Raporda ABD'nin Irak politikasına karşı Türkiye'nin yapması gerekenler ise şöyle sıralanıyordu:

"ABD ile Irak konusunda yapıcı, şeffaf ve yönlendirici bir diyalog ve işbirliği sürdürülmesi ve ABD'nin yeni yönetiminin Irak politikalarının şekillenmesinde ağırlığının konulması büyük önem taşımaktadır. Yeni dönemde BM Güvenlik Konseyi'nin 1284 sayılı kararında yer alan unsurlar zemininde Washington ile Bağdat arasında bir temas kanalı açılmasına tarafımızdan yardımcı olunması olanakları araştırılmalıdır."

Ecevit'in "Kürt devleti fiilen kuruldu" uyarısından bir gün ve "Kürt devletinin savaş nedeni" olduğunun haberinin basına yansımalarından saatler sonra, 16 Mayıs 2001 günü Genelkurmay Başkanlığı'na ait CASA tipi uçak Malatya'da düştü; 34 asker şehit oldu.

Aynı tip bir başka uçak da olaydan iki gün sonra Ankara yakınlarında test uçuşu sırasında düştü.

11 Eylül ve BOP

11 Eylül 2001 günü İkiz Kuleler ve Pentagon'a büyük bir saldırı oldu. ABD bu saldırıyı siyasetine kaldıraç olarak değerlendirdi ve Büyük Ortadoğu Projesi'ni (BOP) ilan etti: Washington Fas'tan Orta Asya'ya kadar 24 ülkenin sınırlarında ve rejimlerinde değişiklik yapacaktı.

ABD ilk olarak daha 11 Eylül'ün üstünden bir ay geçmeden 7 Ekim 2001 günü Afganistan'a bombardıman başlattı. Gerekçesi, 11 Eylül'ü yaptığını iddia ettiği Usame bin Ladin ve El Kaide örgütünün Afganistan'da bulunduğuydı.

ABD, ikinci olarak da Irak'a saldırı hazırlığını başlattı. Washington, kanıtı yıllar sonra da oluşturulamayan Saddam Hüseyin'in 11 Eylül'le bağlantısı üzerinden uluslararası bir koalisyonun peşindeydi.

Irak'a saldırı hazırlıkları artık Ankara'yı doğrudan ilgilendiriyordu. Ecevit hükümeti, ABD'nin Irak baskısını hafifletmek için Afganistan'a asker göndermeyi kabul etti.

TSK Irak'a ABD Müdahalesine Karşı

Dönemin Genelkurmay Başkanı Org. Hüseyin Kıvrıkoğlu, Irak'a saldırıya karşı olduklarını açıklıyor ve uyarıyordu:

"Bizim görüşlerimiz belli. Yeni bir durum yok. Ama bir şey olursa bu 1990'daki gibi ticaretle, boru hattıyla sınırlı kalmaz. Türkiye için daha büyük sıkıntı gündeme gelir. Bağımsız Kürt devletinin kurulması gündeme gelir. Operasyona Arap ülkelerinin hepsi karşı. Sadece Arap ülkeleri değil. Rusya, İran, Türkiye, Suriye, Irak'ın bölünmesini istemez. Araplar, kendi topraklarında etnik bir ülke kurulmasını hazmedemezler."¹⁵

Org. Kıvrıkoğlu'nun bu çıkışı, Ecevit'in Washington'a yapacağı ziyaret öncesi ABD'ye net tutum almak şeklinde yorumlandı.

Kaldı ki Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer de Powell'ın Ankara ziyaretinden hemen önce "Irak'a müdahaleye karşıyız" mesajı vermişti.

Yani Cumhurbaşkanlığı, Hükümet ve Genelkurmay, ABD'nin Irak'a saldırısına karşı çıkmak konusunda tam bir mutabakat sağlamıştı.

Başbakan Ecevit 16 Ocak 2002'de ABD'ye gitti. Ecevit, Bush'la Beyaz Saray'da görüşürken, Ankara'da çok önemli bir misafir ağırlanıyordu. Rusya Genelkurmay Başkanı Anatoli Kvaşnin ABD'nin bölge planlarına karşı Ankara-Moskova hattının kurulması çalışmalarını için Türkiye'ye gelmişti.

15 *Yeni Mesaj*, 27 Aralık 2001.

Kvaşnin'in dört gün süren ziyareti sırasında iki genelkurmay başkanı Askeri İşbirliği Anlaşması imzaladı.

Dikkat çekicidir, ABD Savunma Bakanı Donald Rumsfeld altı ay önce 3 Haziran 2001'de Türkiye'ye geldiğinde ise Genelkurmay Başkanı Org. Hüseyin Kıvrıkoğlu Çin'e gitmişti.

ABD, Türk hükümetini Irak'a müdahaleye ikna edebilmek ve TSK'nin direnişini kırmak için üst üste Ankara'ya yetkililer yolluyordu. 19 Mart 2002'de "gölge başkan" Dick Cheney geldi. ABD Başkan Yardımcısı Cheney'in ziyaretinden hemen önce Ecevit CNN televizyonuna "Irak'a müdahale istemiyoruz" diyerek taleplere önceden fren koydu. Cheney bir sonuç alamadan ülkesine döndü.

Türkiye-Rusya-İran Hattı

Bu sırada Türk devleti, bölge ülkeleriyle ABD planlarına karşı oluşturulan süreci tahkim etmek üzere çeşitli ziyaretler yapıyordu. Genelkurmay Başkanı Org. Hüseyin Kıvrıkoğlu 4-7 Haziran 2002'de üç günlük Rusya ziyareti yaparken, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer de 17-18 Haziran 2002 tarihleri arasında İran'a gitti.

Türkiye-Rusya-İran hattı Irak'a müdahalenin önünde çok ciddi bir engeldi.

Sezer'in ziyareti sırasında Türkiye ile İran dört maddelik bir mutabakata vardı:

- 1) Türkiye ve İran, ABD'nin son günlerde çalışmalarını yoğunlaştırdığı Kuzey Irak'taki kukla Kürt devletinin kurulmasına karşı ortak mücadele edecek.
- 2) Bölgenin güvenliğini bölge ülkeleri sağlayacak.
- 3) İki ülke bölge güvenliğinin sağlanması için ortak çalışmalarını artıracak.
- 4) Bölgeye yabancı güçlerin müdahalesinin engellenmesi için iki ülke arasında işbirliği geliştirilecek.¹⁶

Cumhurbaşkanı Sezer Tahran ziyareti dönüşü basın toplantısında şu mesajı verdi:

"Hatemi'yle ülkelerimizi ilgilendiren bölgesel ve uluslararası ilişkileri de gözden geçirme olanağı bulduk. Pek çok konuda

16 Fikret Akfırat, *Kukla Devlet/ ABD Kürdistan'ı Nasıl Kurdu*, Kaynak Yayınları, İstanbul, Ağustos 2007.

yaklaşımlarımızın benzerlik gösterdiğini mutlulukla gördük. Ortak komşumuz Irak'taki durumu değerlendirdik. Irak'ın toprak bütünlüğü ve ulusal birliğinin korunmasının önemini vurguladık."¹⁷

Aynı dönemde, 2002 Haziran ayının sonunda Başbakanlık "gizli ve acil" kodlu bir genelge yayımladı. Milli Güvenlik Kurulu'nun isteğiyle hazırlanan gizli Başbakanlık genelgesinde Türkiye'nin politikasının esası "Irak'ın toprak bütünlüğünün ve siyasal birliğinin korunması" olarak ifade edildi.

Ecevit'e Operasyon

Türkiye'nin direncinin kırılmaması ABD'nin Irak'a saldırı takvini erteletiyordu. Çözüm, Ecevit hükümetinde değişiklik yapılmasıydı.

ABD'nin TUSİAD üzerinden uygulamaya koyduğu plana göre Ecevit'e sağlık sorunları nedeniyle el çektirilecek ve hükümetin başına İsmail Cem-Kemal Derviş ikilisi getirilecekti. Ancak ABD, planını uygulayamadı; çünkü devletin milli kesimleri Ecevit'in arkasındaydı.

İkinci bir plan yürürlüğe kondu. Koalisyonun birinci partisi olan Ecevit'in DSP'si bölünecekti. DSP'nin iki numarası ve Ecevit'in sağ kolu olan Başbakan Yardımcısı Hüsamettin Özkan istifa etti ve DSP'ye operasyon başladı. DSP milletvekillerinin büyük bir bölümü İsmail Cem'in kurduğu yeni partiye geçtiler.

Hükümete ikinci büyük darbeyi de koalisyonun ikinci ortağı, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli vurdu. Bahçeli, kendi yardımcılarına bile danışmadan, 7 Temmuz 2002 günü gelen bir telefon üzerine, 3 Kasım 2002'yi seçim günü ilan etti.

Koridorun Anayasası İlan Edildi

ABD bu uygun siyasi şartlar içinde Türkiye'nin güneydoğusuna asker konuşlandırma talebini masaya getirdi. Ecevit ve Org. Kıvrıkoğlu, ABD Savunma Bakan Yardımcısı Paul Wolfowitz'in 14 Temmuz 2002 İstanbul ziyaretinde masaya koyduğu bu talebi reddetti:

¹⁷ *Hürriyet*, 20 Haziran 2002.

"ABD, Türkiye'den İncirlik Üssü'nün kullanılmasından daha ileri bir talepte bulundu. Bu talep, Wolfowitz'in Türkiye ziyaretinin nedenini ortaya koyuyor. ABD'nin Nisan ayından beri Türkiye'ye dayattığı bu talebin sürekli reddedilmesi, Wolfowitz'in ziyaretini gerekli kıldı. ABD, Nisan ayından bu yana Irak'a operasyon yapabilmek için Türkiye'nin Irak sınırına bir kuvvet yerleştirmek istiyordu. [...] İşte, ABD yönetiminin Irak'a yönelik operasyon için harekete geçirdiği görevlilerin 'Türkiye'siz olmaz' demesinin nedeni de bu. Ancak Türkiye bu isteğe başından beri olumsuz yanıt veriyor."¹⁸

ABD, Türkiye'den destek arar ve Türk devleti içinde kuvvet yaratmaya çalışırken, bir yandan da koridorun altı bölüm ve 77 maddeden oluşan anayasasını ilan ediyordu!

Anayasa'nın birinci maddesinde "Kürdistan bölgesi, Irak Federal Cumhuriyeti'nin bölgelerinden biridir" deniliyor ve ikinci maddesinde Kürdistan bölgesinin sınırları tarif ediliyordu. Musul ve Kerkük'ü de Kürdistan bölgesine dahil etmişlerdi. Bu arada resmi dil de Kürtçeydi.

Koridor Parlamentosu Yeniden Açıldı

Türkiye, 3 Kasım 2002'de erken seçim yapılacak olması ve siyasi bir iradenin bulunmaması nedeniyle, gelişmelere müdahale şansını yitiriyordu. Ankara'nın "TSK'nin ABD'den önce Irak'ın kuzeyine girmesi ve ön alması" şeklindeki planı, hükümete Cem-Derviş, TSK'ye ise Hilmi Özkök darbesiyle rafa kaldırılmıştı.

Başbakan Bülent Ecevit "Kuzey Irak'taki gelişmelere karşı elimiz kolumuz bağlı kalamayız" diyerek çırpınmaya devam ediyordu.¹⁹

ABD daha önce kapatmak zorunda kaldığı parlamentoyu da 4 Ekim 2002 günü yeniden açtı.

Artık Irak Kürdistanı, anayasaya, parlamento, hükümete, askere, polise, merkez bankasına, paraya, yargı kurumlarına, belediyelere, okullara, pasaportlara, TV'ye, gazetelere, sınırlara, gümrük duvarlarına sahipti.

Türkiye'nin İncirlik'te Çekiç Güç'e yıllar önce olur vermesi, Irak'ın kuzeyinde bir Amerikan koridoruyla sonuçlanmıştı!

18 *Aydınlık*, 21 Temmuz 2002.

19 CNN Türk, 25 Eylül 2002.

İKİNCİ BÖLÜM

SURİYE KORİDORU

26 yaşındaki Muhammed Buazizi işsiz bir bilgisayar mühendisiydi. Arabasına doldurduğu meyve ve sebzeleri satarak geçinmeye çalışıyordu. Bir gün zabıtalardan mallarına zorla el koydu. Direnen Buazizi zabıtalardan tokat yedi.¹

Buazizi yediği tokat üzerine 17 Aralık 2010'da valilik önünde kendini yaktı. Ağır yaralı olarak hastaneye kaldırılan Buazizi'nin dramı kendisi gibi diplomalı işsiz olan gençlerde büyük öfke yarattı.

Buazizi'nin 4 Ocak 2011'de ölmesi, sadece Tunus'ta değil, bölgede Arap halk hareketlerinin fitilini yaktı.

Sokaklara dökülen diplomalı işsiz gençlerin yaşam pahalılığını ve işsizliği protesto etmesi kısa sürede geniş halk kitlelerinin desteğini aldı. Eylemler öyle büyüdü ki, en sonunda 17 Ocak 2011'de Tunus'un 33 yıldır iktidarda olan lideri Zeynel Abidin Bin Ali'yi devirdi!

Tunus'taki bu gelişmeler, zaten uzun yıllardır kitlesel protesto gösterileri yapan, en son altı ay önce Tahrir Meydanı'nda 500 bin kişiyle eylem yapan ve kanla bastırılan Mısırlıları da ayağa kaldırdı.

25 Ocak 2011'den itibaren alanlara çıkan Mısırlılar ülkenin 30 yıllık lideri Hüsnü Mübarek'i hedef aldı.

1 O tokat, tıpkı 30 Mayıs 2013'te Taksim Gezi Parkı'nda "kırmızılı kadına" sıkılan biber gazı gibiydi!

ABD önceleri 10 milyonluk Tunus ile 80 milyonluk Mısır'ın aynı olmadığını düşünerek Hüsnü Mübarek'in yıkılmayacağını hesapladı.

Ancak Mısır halkı son 10 yıldır hep ayakta idi; dahası, Süveyş Kanalı eylemleri nedeniyle alanlara alışık bir işçi sınıfı da vardı.

O nedenle eylemler hem kitleselleşti hem disiplinli hale geldi hem de Kahire dışındaki illere yansıdı. Yani Mübarek de Bin Ali gibi gidiciydi...

ABD bu süreçte "Mübarek'i verip, rejimi kurtarmaya" soyundu; bu amaçla örgütlü bir güç olan Müslüman Kardeşler'le de temas kurdu.

Müslüman Kardeşler ABD'yle temasın ardından göbeğinde bulunmadıkları bu eylemlere katılmaya başladı. Örgütlülüğün verdiği avantajla da eylemler içinde adım adım inisiyatif aldı.²

Mübarek 11 Şubat 2011 günü devrildi. Müslüman Kardeşler durumdan yararlanarak iktidara yöneldi.

Aslında Tunus ve Mısır'daki gelişmeler, 2008 küresel krizine tepki zemininde doğmuştu. Çünkü bu coğrafya o krizi en derin hisseden coğrafyaydı. O nedenle hızla başka ülkelere de yayıldı. Bahreyn ve Yemen'de de halk hareketleri patladı.

ABD gelişmeler karşısında üç önemli hamle yaptı:

- 1) Birincisi, kendisine yakın isimlerin iktidarda olduğu ülkelerdeki halk hareketine soktuğu gruplarla halk hareketinin yönünü değiştirmeye ve eylemleri maniple etmeye çalıştı.
- 2) İkincisi, Mısır örneğinde olduğu gibi "Mübarek olmuyorsa, iktidara bari Müslüman Kardeşler gelsin" istedi.
- 3) Üçüncüsü de "Amerikan karşıtı" olarak bilinen ülkelerde "kalkışma" kışkırtarak ters basınç yaratmaya çalıştı.

Tunus, Mısır, Bahreyn ve Yemen'deki eylemlere bakılırsa, ABD eylemlere soktuğu gruplarla halk hareketinin yönünü istediği gibi değiştiremedi. Yani ABD'nin etkilediği gruplar eylemleri ve o ülkeyi etkilemedi.

2 İlginçtir, Gezi eylemleri diye de isimlendirdiğimiz Haziran halk hareketi de bazı paralellikler taşıyor. Örneğin PKK de Müslüman Kardeşler gibi eylemlere katılmamış, hatta Açılım ortağı olan iktidardaki AKP Hükümeti'ni hedef aldığı için "darbe girişimi" olarak nitelemişti. MİT Müsteşarı Hakan Fidan'ın talebiyle Öcalan çağrı yapmış ve BDP'nin de Taksim'e çıkmasını istemişti. Böylece halk hareketi bölünecek ve kitle alanlardan çekilecekti. Sonrası da Mısır'la paralellik taşıyor. Haziran halk hareketine "darbe" diyen BDP-HDP, daha sonra o eylemlerin kazanımlarını sahiplenmeye, Haziran'daki dinamikleri kendisine bağlamaya çalıştı.

Ancak Türkiye gibi "müttefik" ülkeleri etkiledi! Eylemlere katılan kimi gruplar nedeniyle aslında halk hareketinin ABD işi olduğu, Sorosçu olduğu şeklinde karalamalar Türkiye'de sıkça yapıldı.

Oysa çağımızın şu önemli gerçeğini ünlü ABD'li stratejist Zbigniew Brzezinski çok iyi görüyordu ve gerçek bir halk hareketinin yönünü değiştirebilmek eskisi kadar kolay değildi:

"Önceleri 1 milyon kişiyi kontrol etmek, 1 milyon kişiyi öldürmekten daha kolaydı. Bugün 1 milyon kişiyi öldürmek, 1 milyon kişiyi kontrol etmekten son derece kolaydır."³

ABD'nin "Mübarek yerine Müslüman Kardeşler" tercihi ise derslerle doludur; o nedenle ABD'nin üçüncü hamlesine geçmeden önce bu konunun üzerinde durmalıyız:

Mübarek, Mursi, Sisi

Mübarek'in 11 Şubat 2011'de devrilmesinden sonra ipler en örgütlü güç olduğu için adım adım Müslüman Kardeşler'in (İhvan) eline geçti. Bu durum "Mübarek'i verip rejimi kurtarmak isteyen" ABD için de zorunlu tercihti.

Zira ABD'nin 26 Mart 1979 tarihli Camp David anlaşmasıyla inşa ettiği rejim, İsrail'in güvenliğinin teminatıydı ve ABD İsrail'in korunması için uğraşıyordu.

Bu nedenle Mısır devleti içine yuvalanmış Amerikancı kuvvetler de Müslüman Kadeşler'in devrimi çalmasına ve iktidara konmasına doğrudan ve dolaylı destekler verdiler.

Ve 2012 cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ilk turunda ancak yüzde 25 oy alabilen Müslüman Kardeşler'in adayı Muhammed Mursi, ikinci turda ve düşük katılımı yüzde 52 oy alarak iktidarı çalmış oldu!

Mursi, kuşkusuz Mübarek rejimine göre daha iyiydi. Üstelik halk hareketini yapan kuvvetlerin dinamikliği onu sınırlıyordu. Bu nedenle hem iyi işler yapmak zorunda kaldı, ama hem de fırsatlardan yararlanıp İhvan diktatörlüğü inşa etmeye başladı.

Fakat bu uzun süre götürülemez bir durumdu. Nitekim halk, devrimi çalan Mursi'ye karşı ayaklanmaya başladı.

3 "Its easier to kill a million people... than it is to control them", Zbigniew Brzezinski, 21 Kasım 2018, <http://www.bilderberger.ch/?p=3412>

30 Haziran 2013'te Mursi'yi devirmek üzere yeniden Tahrir meydanına çıkan gruplar kararlıydı. Birkaç gün boyunca Mursi'nin istifasını istediler, aksi takdirde sarayı basacaklardı.

Mursi ise Mısır ordusunun Tahrir Meydanı'nı dağıtmasını istedi.

Kuşkusuz, bu, 10 yıldır meydan deneyimi bulunan Mısır halkıyla çatışma ve kan demektir.

Mısır ordusu bu noktada sıkıştı ve "ya Mursi ya da halk" tercihi yapmak zorunda kaldı.

Mısır Genelkurmay Başkanı Abdülfettah el-Sisi'nin halktan yana tercih yapması 3 Temmuz 2013'te Mursi'nin yıkılmasını getirdi.

Fakat halk hareketine önderlik eden gruplar arasında ciddi bir ittifak kurulamaması ve bu gruplardan birinin daha ağır basamaması nedeniyle bu kez iktidar boşluğundan Sisi yararlandı ve Mursi'nin yerine bu kez o devlet başkanı oldu.⁴

Tamam, Mısır halk hareketinin hakkını verecek bir iktidar oluşmamıştı, ama toplama bakılırsa, 2012'nin Mursi'si, 2010'un Mübarek'inden ve 2013'ün Sisi'si de 2012'nin Mursi'sinden daha tercih edilebilir özellikteydi...

Mısır halk hareketi dinamizmini kendisini daha iyi temsil eden bir iktidar oluşturana kadar mutlaka devam ettirecektir.

Bu bölümde son olarak Mübarek'i deviren eylemleri "Amerikancı" ve "Sorosçu" diye karalayan çevrelerin, bu kez Mursi'nin devrilmesini de "Amerikancı darbe" diye lekelemeye çalışmasının üzerinde duracağız. Soru ve olgulara dayanan yanıtlarla meseleyi daha da berraklaştıracğız:

ABD 30 Haziran 2013'te Mısır halkının alanlara çıkmasını ve Muhammed Mursi'nin istifasını istemesini nasıl değerlendirdi? Mursi'nin devrilmesinden birkaç gün önce ABD'nin Kahire Büyükelçisi Ann Paterson, Mursi'nin demokratik yoldan seçildiğini söyleyerek sokak gösterilerinden kaçınılmasını istedi!⁵

Peki ABD Mısır ordusunun darbe yapmasını ve Mursi'yi yıkmasını mı istedi? Washington Enstitüsü Başkanı Robert Satloff'un şu sözleri tersine işaret ediyor:

4 Bu noktada da Mısır ile Türkiye arasında kimi paralellikler kurabiliriz. Şöyle ki, Türkiye'de milyonların katıldığı Haziran halk hareketi de harekete dahil olan örgütlü kuvvetlerin çapının çok çok üzerindeydi. Hareket büyük bir dalgaydı ve o dalgayı kucaklayacak ölçekte bir örgüt yoktu. Bu gibi durumlar kaçınılmaz olarak halk hareketinin "kesin bir sonuç" alamamasına yol açmaktadır. Ama halk hareketleri Mısır'da da, Türkiye'de de, başka ülkelerde de hep sinüzoidal dalga gibidir; düz bir doğru değildir; inişler ve çıkışlar vardır hep.

5 Amerika'nın Sesi, 11 Temmuz 2013.

"ABD Mısır ordusunu siyasi sürece müdahale etmemesi yönünde uyardı. Onlara tavsiyede bulunduk, ama bu tavsiyeye uyulmadı."⁶

ABD Müslüman Kardeşler (İhvan) karşıtı mı? Darbenin kurumsallaşmasını mı, yoksa sürecin bir an önce normalleşmesini mi istiyor? Yanıtı ABD Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Jen Psaki'den dinleyelim:

"Müslüman Kardeşler'in temsilcileriyle temaslarımızı sürdürüyoruz. Onların bu sürecin parçası olmasını istiyoruz."⁷

Yine Washington Enstitüsü Başkanı Robert Satloff'un açıklaması da bu gerçeği ortaya koyuyor:

"Mısır'da sivil yönetim sürecinin tesis edilmesi için uğraşıyoruz."⁸

Libya ve Suriye'de Batı Destekli Kalkışma

Gelelim halk hareketleri karşısında ABD'nin yaptığı üçüncü hamle, yani "Amerikan karşıtı" olarak bilinen ülkelerde "kalkışma" kıskırtarak ters basınç yaratmaya çalışmasına.

ABD 14 Mart 2011'de İstanbul'da "Değişim Liderleri Zirvesi"ni topladı. Dönemin başbakanı Tayyip Erdoğan ile dönemin dışişleri bakanı Ahmet Davutoğlu'nun konuşmasındaki şu vurgular Atlantik cephesinin gireceği yeni yönelimi işaret ediyordu:

Erdoğan "Değişime yardımcı olmak, istikamet tavsiyelerinde bulunmakla mükellefiz" derken, Davutoğlu da "Eğer aktif bir öncülükle değişim liderliği yürütemezsek, biz bu coğrafyada bu gelişmelerden en olumsuz etkilenen ülke oluruz"⁹ uyarısında bulunuyordu.

Tam bu süreçte Amerikan karşıtı rejimlerin bulunduğu Libya ve Suriye'de kalkışmalar başladı.

Bu noktada önemle belirtelim. Aslında ABD açısından her şey yolunda gitse, Washington Irak'tan sonra 2006 yılında Suriye'de Esad'ı

6 Amerika'nın Sesi, 12 Temmuz 2013.

7 Aynı yerde.

8 Aynı yerde.

9 "Davutoğlu'ndan Liderler Zirvesi'nde Değişim Dersi", *Yeni Şafak*, 14 Mart 2011, <http://www.yenisafak.com.tr/politika/davutoglundan-liderler-zirvesinde-degisim-dersi-308258>

devirmeye başlayacaktı. Nitekim yıllar sonra ortaya çıkan WikiLeaks belgeleri de bu gerçeği doğruluyordu.

Julian Assange, bu önemli gerçeği *The WikiLeaks Files* adlı yeni kitabında 2006 tarihli yazışmaları yayımlayarak ortaya koydu:

"Suriye'ye ilişkin bilgi 2006 yılına ait. ABD'nin Şam Büyükelçisi William Roebuck, Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad hükümetini devirme planlarının nasıl tartışıldığını sürekli anlatıyordu. Plana göre hükümet üyeleri arasında paranoya yaratacak korku tohumları ekilecekti ve Şiilerle Sünniler karşı karşıya getirilecekti."¹⁰

Bu iki kalkışmanın Tunus ve Mısır'daki halk hareketiyle hiçbir ilgisinin olmadığını en önemli göstergesi "silahlı" olmasıydı. Libya ve Suriye'de ayağa kalkanlar, Tunus ve Mısır'dan farklı olarak silaha sarılmıştı.

Suriye'de 18 Mart 2011'de başlayan eylemlerde silah kullanılmasına karşı çıkan muhalifler de vardı kuşkusuz. Örneğin bunlardan Ulusal Koordinasyon Kurulu'nun lideri Heysam Menna ilk eylemin başladığı 18 Mart gününden 20 gün sonra, 8 Nisan'da El Menar'a verdiği demeçte kendilerine iki kanaldan silah teklifi yapıldığını açıkladı!"¹¹

Libya kolay düştü. Zaten küçük bir devletti ve aşiretlere dayanan yapı hızla çözülmeye başladı. En sonunda Türkiye'nin de katıldığı bir NATO saldırısıyla Kaddafi yıkıldı.

Bugün Libya fiilen ikiye bölünmüş durumda. İki ayrı merkezde iki ayrı kuvvet kendini hükümet ilan etmiş durumda.

Fakat Suriye Libya değildi. Hem büyük bir ülkeydi hem de İsrail'e karşı direniş cephesinde olduğu için İran'ın tam desteğine sahipti.

Öte yandan Libya'da yaşanan Çin ve Rusya bu kez aynı hatayı yapmayacaktı. Pekin ve Moskova o nedenle BM Güvenlik Konseyi'nde sonuna kadar direndi ve Batı'nın Suriye'yi parçalamasına olanak verecek bir kararın çıkmasının önüne geçti.

10 "Esad'ı Devirmek Kriz Başlamadan Yıllar Önce ABD'nin Gündemindeydi", Sputnik, 10 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/abd/20150910/1017663895.html>

11 "ABD Gerçekten IŞİD'i Yok Etmeyi Hedefliyor mu?", Rusya'nın Sesi Radyosu, 15 Eylül 2014, http://www.rsfradio.com/2014_09_15/ABD-gercekten-ISIS-i-yok-etmeyi-hedefliyor-mu/

Rusya ayrıca askeri anlamda da Şam yönetimine destek verdi. Zira Suriye'nin Tartus limanında Rusya'nın askeri üssü vardı ve Suriye'nin düşmesi, ABD'ye Batı Asya'da büyük üstünlük sağlayacaktı.

Model Ortak: AKP Hükümeti

18 Mart 2011'de Suriye'de silahlı eylemlerin başlamasıyla birlikte AKP Hükümeti sınırda çadır kentler inşa etmeye başladı. Sınıra henüz yığılan yoktu, ama AKP Hükümeti olacağını öngörüyordu!

Ardından Batı'da yaşayan çeşitli Suriyeliler Türkiye'ye gelmeye başladı ve Esad'a karşı organizasyonlar inşa etmeye başladılar.

Bu gelişmelerden anlaşıldı ki, AKP Hükümeti Suriye konusunda önemli bir role, temel bir göreve sahipti!

AKP Hükümeti, Atlantik cephesinin Suriye hedefinin iki nedenle baş aktörüydü:

Birincisi, AKP Hükümeti Asya-Pasifik merkezli güvenlik doktrini ile Çin'i çevrelemeye yönelik ABD'nin Ortadoğu'daki işlerini devralmıştı. ABD bu nedenle Türkiye'yi "model ortak" diye niteliyordu.

İkincisi, AKP Hükümeti BOP eşbaşkanlığını yürütüyordu ve ABD'nin Irak'ın kuzeyini Suriye'nin kuzeyinden Doğu Akdeniz'e açmak BOP'un merkezi hedefiydi.

Diğer yandan Türkiye'nin Suriye'ye komşu olması, 910 kilometrelik sınırı olması gibi nedenler de AKP Hükümeti'ni Suriye konusunda baş aktör haline getiriyordu.

AKP Hükümeti'nin Suriye politikası dört ayrı dönem içerdi:

Birinci dönem AKP'nin Esad'ı hızla devirme ve Suriye'de İhvan iktidarı kurma hedefli dönemi idi.

İkinci dönem AKP'nin Suudi Arabistan ve Katar'la Suriye'yi üçe bölme hedefli dönemi idi.

Üçüncü dönem AKP'nin "Türkiye'yi Kürtlerle büyütme" hedefli dönemi idi.

Dördüncü dönem ise "İŞİD'le mücadele ve 82. İl Halep" hedefli dönemdi.

Şimdi bazı bölümleri iç içe geçen bu dört dönemi inceleyelim:

AKP'nin Esad'ı Hızla Devirme ve İhvan İktidarı Kurma Hedefi

Erdoğan ve Davutoğlu olayların hemen başında Beşar Esad'a "iktidarı İhvan'la paylaşmayı" dayattı. Şam rejimi haliyle bu dayatmayı reddetti.

Suriye Dışişleri Bakanı Velid Muallim'in Ankara'da yalanlanmayan şu açıklaması AKP Hükümeti'nin Suriye politikasının birinci dönemini ortaya koymaktadır:

"Türkiye'nin intikamcılığı krizin en başında başladı. Biz, Ahmet Davutoğlu'nun tıpkı Mısır'da olduğu gibi Müslüman Kardeşler'in iktidara alınmasına dair isteğini reddettik."¹²

Velid Muallim'in açıkladığı bu durum olayların ilk başladığı süreçte de gündeme gelmişti. *Ahram* gazetesine göre Erdoğan ve Davutoğlu dördü önemli bakanlık olmak üzere kabinenin dörtte birini Esad'dan istemişti! AKP Hükümeti bunun karşılığında ayaklanmayı bastırmada Esad'a yardım edecekti!

Türkiye ve Mısır'dan sonra Suriye'de de Müslüman Kardeşler'in iktidara gelmesi İran karşıtı cepheyi büyütecekti.

Suriye'deki ayaklanmadan iki yıl önce Esad'a Müslüman Kardeşler (İhvan) için bastıran Erdoğan hükümeti ayaklanmayla birlikte artık bunu mümkün görüyordu.

İki yıl önce şu olmuştu: Suriye'deki Müslüman Kardeşler örgütünün lideri Gazwan Masri isimli biriydi ve Türkiye'de yaşamaktaydı. Gazi Mısırlı adını kullanan Gazwan Masri, Erdoğan'ın arkadaşıydı ve MÜSİAD'ın Yüksek İstişare Heyeti üyesi ve Ortadoğu koordinatörüydü.

Müslüman Kardeşler'in Türkiye'deki diğer bir önemli adamı da Cemalettin Kerim'di. Dış ticaretle uğraşan Kerim, Mazlum-Der ve İHH'nin de sponsoruydu!

Suriye'nin Ankara Büyükelçisi Nidal Kabalan, Gazi Mısırlı'yla ilgili çarpıcı bir bilgi açıklamıştı:

"Esad 2009 yılında İstanbul'a geldiğinde, Sayın Erdoğan bu adamı tanıştırdı ve 'lütfen, kardeşim Esad, bu adama yardım edin' dedi. Eylemlerin çoğunu işte bu Gazi Mısırlı organize ediyor. Bizzat Esad tarafından Suriye'ye dönmesi çağrısı yapı-

12 "Velid Muallim'den Çarpıcı Açıklamalar", Yakın Doğu Haber, 20 Ağustos 2015, http://www.ydh.com.tr/HD14102_velid-muallimden-carpici-aciklamalar.html

larak hoş karşılandı. Bu bir buçuk sene önceydi ve bu çağrıyla tek bir yanıt vermedi."¹³

Erdoğan, Gazi Mısırlı sayesinde hızla Türkiye'de Suriye muhalefeti organizasyonuna soyundu. Nisan, Mayıs ve Haziran 2011'de Suriye muhalefeti İstanbul ve Antalya'da toplandı ve AKP Hükümeti Esad'ı devirme hedefini ilan etti. Erdoğan iç kamuoyundan gelen tepkilere de 7 Ağustos 2011'de "Suriye bizim iç meselemizdir" yanıtını verdi.

AKP Hükümeti, Batı'da yaşayan sözde muhalefet liderlerinden oluşturduğu Suriye Ulusal Konseyi (SUK) ve onlara bağlı olarak kurulan Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) ile hızla Esad'ı devireceğini düşünüyordu.

Öyle ki Esad'ın 15 gün içinde devrileceğini söylüyor, Şam'daki Emevi Camii'nde zafer namazı kılacaklarını meydanlardan haykırıyorlardı.

Elbette Esad 15 günde devrilmedi, Davutoğlu da hedefi altı aya çıkardı.

Bu süreçte Suudi Arabistan ve Katar'ın finans desteğiyle dünyadan Suriye'ye terörist sevkiyatı yapılmaya başlandı. Türkiye sınırından elini kolunu sallayarak Suriye'ye savaşıma giden teröristler tekrar dönüyor ve hatta AKP Hükümeti'nin hazırladığı çadır kentlerde kalıyorlardı.

Ancak Esad ve Suriye halkı AKP Hükümeti'nin beklentisinin tersine direniyordu ve yıkılmıyordu! Altı ay böylece geçti ve 2012 yılından itibaren Suriye'yi bölme hedefli döneme geçildi.

Suriye'yi Üç Bölme Hedefli Dönem

Suriye'yi bölme hedefli dönemin en önemli özelliği Suriye'ye terör ihracının uluslararasılaşmasıydı. Artık sadece ağırlıklı olarak Suriye'den ve bölgeden değil, Bosna, Çeçenistan, Libya ve Afganistan'dan terörist akını başlamıştı.

Savaş deneyimi olan bu teröristlere yol verilerek sahadaki durumun Esad aleyhine çevrilebileceği düşünülmüştü.

Bu yeni sürecin esas sahibi ABD'ydi ve uzmanı olduğu "özel savaş"ı taşeronlarına uygulatacaktı. ABD'nin Ankara Büyükelçiliği bu "özel savaş"ın siyasi, Adana İncirlik Üssü de askeri merkezi ola-

13 "Müslüman Kardeşlerin Lideri Erdoğan'ın Arkadaşı", *Aydınlık*, 3 Haziran 2011, s.6.

çaktı. CIA ve Pentagon'un özel harekâtçı subayları Adana ve Hatay'da Suriyeli muhalifleri eğitip sahaya sürecekti.

Ancak sonradan da net bir şekilde görüldüğü gibi, savaş deneyimi olan bu teröristler yeni sorunlar yaratacak. Önce en-Nusra'ya, ardından da IŞİD'e inisiyatif kazandıran gelişmeler sınırların açılmasıyla başlamıştı.

Öte yandan bu dönemde ABD'nin Suriye'deki taşeronları olan Türkiye, Suudi Arabistan ve Katar arasında Suriye Ulusal Koalisyonu'na kimin hâkim olacağı rekabeti de başladı. Zira bu, olur da Esad yıkılırsa Suriye'ye kimin nüfuz edeceği anlamına geliyordu.

Böyle olduğu için de rekabet kimi zaman sertleşti. Tarafların kontrol ettiği örgütler zaman zaman karşı karşıya geldi, her grup kendi egemenlik alanını inşa etmeye soyundu.

Bu süreç zamanla Suudi Arabistan'ı bir tarafa, Türkiye ile Katar'ı diğer tarafa düşürdü.¹⁴

Sonradan ABD'nin müdahalesi oldu ve Suriye Ulusal Konseyi (SUK) yerine Suriye Ulusal Koalisyonu (SUKO) kurulduysa da, rekabet 2 Mart 2015 tarihinde Riyad'da yapılan Erdoğan-Kral Selman anlaşmasına kadar sürdü.

Ancak bu rekabet hiçbir zaman bu ülkeleri Esad'ı devirme hedefinden ve ortaklığından alıkoymadı.

Dahası, üç ülke de bu dönemde ABD'yi Suriye'ye açık müdahaleye davet etti.

Bu dönem 20 Ağustos 2013'te Doğu Guta'da yaşanan bir kimyasal komployla kapandı.

İddia şuydu: Esad yönetimi, Şam'ın Doğu Guta bölgesinde kimyasal silah kullanmıştı ve çocuklar dahil 1.300 kişiyi katletmişti.

Haberle birlikte Atlantik medyası kirli bir savaş başlattı; Esad karşıtı yayınlarla dünya kamuoyunu ABD'nin Suriye'yi vurmasına hazırladı.

Ancak ortada Şam'ın bir kimyasal saldırısı yok, fakat Atlantik koalisyonunun kimyasal komplosu vardı!

Esad üç aydır taarruzdaydı ve Atlantik kuvvetlerini adım adım kuzeye püskürtüyordu. Yani kimyasal silah kullanmaya ihtiyacı yoktu. Şam yönetiminin eli bu kadar güçlüyken, kendisini uluslararası kamuoyunda sıkıştıracak bir suçu işlemesi mantığa da aykırıydı.

14 Bu saflaşmada kuşkusuz Mısır'daki ayrışmanın da etkisi vardı. Riyad, Müslüman Kardeşler çekincesi nedeniyle Mursi'nin yıkılmasını ve Sisi'nin iktidarını destekledi. Ankara ve Doha ise Mursi'yi destekledi, Sisi'yi tanımadı.

Ayrıca Şam yönetiminin davet ettiği BM denetçileri Suriye'ye gelmişken kimyasal silah kullanması intihar olurdu.

Amaç belliydi, bir türlü direnci kırlamayan Esad'ı bir de bu tür kirli yöntemlerle sıkıştırırmayı denemişlerdi.

Önce Rusya'nın ve sonra Çin'in burada kararlı durması ve Suriye'yi bu kirli komploda yalnız bırakmaması, bir süre sonra hâkim iklimi değıştirdi.

Üstelik ABD Başkanı Barack Obama mevcut koşulları görüyor ve Suriye'ye saldırmaya cesaret edemiyordu. En sonunda Moskova'nın Cenevre sürecine razı oldu ve iki ay boyunca süren "savaş ha başladı ha başlayacak" havası toptan ortadan kalktı.

Ancak "özel savaş" sürecekti!

"Türkiye'yi Kürtlerle Büyütme" Hedefli Dönem

ABD'nin "özel savaş"ı iki önemli kuvvetin, birincisi IŞİD'in, ikincisi de PKK'nin Suriye kolu olan PYD'nin önünü açtı; iki örgüt de öne çıkmaya, alan hâkimiyeti kurmaya başladı.

Bu, aynı zamanda AKP'nin "Türkiye'yi Kürtlerle büyütme" hedefli üçüncü döneminin de başlaması demektir.

ABD'nin Suriye konusuna daha çok eğilmeye başladığı bu dönemde 20 yıl önce Irak'ta uygulanan yöntemler izlenmeye başladı: Türkiye'nin önüne havuç konularak koridor inşa etme yöntemi.

Irak'ta koridorun havucu Musul ve Kerkük'tü; sonucu Irak'ta Amerikan koridoru, yani Barzanistan oldu.

ABD'nin Suriye'deki havucu ise Halep'ti. Yeni-Osmanlıcı AKP Hükümeti devletin merkezi kurumlarını ikna edebilmek için artık "82. il Halep" propagandası yapıyordu. Bu havucun sonucu ise Suriye'de Amerikan koridoru olacaktı, yani PYD kantonları.

Türk ordusu ve devletin bazı merkezi kurumları bu gerçeği görüyor ve ona göre konumlanmak istiyordu. TSK'nin PKK'ye çok etkili operasyonları işte bu süreçte başladı. Öyle ki PKK'nin belinin kırıldığı konuşuluyordu.

Haliyle bu durum ABD'nin Suriye planlamasını bozuyordu. Washington hem TSK'nin PKK'ye operasyonlarını durdurmalı hem de Suriye planlamasını hayata geçirebilmek için Açılım'ı yeni bir düzleme sıçratabilmeliydi. Peki bu nasıl olacaktı?

Uludere'de yanlış istihbaratla TSK'ye çok sorunlu bir hava hareketi yaptırdılar ve Türk ordusunun Açılım'a direncini zayıflatılar.¹⁵

Kamuoyunu ise şöyle hazırladılar: Önce PKK'liler hapishanelerde açlık grevine başladı. Atlantik'e çıpalı basın ile AKP Hükümeti'ne yakın basın bu işi köpürttü.

En sonunda bir Hakan Fidan operasyonu ile Öcalan devreye sokuldu ve onun "açlık grevlerini bitirin çağrısı" ile İmralı'yla müzakere dönemi gelmiş oldu. Barışçı, müzakere edilebilir görüntüsü verilen Öcalan artık devletin doğrudan muhatabı olacaktı.

Böylece 1 Ocak 2013 itibarıyla 2009'da başlatılan Kürt Açılımı yeni bir düzleme taşındı ve Öcalan Açılımı başladı!

Bu süreç "Türkiye'yi Kürtlerle büyütmek" denilerek kamuoyuna yutturulmaya çalışıldı. Türkiye içeride Açılım'la Kürtleri kazanacaktı ve bu ilişki üzerinden de Irak ve Suriye'de Kürtlerle birlikte genişleyecekti.

İşin teorik çerçevesini Ahmet Davutoğlu şu sözlerle açıklıyordu:

"Son 100 yıl bir parantezdir, kapatılması gereken bir parantezdir. Sykes-Picot ile başlayan ayrışma kapatılması gereken bir parantezdir. Tarih coğrafi sınırlara isyan ediyordu ve evet, biz bu parantezi kapatacağız."¹⁶

Aslında Erdoğan'lar en başından beri Kurtuluş Savaşı'yla başlayan Türkiye Cumhuriyeti tarihini Yeni-Osmanlıcılık temelinde "kapatılması gereken bir parantez" olarak görmekteydiler ve bölgeye hep bu perspektiften baktılar. O nedenle "Türkiye'yi Kürtlerle büyütmek" hedefli dönemin öncesinde de, sonrasında da hep "100 yıllık parantez" dediler.

Örneğin Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu 21 Ocak 2012'de Kayseri'de AKP'lilere şöyle diyordu:

"1911 ile 1923 yılları arasında nereleri kaybetmişsek, hangi topraklardan çekilmişsek, 2011-2023 yılları arasında o topraklarda tekrar kardeşlerimizle buluşacağız."¹⁷

15 *Cumhuriyet* 21 Eylül 2015 günü manşetten bu yanlış istihbaratın belgesini yayımladı: MİT 21 Aralık 2011 tarihinde TSK'ye gönderdiği "haber kayıt ve bildirim formu"nda, PKK liderlerinden Bahoz kod adlı Fehman Hüseyin'in sınıra yakın bir mınıtkada bulunduğunu ve eylem hazırlığında olduğunu bildirdi. TSK de bu istihbarata göre hava hareketi yaptı.

16 İbrahim Karagül, "Yüzyıllık Parantezi Kapatacağız", *Yeni Şafak*, 1 Mart 2015, <http://www.yenisafak.com/yazidizileri/yuzyillik-parantezi-kapatacagiz-494795>

17 "Kaybettiğimiz Topraklarda Buluşacağız", *Haber Türk*, 21 Ocak 2012, <http://www.haberturk.com/gundem/haber/708252-kaybettigimiz-topraklarda-bulusacagiz>

Örneğin Recep Tayyip Erdoğan bu konuşmadan 3,5 yıl sonra Türkiye Gençlik Kulübü Federasyonu (TÜGEF) üyesi gençlere şöyle sesleniyordu:

"Önümüzdeki dönem 100 yılın şekillendiği, adeta tasarımının yapıldığı bir dönem. Kendi coğrafyamızda kendi geleceğimiz için inisiyatif almalıyız."¹⁸

Uzatmayalım...

"Türkiye'yi Kürtlerle büyütme" hedefli dönem boyunca ekranlardan ve gazetelerden hemen her gün şu propagandayı yaptılar: "Musul ve Kerkük'ü almazsak Diyarbakır'ı veririz. Büyümezsek küçülürüz."

Sanmayın ki bu propagandayı sadece AKP'li yetkililer yapıyordu, aynı şekilde PKK liderleri de o koroya katıldı. Örneğin *Özgür Gündem*'de Hüseyin Ali müstear adıyla yazan Mustafa Karasu açık açık "Türkiye Kuzey Irak ve Rojava'yla (Suriye'nin kuzeyi) Misakı Milli'yi güncellemeli" diyordu!¹⁹

Nasıl genişlemenin pratikte Türkiye için daralmayla sonuçlanacağını en iyi PKK biliyordu!

Bu dönemde AKP Hükümeti Öcalan'la çok önemli bir anlaşma yaptı: Başkanlık ve özerklik.

Bu anlaşmanın gereği olarak Öcalan PYD'ye Suriye'de özerklik için çalışması ve kantonlar kurması talimatı verdi.

Anlaşmanın içeriğini ve nasıl uygulandığını bizzat İmralı Tutanakları'ndan okuyalım, Öcalan'ın ağzından dinleyelim; Öcalan 23 Şubat 2013 tarihinde HDP heyetine şunları söyler:

"Başkanlık sistemi düşünülebilir. Biz Tayyip Bey'in başkanlığını destekleriz. Biz AKP ile bu temelde bir başkanlık ittifakına girebiliriz. Yalnız başkanlık ABD'deki gibi olmalı, devlet meclisi gibi bir senato. İkincisi, bir de halklar meclisi. Bunun

18 "Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'dan Önemli Açıklamalar", *Hürriyet*, 17 Eylül 2015,

<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/30093288.asp>

19 Hüseyin Ali, "İkiz Politika", *Özgür Gündem*, 24 Haziran 2014,

http://www.ozgur-gundem.com/?haberID=111416&haberBaslik=%C4%B0K%C4%B0Z%20POL%C4%B0T%C4%B0K&action=haber_detay&module=nuce

adı Demokratik Meclis de olabilir. Bu da ABD'deki gibi temsilciler meclisi olabilir."²⁰

Açık ki Öcalan federatif bir idareye işaret ediyordu ve anlaşmanın bu kısmı zaten Erdoğan'ın sözlerinde hep vardı. Erdoğan, Kürt Açılımı başladıktan sonra AKP İstanbul İl Başkanlığı'nda yaptığı bir konuşmada aynen şunları söylemişti:

"Biz ne istiyoruz? Netice. Onun için diyoruz ki, bakın Batı ülkelerini şöyle bir gözden geçirin, orada hep bunları göreceksiniz, federal meclisi göreceksiniz, federal konseyi göreceksiniz."²¹

Peki başkanlık neyin karşılığı olacak?

Öcalan 3 Nisan 2013 tarihli görüşmede şöyle diyor:

"Zaten önümüzdeki günlerde Suriye'deki duruma dair heyetle (Fidan) konuşacağız, bazı kararlar alacağız herhalde. Yeni oluşacak Suriye'de bizimkiler başat rol oynayacaklar. Orada özerk bölgeler olur; Kürtler, Aleviler, hatta Araplar için de özerk bölgeler olacak gibi. İsviçre gibi özerk bölgeler."²²

Fidan ile Öcalan'ın görüşmesinde bu kararlar alındı ve 17 Ağustos 2013 tarihli görüşmeye şu sözler yansdı:

"Dün heyetle tartıştım. Herhalde hayata geçer, MGK'de de tartışılacaktır. Salih Müslim geldi, bunu stratejik önemde görüyorlar, ben de önemli görüyorum. [...] Orada Konseyin denetimi, geçici yönetim olur, kanton gibi, sonra da seçimler yapılır. Kobani, Afrin, El Cezir gibi bölgeler olur. KCK'nin buraya müdahilliliğiyle ilgili şöyle bir şey düşündük. Burada doğrudan bizden bir arkadaşın üslenmesi olabilir. Kamışlı, Afrin vb. de askeri değil siyasi üslenmeleri olur. [...] Biz Suriye için ortak proje açısından heyetle çalışıyoruz."²³

Öcalan'ın belirttiği gibi PYD lideri Salih Müslim Temmuz ve Ağustos 2013'te iki kez Türkiye'ye davet edilmiş ve hem Dışişleri

20 Ceyhun Bozkurt, *İmralı Tutanakları/Öcalan'ın Ağzından Çözüm Süreci*, Destek Yayınları, Mart 2015, s.237.

21 www.akparti.org.tr, 13 Eylül 2010

22 Ceyhun Bozkurt, *İmralı Tutanakları...*, s.91.

23 Ceyhun Bozkurt, *İmralı Tutanakları...*, s.92-93.

Bakanı Ahmet Davutoğlu tarafından hem de MİT Müsteşarı Hakan Fidan tarafından kabul edilmişti.

Hükümete yakın *Yeni Şafak* gazetesi Salih Müslim'in 26 Temmuz 2013'te "Esad rejiminin yanında yer almayacağı" şartıyla davet edildiğini ve görüşmede MİT'in kendisine şu mesajı verdiğini yazdı:

"BAAS rejimi altında yıllarca ezilmiş Kürt kardeşlerimizin kazanımlarını siyasi ihtiraslara heba etmeyin. Suriye halkı olarak geleceğinizi yeniden şekillendirirken yeni çatışma alanlarını oluşturmak herkesin kaderini kötü etkiler."²⁴

MİT'in yeni çatışmalardan kastı o günlerde başlayan PYD-ÖSO çatışmasıydı. Yani Ankara Müslim'e "ÖSO'yla çatışma, Esad'a karşı ol, biz de siyasi kazanımlarınızı tanıyalım" diyordu özetle.

13 Ağustos 2013'te Türkiye'ye yeniden davet edilen PYD lideri Salih Müslim Dışişleri ve MİT heyetleriyle yapılan dokuz saatlik görüşme hakkında "Ankara geçici özerk yönetime karşı değil" değerlendirmesi yaptı.

Bu dönem boyunca PKK içeride Açılım'la, PYD de Suriye'de Ankara'nın Esad'a baskısıyla güç kazandı. Özellikle Ankara'nın anjman kurallarıyla Suriye Hava Kuvvetleri'ni sınıra yakın bölgelerden uzak tutması PYD'yi hızla Cizîrê, Kobani ve Afrin'de hâkim hale getirdi.

"İŞİD'le Mücadele ve 82. İl Halep" Hedefli Dönem

Esad'ın Ankara'nın baskısıyla Suriye'nin kuzeyinden uzak tutulması en çok PYD'ye yaradı. PYD 20 Ocak 2014'te Cizîrê'de, 28 Ocak 2014'te Kobani'de ve 29 Ocak 2014'te Afrin'de kanton ilan etti.

Bu üç kanton yeni bir dönemi başlattı.

Diğer yandan İŞİD hızla büyüdü ve hem Suriye'de hem de Irak'ta önemli bir alana hükmetmeye başladı. Öyle ki PYD'nin kanton ilan etmesinden beş ay sonra İŞİD Irak'ın en büyük şehirlerinden Musul'u işgal etti.

Bu durum bölgenin toplamı açısından yeni bir süreci başlattı:

- 1) İŞİD'in Musul'u işgali ABD'ye yeniden Ortadoğu'ya dönme fırsatı yarattı.

24 Çetiner Çetin, "Müslim'e 3 Şart", *Yeni Şafak*, 27 Temmuz 2015, <http://www.yenisafak.com/politika/muslime-3-sart-546376>

- 2) IŞİD'in Musul'u işgalini fırsat bilen Barzani Kerkük'ü işgal etti.
- 3) IŞİD'in Musul'u işgalini fırsat bilen Usame Nuceyfi, İyad Allavi ve Tarık Haşimi Irak Başbakanı Nuri el-Maliki'yi iktidarı bırakmaya zorladı ve Irak'ın birliği için uğraşan Maliki görevi bırakmak zorunda kaldı.
- 4) IŞİD'in Musul'u işgalini fırsat bilen Erdoğan ve Barzani, Maliki'nin uygulatmadığı "kaçak petrol anlaşmasını" yürürlüğe koydu.
- 5) IŞİD'in Musul'u işgali en sonunda Türkiye'yi ABD'yle İncirlik mutabakatı imzalamaya mecbur etti.

Ankara bu mutabakatla ayrıntılarını ilerleyen bölümlerde okuyacağınız gibi, tıpkı 25 yıl önce Irak'ta olduğu gibi, bugün de Suriye'de Amerikan koridorunu inşa etme sürecine girmiş oldu.

Tampon ya da güvenli bölge gibi talepler de bir önceki dönemde havuç olarak kullanılan "82. il Halep" argümanını yeniden devlet koridorlarında tedavüle soktu!

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ABD-İSRAİL BELGELERİNDE KORİDOR

Amerikan koridoru konusunda yüzlerce ABD belgesi var. CIA, Pentagon, ABD Dışışleri ve Beyaz Saray'a rapor hazırlayan onlarca düşünce kuruluşu, özellikle son 25 yılda bu konuda yüzlerce rapor hazırladı.

Kuşkusuz bu raporlar doğrudan ABD devletinin resmi görüşleri değildir. Bu düşünce kuruluşları ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi'ni esas alarak raporlar hazırlamakta ve ABD devlet aygıtının kullanımına sunmaktadır. Devlet de bu raporlardan yararlanmakta, resmi görüş oluşturma sürecinde değerlendirmektedir.

Elbette zaman zaman aynı konuda birbiriyle çelişen raporlar da ortaya çıkmaktadır. Bu, o düşünce kuruluşlarının yakın olduğu kurumlar arasındaki görüş ayrılığına işaret etmesi bakımından ayrıca önemlidir.

Yani toparlarsak, CFR başta olmak üzere ABD'nin belli başlı düşünce kuruluşları hazırladıkları raporlarla doğrudan Amerikan devlet aygıtını beslemektedir. O nedenle özellikle yönetime yakın düşünce kuruluşlarının raporları kritik önemdedir ve zaman içinde geri dönüp bakıldığında ne oranda uygulandığı da görülür.

Az önce de belirttiğimiz gibi, Amerikan koridoru konusunda yüzlerce rapor var ve biz özellikle son bir yılda öne çıkanları burada inceleyeceğiz.

CAP: ABD, Türkiye ve Kürt Bölgeleri; Barış Sürecinin Durumu Raporu

Bunlardan en önemlisi Center for American Progress (CAP) isimli düşünce kuruluşunun Temmuz 2014'te yayımladığı "The United States, Turkey, and the Kurdish Regions; The Peace Process in Context" (ABD, Türkiye ve Kürt Bölgeleri; Barış Sürecinin Durumu) başlıklı rapordur.

Raporu önemli kılan, içeriğiyle birlikte hazırlayan kurumun başkanının özellikleridir. CAP Başkanı John Podesta ABD Başkanı Barack Obama'nın yakın dostudur. Obama 2008'de ilk kez başkan olduğunda Podesta fiilen hükümeti oluşturan isimdi. Sonraki yıllarda CAP'ın Obama yönetiminin dış politikasını belirleyen kurumlardan biri olduğu da görüldü.

CAP'ın "ABD, Türkiye ve Kürt Bölgeleri; Barış Sürecinin Durumu" başlıklı raporu Türk basınında önemi kadar tartışılmadı. Ancak Hasan Bögün *Aydınlık*'taki köşesinde birkaç gün üst üste raporu derinlemesine inceledi ve tartıştı. Bögün'ün o incelemesinden yararlanarak ilk elden söyleyebileceğimiz şudur:

CAP raporu Beyaz Saray'a "AKP PYD ile, ABD de PKK ile ilişkileri geliştirmeli" demektedir.

Bir yıl sonra, yani ABD'nin AKP Hükümeti'ne imzalattığı İncirlik mutabakatından sonra tam da bu rotaya girildiğini görüyoruz!

Raporun sadece bu bölümü mü hayata geçti? Hayır, ileride "İncirlik Mutabakatı: 2. Çekiç Güç" bölümünde ayrıntılı inceleyeceğiz gibi, CAP raporunun pek çok önerisi hayata geçti!

Devam edelim...

Raporu CAP'ın "Türkiye uzmanı" Michael Werz ile "Ortadoğu ve Kürt uzmanı" Max Hoffman kaleme aldı. Yazarların açıklamaları raporun neden hazırlandığına ışık tutuyor. Werz şöyle diyor:

"Türkiye ve ABD, beraberce, bölgesel istikrar için yeni ortaklara muhtaç. Türkiye, Kürt Bölgesel Yönetimi ile zaten yakından çalışıyor ve Suriyeli Kürtler ile de yakınlaşabilir. Türkiye'deki barış sürecinin geliştirilmesi Türkiye'nin geniş bölgedeki saygınlığını artırma adına oldukça önemli olacak."

Hoffman da şunları söylüyor:

"Rapor, ABD'nin Suriye'deki Kürt gruplara yaklaşımını yeniden gözden geçirmesini, Kürt Bölgesel Yönetimi ile bağlarını Bağdat'ın taleplerine daha az dikkat göstererek derinleştirmesini ve Ankara'nın kendi sınırları çevresinde Kürt otonomik aktörlere gösterdiği açık görüşlülüğü yansıtan şekilde ABD'nin de Kürt siyasi aktörlerle ilişkilerini düzenlemesini tavsiye ediyor. Bu adımlar IŞİD gibi grupların yükselişini kesmeye yardım ederken, Türkiye'yi de bölgesel karışıklıklara karşı koruma görevini üstlenebilir."

Rapora bir bütün olarak bakıldığında ortaya çıkan asıl gerçek şudur: ABD'nin Kürt politikası yeni bir evreye geçmektedir!

İşte rapordan çarpıcı önermeler:

"Kürtlerin Ortadoğu'daki yeri yeni bir sorun değil. Daha da öte, Birinci Dünya Savaşı'nın çizdiği milli sınırlar içindeki alt etnik ve dini grupların nasıl birleştirileceği sorundur. Genel olarak çoğu siyasetçi bu sınırları yeniden çizmenin her zamanki sorunlarıyla var olan hatlar içinde hareket etmekten daha maliyetli olduğu sonucuna varıyor. Bu sınırlara dayalı milli kimliklerin kökleri geçen yüzyıldan geliyor ve göz ardı edilmemeli. Bu rapor, bu temel sonuca itiraz etmiyor. Fiili bir Kürt devletini de savunmuyor. Ancak, Suriye'nin ve Irak'ın merkezi hükümetlerinin etkin çöküşleriyle birlikte iki Kürt özerk bölgesinin gerçekliği ve üçüncüsünün kendi milli hükümetiyle daha geniş ölçekli kendi kaderini tayin müzakereleri yapması gerçeği, bu sorunu yeniden değerlendirmeyi talep ediyor." (s.4)

'Batı'nın merkezi hükümetleri devirmek korkusuyla alt etnik grupları desteklemekten kaçınması anlaşılır. Ancak Washington için milli egemenlikleri gerekçe göstererek bu muamma ile uğraşmayı reddetmek giderek daha çok savunulamaz hale geliyor. Elbette cevap verilecek ciddi endişeler var. ABD ve Avrupalılar, Kürt liderleri için de aynı şeyi yapmalıdır. ABD ve müttefikleri, geniş çaplı bir değişimin ve kısmi parçalanmanın yaşandığı bir zamanda, hâlâ kusursuz ortaklarını seçmemişlerdir. Sahada sonuçları etkileyecek kişilerle en azından konuşmak zorundadırlar.' (s.35)

'ABD'nin Kürt gruplara yönelik kararsız, nüanslı veya şaşkın (hangisini kabul ederseniz edin) politikası şimdi bir fırsat sunuyor. Bu raporda daha önce de altı çizildiği gibi, Kürt siyasi aktörler bölgesel gelişmenin yörüngesini etkileyebilir. ABD istikrar için işbirliği karşısında Kürtlere daha fazlasını sunmalıdır.' (s.37)

'Hem Türk hükümeti, hem karşısındaki Kürt ortaklar geri dönmeyecek kadar ileri gittiler. Müzakereleri kesmenin siyasi maliyeti, Türkiye'nin sınırlarındaki kargaşa ve IŞİD'in Suriye ve Irak'taki Kürt yerleşkelerine tehdidi dikkate alınırsa, iki taraf için de cezalandırıcı olabilir.' (s.2)

'Başbakan Erdoğan, PKK ile müzakereleri ileri götürmenin lideridir. ... AKP'nin zaferi ve taze siyasi kredi, Erdoğan-Öcalan diyalogunun Türk siyasetinin bir olgusu olma şansını artırdı. Dahası, Mart seçimlerinin sonuçları, Başbakan Erdoğan'ın, Türkiye'nin ilk doğrudan cumhurbaşkanı olmak istiyorsa, Kürt desteğinin sürmesine mecbur olduğunu açıkça gösterdi. Mart seçimlerinde AKP'ye verilen Kürt desteği, Erdoğan'ın barış görüşmelerini bitirebilecek yenilgisi olasılığını ortadan kaldırdı. Bu da AKP'nin hareket alanını Kürt anlaşmasıyla sınırladı.' (s.35)

'Ayrıca Türk-PKK barış sürecinin başarısı veya başarısızlığı, gelecek yıllarda, komşu Suriye ve Irak başta olmak üzere, bölgenin dinamiklerini etkileyecektir.' (s.35)

'ABD, 15 yıl sonra, iki silahlı Kürt grubu, Türkiye'deki PKK ve Suriye'deki PYD konusunda karar vermek zorunda.' (s.39)

'Bu birdenbire olmayacaktır. ABD'nin PKK'yı yeniden tanımlaması bu kez 'galiba öyle' biçiminde veya ihtiyatlı olmaz. Barış sürecinin silahsızlanma ve bütünleşme planı üzerinde anlaşmanın olmadığı bu aşamasında henüz çok erken. ... Ancak, eğer PKK terör listesinden çıkarılacaksa, resmen listeden çıkarılması güçlü bir pazarlık aracıdır; ABD'nin PKK'nın davranışlarını etkilemesini sağlar. ABD, PKK'yı terör listesinden çıkarmayı açık koşullara bağlayarak, bu kaldıracı kullanabilir. Bu Ankara ile eşgüdüm içinde yapılmalıdır.' (s.39)

'ABD, PYD politikasını hızla değiştirmelidir.' (s.40)

'Ayrıca PYD ile Irak KDP'si arasında diyalogu desteklemek ABD'nin çıkarıdır. Suriye sorunu, genel Kürt milliyetçi hareketi üzerinde konuşma fırsatı veriyor. Bu da PKK'nın ve

PYD'nin silahlı hareketlerden siyasi tüzelliklere dönüşmesini cesaretlendirmeye yardım edebilir.' (s.42)

'ABD, Irak Kürt kontrolündeki Semalka Sınır Kapısı'ndan PYD'ye yardım gönderiyor, PYD ile doğrudan görüşme yapıyor ve PYD ile KDP arasındaki eşgüdüm bu faaliyete yardımcı oluyor. Böylesi teknik ve insani işbirliği, PYD ile KDP'nin yakınlaşmasının yolunu açabilir.'" (s.42)

Evet, rapor özetle böyle...

Ve maalesef bir yıl sonraki gelişmelere bakıldığında Obama'nın bu raporu uyguladığı görülür!

Obama'nın IŞİD Stratejisi

ABD Başkanı Barack Obama, CAP Raporu'nu da esas alarak IŞİD'le mücadele için 11 Eylül 2014'te bir strateji açıkladı.

Obama'nın açıkladığı IŞİD stratejisi dört maddeden oluşuyordu:

1) Sistematik hava saldırıları:

Obama: "İlk olarak bu teröristlere karşı sistematik bir hava saldırısı operasyonu yürüteceğiz. Irak'ta olduğu gibi Suriye'deki IŞİD'e karşı da harekete geçilmesi konusunda tereddüt etmeyeceğiz."

2) IŞİD'le savaşanlara destek.

Obama: "İkincisi, sahada bu teröristlerle savaşan güçlere desteğimizi artıracacağız. Amerikan kuvvetlerinin muharip görevi olmayacak. Irak'ta başka bir kara savaşının daha içine çekilmeyeceğiz. Ama Iraklı ve Kürt kuvvetlerin eğitim, istihbarat ve ekipman olarak desteklenmeleri lazım. Sınırın diğer tarafında da Suriye muhalefetine askeri yardımlarımızı artırdık."

3) Terörle mücadele.

Obama: "Üçüncüsü, IŞİD saldırılarını önlemek için üst düzey terörle mücadele kapasitemizden yararlanmaya devam edeceğiz. Ortaklarımızla çalışarak, para kaynaklarını kesme çabalarımızı iki katına çıkaracağız, istihbaratımızı kuvvetlendireceğiz, Ortadoğu'ya ve Ortadoğu'dan dışarıya yabancı savaşçı akışını durduracağız."

4) İnsani yardımlar.

Obama: "Dördüncüsü, bu terörist örgüt tarafından yerlerinden edilen masum sivillere insani yardım sağlamaya devam edeceğiz."

Obama'nın açıkladığı stratejinin ruhunu yansıtan üç önemli vurgu vardı:

1) ABD, IŞİD neredeyse orayı vuracak, yani önce Irak'ı sonra da Suriye'yi vuracak. (IŞİD Lübnan'a ya da başka bir ülkeye yönelirse, ihtiyaca göre orayı da vuracak!)

2) ABD, IŞİD'i havadan vuracak, karadan taşeronlarına vurduracak!

3) ABD'nin IŞİD'e karşı mücadelesi uzun soluklu olacak, üç yıl ya da gerekirse daha da uzun sürecek! Nitekim daha sonra özellikle Pentagon'dan yapılan açıklamalarda bu stratejinin sonuç alması için en az beş yıl gerekeceği, hatta bu sürenin on yıla bile çıkabileceği belirtilmiştir.

Brookings Raporu: Güvenli Bölgelerle Konfederal Suriye

ABD'nin önemli düşünce kuruluşlarından Brookings Enstitüsü 30 Haziran 2015'te Obama'ya yeni bir Suriye stratejisi açıkladı. Michael E. O'Hanlon imzalı "Suriye'yi Yeniden İnşa Etmek: ABD'nin En Umutsuz Savaşı İçin Yeni Bir Strateji" başlıklı rapor, güvenli bölgeler üzerinden konfederal bir Suriye öneriyor.¹

Brookings, öncelikle Suriye'de iki güvenli bölge kurulmasını savunuyor. Bunlardan ilki Suriye'nin kuzeydoğusunda kurulması savunulan güvenli bölge. PYD'nin hâkim olduğu ve Kobani ile Cizîrê kantonlarının bulunduğu bu güvenli bölge, Amerikan koridoru açısından kritik öneme sahip.

Brookings'in savunduğu ikinci olası güvenli bölge ise Suriye'nin güneyinde, Ürdün sınırında kurulması savunulan güvenli bölge.²

Raporda ayrıca ihtiyaca göre başka güvenli bölgelerin de kurulabileceği savunuluyor. Örneğin Halep'in kuzeyinde, örneğin Hama ve Humus'ta da şartlar oluştukça...³

Rapora göre bu güvenli bölgeler zamanla özerk bölgelere dönüşecek, en sonunda da birleşerek konfederal bir Suriye oluşacak!

Rapor güvenli bölgelerde kimlerin bulunacağından hangi hizmetlerin öne çıkarılacağına kadar da tavsiyeler içeriyor.

-
- 1 Michael E. O'Hanlon, "Deconstructing Syria: A new strategy for America's most hopeless war", Brookings Institute, 30 Haziran 2015, <http://www.brookings.edu/blogs/order-from-chaos/posts/2015/06/30-deconstructing-syria-ohanlon>
 - 2 İsrail bu güvenli bölge için Dürzileri ayaklandırarak bir hazırlık yapmaya başladı.
 - 3 Halep'in kuzeyindeki güvenli bölge Türkiye'ye sunulan "82. il Halep" havucudur.

Brookings raporuna göre oluşturulacak güvenli bölgelerde öncelikle daha fazla kuvvet eğitilecek. Ardından bu bölgelere BM ve hükümet dışı kuruluşlar (NGO) girecek ve sağlık ile eğitim hizmetleri verecek, güvenli bölge ekonomisi inşası için çalışmalar yürütecek. Daha sonra da yönetim organları oluşturulacak.

İzlenen yol, haliyle güvenli bölgeyi özerk bölgeye dönüştürecek!

Peki güvenli bölgeler nasıl oluşturulacak?

Brookings'in önerdiği stratejiye göre tıpkı Obama'nın mevcut stratejisindeki gibi, ABD'nin liderlik ettiği koalisyon güçleri havadan vuracak, sahada ise yerel güçler ilerleyecek. Ancak Brookings ABD özel kuvvetlerinin önderliğinde İngiliz, Suudi, Ürdün ve Türk özel kuvvetlerinin de sahada olması gerektiğini savunuyor.

Bu özel kuvvetler hem PYD başta olmak üzere sahadaki yerel güçlerin önünü açacak hem de onları eğitecek.

Rapor, konfederal bir Suriye için uluslararası bir "barış koruma" gücünü de gerekli görüyor.

Rapor, mevcut IŞİD stratejisini anlamamızı kolaylaştıracak şu önemli saptamayı da yapıyor:

"Esad yönetimi, ABD ve diğer özel kuvvetlerin denetiminde oluşturulan bu güvenli bölgelere karşı askeri gücü kullanmayı tercih etmeyecek. Çünkü bu durumda, dış güçlerce yapılacak misilleme saldırıları nedeniyle, IŞİD ve diğer muhalefete karşı en önemli avantajlarından biri olan hava gücünden mahrum kalmak istemeyecektir."

Bu tez "IŞİD mi, Esad mı" diye yürütülen tartışmanın da mesele-nin esasını değiştirmediğini ortaya koymaktadır. IŞİD eylem yaptıkça Suriye toprak kaybetmekte, IŞİD'e karşı mücadele ile de Suriye'nin toprakları Esad'ın kontrolünden kopartılmaktadır.

Yani ABD, IŞİD üzerinden Esad yönetimini aşamalı olarak zayıflatmak, devirmek ve en sonunda Suriye'yi parçalamak istemektedir.

INSS Analizi: Dört Parçalı Suriye

İsrail'in önemli düşünce kuruluşlarından Ulusal Güvenlik Çalışmaları Enstitüsü (The Institute of National Security Studies - INSS) danışmanları, Suriye'yle ilgili önemli bir analiz yayımladı.

"İyi, Kötü ve Çirkin: Suriye Devletini Bölmek" başlıklı analizi Gideon Sa'ar ve Dr. Gabi Siboni hazırladı.⁴

Eski içişleri bakanı olan Gideon Sa'ar ile emekli bir asker olan Dr. Gabi Siboni'nin analizi Suriye'nin dört parçaya bölünmesini esas alıyor.

Sa'ar ve Siboni, Suriye'nin bütünlüğünün ortadan kalktığını, yeniden birleşmesinin de artık mümkün olmadığını savunuyor.

Suriye'nin topraklarının tamamını kontrol edebilecek tek bir hükümetin artık kurulamayacağını belirten Sa'ar ve Siboni, bu nedenle yeni bir hükümet eliyle Suriye'yi istikrara kavuşturma fikrinin temelsiz olduğunu iddia ediyor.

Analizin en dikkat çeken yanlarından biri şu tez: Beş yıldır süren "içsavaş" boyunca Suriye, demografik temelli kontrol alanlarına ayrıldı ve göç dalgaları ile oldukça homojen demografik bölgeler oluştu.

Yani Sa'ar ve Siboni'ye göre beş yılın sonunda Suriye'de Sünniler, Nusayriler, Kürtler ve Dürziler belirli bölgelerde gittikçe homojenleştiler.

Analistler bu nedenle Suriye'de etnik temelli yeni "devletimsi" yapılarla hukuki bir ayrışma yaşanacağını savunuyor.

Suriye'deki içsavaşın ancak bu ayrışmayla sona ereceğini savunan Sa'ar ve Siboni, ülkenin dört parçaya bölüneceğini ileri sürüyor: Akdeniz kıyısında Nusayri devleti, güneyde Ürdün sınırında Dürzi devleti, kuzeyde Türkiye sınırında Kürt devleti ve geri kalan bölgelerde de Sünni devleti.

Analize göre bu dört parça halindeki devlet ya da devletimsiler bir federasyon ya da konfederasyon altında birleşmeliler. (Brookings raporundaki gibi...)

Bunun tarihte de yerinin olduğunu yazan Sa'ar ve Siboni, Fransız mandası altındayken Suriye'nin beş farklı "yarı-devlete" ayrıldığını yazıyor.

Sa'ar ve Siboni, Suriye'nin kuzeyinde bir Kürt devletinin kurulmasının Türkiye'nin tepkisini çekeceğini, ancak Ankara'nın "bu etnisite Suriye dışına yayılmayacak" garantisi verilerek ikna edilebileceğini savunuyor.

4 Gideon Sa'ar, Dr. Gabi Siboni, "The good, the bad and the ugly: Dividing the State of Syria", YnetNews, 22 Eylül 2015, <http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4703293,00.html>

Yine analistler, Suriye'nin dört parçaya bölünmesinin IŞİD'i yenmek isteyen küresel ve bölgesel aktörlerin de işine geleceğini savunuyor.

Gideon Sa'ar ile Dr. Gabi Siboni'nin "dört parçalı Suriye" planının İsrail devletinin yarı-resmi görüşü olduğunu belirtelim.

Zira İsrail Savunma Bakanı Moshe Ya'alon bu analizle çok uyumlu şu açıklamayı yapmıştı:

"Biz Suriye'nin eskiden olduğu gibi birleşik ve tek bir devlet haline gelmesine hiç şans vermiyoruz. Suriye'nin omlet haline gelmiş bir yumurta olduğuna inanıyoruz. Omletten de yumurta yapamazsınız."⁵

Ya'alon Suriye'nin yarı-bağımsız unsurlara bölündüğünü iddia ederek parçaları da şöyle sıralamıştı:

"Dürziler güneydeki belirli alanlarda yoğunlaşırken Suriyeli Kürtler de kuzeyde ... Doğuda ise IŞİD gibi Sünni unsurlar var."

5 "Suriye Artık Omlet Oldu", *Hürriyet*, 21 Temmuz 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/29606320.asp>

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KORİDORLARI KAYNAKLAMA

Ayn el-Arap -ya da Kürtlerin kullandığı isimle Kobani- Suruç'un karşısında yer alan bir Suriye kentidir. Bağdat Demiryolu'nu yapan şirketin bulunduğu merkez ve etrafındaki 170 köy Osmanlı döneminde "Ayn el-Arap" (Arap Pınarı) diye isimlendirilir. Yerel halk ise "şirket"in (company) telaffuzunu zamanla yerin ismi haline getirir.

Şam yönetimi 1980'lerde buranın ismini -Araplaştırma politikasının bir gereği olarak- tıpkı Osmanlı'daki gibi "Arap Pınarı", yani "Ayn el-Arap" şekline çevirir.

Suriye'ye Atlantik saldırısı ve Türkiye sınırları üzerinden bu ülkeye terörist akını başladıktan 15 ay sonra Beşar Esad yönetimi daha iyi bir savunma hattı kurabilmek için zorunlu olarak ülkesinin kuzeyinden geriye doğru çekildi. PYD'nin silahlı örgütü olan YPG bu fırsattan yararlanarak 19 Temmuz 2012'de şehrin denetimini ele geçirdi ve şehir yeniden "Kobani" olarak isimlendirildi.

PYD daha sonra 28 Ocak 2014'te Kobani'yi kanton ilan etti. Bir hafta önce 20 Ocak 2014'te de Cizîrê'yi kanton ilan etmişti.

Önceki bölümde incelediğimiz gibi PYD'nin özerklik ilan etmesi bizzat Öcalan'ın talimatıydı ve kantonlar MİT destekliydi!

İŞİD'in Kobani'ye Saldırması

İŞİD'in 9 Haziran 2014'te Musul'u işgal etmesiyle bölgede yeni bir dönem başladı. İŞİD üç ay sona 16 Eylül 2014'te Kobani'ye saldırdı.

Kobani Basra'dan Doğu Akdeniz'e uzanması hedeflenen Amerikan koridoru açısından kritik bir önemdeydi ve savunulmalıydı.

Washington Ankara'dan şu taleplerde bulundu:

1) TSK İŞİD'e karşı Kobani'yi korumalı.

2) Ankara, PKK'nin Suriye kolu olan PYD'ye İŞİD'e karşı kendisini savunması için silah yardımı yapmalı ve PYD'nin askeri kanadı olan YPG'yi eğitmeli.

3) Kobani ile PYD'nin diğer kantonları arasında İŞİD'in tamamen hâkim olduğu Tel Abyad bölgesi bulunmaktadır. Bu nedenle Ankara, Kobani ile diğer kantonlar arasında ve Barzani bölgesi ile Kobani arasında Türkiye sınırları içinden bir koridor açmalıdır.

Bu talepler ilgilileri tarafından sıra sıra dile getirildi: HDP Eşbaşkanı Selahattin Demirtaş AKP'den açıkça PKK'ye silah istedi. PYD ve KDP yetkilileri AKP'den koridor açmasını istedi. Hatta Türkiye'ye davet edilen PYD lideri Salih Müslim anlaştıklarını da söyledi.

Neticede ABD TSK'nin itirazlarına rağmen bastırarak AKP Hükümeti'nden bazı tavizler elde etti ve Kobani'de PYD'ye şu somut destekleri sağlamış oldu:

1) Havadan YPG'ye silah yardımı yaptı. Gerçi bu yardımın bir kısmının daha sonra "yanlışlıkla" İŞİD'e atıldığı ortaya çıktı.

Diğer yandan sonradan silahların parasını kimin verdiği tartışması yaşandı. PYD yetkilileri önce Celal Talabani'nin ödeme yaptığını açıkladılar. Barzani yönetiminin itirazı sonrasında yardımın bir bölümünün de KDP finansmanı ile sağlandığı açıklandı.

Öyle ya da böyle, en sonunda yardımı fiilen yapan ABD'ydi ve Washington'da artık PKK'nin Suriye kolu olan PYD'nin İŞİD'e karşı ABD'nin kara gücü olduğu yazılıp çiziliyordu.¹

Fakat şu ayrıntı da unutulmamalı: Barzani yönetimi Ankara'nın İŞİD'e karşı kendini koruması için Erbil'e silah yardımı yaptığını da açıklamıştı. Fakat Ankara, Musul Konsolosluğu personelinin 11 Haziran 2014'ten beri İŞİD'in elinde rehin olması nedeniyle o gün-

1 En sonunda ABD Başkanı Barack Obama da "PYD'nin İŞİD'e karşı ABD'nin kara gücü olduğunu" söyledi!

lerde bunun açıklanmasını istememişti. Acaba Erbil Türkiye'nin verdiği silahları Kobani'ye mi göndermişti?

2) AKP Hükümeti ABD'nin talebiyle Kobani'ye yardım için Türkiye toprakları üzerinden bir peşmerge koridoru açtı. Barzani'ye bağlı ilk peşmerge birliği, hem de 29 Ekim 2014 günü, silahlarıyla birlikte MİT korumasında Türkiye topraklarına konvoy halinde girdi ve Kobani'ye geçti.

3) Yine AKP Hükümeti MİT denetimindeki ÖSO gruplarını Kobani'yi savunmaya yönlendirdi.

4) ABD İncirlik'ten kalkan insansız hava araçlarının topladığı istihbarata göre IŞİD hedeflerini vurdu.

5) TSK Kobani'nin tam karşısına konuşlanan 40 km menzilli Fırtına obüsleriyle IŞİD'i vurdu.

6) YPG'li yaralıları Türkiye'deki hastanelerde tedavi edildi.

7) Kızılay'ın yardım konvoyları Kobani'ye ulaştırıldı.

8) Kobani'den kaçanlara kucak açıldı.

Erdoğan'ın Kobani Tavrı

Erdoğan ABD'nin talebiyle Kobani'ye peşmerge koridoru açtı ve ÖSO'yu yardıma gönderdi, ama diğer yandan aslında IŞİD'in Kobani'de PYD'nin burnunu sürtmesini de istiyordu.

Nitekim bu isteği çok tartışılan "Kobani düştü düşecek" sözlerine de yansdı.

Evet, AKP Hükümeti PYD'nin, daha doğrusu Açılım'da müzakere ettiği PKK'nin burnunun sürütülmesini istiyordu. Şundan:

1) Yenilen ya da en azından burnu sürtülen PKK'nin Açılım masasında eli zayıflayacaktır. Böylece AKP masada daha güçlü hale gelecek ve PKK'yle müzakereyi daha kontrol edilebilir şekilde yürütecektir.

2) Yenilen ya da en azından burnu sürtülen PKK, Barzani'ye de mecbur kalacaktır. Barzani bu vesileyle PKK'nin sokmadığı Suriye'ye girebilecek ve özerkliğe ortak olabilecektir. PKK o nedenle Türkiye'den Kobani'ye peşmerge koridoru açmasından ziyade silah desteği istemiştir.

Erdoğan'ın bu taktik hamlesine PKK'nin taktik yanıtı "ayaklanma" oldu! Kobani olayları nedeniyle Türkiye'nin güneydoğusunda küçük çaplı bir ayaklanma başladı ve tarihe 6-7 Ekim 2014 olayları diye geçen olaylarda 50 yurttaşımız öldü.

Erdoğan ve AKP Hükümeti "halkı isyana çağırdığı" için HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ı, HDP de "Kobani düştü düşecek" diyerek bölge halkını tahrik ettiği iddiasıyla Erdoğan'ı suçladı.

Erdoğan aylar sonra "Kobani düştü düşecek" sözlerinin çarpıtıldığını savundu. Bunu neden o sırada değil de daha sonra yaptığına geleceğiz, ama tam da o sözlerin söylendiği sırada gerçekte nelerin yaşandığına bir bakalım.

Obama'nın IŞİD'le Mücadele Temsilci Yardımcısı Brett McGurk, Temsilci John Allen ile birlikte süreci bizzat yöneten ve gelişmelere en hâkim isimdi. Brett McGurk'un şu açıklaması o günlerde hem ABD'nin hem de AKP'nin Kobani'ye bakışını özetliyordu:

"Özellikle kuzey Suriye'de Kobani'yle başlayarak -ki bunun hakkında konuşmaktan mutluyum- Suriyeli Kürt savaşçıların IŞİD'e karşı had safhada etkili olduğunu gördük. Ve Türkiye dışında iyi anlaşılmadığını düşündüğüm bir husus şu: Kobani IŞİD'in eline düşmek üzereydi. Kobani'deki Suriyeli Kürtlere kentlerini savunmalarında yardım edeceğimize dair Başkan Obama Ekim ayında karar aldı. Bu kararı almasaydık, Kobani muhtemelen düşmüş olurdu. Ve Türkiye o sırada zaten 200.000 civarında mültecinin akınına uğramıştı. Son derece ciddi bir durumdaydı. Hatırlarsınız, ABD ordusu Kobani'ye çok kritik bir anda havadan silah yardımıyla bulundu. Ve Türkiye de peşmergelerin geçişine izin verdi.

Evet, bu çok iyi bir nokta, çünkü tarihin anlatımında kayboluyor. Ve sonra Türkiye'ye geldik ve Türkiye ile müzakere ettik. Aslında General Allen ve ben buradaydık ve gece geç saate kadar Başbakan Davutoğlu ile Kobani'deki durumu konuştuk. Bir koridor açılmasına ihtiyaçları olduğunu konuştuk ve Türkiye hemen Kürt peşmergeler için koridor açmayı kabul etti. Sonra Kürdistan Bölgesel Yönetimi ile bu konuda çalışmak üzere Erbil'e gittik. Ve koridoru açtık. Bu koridor kritik bir zamanda Kobani'ye önemli miktarda cephane ve ağır silah sokmamıza izin verdi. Ve tüm bunlar hava operasyonumuzla birleşince Kobani'de durumun tersine dönmesine yardımcı oldu ve Türkiye tüm bunlar için çok önemliydi."²

2 Verda Özer, "IŞİD'i Geriletmek '3 Yıl Alır' Diyoruz", *Hürriyet*, 15 Ağustos 2015, http://sosyal.hurriyet.com.tr/yazar/verda-ozer_511/isid-i-geriletmek-3-yil-alir-di-yoruz_29817513

Evet, "aylar sonra Erdoğan 'Kobani düştü düşecek' sözlerinin çarpıtıldığını savundu" demiştik. Peki neden aylar sonra?

Erdoğan Uzakdoğu ziyareti sırasında uçakta gazetecilere şunları söyledi:

"Kobani'nin düşmesinin Türkiye'ye kazandıracak bir şey olmaz. Nitekim ÖSO ve peşmergenin Kobani'nin imdadına koşmalarına imkân sağladık. Tüm bunları Kobani düşmesin diye yaptık."

Hatta Erdoğan şunu bile söyledi:

"Obama 'Kobani iki güne kalmaz düşer' dedi. Obama'ya 'Kobani düşmemeli' dedim."³

Peki Erdoğan aylar sonra neden böyle düzeltme yapma ihtiyacı duymuştu? Ayrıntılarını "İncirlik Mutabakatı: 2. Çekiç Güç" bölümünde okuyacağınız anlaşma nedeniyle.

Önce Suruç'ta bomba patlamış, ardından Obama Erdoğan'ı telefonla arayarak İncirlik mutabakatının imzalanmasını istemişti. Aynı saatlerde Bakanlar Kurulu'ndan çıkan Hükümet Sözcüsü Bülent Arınç da İncirlik mutabakatının imzaya açıldığını, ancak gizli bakanlar kurulu kararı olduğu için *Resmî Gazete*'de yayımlanmayacağını söylüyordu!

İşte bu mutabakatın gereği olarak Erdoğan eski sözlerinde düzeltmeler yaptı. Zira İncirlik mutabakatı özetle AKP'ye imzalatılan "PKK'yi vur ama PYD kantonlarını tanı" anlaşmasıydı. Bu nedenle hem içeride hem de dışarda yeni düzenlemeleri gerektiriyordu. Erdoğan "HDP üzerindeki PKK baskısını hafifletme, HDP'yi ayrıştırma ve Öcalan'ı tek adam pozisyonunda rahatlatma" çizgisini beslemeye çalışıyordu.

ABD Kobani'de Ankara'yı Stratejisine Mecbur Etti

ABD açısından ise Kobani büyük fırsattı:

- 1) Kobani üzerinden Kürt Birliği kurabilecekti.
- 2) PKK'nin Suriye kolu olan PYD'yi "İŞİD'e karşı savaşıyor" diyerek meşrulaştırabilecekti.

3 "Obama 'Kobani 2 Güne Düşer' Dedi", *Yeni Şafak*, 3 Ağustos 2015, <http://www.yenisafak.com/gundem/obama-kobani-2-gune-duser-dedi-2211270>

- 3) IŞİD tehdidi dolayısıyla PKK Batı kamuoyunda terör örgütü olmaktan adım adım çıkacaktı.
- 4) ABD, PKK ve PYD'yi resmi yollardan silahlandırabilecek ve eğitebilecekti.

Bunlar ABD açısından pratik ve sahadaki kazanımlardı, belli ölçülerde de sağlandı. Ancak daha önemlisi ABD Kobani hamlesiyle Ankara'yı IŞİD stratejisine mecbur etmeye başlamış oldu.

Washington Kobani hamlesiyle Ankara'yı Irak koridoru ile Suriye koridorunu kendi toprakları üzerinden kaynaklamaya mecbur etmişti. Peşmerge koridoru pratikte budur, yoksa askeri bakımdan pek kıymeti yoktur.

Ve son tahlilde Kobani'ye peşmerge koridoru, Amerikan koridorunun bir parçasıdır!

Kobani'nin Üç Sonucu

En sonunda IŞİD Kobani'den püskürtüldü ve dünya açısından PYD IŞİD terörüne karşı Batı'nın yanında yer alan "meşru" bir örgüt konumuna yükseldi!

ABD açısından en önemli kazanımlarından biri bu oldu.

Fakat Kobani'nin, daha doğrusu Ankara'nın ABD stratejisi içinde yanlış taktikler yapmasının Türkiye'ye üç önemli sonucu oldu:

- 1) PKK'yi ayaklandıran ABD, AKP'yi Açılım'da yeni hamleler yapmaya zorladı. Tıkanan Açılım'a yeniden nefes aldırıldı ve yol haritası, başmüzakerecilik, sekretarya ve izleme kurulu ile sekiz komisyon konusunda hızlı adımlar atıldı. Hatta 28 Şubat 2015'te tarihe "Dolmabahçe mutabakatı" diye geçen ve Öcalan'ın belirlediği 10 maddeyi içeren AKP-HDP anlaşması yapıldı.
- 2) Suriye'deki egemenliğini Barzani'yle paylaşmak istemeyen PKK, KDP'yle anlaşmaya en sonunda mecbur kaldı. PKK dokuz gün süren müzakerelerin ardından KDP'yle Duhok Anlaşması imzalamak zorunda kaldı.⁴
- 3) 1,5 yıldır görüştükleri PYD lideri Salih Müslim'e "özerkliğinize karışmayız, ama ÖSO'yla birlikte Esad'ı devirme programına dahil olun" mesajı veren AKP, PKK'den o tavizi bir ölçüde kopardı. PKK ile ÖSO ortak tabur kurdu ve değişik bölgelerde birlikte IŞİD'e karşı savaştı.

4 Ancak Duhok Anlaşması tam olarak uygulanamadı.

AKP'nin Güvenli Bölge Talebi

Kobani meselesi aslında Şam yönetimi açısından da bir kırılma noktasıydı. Beşar Esad güçleri bu olaydan sonra büyük bir taarruz başlattı. Strateji şuydu: Önce Halep tamamen kontrol edilip kentin kuzeyinden bir koridor açık tutularak teröristlerin bu koridordan kaçması sağlanacak, ardından Esad güçleri adım adım Suriye'nin kuzeyindeki bölgelerde tam denetimi sağlayacaktı.

Bunun gerçekleşmesi pratikte Amerikan koridorunun da sonuydu. Zira Amerikan koridoru Esad'ın egemenliğinden çıkartılmış bölgelerde kuruluyordu.

İşte o günlerde Başbakan Ahmet Davutoğlu'nda bir Halep telaşı başladı.

Davutoğlu Halep'in teröristlerden temizlenmeye başladığının konuşulduğu günlerde, 4 Kasım 2014'te, Genelkurmay Başkanı Org. Necdet Özel'le birlikte bir basın toplantısı yaptı ve Suriye ordusunun Halep operasyonlarından yakındı!

"Esad'ın Kobani'den yararlanarak Halep'i kuşattığını" söyleyen Davutoğlu "Halep'in düşmesini istemeyiz, orada Esad'a teslim olmayacak onurlu bir halk var" dedi.

Halep sanki kendi şehriymiş gibi "düşmesini istemeyiz" diyen Davutoğlu "Halep'in düşmesi durumunda çok zor durumda kalırız, işte bunun için güvenli bölge istiyoruz" mesajı verdi.⁵

Ankara bir süredir ABD'nin IŞİD koalisyonuna tam katılım baskısına karşı "güvenli bölge kurulması" kartını kullanıyordu. Hatta Erdoğan güvenli bölge için "36. paralelin üstü" demiş, Davutoğlu da şehir şehir sayarak güvenli bölgeye Halep'i dahil etmişti!

Davutoğlu Kobani olaylarının en sıcak günlerinde Aljazeera'ye uzun bir röportaj vermiş ve orada ilk kez Arapça "mıntıka-i emine" dediği güvenli bölgeyi açık açık tarif etmişti:

"Biz bunun belli yoğunluklu nüfusların olduğu yerlerde, mesela Halep'in kuzeyinde olması lazım. Çünkü Halep'te hem rejim saldırıları var hem IŞİD saldırıları var. Halep'le Türkiye sınırları arasında olması lazım. İdlib'in Türkiye sınırına yakın yerlerinde, aynı şekilde Lazkiye'nin kuzeyinde, yine Haseke'de belli bölgelerde, şu anki Cerablus bölgesinde, Ayn

5 "Davutoğlu: Halep'te Çifte Standartı Görüyoruz", Aljazeera Turk, 4 Kasım 2014, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/davutoglu-halepte-cifte-standardi-goruyoruz>

el-Arap'ta, bütün bu kuşakta yerleşim merkezlerinin olduğu alanda derinliği değişebilen ama oradaki insanların havadan..."⁶

Davutoğlu'nun tarifi önemliydi ve aslında Suriye'nin kuzeyinde boydan boya bir kuşaktan bahsediyordu. Pratikte bu kuşak Amerikan koridoruydu!

Eğit-Donat Programı

ABD IŞİD stratejisini açıkladıktan ve IŞİD'e karşı koalisyon gücü kurduktan sonra Ankara ile Washington arasında yeni bir proje gündeme geldi: Eğit-Donat.

Projeye göre Suriyeli muhalifler Türkiye'de ABD ve Türk askerleri tarafından eğitilecek, Pentagon tarafından donatılacak ve Suriye'de IŞİD'e karşı savaşacaktı.

Proje ABD tarafından mı, yoksa Türkiye tarafından mı gündeme getirildi, kesin bilinmiyor. Zira Erdoğan birkaç konuşmasında bunun kendi talebi olduğunu belirtti. Ancak Erdoğan'ın ilk açıklamasından çok önce proje ABD belgelerine girmişti.

Belki de Türkiye'deki kimi itirazların dizginlenebilmesi için projeyi önerenin Ankara görünmesi gerekiyordu! Çünkü geride 1 Mart 2003 tezkeresi krizi vardı.

Her neyse, sonuçta böylesi bir proje ortaya çıktı ve tartışılmaya başlandı. Ancak beklenildiği gibi projeye itirazlar yapıldı, Türk topraklarında terörist eğitmenin suç olduğu dile getirildi vs.

Bu süreç boyunca Ankara'dan ve kimi merkezi kurumlardan şu haberler servis edildi: Önce ABD'yle kesinlikle bir Eğit-Donat anlaşması olmayacağı belirtildi. Ancak bir süre sonra anlaşmanın yapıldığı ortaya çıktı. Bu kez "Anlaşma var, ama imza atılmayacak" dendi. Fakat imzalar da atıldı. Bunun üzerine "İmza atıldı, ama eğitim başlanmayacak" dendi. Oysa o günlerde ABD'li askeri heyet Türkiye'ye gelmiş ve Genelkurmay'la birlikte Kırşehir'i Eğit-Donat için belirlemişti.

Ve böylece eğitimler başladı. Ancak "gaz alma" hedefli olduğu anlaşılan bu haberler sürüyordu. Bu kez "sadece Türkiye'nin belirlediği Suriyeli muhalifler eğitilecek" dendi.

6 "Musul Düşerken Neredeydiler?", Aljazeera Turk, 15 Ekim 2014, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/guvenli-bolgenin-sinirlarini-acikladi-0>

Uzatmayalım, en sonunda mesele "peşmerge ve ÖSO'nun eğitilmesi, fakat PYD'nin eğitilmemesi" denerek bağlandı!

Ortada aslında büyük bir oyun vardı, zira "Eğit-Donat anlaşması henüz yapılmadı" denildiği günlerde proje yürürlükteydi ve TSK Irak'ın kuzeyindeki Eğit-Donat kampında peşmerge eğitmeye başlamıştı.

Hatta Başbakan Ahmet Davutoğlu da bu kampı ziyaret etmişti!

Anımsatalım: Davutoğlu 21 Kasım 2014 tarihli Irak ziyaretinin ikinci gününde Erbil'e geçti ve Barzani'yle görüşmesinde şu iki mesajı verdi:

1) "Kürt bölgesinin güvenliği bizim için en öncelikli konudur, Türkiye'nin güvenliğini doğrudan ilgilendirir."

2) "Eğitim konusunu da ele aldık, bu da dahil olmak üzere bundan sonra güvenlik alanında vereceğimiz destekler artarak devam edecektir."⁷

Yani AKP Hükümeti için Amerikan koridorunun birinci parçası olan Barzanistan'ın güvenliği esastı ve TSK'ye bunun gereği olarak peşmerge eğitirelecekti!

Ve aslında TSK peşmerge eğitmeye çoktan başlamıştı!

Çünkü Davutoğlu Barzani'yle görüşmesinden sonra TSK'nin peşmerge eğittiği Diyana bölgesindeki kampı ziyaret etti. Peşmerge Bakanı Mustafa Seyid Kadir ile birlikte kampı dolaşan Davutoğlu, yetkililerden bilgi aldı ve eğitim programını yerinde inceledi.⁸

Ve aslında Eğit-Donat programı bundan bile önce başlamıştı; "anlaşma yapılmadı", "anlaşma yapıldı, ama imzalanmadı", "sözleşme yok", "imza var, ama eğitim yok" gibi açıklamalar alıştırma alıştırma hazmettirme açıklamalarıydı.

Zira Başbakan Ahmet Davutoğlu bu ziyaretten yaklaşık bir ay önce BBC'ye röportajında Lyse Doucet'in "Türkiye, müttefiklerine, bütünlüklü bir politika izlenmemesi halinde ülkesinde ılımlı güçleri eğitmeyeceğini ya da hava üssünü kullanırmayacağını söylüyor. Doğru mu anlıyorum?" sorusuna şu yanıtı verdi:

7 "Türkiye'nin Önceliği Kürtlerin Güvenliği", *Sabah*, 22 Kasım 2014, <http://www.sabah.com.tr/gundem/2014/11/22/turkiyenin-onceligi-kurtlerin-guvenligi>

8 "Türk Askerinin Peşmergeyi Eğittiği Kamptan İlk Görüntüler", *Milliyet*, 22 Kasım 2014, <http://www.milliyet.com.tr/turk-askerinin-pesmergeyi-egittigi/dunya/de-tay/1973300/default.htm>

"Hayır, hayır. Eğitim ve donat programı çoktan başladı. Hatta Kobani krizinden bile önce başladı ve devam edecek. Eğitim ve donat bizim bütünlüklü stratejimizin bir parçasıdır. Tek çözüm yolu bunun hızlanmasıdır. Bunun hızlanmasını istiyoruz."⁹

Sonuçta TSK Irak'taki kamplarda peşmergeyi, Kırşehir'de de ÖSO'yu eğitti.

ÖSO kimdi? Şam yönetimini devirmeye çalışan teröristlerdi!

Ve ABD eğitilip donatılacak kuvvetleri Suriye'de kurduğu "30. Tümen"de kullanacaktı.

Ama Washington için kaç kişinin ya da kimin eğitileceğinden daha çok Türkiye'nin Eğitim-Donat'la ABD stratejisine çıpalandırılması değeri vardı.

Nitekim ilk grup eğitimi için tam 6.000 kişi başvurmuştu, ama elemelerden sadece 60 kişi geçmişti. ABD ve Türk askerleri bu 60 kişiyi eğitti ve ilk grup 54 kişi olarak Suriye'ye geçtikten iki gün sonra en-Nusra tarafından esir alındı!

Şah Fırat Opeasyonu

Türkiye ile ABD, Eğitim-Donat programını, program başladıktan sonra 19 Şubat 2015'te resmi olarak imzaladılar. AKP'nin bu tip anlaşmalarına imza memuru olan Dışişleri Müsteşarı Feridun Sinirlioğlu¹⁰ ile ABD'nin Ankara Büyükelçisi John Bass'ın imza töreninde "bu daha başlangıç" mesajları da vardı.

Sinirlioğlu'nun şu mesajı, sonrasında İncirlik mutabakatına kadar varacak sürecin işaretini veriyordu:

"Birlikte (ABD'yle) çalıştığımızda her zaman daha güçlüyüz ve bize ortaklığımızı güçlendirme fırsatı veren her resmi anlaşma, hem bizi hem de bölgemizi daha iyi bir konuma getiriyor. Bunun yalnızca başlangıç olduğu ve daha yapacak çok şeyimiz olduğu konusunda size (John Bass) katılıyorum."¹¹

9 "Davutoğlu: Sınırımızda IŞİD'i, PKK'yı, Esad'ı istemiyoruz", BBC, 28 Ekim 2014, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2014/10/141027_davutoglu_doucet

10 Sinirlioğlu, bu tür anlaşmalardaki rolünün karşılığını AKP-HDP erken seçim hükümetine Dışişleri Bakanı yapılarak aldı.

11 "Eğitim-Donat Mutabakatı İmzalandı", Anadolu Ajansı, 19 Şubat 2015, <http://www.aa.com.tr/tr/haberler/468005--egit-donat-mutabakatı-imzalandi>

Bu imzayı Türkiye'de büyük tartışma yaratan bir operasyon izledi: Şah Fırat Operasyonu.

TSK 22 Şubat 2015 akşamı saat 21.00'de, Suriye sınırının 37 km içinde yer alan ve Türk toprağı olan Süleyman Şah Türbesi'ndeki 44 askeri yurda getirmek için Suriye'ye girdi. Operasyonda 572 asker ve 20. Zırhlı Tugay'a bağlı 50 adet M60 tankı ile devriye uçuşu yapan F-16 uçakları görev aldı.

Türbede bulunan Süleyman Şah'ın naaşı ve manevi değeri bulunan değerli eşyalar alındıktan sonra türbe ve yanındaki karakol patlayıcılarla havaya uçuruldu. Operasyonda bir asker iş kazası nedeniyle şehit oldu.

Operasyon hem içeride hem de bölgede büyük tepki gördü. İçeride savaştan topraklar terk edildiği için, bölgede de bir başka ülkenin egemenlik hakkı ihlal edildiği için.

AKP Hükümeti'nin bu operasyonuna neredeyse bir tek ABD'den destek geldi. ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Jen Psaki "Süleyman Şah Türbesi'nin Türkiye için bir öncelik olduğunu hepimiz bir süredir biliyorduk" dedi.¹²

Peki Ankara 37 km içerideki türbeyi neden sınırın hemen 200 metre yanına taşıdı? Üstelik türbenin getirildiği yer PYD bölgesiydi. Türkiye'den türbenin yeni yerine bakanlar PYD bayraklarını da görüyordu.

Dahası, TSK operasyona PYD bölgesinden girerek başlamıştı ve kimi görüntülerde Türk tanklarına eşlik eden YPG araçları vardı. Acaba bir işbirliği mi vardı? Üstelik operasyonun olduğu akşam Kobani Kanton Başkanı Enver Müslim de Ankara'daydı!

Ancak hem AKP Hükümeti hem de Genelkurmay bu iddiaları yalanladı. Fakat birkaç gün içinde sert yalanlama yerini "PYD'den izin yok, PYD'ye bildirim var" yorumuna bıraktı. Daha sonra da PYD'yle "Genelkurmay'ın değil, ama MİT'in görüştüğü" ortaya çıktı.

Nitekim AKP Hükümeti'nin içinden en özel bilgileri kamuoyuna aktarmakla tanınan gazeteci Abdülkadir Selvi, operasyonun ayrıntılarını yazdığı makalesinde ilişkiyi "pasif işbirliği" olarak niteledi.¹³

12 "ABD'den Şah Fırat Açıklaması", Aljazeera Turk, 24 Şubat 2015, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/abdden-sah-firat-aciklamasi>

13 Abdülkadir Selvi, "BÇG Karargâhı'ndan Operasyon Karargâhına", *Yeni Şafak*, 24 Şubat 2015, <http://www.yenisafak.com/yazarlar/abdulkadirservi/bcg-karargahindan-operasyon-karargahina-2008077>

AKP Hükümeti Şah Fırat Operasyonu'nu bir zorunluluk olarak açıkladı. IŞİD her an türbeye saldırabilirdi, 44 askerin bu saldırıyı püskürtmesi mümkün değildi. Takviye edilseydi? Türkiye IŞİD'le karşı karşıya gelirdi...

Ancak Şah Fırat Operasyonu sonuçları itibariyle aslında Kobani'nin devamıydı. Kobani'de ABD Türkiye'yi kendi projesine çıpalamaya başlamıştı. AKP'ye peşmerge koridoru açtıran Washington Amerikan koridorunun taşlarını örüyordu.

Şah Fırat Operasyonu ile Türkiye bu kez PYD'yle işbirliğine zorlanma sürecine sokuldu. Zira türbe 37 km içerideki yerindeyken Türkiye'nin muhatabı Şam yönetimi idi, fakat sınıra 200 metredeki Suriye Eşmesi köyüne taşınıncaya muhatap PYD-YPG oldu!

Aslında Washington adım adım Ankara'yı Suriye Kürdistanı'na hazırlıyordu! Üstelik tıpkı 20 yıl önce Barzanistan'ı tanımaya mecbur ettiği türden yöntemlerle.

Ve bir gün Türkiye Amerikan koridorunu önleme, engelleme ya da yıkma hamlesi yaparsa, hamlesine dayanak oluşturacak bir 37 km'lik derinlikten oluyordu! Anlayacağınız, meselenin birkaç yönü birden vardı.

Peki Türkiye buna nasıl, ne zaman ve nerede mecbur edildi? 22 Şubat 2015 akşamı başlayan bu operasyonun hemen öncesindeki takvimi anımsamakta yarar var: Milli Savunma Bakanı İsmet Yılmaz 18-19 Şubat'ta Washington'da savunma toplantısına katıldı. Genelkurmay Başkanı Org. Necdet Özel 18-19 Şubat'ta Riyad'da bir askeri toplantıya katıldı. Ankara ile Washington 19 Şubat'ta Eğitim-Donat anlaşmasını imzaladı.

Ankara-Riyad Anlaşması

2 Mart 2015'te Riyad'ı ziyaret eden Tayyip Erdoğan, yeni Kral Selman bin Abdülaziz el Suud ile çok önemli bir işbirliği anlaşması yaptı. Erdoğan'a yakın gazeteler anlaşmayı şu sözlerle duyurdu:

"Görüşmede Suriye'de muhalefete verilen desteğin sonuç almayı hedefleyen biçimde artırılması gerektiği hususunda iki tarafın da görüş birliği içinde olduğu bildirildi."¹⁴

14 "Erdoğan ve Selman Suriye İçin Anlaştı", *Sabah*, 2 Mart 2015, <http://www.sabah.com.tr/dunya/2015/03/02/erdogan-ve-selman-suriye-icin-anlasti>

Fakat mesele bunun çok daha ötesindeydi. Geleceğiz, ama şu ayrıntıları da not etmeliyiz:

Erdoğan'ın Riyad'da olduğu sırada Mısır Devlet Başkanı Abdülfettah el-Sisi de Riyad'daydı. Erdoğan, Müslüman Kardeşler (İhvan) lideri Mursi'yi devirdiği için Sisi'yi tanımıyordu ve Ankara ile Kahire arasındaki ilişkiler derin dondurucuydu.

Acaba Suudi Kralı Selman Erdoğan ile Sisi'yi Riyad'da bir araya mı getirmişti? İkilinin görüştüğü iddiaları yalanlandı.

Fakat Erdoğan'ın dönüşte söyledikleri yeni bir duruma işaret ediyordu:

"Bizim için asıl önem arz eden konu, Türkiye-Suudi Arabistan arasındaki ilişkileri daha iyi bir noktaya taşımak. Mısır meselesi, bizim Suudi Arabistan ile ilişkilerimize gölge düşürmemelidir. [...] Mısır'ı asla yok farz edemeyiz. Mısır, Suudi Arabistan ve Türkiye; bu üçlü ayak bölgenin en önemli ülkeleri. [...] Bana göre Mısır konusunda en etkin olabilecek olan ülke Suudi Arabistan'dır. Bunu kendileriyle de paylaştım. Eğer burada Suudi Arabistan bir adım atacak olursa, devran tersine dönebilir."¹⁵

Anlaşılan o ki, Erdoğan Kral Selman'ın bir girişimde bulunmasını istiyordu. Zira bu, içeride Müslüman Kardeşler'i rahatlatan ve dışarıda Tahran'a karşı Ankara-Riyad eksenine Kahire'yi de ekleyen bir süreç başlatabilirdi.

Evet, Erdoğan ile Sisi görüşmemişti, ama Riyad'da bir başka önemli görüşme olmuştu: Erdoğan ve Hakan Fidan umrede denk(!) gelmişti. İkilinin ayrı ayrı umre fotoğrafları basına servis edilmişti.

Denk gelişi ilginç kılan şeydu: MİT Müsteşarı Hakan Fidan istifa etmiş ve 7 Haziran 2015'te yapılacak genel seçimler için AKP'den milletvekili aday adayı olmuştu. Başbakan Ahmet Davutoğlu bu gelişmeyi müjdelemiş, ama Erdoğan itiraz etmişti. Erdoğan "sır küpüm" dediği Fidan'ın MİT Müsteşarlığına devam etmesini istiyordu, bu nedenle izin almadan istifa ettiği için kendisine kırgın olduğunu açıklamıştı.

15 Akif Beki, "Cumhurbaşkanı Erdoğan: Hakan Fidan'a Hâlâ Kırgınım", *Hürriyet*, 4 Mart 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/28355030.asp>

Ancak Fidan Riyad'daki bu denk gelişten sonra AKP'den milletvekili adaylığını geri çekti ve vekâleten yeniden MİT Müsteşarlığı'na gönderildi.

Fidan'ın Riyad'daki varlığı hem Ankara-Kahire teması iddialarını farklı bir versiyonuyla yeniden gündeme getirdi hem de Ankara ile Riyad'ın Suriye anlaşmasının yazılından da derin olacağı olasılığını gündeme getirdi.

Öyle de oldu. Meğer Ankara ile Riyad, Esad'ın kuzeye doğru başlattığı büyük taarruzu durdurmak için özel bir anlaşma yapmışlar!

Buna göre Riyad ile Ankara'nın kontrol ettiği 16 örgüt "Fetih Ordusu" adı altında birleşti. Ardından bu örgüt Türkiye'deki "ortak operasyon odası"ndan yönetilerek İdlib'i 28 Mart 2015'te işgal etti!

Ankara ile Riyad'ın planı şuydu: Önce İdlib, ardından da Halep düşürülecek, cep bölgeler şeklinde güvenli bölgeler yaratılacak ve Esad önce Şam'a sıkıştırılacak, ardından da Şam'ı terk edip Lazkiye'ye sığınmaya mecbur edilecek. Zira askeri strateji "Halep düşerse Şam da düşer" diyordu.

Ve elbette Ankara-Riyad anlaşması özü itibariyle Tahran karşıtıydı. Erdoğan bu nedenle anlaşmadan sonra ve İdlib'in işgal edildiği gün Tahran'ı ilk kez bu sertlikte ifadelerle suçladı:

"İran, bölgeyi adeta kendine domine etmenin gayreti içerisindedir. Bu bölgede birçok ülkeyi, bizi de, Körfez ülkelerini de, hepsini rahatsız etmeye başlamıştır. İran'ın bu bakışının değişmesi lazım. Yemen'den kuvveti, gücü, neyi varsa çekmesi lazım. Aynı şekilde Suriye'den, Irak'tan çekmesi lazım."¹⁶

Evet, İran Yemen'den çekilmeliydi ki bu ülkeyi bombalayan Suudi Arabistan başarılı olsun; İran Suriye'den çekilmeliydi ki Erdoğan Beşar Esad'ı devirebilsin!

Riyad-Tel Aviv Anlaşması

Ankara ile Riyad planı devredeyken dikkat çeken bir gelişme daha oldu. Tel Aviv ile Riyad'ın yeni bir Ortadoğu planı üzerinde çalıştığı ortaya çıktı.

16 "Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan İran'a Tepki", *Hürriyet*, 27 Mart 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/28567605.asp>

İsrail Dışışleri Bakanlığı Genel Direktörü Dore Gold ile Suudi Arabistan'ın hükümet danışmanı Enver Macid Eşki 4 Haziran 2015'te Washington'da bir araya geldiler. Riyad ve Tel Aviv, Tahran'a karşı yapılabilecekleri ele alıyordu.¹⁷

İki ülkenin son 17 ayda beş kez gizli görüştüğü ve Hindistan, İtalya ve Çek Cumhuriyeti'nde bir araya geldiği iddia edildi.

İki ülke uzun süreli bir Ortadoğu planının ana hatlarını oluşturmaya çalışıyordu ve bu buluşmada şu yedi maddeyi ilk kez dile getirdiler:

- 1) İsrail ve Araplar arasında bir barış planının yapılması.
- 2) Tahran'da rejim değişikliği.
- 3) Ortak bir Arap ordusunun oluşturulması.
- 4) Türkiye sınırında bağımsız bir Kürt devletinin kurulması.
- 5) Körfez ülkelerinin birlikte hareket etmesi.
- 6) Yemen'de barış sağlanması.
- 7) Arap dünyasındaki demokratik hareketlerin desteklenmesi.¹⁸

Dore Gold ve Enver Macid Eşki, bu yedi maddeyi ünlü CFR'de (Council on Foreign Relations) bir araya getirdikleri bir toplantıda açıkladılar. Elliott Abrams'ın moderatörlüğünde buluşan ikili, Ortadoğu'da neden İsrail ile Suudi Arabistan'ın birlikte hareket etmesi gerektiğini anlattılar.

Eşki burada açık açık ve adını vererek "Büyük Kürdistan"ın kurulması gerektiğini savundu.¹⁹

Gereğesi özetle şöyleydi: İran, Şii hilali üzerinden İsrail'in güvenliğini tehdit ediyordu. Türkiye de Osmanlı hayali ile güneyine doğru genişlemek istiyordu. Bu Pers ve Osmanlı yayılmacılığına karşı "Büyük Kürdistan" bir tampon olurdu. Böylece hem İsrail daha güvende olur hem de Riyad'ın liderlik ettiği Körfez ülkelerine İran baskısı engellenirdi.

17 "Suud ve İsrail'den İran'a Karşı İşbirliği", *Sabah*, 6 Haziran 2015, <http://www.sabah.com.tr/dunya/2015/06/06/suud-ve-israilden-irana-karsi-isbirligi>

18 "Suudilerin İsrail ile Gizli Kürt Devleti Planı", *Haber7*, 17 Haziran 2015, <http://www.haber7.com/ortadoğu/haber/1417510-suudilerin-israil-ile-gizli-kurt-devleti-plani>

19 "Regional Challenges and Opportunities: The View from Saudi Arabia and Israel", CFR, 4 Haziran 2015, <http://www.cfr.org/development/regional-challenges-opportunities-view-saudi-arabia-israel/p36615>

Enver Macid Eşki Riyad adına bunları söylerken, Riyad ile Ankara ortak hareket ederek Esad'ı devirmeye ve Suriye'yi parçalamaya çalışıyordu!

Ve Suriye'nin parçalanması, Eşki'nin de altını çizdiği gibi gerçekte "Büyük Kürdistan"dı!

Tel Aviv-Ankara Teması

İsrail ile Suudi Arabistan'ın beş gizli görüşmede üzerinde çalıştığı Ortadoğu planı gerçekte ABD planıydı.

Henüz İran ile P5+1 ülkeleri (ABD, Çin, Rusya, İngiltere, Fransa, Almanya) 14 Temmuz 2015 tarihli anlaşmayı yapmamıştı, ama anlaşmanın yapılacağı görülmüyordu. Hem İsrail hem de Suudi Arabistan imzalanacak olan anlaşmaya ateş püskürüyordu.

Önce CIA Başkanı John Brennan, ardından da ABD Genelkurmay Başkanı Org. Martin Dempsey İsrail'i ziyaret etti. Masada İran'a karşı yeni bir strateji oluşturmak vardı.

Stratejinin merkezinde de Kürt devleti vardı!

ABD Genelkurmay Başkanı Martin Dempsey ile ABD Savunma Bakanı Ashton Carter'ın ABD Senatosu'nda "Esad'sız bir Suriye'nin görünür hale geldiğini" açıklamaları bu yeni stratejinin gereğidir. Esad'sız Suriye, parçalanmış ve Amerikan koridoru kurulmuş Suriye'dir!

ABD'nin bu stratejisi İran anlaşması nedeniyle ateş püsküren İsrail'i belli ölçülerde yumuşattı.

ABD ve İsrail'in Suriye'nin parçalanması konusunda görüş birliğine varması sonrasında harekete geçildi. Suriye'nin kuzeyinde ve güneyinde güvenli bölgeler inşa edilecekti. Türkiye ve Ürdün bu stratejiye eklenmeliydi. Suudi Arabistan zaten hazırды.

Riyad'ın temsilcisi Enver Macid Eşki ile görüşmeler yapan İsrail Dışişleri Bakanlığı Genel Direktörü Dore Gold, hemen ardından 22 Haziran 2015'te bu kez Roma'da Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Feridun Sinirlioğlu ile gizlice görüştü!²⁰

20 Dore Gold ve Feridun Sinirlioğlu bu görüşmeleri yaparken ülkelerinin dışişleri bakanlıklarının 2 numarasıydılar. İki ay sonra ikisi de 1 numaraya terfi etti. Dore Gold, Başbakan Netanyahu dışişleri bakanlığını da üstlendiği için, Feridun Sinirlioğlu da AKP-HDP erken seçim hükümetine dışişleri bakanı olarak atandığı için... Nitekim Sinirlioğlu atandıktan sonra Dore Gold kendisine bir kutlama mektubu gönderdi ve basına da "artık Türkiye ile İsrail arasındaki soğuk dönem bitti" müjdesini verdi.

Ankara-Tel Aviv temasında Mavi Marmara'da ölen Türklerle ilgili tazminat ve ilişkilerin yeniden rayına oturtulmasının ele alındığı, karşılıklı büyükelçi atanmasının gündeme geldiği iddia edildi.²¹

Tamam, bunlar da vardı, ama asıl konu Suriye'nin paylaşılmasıydı!

ABD Savunma Bakanı Ashton Carter'ın İsrail ziyareti sırasında İsrail Savunma Bakanı Moshe Ya'alon şu çarpıcı açıklamayı yapmıştı:

"Biz Suriye'nin eskiden olduğu gibi birleşik ve tek bir devlet haline gelmesine hiç şans vermiyoruz. Suriye'nin omlet haline gelmiş bir yumurta olduğuna inanıyoruz. Omletten de yumurta yapamazsınız."²²

Dahası, Moshe Ya'alon -ABD-İsrail anlaşmasına dayanarak söylüyor olsa gerek- Suriye'nin yarı bağımsız unsurlara bölündüğünü iddia ederek parçaları bile sıralıyordu:

"Dürziler güneydeki belirli alanlarda yoğunlaşırken, Suriyeli Kürtler de kuzeyde... Doğuda ise IŞİD gibi Sünni unsurlar var."

Yine ABD Savunma İstihbarat Ajansı Başkanı Vincent Stewart da, "Irak ve Suriye'nin bir daha eski haline dönemeyecek şekilde iki ya da üçe parçalanabileceğini" söylüyordu.²³

Stewart'la aynı konferansta konuşan CIA Başkanı John Brennan da "Ortadoğu'yu gelecek 10 ya da 20 yıl içinde büyük değişimlerin beklediğini" ifade ediyordu.

Kısacası ABD ve İsrail Suriye'nin parçalanmasına soyunuyor ve Türkiye, Suudi Arabistan ve Ürdün'ü pay kapmaya davet ediyordu!

Ancak Türkiye buna nasıl razı edilecekti? AKP Hükümeti'nin beş yıllık Esad düşmanı politikasına rağmen başta TSK olmak üzere Türkiye'nin geniş kesimleri komşusuna müdahaleye karşı çıkıyordu.

Bu engel nasıl aşılacaktı?

Yanıt üç koldan geldi: Bomba, şantaj ve havuç!

21 Uğur Ergen, "İsrail'le Roma'da Gizli Görüşme İddiası", *Hürriyet*, 23 Haziran 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/29353899.asp>

22 "Suriye Artık Omlet Oldu", *Hürriyet*, 21 Temmuz 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/29606320.asp>

23 "ABD'li İstihbaratçılar Suriye'yi Üç Bölde", *Sputnik*, 11 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/abd/20150911/1017680728.html>

BEŞİNCİ BÖLÜM

İNCİRLİK MUTABAKATI: 2. ÇEKİÇ GÜÇ

Bomba Suruç'ta patlatıldı, Ebu Sayyaf'tan ele geçirilen IŞİD belgeleriyle Ankara'ya şantaj yapıldı ve Ankara'nın önüne PKK'yi vurma ve Halep havuçları kondu!

Böylece Türkiye ABD'yle İncirlik mutabakatı imzalamaya mecbur edildi.

Mutabakata geçmeden önce şu bomba, şantaj ve havucu ayrıntılandırılırım:

Suruç Bombası, IŞİD Belgesi Şantajı, Halep ve PKK Havucu

Türkiye'nin değişik yerlerinden yola çıkan SGDF üyesi 300 genç Kobani'ye geçmek üzere Suruç'ta toplandı. 20 Temmuz 2015'te Amara Kültür Merkezi'nin önünde basın açıklaması yapıldığı sırada bir bomba patladı: 32 kişi öldü, 104 kişi yaralandı.

İntihar bombasıyla yapılan bu saldırı Türkiye'de yeni bir dönemi başlatacaktı!

Günlerce saldırı tartışıldı; olağan fail IŞİD'di. Saldırı genel ağırlıkla PYD-IŞİD çatışması olarak değerlendirildi.

Ancak mesele PYD-IŞİD çatışması olsa, IŞİD PYD'yi yerinde, yani Suriye'de hedef alırdı. Saldırının Türkiye'de olması ve "PYD-IŞİD çatışmasının Türkiye'ye taşınması" görüntüsünün yaratılmaya çalışılması, saldırının doğrudan Ankara'yı hedef aldığını gösteriyordu!

Tamam, bombayı IŞİD patlatmış olabilirdi, ama sonuç başka bir amaca hizmet ediyor olabilirdi...

Peki neye?

Washington tam dokuz aydır Ankara'ya İncirlik'i operasyonel kullanıma açması için bastırıyordu. Hatta Mayıs ayında MİT Müsteşarı Hakan Fidan bu anlaşmanın ayrıntıları için Washington'a ABD Dışişleri Bakanı John Kerry ile görüşmeye gitmişti.

İncirlik ABD için askeri olarak önemliydi, ama bundan daha çok Türkiye'yi Washington stratejisine bağlaması bakımından değerliydi.

İncirlik'in askeri önemini, onu kullanacak ABD askeri yetkililerinden CENTCOM'a bağlı ABD Hava Kuvvetleri Merkez Komutanlığı Sözcüsü Sonny Cohrs şöyle açıklıyordu:

"Türkiye, Suriye'nin kuzeyi ve Irak'la bağlantılı olan stratejik bir harekât noktası olarak değerlendiriliyor. Hedefe daha kısa mesafeden ulaşip ateşleme yapmak demek, uçmak için daha az zamana ve daha az yakıta ihtiyaç duymak demek. Bu, aynı zamanda daha çabuk sonuç almak anlamına da geliyor. Türkiye'nin IŞİD karşıtı operasyonlarda Amerikan savaş uçaklarına üslerini açması kararı, Koalisyon Güçleri'ne her gerek duyduğunda saldırı düzenleyebileceği bir stratejik nokta sağladı."¹

Erdoğan bir yandan omletten pay kapmak için anlaşmayı imzalamak istiyor, ama bir yandan da iktidarının dayanağı için bunu bir pazarlık unsuru haline getiriyordu. Bunun için şartlar da uygundu, zira Ankara'da milli kuvvetler kendisine baskı uyguluyordu!

7-8 Temmuz 2015 tarihlerinde Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Feridun Sinirlioğlu başkanlığındaki heyetle Obama'nın IŞİD'le mücadele özel temsilcisi John Allen başkanlığındaki ABD heyeti arasında uzun bir görüşme maratonu yaşanmış ve ikinci günün sonunda taraflar prensip anlaşmasına varmıştı.

1 İpek Yezdani, "Washington ve Ankara Teknik Düzenlemelerin Son Aşamasında", *Hürriyet*, 20 Ağustos 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/29855347.asp>

Dokuz aylık görüşmeleri prensip anlaşması noktasına getiren olay ise PYD'nin 16 Haziran 2015'te Tel Abyad'a girmesiydi. ABD'nin havadan, PYD'nin askeri birimi YPG'nin karadan yaptığı ve günler süren saldırılar neticesinde Tel Abyad ele geçirildi.

Anlamı büyüktü: Tel Abyad, PYD'nin Cizîrê ve Kobani kantonlarını birleştirme operasyonuydu! Amerikan koridorunun Kobani'den sonraki ikinci önemli virajıydı!

Bu durum Türkiye'nin milli kuvvetlerini alarma geçirdi. Erdoğan'a ve AKP Hükümeti'ne büyük baskı vardı. Erdoğan ise bu baskıyı fırsata dönüştürmenin peşindeydi...

Tamam, 7-8 Temmuz 2015'te İncirlik için prensipte anlaşma yapılmıştı, ama imzalar atılmıyor ve bir türlü hükümet onayı gerçekleşmiyordu.

Sonradan anlaşıldı: Erdoğan onay için Obama'nın kendisini aramasını da istemişti!

İşte bu pazarlık günlerinde Suruç bombası dışında bir de IŞİD şantajı yapıldı.

Anlatalım:

Alman ve İngiliz basınında yer alan iddialara göre, ABD'nin elinde AKP'lilerin ve MİT yetkililerinin IŞİD ile doğrudan bağları olduğunu kanıtlayan belgeler vardı. Belgeler, IŞİD'in maliye bakanı olan Ebu Sayyaf'tan çıkmıştı.

Obama'nın talimatıyla ABD özel birlikleri 15 Mayıs 2015'te Suriye'de çok özel bir operasyon yapmış ve IŞİD Maliye Bakanı Ebu Sayyaf'ı öldürmüştü.²

Operasyondan önce Obama'nın özel temsilcisi emekli general John Allen ve yardımcısı emekli büyükelçi Brett McGurk Ankara'daydı ve Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Feridun Sinirlioğlu ile IŞİD'le mücadele konusunda daha fazla işbirliği için görüşüyordu.

Dahası, Batı basınında Türkiye'ye IŞİD'le mücadele için işbirliği yapmadığı, ama IŞİD'le işbirliği yaptığı suçlamaları yöneltiliyordu.

Üstelik Türkiye 2014'te BM Güvenlik Konseyi'nin aldığı "teröre mali destek" kararının da hedefi olmuştu.

İddialara göre Ebu Sayyaf'tan ele geçirilen belgeler işte bu baskılara somut kanıt oluşturmuştu!

2 "Üst Düzey IŞİD Komutanı Ebu Sayyaf Öldürüldü", *Sözcü*, 16 Mayıs 2015, <http://www.sozcu.com.tr/2015/dunya/ust-duzey-isis-komutani-ebu-seyyaf-oldu-ruldu-834010/>

Örneğin Alman *Die Welt* gazetesinden Alfred Hackensberger "Türkiye Neden Şimdi IŞİD'e Saldırmaya Karar Verdi" başlıklı haber-analizinde şöyle yazıyordu:

"Türk dış politikasında IŞİD ile mücadele konusunda paradigma kayması Türkiye'nin gönüllü olarak bu işe 'evet' demesiyle mümkün değil. Mayıs ayında Amerikan özel birlikleri Suriye'nin doğusuna gizli bir operasyon düzenledi. Bu saldırıda IŞİD'in en önemli mali kaynaklarından biri olan yasadışı gaz kaçakçılığında önemli rolü bulunan örgütün önemli liderlerinden Ebu Sayyaf Amerikan birlikleri tarafından yapılan saldırıda öldü. Ebu Sayyaf'ın eşi Ümmü Sayyaf da IŞİD'in terör eylemlerinde önemli rol oynadı ve Amerikan askerleri tarafından yapılan operasyonda sağ olarak yakalandı. Bu sırada birçok doküman da ele geçirildi. İşte bu operasyon sonucunda IŞİD ile bağlantılı olan Türk işadamları ve politikacıların tek tek isim listesi CIA'nin eline geçti."³

Böylece Suruç'taki bomba ile IŞİD'le işbirliği şantajı birbirini tamamlamıştı, geriye TSK'yi yatıştıracak bir havuç kalmıştı!

O havucun daha sonra PKK'nin vurulması olduğu anlaşılacaktı.

Ve sonra da daha geniş kesimleri etkileyecek olan havuç gösterilecekti: Halep! Tıpkı 25 yıl önce Ankara'nın önüne Irak'ta konulan Musul ve Kerkük havucu gibi...

Obama'nın Telefonuyla Gelen İmza

Bomba, şantaj ve havuç üçlüsünün tamamlanmasıyla birlikte, 22 Temmuz 2015'te, yani Suruç bombasından sadece iki gün sonra çok önemli bir gelişme yaşandı.

Hükümet Sözcüsü Bülent Arınç devam etmekte olan Bakanlar Kurulu'ndan çıkarak gazetecilerin sorularını yanıtladı. Arınç uzun süren basın toplantısı sırasında İncirlik mutabakatının imzaya açıldığını duyurdu:

3 Süheyla Kaplan, "Ankara'yı Sarsacak Belgeler O IŞİD Komutanının Bilgisayarında Bulundu", Odatv, 28 Temmuz 2015, <http://odativ.com/n.php?n=ankarayi-sarsacak-belgeler-o-isid-komutaninin-bilgisayarinda-bulundu-2807151200>

"Bu görüşmeler (Sinirlioğlu ile Allen başkanlığındaki heyetler görüşmesi) üzerinde niteliğini tam ifade etmeyeceğim, ama bir konsensüs, uzlaşma sağlanmıştır. Bundan sonra yapılabilecek müşterek harekâtlar konusunda fikir birliğine, eylem birliğine varılmıştır. Bununla ilgili Bakanlar Kurulu kararı imzaya açılmıştır."⁴

Arınç bir gazetecinin "İncirlik açıldı mı? Lojistik ve istihbari olarak kullanılabilir mi? Türk jetleri operasyona katılacak mı?" sorusuna da şu yanıtı verdi:

"Bakanlar Kurulu kararı mutlaka bu tür şeylerde gizli olarak kalır. *Resmî Gazete*'de de yayımlanmaz."

İşte bu açıklamayla AKP Hükümeti ülkeyi ABD'nin stratejisine eklemlediğini ilan etmiş oluyordu.

Peki Obama Erdoğan'ı aradı mı?

Onu da Arınç'ın açıklama yaptığı akşamın sabahında öğrendi Türkiye. Meğer Arınç bu açıklamaları yaparken Obama da Erdoğan'la konuşuyormuş...

Meğer Türk heyeti 7-8 Temmuz'da yapılan görüşmelerle ortaya çıkan prensip anlaşmasının sonuçlanması için Obama ve Erdoğan arasında bir telefon görüşmesi yapılmasını bekliyormuş!⁵

BM ve TBMM Yok Sayıldı

ABD ve AKP Hükümeti'nin imzaladığı İncirlik mutabakatı, gerçekte BM ve TBMM'nin yok sayılması anlamına geliyordu. Şundan:

ABD'nin IŞİD'e karşı İncirlik Üssü'nü operasyonel olarak kullanması demek, pratikte Suriye'nin kuzeyi üzerinde "uçuşa yasak bölge" kurma girişimi demektir. Zira ABD ancak sorti yapacağı bölgenin üzerinde Suriye hava kuvvetlerinin bulunmasını engelleyerek hedefine ulaşabilir.

"Uçuşa yasak bölge" ise pratikte adım adım cep bölge, tampon bölge, güvenli bölge demektir.

4 "Arınç Sinyali Verdi", *Milliyet*, 22 Temmuz 2015, <http://www.milliyet.com.tr/arinc-sinyali-verdi/siyaset/detay/2091329/default.htm>

5 Tolga Tanış, "Obama ve Erdoğan'dan Beklenen İncirlik Görüşmesi", *Hürriyet*, 23 Temmuz 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/29619309.asp>

Nitekim AKP Hükümeti İncirlik'in operasyonel kullanımını "havadan güvenlik şemsiyesi" olarak görüyordu ve "güvenli bölge" için yumuşak geçiş olarak yorumluyordu!

Normalde "uçuşa yasak bölge" gibi girişimler BM Güvenlik Konseyi'nin onayını gerektirir. Çin ve Rusya ise böyle bir talebi veto edecektir.

İşte ABD, AKP ile İncirlik merkezli bir güvenlik anlaşması yaparak BM'nin üzerinden atlamış oldu.

Aynı atlamayı AKP de yaptı, o da TBMM'yi atladi, yok saydı.

ABD'nin İncirlik'i istediği gibi kullanması ve mutabakatta yer alan diğer maddelere göre Türkiye'ye asker getirmesi, Türkiye üzerinden bir başka ülkeye askeri müdahalede bulunması gibi konular doğrudan TBMM'nin yetki alanına giriyor.

Ancak MİT Müsteşarı Hakan Fidan üzerinden ön anlaşma, Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Feridun Sinirlioğlu üzerinden anlaşma yapan AKP Hükümeti, adım adım TBMM'yi atlamış oldu.

Eğit-Donat konusu da normalde TBMM'nin yetkisine giriyordu. AKP orada da hukuku yok saymış ve Suriye tezkeresine "yabancı güç bulundurulması" cümlesi yerleştirerek arkadan dolanmıştı.

TBMM ise koalisyon pazarlıkları nedeniyle yetkisini kullanma peşine düşecek durumda değildi. Zaten bir hükümet de kurulamıyordu. Bu şartlarda "geçici" olan AKP Hükümeti, gizli Bakanlar Kurulu kararıyla TBMM'yi baypas etmiş oldu.

AKP ABD'yle Nikâh Tazeledi

Mutabakat gizliydi, ama kimi ayrıntıları açıklamalara yansıyor, bazı vurguları ABD gazetelerine konu oluyordu.

Fakat daha önemlisi, AKP'nin mutabakatı niteleme şekli, mutabakatın içeriğini ele veriyordu. AKP sözcülerine göre bu mutabakat ABD'yle nikah tazeleme anlamına geliyordu!

Yani AKP-ABD ilişkileri yeniden BOP eşbaşkanlığı düzeyine geliyordu.

Nitekim birkaç gün sonra Uzakdoğu ziyareti sırasında Erdoğan uçakta müjdeyi verecekti: Ya Ağustos sonunda ya da Eylül başında Washington'a Obama'yla görüşmeye gidiyordu!

Havuz medyası bu müjdeli haberi "Erdoğan ABD'ye gidecek, harita değişecek" başlığıyla duyurdu:

"Cumhurbaşkanı Erdoğan, bu ay içerisinde ABD'ye gidebileceğini açıkladı. Amerikan medyası 'İncirlik mutabakatı'nı hatırlattı. Ortadoğu'nun yeniden şekilleneceğini yazdı: 'PKK da DAESH de büyük operasyonlarla karşı karşıya kalacak. Esad'ın gitmesi için Washington artık daha aktif rol alacak. Bölgenin geleceği Erdoğan-Obama görüşmesinde planlanacak'."6

Evet, Erdoğan'a imzalatılan İncirlik mutabakatı sayesinde ABD Ortadoğu haritasını değiştirmeye ve Amerikan koridorunu inşa etmeye çalışacaktı!

İncirlik Mutabakatında Neler Var

İncirlik mutabakatının içeriği tam olarak bilinmiyor. Zira AKP Hükümeti ABD'yle imzaladığı bu mutabakatı "gizli Bakanlar Kurulu kararı" olarak imzaladı ve *Resmî Gazete*'de yayımlatmadı.

Ancak Türk basınına "Batılı diplomat" olarak verilen brifinglerde, ABD Dışişleri ve Pentagon sözcülerinin gazetecilerin sorularına verdikleri yanıtların satır aralarında, ABD'nin etkili gazetelerine yapılan özel açıklamalarda ve AKP'nin mesajlarını yayımlayan gazetecilerin sütunlarında anlaşmanın ayrıntıları ortaya çıkıyordu.

Örneğin Abdülkadir Selvi'nin "İşte İncirlik Mutabakatı" başlıklı yazısında şunlar belirtiliyordu:

"ABD ile varılan anlaşmaya göre İncirlik'te konuşlandırılacak savaş uçakları 1 Ağustos'tan itibaren 'silah yüklü' olarak İncirlik Üssü'ne konuşlandırılacak.

DEAŞ'a yönelik operasyonlarda İncirlik Üssü'nün kullanımı sırasında Türkiye karar ve operasyon merkezlerinde yer alacak.

İncirlik Üssü'nde ikisi silahlı 6 adet İnsansız Hava Aracı predatör kullanılacak. Suriye üzerinde uçuş yapacak olan predatörler, İncirlik Üssü'ne görüntülü istihbarat aktaracak. Silahlı predatörler ise DEAŞ'a yönelik tespit edilen hedefleri vurabilecek. Silahlı predatörler daha çok anlık tespit edilecek hedeflere karşı kullanılacak.

6 "Erdoğan ABD'ye Gidecek, Harita Değişecek", *Akşam*, 4 Ağustos 2015, <http://www.aksam.com.tr/guncel/erdogan-abdye-gidecek-harita-degisecek/haber-429006>

ABD savaş uçakları Diyarbakır ve Batman havaalanlarına iniş yapabilecekler.

Türkiye-Suriye sınırında yer alan Cerablus bölgesinde yer alan, uzunluğu 110, genişliği 40 kilometre olan alanı Uçuşa Yasak Güvenli Bölge ilan ettiğine ilişkin deklarasyon yürürlüğe girecek.

PYD'nin Fırat'ın batısına geçmeyeceği konusunda güvence veren ABD, bu aşamada kara birliklerinin Suriye'nin içlerine yerleşmesine sıcak bakmıyor."⁷

Selvi'nin AKP Hükümeti'nden aktardığı bu ayrıntılara 7-8 Temmuz 2015 tarihli heyetler görüşmesi sonrası basına yansıyan şu çok önemli bilgiyi de eklemeliyiz:

"Ankara'da Türkiye ile ABD arasında 'Ortak Koordinasyon Harekât Merkezi' kurulacak."⁸

Yine deneyimli diplomasi muhabirlerinden Uğur Ergan'ın haberine göre operasyonlar İncirlik Üs Komutanlığı, Genelkurmay Harekât Başkanlığı ve ABD'nin Ankara'da bulunan Savunma İşbirliği Ofisi (ODC) koordinasyonunda gerçekleşecek.⁹

AKP'nin havuz medyasındaki gazetelerden *Akşam* ise mutabakatı şöyle özetliyordu:

"İŞİD operasyonunda İncirlik 'vur-dön' özellikli nokta operasyonlar için 'merkez' olacak. Diyarbakır 'lojistik', Batman ve Malatya 'acil üs' olarak kullanılacak."¹⁰

Ve son olarak ABD'li yetkililerin mutabakata dair açıklamalarıyla çerçeveyi biraz daha netleştirebiliriz.

Örneğin 7 Ağustos 2015 günü pek çok gazete aynı haberle çıktı. İŞİD'e karşı koalisyon adına konuşmaya yetkili olduğu belirtilen bir

7 Abdülkadir Selvi, "İşte İncirlik Mutabakatı", *Yeni Şafak*, 25 Temmuz 2015, <http://m.yenisafak.com/gundem/iste-incirlik-mutabakatı-2204578>

8 Ahmet Takan, "Suriye'ye Olası Operasyon ABD ile Koordine Edilecek", *Yeni Çağ*, 10 Temmuz 2015, <http://www.yenicaggazetesi.com.tr/suriyeye-olasi-operasyon-abd-ile-koordine-edilecek-35013yy.htm>

9 Uğur Ergan, "İncirlik'ten Irak da Vurulacak", *Hürriyet*, 11 Ağustos 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/29777435.asp>

10 Mahmut Gürer, "4 üs 4 görev", *Akşam*, 10 Ağustos 2015, <http://www.aksam.com.tr/dunya/4-us-4-gorev/haber-430659>

Batılı diplomatin önemli mesajları vardı pek çok gazetenin birinci sayfasında. Gün içinde bu Batılı diplomatin ABD'nin Ankara büyükelçisi John Bass olduğu anlaşıldı!

Bass'ın mesajları İncirlik mutabakatının esasına ışık tutuyordu. Nitekim Bass'ın brifingine katılan gazetecilerden *Hürriyet*'in Ankara Temsilcisi Deniz Zeyrek de o nedenle haberinin başlığını "İŞİD'e Karşı Yeni Merkez Türkiye" diye atmıştı.

Bass'ın belirttiğine göre:

"Türkiye ile ABD arasında İŞİD'e karşı işbirliği için birden fazla anlaşma ve detaylara ilişkin birden fazla mutabakata varılmış konu var.

Ayrıca mutabakata göre Türkiye İŞİD'e karşı müstakil ve kapsamlı hava operasyonu yapacak.

Dahası, ABD uçaklarının kullanımı konusu, İncirlik Üssü ile sınırlı değil. Türkiye, başka üslerinin de kullanılabileceği şeklinde bir talebi ve teklifi ABD'ye iletti ve iki ülke askeri yetkilileri bu teklif üzerinde çalışıyor."¹¹

Bass'ın açıklamalarına burada bir ara verelim ve onun "birden fazla anlaşma var" demesine projeksiyon turalım. Demek AKP Hükümeti gizliyordu, ama ABD'yle imzaladığı birden fazla anlaşma vardı. Peki bunlar neydi?

İlerleyen günlerde gazeteci Deniz Zeyrek bu sorunun üzerine gitti ve "bir mutabakat ile iki plan"ın olduğunu ortaya çıkardı.¹²

Mutabakat, ABD ile Türkiye'nin imzaladığı genel mutabakattı.

Varılan mutabakatın uygulama detaylarından biri ise TSK ile Pentagon'un imzalayacağı "hareket konsepti ve hareket planı" belgesiydi. Bu belgeye göre ABD unsurları sadece İncirlik'te değil, Batman, Diyarbakır ve Malatya'da da konuşlanacaktı.

Bir de "İŞİD'e karşı koalisyon hareket planı" vardı. ABD uçakları İncirlik'ten bu plana dayanarak havalanıyordu.

TSK ve Pentagon 26 Ağustos 2015'te adı "Hava Görevlendirme Harekâtı" olan belgeyi imzaladı ve ardından Türkiye ile ABD 29 Ağustos günü Suriye'de İŞİD'e karşı ortak hava saldırısı başlattı.

11 Deniz Zeyrek, "İŞİD'e Karşı Yeni Merkez Türkiye", *Hürriyet*, 7 Ağustos 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/29748668.asp>

12 Deniz Zeyrek, "ABD ile Türkiye İmzaladı: Bir Mutabakat İki Plan", *Hürriyet*, 20 Ağustos 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/29855363.asp>

Bu ayrıntılardan sonra yeniden ABD Ankara Büyükelçisi John Bass'ın mutabakatla ilgili açıklamalarına dönebiliriz. Bass'ın PYD'yle ilgili söyledikleri özel öneme sahipti:

"ABD PYD'yi stratejik bir müttefik değil, taktiksel olarak desteklenen bir grup olarak görüyor.

ABD PKK'yı terör örgütü olarak görüyor. Bu nedenle PKK'ya yönelik operasyonları Türkiye'nin kendini savunma hakkına saygı kapsamında değerlendiriyor. ABD, TSK operasyonlarının PKK tarafından başlatılan saldırılara bir cevap olarak yapıldığına inanıyor. ABD, Türkiye'de uzun zaman süren ihtilafın ve şiddetin yeniden yaşanmasını istemiyor. Çözüm sürecini Türkiye'nin iç meselesi sayıyor. ABD, sürece geri dönülmesi için atılacak ilk adımı da PKK'nın şiddet ve teröre son vermesi olarak görüyor."¹³

ABD Büyükelçisi John Bass'ın PYD'yi artık stratejik değil taktik müttefik olarak gördüklerini ilan etmesi, mutabakatın askeri olmaktan çok siyasi olan yönüyle ilgilidir ve çok önemlidir.

Washington'un ısrarla "PKK ayrı PYD ayrı" demesi, Türkiye'nin PKK'yi vurmasını savunma hakkı olarak görmesi ama PYD'ye kalkan olması mutabakatın özüyle ilgilidir.

Nedir o öz?

Gelin AKP Hükümeti'nin mutabakatı imzalamasının hemen sonrasına dönelim:

PKK'yi Vur, PYD Kantonlarını Tanı Anlaşması

Türkiye İncirlik mutabakatının imzalanmasının ertesi günü, yani 23 Temmuz 2015'te IŞİD'e karşı operasyona başladı.

Fakat bir gün sonra, yani 24 Temmuz'da Irak'ın kuzeyindeki PKK kamplarını da vurdu.

İşin ilginç yanı, itiraz edeceği varsayılan Washington'un NATO müttefikine destek vermesiydi.

Örneğin Beyaz Saray Ulusal Güvenlik Konseyi Sözcüsü Alistair Baskey "PKK'nın terör saldırılarına karşı NATO müttefikimiz Türkiye'nin kendini savunma hakkına tamamen saygı duyuyoruz" diyordu.¹⁴

13 Deniz Zeyrek, "IŞİD'e Karşı Yeni Merkez Türkiye", *Hürriyet*, 7 Ağustos 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/29748668.asp>

14 "ABD'den Türkiye'nin PKK Operasyonlarıyla İlgili Flaş Açıklamalar", *Hürriyet*, 26 Temmuz 2015, http://m.hurriyet.com.tr/Haber?id=29644946&utm_source=newsletter&utm_medium=mailling&utm_campaign=gunluk-bulten

Örneğin ABD Ulusal Güvenlik Başdanışman Yardımcısı Ben Rhodes, "Türkiye'nin terörist hedeflere karşı harekete geçmesinin hakkı olduğunu" söyledi.¹⁵

Örneğin Beyaz Saray Sözcü Yardımcısı Eric Schultz "PKK'nın saldırılarını kınıyoruz. Onlar bir terör organizasyonu. Türkiye'nin kendini savunma hakkına saygı duyuyoruz" diyordu.¹⁶

Hatta ABD Dışişleri Bakanlığı yetkilisi Drew Bailey PKK'ye "terörizmden vazgeç" çağrısı yapıyor ve Türkiye'ye destek açıklıyordu:

"PKK'nin son zamanlarda Türkiye içinde yaptığı terörist saldırıları şiddetle kınıyoruz ve NATO müttefikimiz Türkiye'nin meşru müdafaa hakkına saygı duyuyoruz."¹⁷

"ABD stratejik aracı PKK'nin vurulmasına izin vermez" diye düşünenler Washington'un birkaç gün içinde tepki göstermesini bekliyordu. Ancak Washington ilk günkü çizgisini sürdürdü. ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Mark Toner "Şuraya yoğunlaşmak gerekir ki PKK, Türkiye'de askere, polise saldırılar gerçekleştirdi. Türkiye'nin kendini savunma hakkı var" diyordu.¹⁸

Yine üç gün sonra ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Mark Toner "terör örgütü PKK'nin saldırılarının son bulmasını ve PKK'nin şiddetten vazgeçmesini istediklerini" kaydediyordu.¹⁹

Uz atmayalım, ABD'li yetkililer günlerce aynı temada açıklamalar yaptılar ve Türkiye'nin PKK'yi vurmasını desteklediler.

Hatta en sonunda ABD Başkanı Barack Obama da "Terör örgütü PKK Türkiye'yi hedef alan saldırılarda bulunuyor, Türklerin kendini savunmaya çalışması meşru" dedi.²⁰

15 "Jeffrey: Erdoğan Erken Seçim Umuyor", Amerika'nın Sesi, 27 Temmuz 2015, <http://www.amerikaninsesi.com/content/jeffrey-erdogan-erken-secim-umuyor/2880088.html>

16 "ABD'den Çözüm Süreci Açıklaması", Haber Türk, 30 Temmuz 2015, <http://www.haberturk.com/dunya/haber/1109032-abdden-cozum-sureci-acilamasi>

17 İlhan Tanır, "ABD'den PKK'ya 'Terörizmden Vazgeç' Çağrısı", *Cumhuriyet*, 26 Temmuz 2015, http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/330554/ABD_den_PKK_ya__Terrorizmden_Vazgec__cagrisi.html

18 "Türkiye'nin Köklü Demokratik Prosedürleri Var", Anadolu Ajansı, 1 Ağustos 2015, <http://www.aa.com.tr/tr/rss/566227--turkiye-nin-koklu-demokratik-prosedurleri-var>

19 "PKK Şiddetten Vazgeçmeli", Anadolu Ajansı, 3 Ağustos 2015, <http://www.aa.com.tr/tr/rss/567817--pkk-siddetten-vazgecmeli>

20 "Obama: Türklerin Kendini Savunmaya Çalışması Meşru", *Hürriyet*, 7 Ağustos 2015, <http://m.hurriyet.com.tr/Haber?id=29749017>

Öyle ki, ilerleyen günlerde ABD'li sözcülere "Washington Kürtlere ihanet mi ediyor" diye bile soruldu. Mark Toner'in yanıtı önemli ayrıntılar içeriyordu:

"Türkiye'den (kalkan uçaklarla) hava saldırıları düzenlemeye başladığımız zaman da bu gruplara (PYD-YPG) hava desteği, daha hızlı ve daha iyi olacak. İhanet konusuna da gelince, bu güçlere -Kürt güçler değil, açıkça belirtiyorum PKK'dan bahsetmiyorum, onlar yabancı terör örgütü- ateş açılmaması veya taciz edilmemesi noktasında Türk hükümetine gayet açık olduk, onlar da buna katıldı."²¹

Öte yandan ABD'li yetkililer PKK ile YPG'yi ayırdıklarını ilan ettiler!

Örneğin Pentagon Sözcüsü Jeff Davis, Washington yönetiminin Suriye'de PYD ile PKK'yi ayrı gördüğünü açıkladı.²²

Dahası, ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü John Kirby "İncirlik Üssü sayesinde YPG'ye daha aktif destek vereceğiz" dedi.²³ Üstelik Dışişleri Sözcüsü Tanju Bilgiç'in "mutabakatta yok" demesine rağmen önce Kirby ardından da ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Mark Toner yineledi: "ABD İncirlik'le YPG'ye desteğini artıracak."²⁴

ABD PKK ile PYD-YPG'yi ayırdığını söylerken, YPG de buna uyumlu açıklamalar yapıyordu. Örneğin YPG Sözcüsü Redur Xelil "PKK ile örgütsel bağlantımız yok" diyordu.²⁵

Bu süreçte Kuzey Irak Kürt Yönetimi de PKK'den Kandil'i boşaltmasını istedi. Önce yazılı açıklama yapan IKBK Başkanlığı, "PKK, Türk jetlerinin operasyonlarından sivillerin zarar görmemesi için Irak Kürdistanı'ndan çekilmelidir" dedi.²⁶

21 "Amacımız Suriye'deki DAES Karşıtı Güçleri Desteklemek", Anadolu Ajansı, 7 Ağustos 2015, <http://www.aa.com.tr/tr/rss/569771--amacimiz-suriye-deki-daes-karsiti-gucleri-desteklemek>

22 Tolga Tanış, "Uçuşa Yasak Bölge Planlarda Yok", *Hürriyet*, 28 Temmuz 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/29659033.asp>

23 "Dışişleri: İncirlik Her An Kullanılabilir", *Sabah*, 30 Temmuz 2015, <http://www.sabah.com.tr/dunya/2015/07/30/disisleri-incirlik-her-an-kullanilabilir>

24 "Bu Şiddeti Başlatan PKK", Anadolu Ajansı, 31 Temmuz 2015, <http://www.aa.com.tr/tr/rss/565618--bu-siddeti-baslatan-pkk>

25 "PKK ile Bağlantımız Yok", Odatv, 31 Temmuz 2015, <http://odatv.com/n.php?n=pkk-ile-baglantimiz-yok-3107151200>

26 "Barzani'den PKK'ya: Kürdistan'ı Terk Edin!", *Milliyet*, 1 Ağustos 2015, <http://www.milliyet.com.tr/barzani-den-pkk-ya-kurdistan-i/dunya/de-tay/2095915/default.htm>

Ardından peşmerge PKK'nin bölgeden çekilmesini istedi:

"PKK, Kürdistan bölgesinin Türkiye sınırında bulunduğu için huzursuzluk baş göstermiş durumda. PKK'nin oralardaki varlığı meşru değildir. Sivil halk kurban oluyor. Bu konuda hata Türkiye'nin değil, PKK'nindir. Türkiye, PKK'yi vuruyor, onlar da köylerin ve yerleşim yerlerinin içine saklanıyor. PKK o köylerde olmasın, bakalım Türkiye yine vuruyor mu? PKK buraları boşaltmalı ve onların yüzünden evlerini boşaltanlar geri dönmelidir."²⁷

Aslında Barzani yönetimi uzun süredir PKK'nin varlığından rahatsızdı. PKK'nin en son Sincar-Şengal'de kanton kurmak istemesi KDP ile PKK'yi karşı karşıya getirmişti. Nitekim daha Türkiye'nin PKK'ye hava operasyonları başlamadan önce Kuzey Irak Kürt Yönetimi İstihbarat Şefi Mesrur Barzani PKK'nin Kandil'i boşaltması gerektiğini ilan etmişti²⁸

Tüm bu açıklamaları topladığımızda aslında ABD'nin yol haritası ortaya çıkıyordu.

- 1) ABD'ye göre Türkiye'nin PKK'yi vurması savunma hakkıydı.
- 2) Çünkü PKK terör örgütüydü.
- 3) PKK şiddetten vazgeçmeli ve çözüm sürecine dönmeliydi.
- 4) Türkiye de orantılı hareket etmeli ve çözüm sürecine dönüşü esas almalıydı.
- 5) Zaten ABD için artık PKK ile YPG ayrıldı.
- 6) ABD bu nedenle İncirlik üzerinden YPG'ye aktif destek verebilecekti.

Yani Türkiye PKK'yi vurabilirdi, ama PYD-YPG'yi vuramazdı! Öyle mi?

New York Times gazetesine konuşan ABD'li yetkili "Türkiye YPG'ye saldırmayacağı konusunda güvence verdi" diyordu!²⁹

27 "Peşmergeden PKK'ya 'Kuzey Irak'tan Çekil' Çağrısı", Anadolu Ajansı, 9 Ağustos 2015, <http://www.aa.com.tr/tr/rss/571153--pesmergeden-pkky-kuzey-iraktan-cekil-cagrisi>

28 "Mesrur Barzani: PKK Kandil'i Boşaltmalı", *Bugün*, 5 Temmuz 2015, <http://www.bugun.com.tr/son-dakika/mesrur-barzani-pkk-kandili--haber-1725173>

29 "ABD: Türkiye YPG'ye Saldırmayacağı Konusunda Güvence Verdi", *sol.org.tr*, 29 Temmuz 2015, <http://haber.sol.org.tr/dunya/abd-turkiye-ypgye-saldirmayacagi-konusunda-guvence-verdi-124492>

Yine Pentagon Sözcüsü James Bridle da "ABD'nin Türkiye'den Suriye'de bağımsız hava saldırıları yürütmemesini talep ettiğini, Türkiye'nin de bunu kabul ettiğini" belirtiyordu.³⁰

Dahası, ABD'nin eski Ankara büyükelçilerinden Francis Ricciardone de Türkiye'nin Batı'da kabul gören "PKK ile YPG'yi ayırma" stratejisine uyum sağladığını düşünüyordu.³¹

Yine bir başka eski ABD Ankara büyükelçisi James Jeffrey de benzer şeyler söylüyordu:

"YPG ile PKK arasında bir fark olduğunu düşünüyorum. ABD, PKK'yi bir terör örgütü olarak görüyor. Türkiye'nin PKK'ye karşı saldırılarında destekler veriyor. Ayrıca PKK, Kuzey Irak'taki IŞİD'e karşı konumu dahil, şu an bizimle çok az ilgili bir konumda. Tabii YPG, Kobani savaşındaki PKK ile yakından çalışıyor, ancak bu da farklı bir durum. Şunu da fark ediyorum; Türkiye genel olarak YPG'ye saldırmıyor, PKK'yı vuruyor."³²

Tüm bunlar İncirlik mutabakatının anlamını ortaya koyuyordu: Türkiye Kuzey Irak'ta PKK'yi vurabilirdi, karşılığında da Suriye'nin kuzeyindeki PYD kantonlarını tanıyacaktı!

Yani bir yıl önce Obama'ya uygulaması için sunulan "ABD, Türkiye ve Kürt Bölgeleri; Barış Sürecinin Durumu" başlıklı CAP raporu uygulanmaktaydı.

Çünkü o rapor özetle PKK ile PYD-YPG'nin ayrıştırılmasını, bu yolla PKK'nin siyasallaştırılmasını ve "AKP'nin PYD ile ABD'nin de PKK ile işbirliği yapmasını" esas alıyordu.

Nitekim Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun açıklamaları "PYD kantonlarını tanımaya" işaret ediyordu! Örneğin Başbakan Ahmet Davutoğlu Dolmabahçe'de gazete genel yayın yönetmenlerine şöyle sesleniyordu:

-
- 30 "DAEŞ'le Mücadelede ABD'nin Türkiye'den Talebi", Anadolu Ajansı, 10 Ağustos 2015, <http://www.aa.com.tr/tr/dunya/571935--insanli-hava-araclari-ile-operasyon-yakinda-baslayacak>
- 31 "ABD: Türkiye YPG'ye Saldırmayacağı Konusunda Güvence Verdi", sol.org.tr, 29 Temmuz 2015, <http://haber.sol.org.tr/dunya/abd-turkiye-ypgye-saldirmayacagi-konusunda-guvence-verdi-124492>
- 32 Şafak Terzi, "PKK Operasyonu Washington İçin Sürpriz Oldu", *Aydınlık*, 13 Ağustos 2015, <http://www.aydinlikgazete.com/%E2%80%98pkk-operasyonu-washington-icin-surpriz-oldu-roportaj,21.html>

"Biz Kürtlerin Suriye'deki kazanımlarından neden rahatsız olalım. Rahatsız olsak, Kürtlerin Irak'taki kazanımlarından rahatsız olurduk. Barzani'den rahatsız değilsek Kobani, Haseki'den neden rahatsız olalım. Ama Barzani de bizi rahatsız eden bir iş yapmıyor. Burada mesele kazanım değil, hangi politikaların izlendiğidir. Diyorlar ki Kürtlerin devleti yok; Kürtlerin devleti Türkiye Cumhuriyeti devletidir. Türkiye, Kürtlerin hamisidir."³³

Ayrıca Başbakan Davutoğlu'nun Basın Başmüşaviri Osman Sertcanlı yayında "Türkiye PYD-YPG'ye saldırıyor mu?" sorusuna şu yanıtı veriyordu:

"Biz Suriyeli Kürtlerle savaşıyoruz. PYD veya diğerleri, IŞİD'e veya Esed rejimine karşı savaştıkları sürece kendileriyle hiçbir sorunumuz olmaz."³⁴

Hatta ilerleyen günlerde Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu da açık açık "ABD'yle vardıkları mutabakata göre PYD'ye operasyon yapmayacaklarını" belirtiyordu:

"Şu anda PYD'yi hedef alan bir operasyonumuz olmayacak. Ancak bu, PYD'nin yaptıklarını onaylıyoruz anlamına gelmiyor. PYD IŞİD'le çatıştığı için destek gördü, ancak PYD Suriye'de barış için mücadele eden bir unsur değil. Biz şu anda doğrudan PYD'yi hedef almıyoruz, ancak PYD'ye yaptığımız eleştiriler net."³⁵

Tamam, ABD Ankara'nın önüne "PKK'yi vur" havucu koymuştu, ama bu ne kadar sürecekti? Bazı analizcilerin iddia ettiği gibi ABD PKK'ye ihanet mi etmişti? ABD'nin bundan sonra PKK'yle ilişkisi ne olacaktı?

33 "Türk Ordusu Kandil'i Bombalarken Davutoğlu Bakın Ne Dedi", Ulusal Kanal, 27 Temmuz 2015,

<http://www.ulusalkanal.com.tr/gundem/turk-ordusu-kandili-bombalarken-davutoglu-bakin-ne-dedi-h69441.html>

34 "Sert: Suriyeli Kürtlerle Savaşmıyoruz", Aljazeera Türk, 28 Temmuz 2015, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/sert-suriyeli-kurtlerle-savasmiyoruz>

35 "Bakan Çavuşoğlu ABD'nin İncirlik Açıklamasını Yalanladı", Haber Türk, 13 Ağustos 2015, <http://m.haberturk.com/dunya/haber/1115286-disisleri-bakani-cavusoglu-haber-turkte>

Cumhuriyet gazetesi bu sorulara yanıt niteliği taşıyan bomba bir haber yaptı. ABD'nin Ankara Büyükelçisi John Bass bir grup "Kürt hareketi" temsilcisiyle görüşmüş ve Türkiye'nin operasyonlarına Washington'un tepkisiz kaldığı eleştirilerine şu yanıtı vermişti:

"Türkiye'yi IŞİD'e karşı mücadeleye ikna etmek yıllarımızı aldı. Türklerin tavrı geri dönülmez olana kadar sabredin."³⁶

ABD Büyükelçiliği haberi yalanladı, ama şöyle yalanladı: Büyükelçilik Bass'ın Temmuz ayında HDP temsilcileriyle bir görüşme yaptığını doğruladı, fakat haberde Bass'a doğruluk payı olmayan ve bir kısmı abartılmış veya bağlam dışına çıkarılmış sözler atfedildiği iddia edildi!³⁷

Tabii meselenin bir de ABD'nin stratejik ihtiyaçlarının neyi gerektirdiği boyutu vardı. Onu da Washington'da "uçuşa yasak bölge"nin tartışıldığı bir toplantıda ABD Ulusal Stratejik Çalışmalar'dan Denise Natali açıkladı:

"İki-üç yıldır Türkiye ve ABD arasında heyecanlı bir diplomatik trafik gerçekleşmiş olmasına rağmen, ABD, önemli bir bölgesel güç ve NATO üyesi olan Türkiye'yi YPG'ye değişmez."³⁸

Güvenli Bölge

Tayyip Erdoğan, Obama IŞİD stratejisini açıkladığından beri ısrarla ABD'den Suriye'de güvenli bölge kurma talebinde bulunuyordu. AKP Hükümeti'ne göre Esad ancak böyle devrilebilirdi.

Washington ise buna hem sahadaki dengeler nedeniyle hem de mevcut stratejiye göre henüz sırası gelmediğinden karşı çıkıyordu.

Erdoğan ise siyasi kariyerini Esad'ın devrilmesine bağladığından, her fırsatta bu talebi ABD'nin önüne getiriyor, her müzakerenin önüne pazarlık unsuru olarak ekliyordu. Erdoğan ve Davutoğlu bir

36 Duygu Güvenç, "Bir İki Ay Sabredin Operasyonlar Azalır", *Cumhuriyet*, 9 Ağustos 2015, http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/341289/Bir_iki_ay_sabredin_operasyonlar_azalir.html

37 "ABD Büyükelçiliği'nden Yalanlama", *Anadolu Ajansı*, 11 Ağustos 2015, <http://www.aa.com.tr/tr/rss/571837--abd-buyukelciliginden-yananlama>

38 Muhammed Bilal Kenasari, "Uçuşa Yasak Bölge Washington'da Konuşuldu", *Anadolu Ajansı*, 29 Temmuz 2015, <http://www.aa.com.tr/tr/rss/564219--ucusa-yasak-bolge-washingtonda-konusuldu>

yıl içinde güvenli bölge kavramını tampon bölge, cep bölge gibi daha kabul edilebilir isimlerle de ABD'nin önüne getiriyordu.

İncirlik mutabakatında da öyle oldu. Masada yine güvenli bölge vardı.

Ancak ABD "henüz erken" diyerek güvenli bölge yerine sınıra yönelik havadan ve karadan alınacak tedbirlerle bölge kontrolünü yeterli görüyordu.

7-8 Temmuz 2015 tarihlerinde yapılan müzakere neticesinde bu konu karara tam olarak bağlanamadı ve daha sonra netleştirilmek üzere mutabakattan ayrı tutuldu. (ABD Büyükelçisi John Bass o nedenle ilerleyen günlerde birden çok mutabakat olduğunu açıklayacaktı.)

Erdoğan ve Davutoğlu için bu bile kazanımdı. AKP Hükümeti'ne göre İncirlik'in operasyonel kullanımı fiilen "havadan güvenlik şemsiyesi" demekti ve "güvenli bölge" için yumuşak geçiş olarak yorumlanabilirdi!

ABD'nin iki önemli gazetesinden biri olan *Washington Post* da Erdoğan'lar gibi düşünüyordu. Gazete Ankara ile Washington arasında yapılan İncirlik mutabakatının Suriye'nin kuzeyinde fiili olarak bir güvenli bölge ilanını öngördüğünü belirtiyordu. *Washington Post* IŞİD'den arındırılacak güvenli bölgenin Fırat nehrinden başlayarak 110 km batıya, güneyde de Halep'e uzanacağını yazdı.

Gerçi *Washington Post*'a göre bu güvenli bölge Türkiye'nin uzun süredir istediği "tam ölçekli ve ilan edilmiş bir uçuşa yasak bölge" talebini tam olarak karşılamayacaktı, ama bu fiili alan er ya da geç Türkiye'ye kaçan 2 milyona yakın Suriyeli için bir "güvenli liman" olabilecekti.³⁹

İşte Erdoğan'lar da bu "er ya da geç" kısmını büyük kazanım olarak görüyordu.

Sonraki günlerde güvenli bölge konusu Ankara ile Washington arasında ele alınmaya devam etti. Üzerinde prensip anlaşmasına varıldığı iddia edilen güvenli bölge modeline göre Fırat'ın batısında Cerablus merkezli 90 ile 110 km arasında genişliğe sahip ve 54 ile 60 km derinliğe sahip bir güvenli bölge oluşturulacaktı.

ABD'nin önemli gazetelerinden *Wall Street Journal* üzerinde ön mutabakata varılan güvenlik anlaşmasıyla ilgili şu önemli ayrıntıyı yazdı:

39 "ABD ve Türkiye, Suriye'nin Kuzeyinde Güvenli Bölge İçin Anlaştı", Sputnik, 27 Temmuz 2015, <http://tr.sputniknews.com/abd/20150727/1016783086.html>

"ABD'li yetkililer Türkiye'ye söz konusu bölgenin güvenliğini YPG'ye bırakmayacakları konusunda güvence verdi, ancak ihtiyacın artması halinde değerlendirmek üzere bir esneklik payı bırakılmasını da istedi."⁴⁰

Kürtlerin ABD ve Türkiye'nin hava saldırılarıyla birlikte avantaj sağlamasının Türkiye için "kırmızı çizgi" olduğunu yazan *Wall Street Journal*, bu durumun ABD ve Türkiye arasındaki işbirliğinde bazı kısıtlamalara ve "Kürt militanlardan açılacak boşluğun kiminle doldurulacağı" gibi sorulara neden olduğunu yazdı.

Gazeteye konuşan bir Türk yetkili ise "Türk hükümetinin YPG'yi PKK'den daha pragmatik ve gerçekçi bulduğunu" belirtiyor ama şu uyarıyı yapıyordu:

"YPG Türkiye'nin PKK'nin terör saldırılarına, kırmızı çizgilerimizi geçenlere nasıl karşılık verdiğini gördü. Bu, YPG için de caydırıcılık oluşturmali."

ABD için önemli olan, Fırat'ın doğusundaki iki PYD kantonunun Tel Abyad operasyonu sonrası fiziken birleşmiş olmasıydı. Bu ikisinin Fırat'ın batısındaki Afrin kantonuyla birleşmesi biraz daha bekleyebilirdi. Üçünü birleştirip Türkiye'yi karşısına almaktansa, üçüncüsünün birleşmesini erteleyip iki kantonu Türkiye'ye kabul ettirmek çok daha kârlıydı!

Aslında İncirlik mutabakatının asıl kazanımı da buydu: Ankara'ya Suriye Kürdistanı'nın -daha doğrusu Amerikan koridorunun- iki parçasını kabul ettirmek!

Yani İncirlik mutabakatı askeri olmaktan çok siyasi anlamı olan bir anlaşmaydı; Türkiye'yi Obama'nın IŞİD stratejisine eklemleninin, Washington'a tam çıpalamanın adıydı.

Halep Operasyonu

Türkiye ile ABD'nin İncirlik mutabakatıyla gündemlerine aldıkları güvenli bölgenin adı içerdiği çelişmeli ayrıntılar nedeniyle sürekli değişti: "Güvenlikli bölge", "IŞİD'den arındırılmış bölge" ve "temiz bölge" gibi isimler kullanıldı.

40 "WSJ: ABD ve Türkiye, Kürtleri Güvenli Bölgeye Sokmayacak", BBC Türkçe, 4 Ağustos 2015, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/08/150804_wsj_guvenli_bolge_kurt

Ancak güvenli bölgenin sahadaki ve pratikteki adı Halep operasyonuydu!

Gerçi ABD ile Türkiye henüz "güvenli bölge" konusunda tam mutabık kalmamışlardı, ama diğer yandan Halep operasyonu hazırlığı yapıliyordu.

Örneğin Türkiye Türkmen gruplar oluşturunuyordu. Ankara'nın planına göre IŞİD'den arındırılmış bölgeye ÖSO ile Türkmen tugayları yerleştirilmeliydi. Gerçi Ankara'nın oluşturduğu Türkmen gruplar askeri açıdan pek öneme sahip değildi; bir kere sayısal olarak bir ağırlığı yoktu.

Ancak Ankara Türkmen gruplarına dayanmak istediği için, Sultan Murat Tugayı ve Fatih Sultan Mehmet Tugayı diye iki grup oluşturdu ve sahaya sürdü.

Tam bu süreçte ABD'nin açıklamalarında dikkat çeken bir gelişme oldu. ABD Dışişleri ve Pentagon sözcüleri, Suriye'de desteklenecek grupları sayarken ilk kez Türkmenleri de listeye eklediler!

Gelelim sahaya...

ABD ile Türkiye'nin güvenli bölgede tam mutabakata varmasa da ilerleme sağladığının konuşulduğu günlerde önemli bir gelişme oldu. en-Nusra birlikleri, güvenli bölge kurulacağı iddia edilen yerlerden çekilmeye başladı.

en-Nusra bunu basına ilan da etti:

"Son durum değerlendirildiğinde bize kalan tek seçenek geri çekilmek ve IŞİD'in kuzey Halep'teki cepheleriyle savaşılan bölgeleri bu bölgede savaşanlara bırakmaktır."⁴¹

Reuters haber ajansı, en-Nusra'nın boşaltacağını açıkladığı alanın "Türkiye'nin güvenli bölgeyi kurmak istediği yer" olduğunu yazdı.

Öte yandan bu açıklamadan hemen sonra Türkmen grupların en-Nusra'nın boşalttığı yerlere yerleşmeye başladığı duyuruldu.

BBC Türkçe Servisi'ne konuşan Suriye Türkmen Milli Hareket Partisi Genel Başkan Yardımcısı Tarık Sülo Cevizci, en-Nusra'nın boşalttığı alanlara başta Sultan Murat Tugayı olmak üzere çeşitli grupların yerleşmeye başladığını duyurdu.⁴²

41 "En-Nusra Kuzey Suriye Cephesinden Çekiliyor", *Sabah*, 11 Ağustos 2015, <http://www.sabah.com.tr/dunya/2015/08/11/el-nusra-kuzey-suriye-cephesinden-cekiliyor>

42 "Suriye: Nusra Cephesi'nin Boşalttığı Yerlere Türkmen Gruplar Yerleşiyor", BBC Türkçe, 11 Ağustos 2015, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/08/150811_suriye_nusra_turkmen

Sultan Murat Tugayı Komutanı Yusuf Salih de bu açıklamayı doğruladı ve bölgeye 850 savaşı yerleştirdiklerini söyledi:

"Önümüzdeki günlerde bu bölgelere yeni takviyeler yapacağız. 2 bin kişiyi daha buraya getireceğiz. IŞİD bitse dahi bölgede sürekli 2.500-3.000 kişi bulunacak."⁴³

Yukarıda belirtmiştik: ABD ile Türkiye gerçi güvenli bölgede henüz tam mutabık olmamıştı, ama güvenli bölgenin sahadaki ve pratikteki adı Halep operasyonuydu.

İşte Suriye Türkmen Milli Hareket Partisi Genel Başkan Yardımcısı Tarık Sülo Cevizci de bu gerçeği doğruluyordu. Cevizci Halep operasyonu ile güvenli bölge planı arasındaki bağlantıyı şu sözlerle açıklıyordu:

"Sahadaki gelişmeler güvenli bölge planıyla paralel olması gerekirken daha hızlı gidiyor. Güvenli bölge projesi dışarıda tartışılırken sahada uygulamaya geçmiş gibi bir hal var. Ama hâlâ bu noktada kesinleşmiş bir ilan yok. Güvenli bölge oluşturulma konusu olsaydı şimdiye kadar bir hava desteği olabilirdi ya da Türkiye karadan bir operasyon yapabilirdi. Ama hiçbir müdahalenin olmadığını biliyorum."⁴⁴

Cevizci bu açıklamasıyla Türk Özel Kuvvetleri'nin Sultan Murat Tugayı ile birlikte Suriye'ye geçtiği ve operasyona başladığı iddiasını da yalanlamış oldu.

Öte yandan sadece Türkmen gruplar değil, merkezi Türkiye'de bulunan ÖSO da güvenli bölgede rol alacaklarını açıkladı. Örneğin ÖSO'nun Halep liderlerinden Ward Furati "ÖSO'nun güvenli bölgenin güvenliğinin sağlanmasında oynayacak çok büyük rolü olduğunu" belirtti.⁴⁵

Ve tüm bu açıklamaların ardından 13 Ağustos 2015'te Halep Operasyonu başladı. Aralarında Sultan Murat Tugayı ve Cephetul

43 "Suriye: Nusra Cephesi'nin Boşalttığı Yerlere Türkmen Gruplar Yerleşiyor", BBC Türkçe, 11 Ağustos 2015,

http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/08/150811_suriye_nusra_turkmen

44 Aynı yerde.

45 İpek Yezdani, "ÖSO: Güvenli Bölgede Büyük Rol Oynayacağız", *Hürriyet*, 11 Ağustos 2015,

<http://m.hurriyet.com.tr/Haber?id=29777444>

Şam grubunun da bulunduğu ÖSO birlikleri Halep'e bağlı Azez'deki IŞİD mevzilerine tank, top ve ağır silahlarla saldırdı.⁴⁶

Öncesinde ABD İncirlik'ten kalkan uçaklarla IŞİD mevzilerini bombalamıştı.⁴⁷

Ancak operasyon etkili olmadı. Sahadaki gruplar hava desteği-nin, ABD de sahadaki grupların yeterli olmadığından yakınıyordu!

Temiz Bölge

Meselenin asıl yanı ise Türkiye ile ABD'nin güvenli bölgede henüz tam mutabık olmamasıydı. Ankara ile Washington'dan yapılan açıklamalarda göze çarpan bir uyumsuzluk vardı. İki başkent PYD'nin rolünde tam anlaşılmıyordu.

Belki de Türkiye'nin Halep Operasyonu bu anlaşmazlığa bir emri-vaki getirmek amacı taşıyordu.

İşte o günlerde Dışişleri Müsteşarı Feridun Sinirlioğlu çıktı ve yapılan görüşmeler sonucunda ABD ile Türkiye'nin güvenli bölgede anlaştığını ilan etti.⁴⁸

Bir grup gazeteciye açıklamalarda bulunan Feridun Sinirlioğlu, Suriye'de oluşturulacak güvenli bölgenin kontrol ve korunmasının Suriye muhalefeti kuvvetleri tarafından yapılacağını, bu kuvvetle-rin Bölge Muhafaza Gücü adı altında birleşeceğini, güvenli bölgeye gereken hava koruması ve desteğinin de ABD ve Türkiye tarafından sağlanacağını açıkladı.

Hatta Sinirlioğlu ile görüşen gazetecilerin yazdığına göre Dışişleri Müsteşarı 98'e 45 km boyutundaki güvenli bölgeye girmeleri duru-munda PYD güçlerinin hem Türkiye hem de ABD tarafından hedef alınacağını belirtmişti.

Ancak ABD Sinirlioğlu'nu yalanladı. ABD Dışişleri Sözcüsü Mark Toner "Güvenli bölge, güvenli alan gibi tanımlamalardan uzak duru-yoruz. Konuştuğumuz şey, IŞİD'i oradan çıkarma çabalarıdır. Bunu etiketlememe konusunda dikkatliyiz" dedi.

46 Hasan Özkal, "ÖSO Azez'de DAES'e Karşı Harekete Geçti", Anadolu Ajansı, 13 Ağustos 2015,

<http://www.aa.com.tr/tr/rss/573591--oso-azezde-daese-karsi-harekete-geci>

47 Uğur Ergen, "ABD Havadan Vurdu, Karadan Taarruz Başladı", *Hürriyet*, 14 Ağustos 2015,

<http://www.hurriyet.com.tr/dunya/29807105.asp>

48 "Sinirlioğlu'ndan 'Güvenli Bölge' Açıklaması", *Milliyet*, 11 Ağustos 2015,

<http://www.milliyet.com.tr/sinirlioglu-daes-de-pyd-de-vurulur/siyaset/de-tay/2100576/default.htm>

ABD'li sözcü "Herhangi bir türden bölge üzerinde anlaşma yok. Sadece Türkiye'deki tesislerin kullanımı, IŞİD'i bölgeden temizleme, yerel bir yönetim kurma ve sığınmacıların geri dönüşüyle ilgili olarak anlaşma var" dedi.⁴⁹

ABD'den gelen bu açıklamanın ardından Dışişleri Bakanlığı konuya ilişkin şu bilgi notunu yayımladı:

"Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Feridun Sinirlioğlu dün bir grup gazeteciye ABD ile Türkiye arasındaki mutabakat çerçevesinde IŞİD'den arındırılacak bölgenin fiilen bir güvenli bölge haline geleceğine dair ABD basınında da haberler yer aldığını söyledi ve IŞİD'den arındırılan bölgeyi kontrol edecek muhalif güce gerekli korumanın da ABD ve Türkiye'nin sağlayacağını kaydetti. Yukarıda kayıtlı ifadeler dışında Sayın Müsteşar'a atfen yayımlanan hususlara itibar edilmemesi rica olunur."⁵⁰

Özetle ABD ile Türkiye henüz IŞİD'den arındırılmış bölgeye PYD'nin girip giremeyeceği noktasında mutabık değildi!

Belki de ABD bu kartı PKK'ye operasyon kartıyla takasta kullanmak için tutuyordu.

Öyle ya da böyle, Ankara bir süre daha ısrarcı oldu. Örneğin Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu "Biz kesinlikle güvenli bölgelere PYD'nin girmesini istemeyiz. Tavrımız net. İlmimli muhalefetin güçleri olmalı" dedi.⁵¹

Dahası, hükümet AK-Medya'ya ABD ile aslında belli noktalarda mutabakat olduğu gerçeğini resmeden somut verilerin olduğu ayrıntılar da servis etti. *Yeni Şafak*'ın "temiz bölge" haberi bunlardan biriydi.

Habere göre güvenli bölgenin adı temiz bölgeydi! 45 km derinlikli, 110 km genişlikli temiz bölgeye Halep Operasyonu'nun başlamasıyla birlikte 2 bin kişilik bir ÖSO kuvveti geçmişti. Bu, 10 bin savaşçıya çıkarılacaktı. İlk aşamada temiz bölgenin batı sınırı oluşturulacak, ardından Esad güçlerine karşı dokuz farklı alanda karargâh oluşturulacaktı.

49 "ABD'den Güvenli Bölge Açıklaması", *Hürriyet*, 12 Ağustos 2015
<http://www.hurriyet.com.tr/dunya/29787941.asp>

50 "ABD'den Güvenli Bölge Açıklaması", *Hürriyet*, 12 Ağustos 2015,
<http://www.hurriyet.com.tr/dunya/29787941.asp>

51 Selen Tonkuş, "Güvenlikli Bölgelere PYD'nin Girmesini İstemeyiz", *Anadolu Ajansı*, 13 Ağustos 2015,
<http://www.aa.com.tr/tr/rss/573657--guvenlikli-bolgelere-pydnin-girmesini-istemeyiz>

Haber şöyle devam ediyordu:

"ABD ile yapılan görüşmelerde diplomatik tabirle Güney Lübnan Modeli olarak tanımlanan temiz bölgeyi Türkiye havadan kontrol altında tutacak. Sınır hattından Türkiye'ye olası tehditlerin artması durumunda ise hazır bekletilen 12 özel askeri tim devreye girecek."⁵²

Kuşkusuz bu ayrıntılar bir gerçeğe işaret ediyordu: PYD'nin rolünde anlaşma olmadıysa da, diğer noktalarda mutabakat vardı.

Zira konu İngiltere parlamentosunda bile Londra'nın tavrı ne olacak diye tartışılıyordu. İngiltere Başbakanı David Cameron, Muhafazakâr Parti'nin konuyla ilgili sorusuna parlamentonun alt kanadı Avam Kamarası'nda şu yanıtı verdi:

"Güvenli bölgeler oluşturulacaksa, güvenli olduklarından emin olmalıyız. Bu da Türkiye, ABD ve potansiyel olarak İngiltere'nin askeri olarak katkı vermesiyle olabilir. Güvenli bölge fikri kesinlikle doğru bir fikirdir."⁵³

Yani İngiltere de Güvenli Bölge'ye asker gönderecekti!⁵⁴

Güvenli bölge konusunda asıl önemlisi şuydu: Türkiye'nin istediği gerçekleşse ve PYD güvenli bölgeye girmese bile, mutabık kalınan ayrıntılar bölgesel bir savaşın işaretiydi!

Zira ayrıntılara göre Türkiye Esad güçlerine karşı dokuz alanda karargâh kuracak, Şam'ın bu karargâhlara müdahalesi halinde de Türkiye 12 özel birliği karadan Suriye'ye sokacak!

Açık ki bu, doğrudan AKP Hükümeti'nin Esad'ı devirme hedefine işaret eden ve TSK'nin koridoru engelleme hedefiyle hiç bağdaşmayan bir senaryodur!

Gerçekleşmesi halinde bölgenin tam da ABD'nin istediği gibi yangın yerine döneceği gerçeği ise daha da vahimdir.

52 Çetiner Çetin, "Temiz Bölgeye 10 Bin Muhalif", *Yeni Şafak*, 13 Ağustos 2015, <http://www.yenisafak.com/dunya/temiz-bolgeye-10-bin-muhalif-2222958>

53 "İngiltere'den Suriye'de 'Güvenli Bölgeye' Destek", *Anadolu Ajansı*, 9 Eylül 2015, <http://www.aa.com.tr/tr/rss/590109--Ingiltereden-suriyede-quot-guvenli-bolgeye-quot-destek>

54 "Güvenli Bölgeye Asker Yollayabiliriz", *Hürriyet*, 9 Eylül 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/30021253.asp>

Güvenli Bölgeye Tepkiler

Türkiye ile ABD arasında imzalanan İncirlik mutabakatının siyasi önemini en iyi Rusya gördü.

Moskova bu nedenle örneğin daha önce pek tepki göstermediği Eğitim-Donat'a sert tepki gösterdi. Beyaz Saray'ın Türkiye'de "eğit-donat" programından geçenlerin Suriye'de havadan destekleneceğini açıklamasına Kremlin Basın Sözcüsü Dmitri Peskov şu yanıtı verdi:

"Suriye lideri Beşar Esad'ın muhaliflerine IŞİD'le mücadele altında sağlanacak destek, bölgede istikrarsızlığın daha da artmasına neden olacak."⁵⁵

Bir hafta sonra bu kez doğrudan Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov Eğitim-Donat programına ve Beyaz Saray'ın "muhalifler havadan desteklenecek" açıklamasına sert tepki gösterdi, "bu adımların bölgeyi altüst edeceği" uyarısında bulundu.⁵⁶

Rusya'nın Eğitim-Donat birliklerinin havadan korunacağı açıklamasına tepkisi, bunu aynı zamanda güvenli bölge girişimi olarak görmesi nedeniyleydi. Rusya en başından belirttiği gibi, Suriye'de her türlü tampon ve güvenli bölgeye karşıydı.⁵⁷

Dahası, verdiği tepkiye bakılırsa Moskova Türkiye'nin PKK'ye operasyonlarını bile ABD'yle İncirlik mutabakatının bir parçası ya da karşılığı gibi görüyordu. Öyle ki, Rusya Başbakanı Dmitri Medvedev, Türkiye'nin PKK'nin Irak topraklarındaki mevzilerine yönelik hava saldırısının meşruiyet açısından kuşku uyandırdığını iddia etti!⁵⁸

Ya topraklarında güvenli bölge inşa edilmeye çalışılan Suriye ne diyordu bu gelişmelere? Suriye'nin Moskova Büyükelçisi Riad Haddad, Türkiye ve ABD'nin Suriye topraklarında bir tampon bölge oluşturmaları halinde bölgesel savaş başlayacağı uyarısı yaptı!⁵⁹

55 "Kremlin'den Türkiye ve ABD'ye 'Eğit-Donat' Uyarısı", HaberRus, 3 Ağustos 2015, <http://haberrus.com/politics/2015/08/03/kremlinden-turkiye-ve-abdye-egit-donat-uyarisi.html>

56 "Lavrov: ABD'in Suriye Ordusunu Vurma Planı Bölgeyi Altüst Edebilir", HaberRus, 9 Ağustos 2015, <http://haberrus.com/politics/2015/08/09/lavrov-suriye-abd-ordu.html>

57 Siyamend Kaçmaz, "Rusya'dan 'Tampon Bölge' Açıklaması", *Hürriyet*, 9 Ekim 2014, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/27357516.asp>

58 "Medvedev'den Türkiye'ye 'Operasyon' Eleştirisi", *Hürriyet*, 6 Ağustos 2015, <http://m.hurriyet.com.tr/Haber?id=29740194>

59 "Suriye Büyükelçisi: Koalisyon IŞİD'le Savaşmıyor, Onu Kullanıyor", Sputnik, 11 Ağustos 2015, <http://tr.sputniknews.com/ortadogu/20150811/1017067538.html>

Tepkinin Suriye'nin Moskova büyükelçisinden gelmesi, aynı zamanda Rusya'nın da tepkisi olarak yorumlandı haliyle.

Öte yandan Suriye'nin birliğini savunan İran da Türkiye ile ABD'nin Suriye topraklarında güvenli bölge kurmasına karşı olduğunu ilan etti. İran Dışişleri Bakan Yardımcısı Emir Abdullahiyan "bu tip gereksiz eylemlerle bölgenin daha sorunlu hale gelmesine gerek yoktur" dedi.

Abdullahiyan AKP Hükümeti'ne teröre destek verdiği uyarısı da yaptı:

"Suriye topraklarında güvenli bölge oluşturulmasını, bu ülkenin toprak bütünlüğü ve egemenliğinin ihlali olarak görüyoruz. Soruna uluslararası hukukun çiğnenmeyeceği bir çözüm yolu bulunmalı. Suriye ve ona komşu ülkelerin güvenliği, ancak bazı oyuncuların terörizmi araçsal kullanmaktan vazgeçtikleri takdirde güvence altına alınmış olacak."⁶⁰

İncirlik Amerikan Koridoruna Kalkan

ABD İncirlik mutabakatıyla Türkiye'ye en sonunda koridora bekçilik de yaptıracaktı!

Nasıl mı? 24 yıl önce olduğu gibi...

İncirlik'e konuşlu Çekiç Güç, Irak'ın kuzeyindeki Barzanistan'ın kalkanı olmuştu. Bağdat yönetimi İncirlik'teki Çekiç Güç'ün varlığı nedeniyle bu bölgenin egemenliğinden yavaş yavaş vazgeçmek zorunda kalmıştı. İncirlik'ten kalkan Çekiç Güç uçakları Irak'ın kuzeyini Saddam Hüseyin'e yasaklamıştı. İncirlik'ten kalkan Çekiç Güç uçakları Irak'ın kuzeyindeki Barzanistan'ı inşa etmişti.

Türkiye de ABD'ye topraklarından sağladığı bu olanak nedeniyle fiilen Barzanistan'a, yani Irak'taki Amerikan koridoruna bekçilik yapmış oldu.

İşin ilginç yanı, 24 yıl önce İncirlik'e hangi ABD filosu konuşlanıp Çekiç Güç'ü oluşturduysa, bugün de aynı filo görev yapacak: 480. Filo!⁶¹

Aynı durum bugün Suriye için de geçerli...

60 "İran: Güvenli Bölge Suriye'nin Egemenliğinin İhlalidir", Stupnik, 15 Ağustos 2015,

<http://tr.sputniknews.com/ortadogu/20150815/1017160961.html>

61 "ABD 480'inci Hava Filosu'nu İncirlik'e Kaydıracak", *Hürriyet*, 30 Temmuz 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/29680985.asp>

ABD İncirlik'e konuştu 2. Çekiç Güç'ü ile Fırat'ın doğusundaki fiziken birleşmiş iki PYD kantonunu koruyacak, Şam yönetiminin buraya müdahale etmesini askeri olarak engelleyecek.

Dahası, yine İncirlik'teki 2. Çekiç Güç'ün sayesinde bu iki kantonu fırsatını bulduğunda Fırat'ın batısındaki üçüncü kantonla birleştirecek!

Ve fiili durum bakımından daha önemlisi şudur: Suriye'de kurulacak bir güvenli bölge -adı tampon da olsa, cep de olsa- en sonunda Amerikan koridoru işlevi görecektir. Üç nedenle:

1) Velew ki TSK, AKP'nin imzaladığı İncirlik mutabakatını farklı uyguladı ve Fırat'ın batısındaki güvenli bölgeyi Amerikan koridorunu engellemek üzere oluşturdu.

Peki burada ne kadar kalacak? 1 ay, 3 ay, 6 ay? En sonunda dönmek zorunda kalmayacak mı?

Velew ki dönmeden önce güvenli bölgeye Türkmen gruplar yerleştirdi, döndükten sonra Türkmen gruplar o güvenli bölgeyi koruyabilecek mi? Irak'ta 1,5 milyon Türkmenle gerçekleşmeyen bu taktiğin Suriye'deki 350 bin Türkmenle gerçekleşme şansı ne kadar?

ABD Kürt grupları o bölgeye egemen hale getirecektir ve Türkiye eliyle kurulan güvenli bölge, en sonunda yine Amerikan koridoruna dönüşecektir.

2) Türkiye'nin doğrudan ABD'nin projesi içerisinde güvenli bölge inşa etmesi ise zaten yukarıdaki taktiğe bile gerek kalmadan o güvenli bölgeyi doğrudan Amerikan koridoru yapacaktır.

Açıktır: ABD'yle anlaşarak Suriye'ye operasyonlar düzenlemek ve Suriye topraklarında ABD'yle güvenli bölge ilan etmek Türkiye'nin milli çıkarlarına değil, ABD'nin stratejik hedeflerine yarar!

3) Suriye'de her türlü güvenli bölge sonuçta Suriye'nin siyasal birliğinin ve toprak bütünlüğünün ortadan kaldırılması demektir; bu ülkenin parçalanması demektir.

Böylesi bir sonuç ise Suriye'de birden çok koridor demektir; hem kuzeyde hem de güneyde.

Yani bu durumda da güvenli bölge en sonunda Amerikan koridoru olacaktır.

Türkiye açısından bu kısıpaca girmemenin tek yolu vardır: Şam yönetimiyle anlaşmak! Türkiye ancak Şam yönetimiyle anlaşarak Suriye'de bir Amerikan koridoru kurulmasını engelleyebilir.

Ancak ABD, AKP Hükümeti'ne İncirlik mutabakatını imzalatarak işte bu şansı da baltalamış oldu!

Yani Washington açısından İncirlik mutabakatı çok kazançlı bir mutabakattı.

Zaten Suriye yönetimi egemenliği altındaki topraklarda amacı ne olursa olsun bir güvenli bölge kurulmasına karşı çıkıyordu.

Açılım'a Yeni Düzlem

Kuşkusuz AKP Hükümeti'nin ABD'yle imzaladığı "PKK'yi vur ama PYD'yi tanı" anlaşması içeride de birtakım değişiklikleri zorunlu hale getiriyordu.

Zira Açılım kendi düzleminde varacağı yere kadar varmıştı; bu düzlem içinde ilerleyebileceği yeni bir aşama yoktu. Açılım ancak ona yeni bir düzlem kazandırılırsa ilerleyebilirdi.

İşte İncirlik mutabakatı bunun da koşullarını yaratıyordu.

Zaten AKP Hükümeti açısından tablo şuydu:

Erdoğan'a göre çok güçlenmiş bir PKK ile masada müzakereyi sürdürmek büyük riskti. Üstelik HDP 7 Haziran 2015 seçimlerinde yüzde 13 oy almıştı ve artık AKP Hükümeti'ni masada daha da zorlayacaktı.

Erdoğan'a göre önce bu tablonun değişmesi gerekirdi. İşte İncirlik mutabakatıyla Erdoğan bunun olanağına kavuştu: Hem PKK'yi vurarak onu zayıflatacak ve terbiye edecekti hem de TSK'yi PKK'ye karşı kullanarak milli kuvvetlerin baskısını hafifletecek, onları yatıştıracaktı.

PYD kantonları karşılığında ABD de ona bu imkânı sağlamış olacaktı.

Ve böylece Erdoğan "HDP üzerindeki PKK baskısını hafifletme, HDP'yi ayrıştırma ve Öcalan'ı tek adam pozisyonunda rahatlatma" çizgisini uygulamaya başladı.

PKK kanadından yapılan açıklamalara bakılırsa, bu tuttu da...

Örneğin PKK'nin Avrupa'daki liderlerinden Remzi Kartal "masaya dönmeye, ateşkese hazır olduklarını" açıklıyordu.⁶²

62 "Demirtaş'tan 'Çok Çarpıcı' Öcalan Açıklaması", *Milliyet*, 4 Ağustos 2015, <http://m.milliyet.com.tr/demirtas-tan-cok-carpici-ocalan/siyaset/detay/2096946/default.htm>

Örneğin PKK'nin Kandil'deki liderlerinden Murat Karayılan "Ciddi bir çözümle silah bırakılabilir" diyordu.⁶³

Örneğin KCK Dış İlişkiler Sözcüsü Demhat Agit önce "çözüm süreci yeniden başlatılabilir, zor değil" mesajı veriyordu,⁶⁴ sonra da "Öcalan'ın müzakere koşulları yaratılırsa çözüm süreci devam eder" diyordu.⁶⁵

Benzer durum hükümet kanadı için de geçerliydi.

İlk mesaj Açılım'ın ilk koordinatörü olan Beşir Atalay'dan geldi. Atalay'a göre süreç bitmemişti, sadece durgunluk içindeydi ve "terör unsurları ülkeyi terk eder, silah bırakırlarsa çözüm süreci yine yürür"dü.⁶⁶

Ardından Erdoğan Çin gezisi sırasında uçakta gazetecilere şu açıklamayı yaptı:

"Ne yazık ki çözüm sürecini istismar edenler çıktı. Bedelini son yapılan seçimlerde ağır ödedik."⁶⁷

Demek AKP 7 Haziran 2015'te en az 276 koltuk kazanarak tek başına iktidar olsa Açılım sürecekti! Demek HDP yüzde 13 yerine baraj altı kalsa ya da en azından yüzde 10 civarında kalarak AKP'nin tek başına iktidar olmasının yolu açılsa müzakereler sürecekti!

Öyle olmalı ki, Erdoğan'ın açıklamasından sonra Hükümet Sözcüsü Bülent Arınç şunları söyledi:

"Hangi partiyle koalisyon kuracaksak kuralım, Çözüm Süreci'ni ismi dahil, yöntemleriyle, varacağı noktayla yeni baştan ele almaya mecburuz."⁶⁸

63 "Ciddi Bir Çözümle Silah Bırakılabilir", *Milliyet*, 7 Ağustos 2015, <http://m.milliyet.com.tr/-ciddi-bir-cozumle-silah/siyaset/detay/2098340/default.htm>

64 Mahmut Hamsici, "KCK: Çözüm Süreci Yeniden Başlatılabilir, Zor Değil", *Hürriyet*, 29 Temmuz 2015, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/07/150728_kandil_roportaj

65 Hikmet Durgun, "KCK: Öcalan'ın Müzakere Koşulları Yaratılırsa Çözüm Süreci Devam Eder", *Sputnik*, 13 Ağustos 2015, <http://tr.sputniknews.com/roportaj/20150813/1017106990.html>

66 "Atalay: Süreç Bitmedi, Durgunluk İçinde", *Aljazeera Turk*, 28 Temmuz 2015, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/atalay-surec-bitmedi-durgunluk-icinde>

67 Cerdä Özer, "Erdoğan Çin Gezisi Sırasında Uçakta Konuştu", *Hürriyet*, 31 Temmuz 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/29690082.asp>

68 "Çözüm Süreci Yeni Baştan Ele Alınmalı", *Anadolu Ajansı*, 3 Ağustos 2015, <http://www.aa.com.tr/tr/rss/567477--cozum-surecini-yeni-bastan-ele-almaya-mecburuz>

Yani aktörler değişmeliydi...

Evet, Erdoğan'ın izlediği "HDP üzerindeki PKK baskısını hafifletme, HDP'yi ayrıştırma ve Öcalan'ı tek adam pozisyonunda rahatlatma" çizgisi işe yarıyor gibiydi.

Öyle ki AKP yöneticileri "Öcalan iyi çevresi kötü" demeye bile başladılar.

Örneğin Açılım dosyasının mevcut sahibi Yalçın Akdoğan "HDP Öcalan'ı sürekli istismar etti, Öcalan adına yalan söyledi" dedi.⁶⁹

Hatta Akdoğan HDP için "Öcalan bunları yakalasa sopayla kovalar" bile dedi!⁷⁰

Akdoğan HDP ile Öcalan'ı birbirinden ayırmaya çalışırken, AKP Grup Başkan Vekili Mahir Ünal da Kandil ile İmralı'yı ayırmaya çalışıyordu. Ünal "Kandil Öcalan'ı itibarsızlaştırıyor" diyordu.⁷¹

Yani Kandil'e ve HDP'ye karşı Öcalan'ın itibarının avukatı AKP'ydi!

Öte yandan Başbakan Ahmet Davutoğlu Kuzey Iraklı gazetecilerle görüşmesinde "Öcalan'ı serbest bıraksak da PKK onu dinleyecek mi?" diyordu!⁷²

Tüm bu kamuoyu oluşturma açıklamaları yapılırken Kamu Düzenliği ve Güvenliği Müsteşarı Muhammed Dervişoğlu, HDP'li İdris Baluken ve Sırrı Süreyya Önder ile görüştü.

Dervişoğlu MİT Müsteşarı Hakan Fidan'dan sonra Öcalan'la en sık görüşen isimdi. Görüşmede hem "ateşkesin sağlanması konusu" gündeme geldi hem de Habur Sınır Kapısı'nda bekletilen 13 YPG'linin cenazesinin Türkiye'ye girişi sağlandı.⁷³

69 Abdülkadir Selvi, "HDP İhanet Etti Adaya Gidemez", *Yeni Şafak*, 8 Ağustos 2015, <http://www.yenisafak.com/gundem/hdp-ihamet-etti-adaya-gidemez-2217316>

70 "Akdoğan'dan Sürecin Durumu İçin 'Başkan Yaptırmayacağız' Yorumu", *Radikal*, 29 Temmuz 2015, http://www.radikal.com.tr/politika/yalcin_akdogan_dolmabahce_bir_mutabakat_degildi-1405648

71 "Ak Partili Mahir Ünal: HDP Siyasi Akılla mı, Örgüt Akılla mı Hareket Edecek?", *Haber Türk*, 7 Ağustos 2015, <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1112824-ak-partili-mahir-unal-hdp-siyasi-akilla-mi-hareket-edecek-orgut-akilla-mi-hareket-edecek>

72 "Davutoğlu: Bıraksak, PKK Öcalan'ı Dinler mi?", *Milliyet*, 15 Ağustos 2015, <http://www.milliyet.com.tr/davutoglu-biraksak-pkk-ocalan-i-siyaset-detay/2102552/default.htm>

73 "Demirtaş, Aydar ve Kartal ile Görüştü: KCK 'Önce Öcalan ile Görüşelim' Dedi", *Sputnik*, 6 Ağustos 2015, <http://tr.sputniknews.com/politika/20150806/1016989883.html#ixzz3i7BGyKaZ>

Dahası, Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarı Dervişoğlu HDP'ye Öcalan'ın sürecin bu noktaya gelmesinde rolü bulunan tüm kesimlere sert eleştirileri olduğu mesajını da iletti!⁷⁴

Tüm bu mesajlar ABD'nin "PKK şiddeti bırakmalı ve çözüm masasına dönmeli" mesajıyla birlikte daha da önem kazanıyor!

Nitekim PKK'ye operasyonların belli bir aşamasında Erdoğan "Çözüm süreci buzdolabında" mesajı verdi.⁷⁵ Yani çıkarılıp, ısıtılabilirli!

Dahası, Erdoğan 1 Kasım'ı erken-yeniden seçim tarihi olarak belirledikten sonra da canlı yayında ekrandan şöyle dedi:

"Çözüm süreci şu anda dolapta. Gelişmeler bunu gösterecek. Olumlu gelişmeleri yakaladığımız zaman kaldığı yerden neden devam etmesin?"⁷⁶

Zaten Ankara'dan Kandil'e mesajlar da iletiliyordu: Dışışleri Müsteşarı Feridun Sinirlioğlu önce Erbil'e gidip Barzani ve KDP yöneticileriyle, sonra da Süleymaniye'ye geçip KYB ve Goran temsilcileriyle görüşmüştü. Yalanlanmayan iddialara göre Türk heyeti, Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'ndeki siyasi parti temsilcilerinden PKK'ye silah bırakma mesajı iletmelerini istemişti. Türk heyeti, PKK'nın silah bırakması durumunda "barış sürecinin" tekrar başlayacağını belirtmişti.⁷⁷

Ardından Öcalan ile Selahattin Demirtaş'ı karşı karşıya getirmeye yönelik haberler ortaya çıkmaya başladı. Örneğin AK-Medya'nın önemli gazetelerinden *Sabah* gazetesinin Ankara temsilcisi Okan Müderrisoğlu, Öcalan'ın İmralı'dan görüştüğü devlet heyetine şöyle dediğini iddia etti:

"Ben bu toprakların ürünüyüm, ama Selahattin uluslararası proje. Ben giderek izole olurken Selahattin göz göre göre parlatıldı."⁷⁸

74 "Öcalan Tüm Kesimlere Tepkili", Aljazeera Turk, 6 Ağustos 2015, <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/ocalan-tum-kesimlere-tepkili>

75 "Erdoğan: Çözüm Süreci Buzdolabında", *Sabah*, 11 Ağustos 2015, <http://www.sabah.com.tr/gundem/2015/08/11/erdogan-cozum-sureci-buzdolabinda>

76 "Erdoğan: Bunlar Haindir, Alçaktır, Adidir", *Milliyet*, 16 Eylül 2015, <http://www.milliyet.com.tr/erdogan-bunlar-haindir-alcaktır-siyaset-detay/2118684/default.htm>

77 "Ankara Kandil'e Mesaj Gönderdi", *Radikal*, 31 Temmuz 2015, http://m.radikal.com.tr/politika/ankara_kandile_mesaj_gonderdi-1406871

78 Okan Müderrisoğlu, "Silah Bıraktırmanın Maliyeti, Ankara'nın İç Muhasebesi, İmralı'nın Söyledikleri", *Sabah*, 30 Temmuz 2015, <http://www.sabah.com.tr/yazarlar/muderrisoglu/2015/07/30/silah-biraktirmalin-maliyeti-ankaranin-ic-muhasebesi-imralinin-soyledikleri>

Kuşkusuz kendinden başka lidere tahammülü olmayan Öcalan MİT heyetine böyle demiş olabilirdi, ama bunun medyaya servis edilmesi açık ki Erdoğan'ın "HDP üzerindeki PKK baskısını hafifletme, HDP'yi ayrıştırma ve Öcalan'ı tek adam pozisyonunda rahatlatma" çizgisinin gereği idi. AKP sözcüleri bu çizginin gereği olarak sürekli Demirtaş'ı sıkıştırdılar, ondan PKK ile arasına mesafe koymasını istediler.

Baskı bir ölçüde işe yaradı da.

Demirtaş en sonunda "PKK ellerini tetikten çeksin" çağrısı yaptı.

Bu çağrıya en sevinen isim ise Başbakan Ahmet Davutoğlu'ydu. Davutoğlu mesajı "geç oldu, ama doğru bir çağrı" diyerek selamladı!⁷⁹

İşte bugünlerde basına "PKK operasyonları yavaşlatıldı" ve "danışıklı dövüş" iddiaları düşmeye başladı.

Abdullah Gül'ün eski danışmanı gazeteci Ahmet Takan çok ciddi ve yalanlanmayan iddialar yazdı. Örneğin Takan'ın belirttiğine göre eşzamanlı bitirici operasyonların yapılacağı sekiz bölge belirlenmişti. Ancak AKP hükümeti sadece Varto'da, o da "yetersiz bir süre" karşılığında operasyon yapılmasına izin vermişti. Haliyle operasyon da yarıda kesilmişti.

Takan'ın şu yazdığı ise "danışıklı dövüş" izlenimi veriyordu:

"10 gün önce terör bölgesinde jandarma komutanları ve valilerle toplantı yapıldı. Ve 'sert operasyonlar yapmayın' talimatı verildi."⁸⁰

Takan, güvenlik kaynaklarına dayanarak iki gün sonra da şunu yazdı:

"Kara Kuvvetleri Komutanlığımıza bağlı birlikler ve meskûn mahalde muharebede son derece iyi eğitim almış komando birliklerimizin hâlâ kışladan çıkmasına izin verilmiyor."⁸¹

79 "PKK Elleri Tetikten Çeksin Çağrısı Doğru Bir Çağrı", Anadolu Ajansı, 9 Ağustos 2015, <http://www.aa.com.tr/tr/rss/570869-elleri-tetikten-cekini-cagrisi-gec-ama-dogru-bir-cagri>

80 Ahmet Takan, "Varto Yarım Bıraktı", *Yeniçağ*, 18 Ağustos 2015, <http://www.yenicaggazetesi.com.tr/varto-yarim-biraktirildi-35387yy.htm>

81 Ahmet Takan, "Anketlere Baktı, Operasyonları Buzdolabına Koydu", *Yeniçağ*, 20 Ağustos 2015, <http://www.yenicaggazetesi.com.tr/anketlere-bakti-operasyonlari-buzdolabina-koydu-35408yy.htm>

Takan'ın iddiaları gerçek olabilirdi, ama TSK'nin haklı olarak fırsatı iyi değerlendirdiği ve Açılım'la palazlanan PKK'ye mümkün olduğu kadar darbe vurduğu daha büyük bir gerçektir.

Üstelik bunun için "ek zaman" da kazanmıştı. 1 Kasım 2015'te erken seçim kararı alınmıştı ve Erdoğan "milliyetçi görüntü" vermeyi sürdürmek zorundaydı!

ABD İncirlik Mutabakatıyla Ne Kazandı

Toparlarsak, İncirlik mutabakatı ABD açısından bol kazançlı bir gelişme oldu:

- 1) ABD bu mutabakatla 1976'dan beri istediği oranda kullanamadığı İncirlik'te "tam statü" sağladı. Öyle ki ABD Büyükelçisi John Bass bu avantaj nedeniyle şöyle diyordu: "Ne kadar gerekiyorsa, İncirlik'te o kadar kalacağız."⁸² Nasılsa Obama'nın IŞİD stratejisi 3 yıl diye açıklanmış, 5 yıla güncellenmiş ama en az 10 yıl gerektirdiği belirtilmişti!
- 2) İncirlik mutabakatıyla Türkiye yeniden Washington'a "tam" çıpalandı, Atlantik yörüngesine sokuldu. Örneğin Bill Clinton ve Barack Obama dönemlerinin kıdemli diplomatı Stuart Eizenstat bu anlaşmayı "Türkiye'yi yeniden Avrupa yörüngesine sokmanın fırsatı" olarak niteledi.⁸³
- 3) ABD İncirlik mutabakatıyla Türkiye'yi "bölgesel jandarma" yapma fırsatı yakaladı. Genelkurmay Başkanı Org. Hulusi Akar'ın ev sahipliği yaptığı NATO Askeri Komite Genelkurmay Başkanları Konferansı'na katılan ABD Genelkurmay Başkanı Org. Martin Dempsey o nedenle şöyle diyordu: "Önümüzdeki sorunların çözümünde Türkiye'nin rolü bizim için hayati önemde."⁸⁴

82 "ABD Büyükelçisi John Bass'ten CNN TÜRK'e Özel Açıklamalar", CNN Türk, 3 Eylül 2015, <http://www.cnnturk.com/turkiye/abd-buyukelcisi-john-bassten-cnn-turke-ozel-aciklamalar>

83 "Turkey and the West - Getting Results From Crisis", *Foreign Policy*, 7 Ağustos 2015, http://foreignpolicy.com/2015/08/07/turkey-and-the-west-getting-results-from-crisis-incirlik-islamic-state-nato/?utm_source=Sailthru&utm_medium=email&utm_term=%2AEditors%20Picks&utm_campaign=2015_EditorsPicks_aug7

84 "ABD Genelkurmay Başkanı Martin Dempsey: Türkiye Hayati Önemde", ABhaber, 15 Eylül 2015, <http://www.abhaber.com/abd-genelkurmay-baskani-orgeneral-martin-dempsey-turkiye-hayati-onemde/>

- 4) İncirlik mutabakatıyla TSK'nin "hiza dışı" konumlanma çabası bastırıldı. 1995'te başlayan, 28 Şubat'la ivmelenen "Atlantik'e mesafeli durma" inisiyatifi Ergenekon operasyonu ile inişe zorlandı ve İncirlik mutabakatıyla maalesef tersine döndürüldü.
- 5) ABD İncirlik mutabakatıyla Türkiye'nin Şam Yönetimi ve bölge ülkeleriyle anlaşma olasılığının önüne geçti.
- 6) Rusya bir süredir Suriyeli muhaliflerle tek tek görüşüyor ve onları Moskova Konferansı'nda Şam yönetimiyle aynı masaya oturtmaya çalışıyordu. ABD ve AKP Hükümeti, İncirlik mutabakatıyla Rusya'nın bu inisiyatifini baltalamaya çalıştı. ("Koridor Çarpışmaları: Atlantik Cephesi - Bölge Cephesi" başlıklı bölümde bu konuyu ayrıntılı inceleyeceğiz.)
- 7) ABD İncirlik mutabakatıyla AKP Hükümeti'ne Suriye'nin kuzeyindeki PYD kantonlarının varlığını kabul ettirdi.
- 8) ABD İncirlik mutabakatıyla Açılım'a yeni bir düzlem kazandı.

Erdoğan İncirlik Mutabakatıyla Ne Kazandı

İncirlik mutabakatı Türkiye için büyük kayıp da olsa, Erdoğan için bazı kazançlar demektir:

1) Başkanlık hayali 7 Haziran 2015 seçimleriyle son bulan Erdoğan, İncirlik mutabakatı sayesinde yeni bir fırsat yakaladı. Erdoğan PKK'ye vurarak güç topladığı şartlarda bir erken seçim yaparak HDP'yi baraj altı bırakmayı ve AKP'yi tek başına iktidar yapmayı, hatta referandum için gerekli sandalyeyi bile kazanmayı planlamaktadır.

Erdoğan'ı iyi tanıyan isimlerden eski ABD Ankara Büyükelçisi James Jeffrey daha PKK operasyonlarının ilk günlerinde şöyle demişti:

"Erdoğan, bir-iki ay içinde erken seçime gitmeyi umuyor, anketler de az bir farkla da olsa AKP'nin çoğunluğu elde edebileceğini gösteriyor. Belki Erdoğan, olağanüstü bir durum yaratarak bu hedefe ulaşmayı umuyor."⁸⁵

85 "Jeffrey: Erdoğan Erken Seçim Umuyor", Amerika'nın Sesi, 27 Temmuz 2015, <http://www.amerikaninsesi.com/content/jeffrey-erdogan-erken-secim-umu-yor/2880088.html>

2) Erdoğan, kendisini baskılayan kurumları İncirlik mutabakatının "PKK'yi vurma" kazanımlarıyla bir ölçüde yatıştırdı.

3) Erdoğan 7 Haziran kaybına rağmen İncirlik mutabakatı sayesinde Türkiye'nin "en belirleyeni" olmayı sürdürdü.

Kısacası Erdoğan BOP Eşbaşkanlığı rolünü yeniden oynayarak iktidarını uzattı!

McGurk: Mutabakatla TSK-Pentagon İlişkisi Derinleşecek

AKP Hükümeti'nin imzaladığı İncirlik mutabakatı gizliydi, içeriği tam bilinmediğinden spekülasyonlara açıktı.

Ancak mutabakatı hazırlayan isimlerden ABD'li Brett McGurk'un Verda Özer'in sorularına verdiği yanıtlar çok şey anlatıyordu. Bu çok önemli söyleşinin tamamını, bir dönemin en somut belgesi olduğu için kitabımıza alıyoruz:

"VERDA ÖZER: Türkiye ve ABD arasında imzalanan İncirlik mutabakatı sonrasında Türkiye Kuzey Irak'taki PKK hedeflerine karşı geniş bir hava operasyonu başlattı. ABD'li yetkililer bu operasyonların mutabakatın parçası olmadığını birkaç kez vurguladılar. Bu, Ankara'nın ABD hükümetini bu saldırılardan daha önce haberdar etmediği anlamına mı geliyor? Ya da ettiyse, ABD bu operasyonlara rıza gösterdi mi?

BRETT MCGURK: Bu iyi bir soru ve netliğe kavuşturacağım için gerçekten mutluyum, çünkü bu konuda çok fazla şey söylendi ve bunların çoğu doğru değil. Türkiye'yle İncirlik Üssü'nün açılması ve IŞİD'e karşı mücadele üzerine yürüttüğümüz müzakereler dokuz aydır sürüyordu. Ki çok yapıcı görüşmelerdi. Ve bu görüşmeleri iki hükümet olarak 7 ve 8 Temmuz'da sona erdirdik. General John Allen ve ben bir delegasyonla birlikte o iki gün buradaydık ve çok iyi görüşmeler yaptık. Sonunda da bir dizi prensip üzerinde anlaştık. Başkanlarımız (Barack) Obama ve (Tayyip) Erdoğan, birkaç gün sonra konuştular ve bu prensipler üzerinden ilerlememize karar verdiler. Ve o zaman bu iki lider İncirlik Üssü'nü açma ve DAESH'e karşı operasyonlara başlama konusunda anlaştı. Sonra askeri ekiplerimiz gerekli düzenlemeleri yapmak üzere buluştular. Ve sonunda dün ilk kez insanlı hava uçağımız operasyon yaptı. Birkaç gün önce de insansız hava uçağımız İncirlik'ten kalktı. Tüm bunlarla eşzamanlı olarak, aslında tam da biz bu görüşmelerimizi

sonlandırmak üzereyken, PKK -ki ABD terör örgütü olarak tanıyıyor- ateşkesin sona erdiğini açıkladı ve Türkiye'ye saldırıya başladı. Sanıyorum Türkiye'nin kendini savunma hakkının bizim için temel prensip olduğu konusunda çok net olduk. Türkiye uzun zamandır ortağımız ve bir NATO müttefikimiz. Ve PKK bu saldırılara başlamasaydı, Türkiye de PKK'ya karşı saldırıda bulunmayacaktı. Olan budur. Ve bu konuda net olmak önemli: PKK, IŞİD'e karşı anlaşmamızın bir parçası ya da meselesi değildi. Ancak PKK Türk dostlarımız, ortaklarımız için çok ciddi bir tehdit. Ve bu yüzden PKK Türkiye'ye saldırıldığında, Türkiye'nin de cevap verme hakkı vardır. Biz şiddetin azalmasını ve çözüm sürecine geri dönülmesini desteklediğimizi de açıkça dile getirdik. Ancak IŞİD'e karşı işbirliği ve İçirlik konusunda sağlanan anlaşmanın PKK'ya karşı herhangi bir şeyle bağlantılı olduğu kanısı tamamen yanlış.

Netleştirmek istediğim bir başka nokta da şu, çünkü birçok yerde bunu okudum: Mutabakattan beri Türkiye'nin DAES'e karşı çok az sayıda ancak PKK'ya karşı çok sayıda operasyon yaptığı algısı. İşin aslı şu ki, ve bu konuda konuşmak için yetkiliyim, son sekiz aydır Ankara'ya 10-11 defa geldim. Türk hükümeti DAES'e karşı operasyonlara başlama konusunda çok istekli. Şu anda bizimle birlikte operasyon yapıyor olacaklardı, ancak bunun için önce askerlerimizin aralarında bazı düzenlemeler yapmaları gerekiyor. Profesyonel askerlerimizden oluşan bir ekip şu anda Türkiye'de, Türk ordusuyla bu düzenlemeleri yapmak üzere çalışıyorlar. Vurgulamak istediğim son nokta bu: Türkiye'nin şu anda DAES'e karşı operasyon yapmamasının tek sebebi, bu düzenlemelerin son aşamasında olmamız. Buna 'hava görev emri' deniliyor. Çok karışık bir konu. Ve bu düzenlemeleri şu anda askerlerimiz sonlandırıyor. O nedenle Türkiye'nin PKK'yı vurması ve DAES'i vurmaması, yaptığımız mutabakattan çok Türkiye'nin DAES'i vurması için gerekli olan düzenlemeleri yapmamızla ilgili.

ÖZER: Yani Türkiye'nin PKK saldırılarına öncelik vermesinden dolayı değil?

McGURK: Yine açık olalım: PKK Türkiye'ye bir tehdit. Ve Türkiye'nin içinde hemen hemen her gün saldırılar yapıyor. Bu saldırıların durması lazım. DAES de Türkiye için tehdit. IŞİD bizim için de tehdit. Ve biz Başkan Obama'dan uluslararası koalisyonla birlikte DAES'i yenmek için her şeyi yapmamız ge-

rektiği gibi bir misyon aldık. Ve bunu yapacağız. Yani Türkiye birçok tehditle yüz yüze. PKK bir tehdit. Ve Türkiye PKK'nın saldırılarına yanıt veriyor. Ama aynı zamanda DAESH tehdidi konusunda da endişeli. Hava üssünü bizim hava operasyonlarımız için açtı. Şimdi bunlara başladık ve çok yakında Türk F-16'ları da bizimle birlikte uçacak. Ve bugün uçmamalarının tek sebebi, askerlerimiz arasındaki düzenlemelerin etkili bir şekilde yapılması gereği.

ÖZER: Sorumu tekrarlayabilir miyim: Türkiye hükümeti ABD hükümetine PKK'ya karşı hava saldırılarını önceden haber verdi mi? Ve veriyse, ABD bu operasyonlara rıza gösterdi mi?

McGURK: Türkiye egemen bir ülke... Egemenliğine uygun olarak da kendini savunma hakkına sahip. Biz Türkiye'yle yıllarca PKK'ya karşı operasyonlarında birlikte çalıştık, yaptığımız ve 2007'ye kadar giden anlaşmalarımız çerçevesinde bilgi paylaşarak. Ve o anlaşmalar hâlâ geçerli. Türkiye ile işbirliğine de devam edeceğiz. Her şey çok hızlı ilerledi ve her şey halloluyor diye düşünüyorum. Bizim tarafımızda en başta kaygı -ya da kaygı yanlış kelime- endişe vardı, sırf gökyüzünde çok fazla uçak olduğu için. Çok fazla şey oluyor. Ve bir de koalisyon operasyonları var. Ve her şeyin koordine olduğundan emin olmalıyız. Bu nedenle uçuş güvenliği meselesi var ve profesyonel askerlerimiz şu anda sahada Türkiye'yle birlikte bu düzenlemeleri yapıyorlar. Biz her şeyin koordine olduğundan emin olmak istiyoruz ki bu etkili ve emniyetli bir şekilde yapılsın.

ÖZER: O zaman iki hükümetin PKK'ya karşı saldırılarda da koordinasyonunu beklemeli miyiz?

McGURK: Biz PKK'ya karşı saldırılarla ilgili hiçbir şeyde doğrudan koordine olmuyoruz, ancak Türkiye'nin kendini saldırılara karşı savunma hakkına saygı duyuyoruz. Ancak vurgulamak isterim ki aynı zamanda şiddetin azalması ve herkesin tekrar çözüm sürecine geri dönmesi çağrısında da bulunuyoruz. Bu bizim temel prensibimiz. Ve bence Türkiye hükümetinin de öyle.

ÖZER: Peki PKK'ya karşı operasyonların kapsamı ABD için sürpriz oldu mu?

McGURK: Hayır, sürpriz olduğunu düşünmüyorum. PKK Temmuz'un ilk haftasından beri Türkiye içinde hemen hemen her gün saldırılar yapıyordu. Bunun gerçekten bitmesi gerekiyor.

PKK Türkiye içinde saldırılar yapmasaydı, Türkiye de PKK'ya karşı saldırı yapmazdı.

ÖZER: Bu operasyonların ne kadar sürmesini bekliyorsunuz?

McGURK: Bunu Türkiye hükümetine sorardım. Irak içinde son bir haftada bir saldırı olduğunu sanmıyorum. Ancak ben yine de Türkiye hükümetine sorardım.

ÖZER: Türkiye'nin PKK operasyonları ABD'nin PYD ile işbirliğini olumsuz etkiliyor mu?

McGURK: PKK bir terör örgütü... PYD ise bizim hukukumuzda farklı bir statüye sahip. PYD ve YPG Suriye'de DAES'e karşı çok etkili oldular. Biz hava operasyonlarıyla DAES'i bu bölgede zayıflatarak onlara yardım ediyoruz. Tekrar bu konuda okurlarınız için çok açık olmak istiyorum: Bizim Başkan Obama'dan aldığımız misyon, DAES'i zayıflatmak ve sonunda yenmek. Sahada DAES'le savaşıyan gruplar var ve bizim çalıştığımız ve çalışacağımız gruplar var. Suriyeli Kürtlerin bu çok etkili operasyonlarını kolaylaştırmak için yardım ettik. Ve DAES'le savaşıyan ve bizimle birlikte çalışan başka birçok Arap ve Hristiyan grubun operasyonlarına da. Bu operasyonlar had safhada etkili oldu. O sınır bölgesini DAES'e kapatmak çok etkili oldu. DAES'in idari başkenti olan Rakka'yı izole etmek operasyonumuzun temel unsuruydu. Ve bu işbirliği devam edecek. Türkiye hükümetiyle de sürekli temas halindeyiz. Yani burada birçok aktör var. Ve her şeyin mümkün olduğunca şeffaf yapıldığından emin olmak istiyorum. Bizim Suriye Kürtleriyle işimiz, onların DAES'le savaşı sürdürdüğü sürece devam edecek.

ÖZER: Türkiye ve PYD'nin işbirliği yapması, sizce IŞİD'e karşı savaşı güçlendirir mi? Ve eğer öyleyse, ABD bu iki tarafı yakınlaştırmaya çalışıyor mu? Gelecekte yakınlaşmalarını ve işbirliği yapmalarını bekliyor musunuz?

McGURK: Diplomatik görüşmelerimizin hepsini açıklayamam ancak elbette PYD'nin Suriye'yle ilgili bir vizyonu var ve biz Suriye'nin toprak bütünlüğünün korunduğundan emin olmak istiyoruz. Bu bizim PYD ile görüştüğümüz temel prensibimiz. Biz PYD ile konuşuyoruz. Türkiye PYD ile konuşuyor. Herkes birbiriyle konuşuyor. Ama PYD ile resmi ilişki konusunu Türkiye hükümetine bırakıyorum.

ÖZER: Peki aralarında işbirliğinin yakında olası olduğunu düşünüyor musunuz?

McGURK: DAEŞ'le savaşı ve Suriye'nin toprak bütünlüğünü ve DAEŞ sonrası Suriye'de insan haklarının korunmasını savunan gruplar arasında ve koalisyonla aralarında işbirliği olması çok faydalı olur.

Özellikle kuzey Suriye'de Kobani'yle başlayarak -ki bunun hakkında konuşmaktan mutluyum- Suriyeli Kürt savaşçıların DAEŞ'e karşı had safhada etkili olduğunu gördük. Ve Türkiye dışında iyi anlaşılmadığını düşündüğüm bir husus şu: Kobani DAEŞ'in eline düşmek üzereydi. Kobani'deki Suriyeli Kürtlere kentlerini savunmalarında yardım edeceğimize dair Başkan Obama Ekim ayında karar aldı. Bu kararı almasaydık, Kobani muhtemelen düşmüş olurdu. Ve Türkiye o sırada zaten 200.000 civarında mültecinin akınına uğramıştı. Son derece ciddi bir durumdaydı. Hatırlarsınız ABD ordusu Kobani'ye çok kritik bir anda havadan silah yardımında bulundu. Ve Türkiye de peşmergelerin geçişine izin verdi... Evet, bu çok iyi bir nokta, çünkü tarihin anlatımında kayboluyor. Ve sonra Türkiye'ye geldik ve Türkiye'yle müzakere ettik. Aslında General Allen ve ben buradaydık ve gece geç saate kadar Başbakan Davutoğlu ile Kobani'deki durumu konuştuk. Bir koridor açılmasına ihtiyaçları olduğunu konuştuk ve Türkiye hemen Kürt peşmergeler için koridor açmayı kabul etti. Sonra Kürdistan Bölgesel Yönetimi ile bu konuda çalışmak üzere Erbil'e gittik. Ve koridoru açtık. Bu koridor kritik bir zamanda Kobani'ye önemli miktarda cephane ve ağır silah sokmamıza izin verdi. Ve tüm bunlar hava operasyonumuzla birleşince Kobani'de durumun tersine dönmesine yardımcı oldu ve Türkiye tüm bunlar için çok önemliydi.

ÖZER: Yani ileride de bir işbirliği olmasını muhtemel görüyorsunuz musunuz?

McGURK: Bunu Türkiye hükümetine bırakıyorum, ancak DAEŞ'e karşı sahada savaşı gruplarla DAEŞ sonrası Suriye için ılımlı yaklaşımı olan gruplar arasında ne kadar çok işbirliği olursa o kadar iyi olacağını düşünüyorum.

ÖZER: Kürt meselesi konusunda Cumhurbaşkanı Erdoğan iki gün önce çözüm sürecinin buzdolabında olduğunu söyledi. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz? ABD'nin PYD ile işbirliğini olumsuz etkiliyor mu?

McGURK: Ben Başkan Obama'nın DAEŞ'e Karşı Küresel Koalisyon Özel Temsilcilerinden biriyim. Türkiye iç politikasına

dair görüşümü söylemek istemem. Türkiye'de politikanın çok aktif olduğunu biliyorum. Benim ülkemde de politika çok aktif. Tüm bu bölgede de öyle. Ama bizim için önemli olan, herkesin DAESH ortak tehdidine odaklanması. Daha yeni Erbil ve Süleymaniye'deydim. Biz Kuzey Irak'taki Kürt partileri de DAESH ortak tehdidine odaklanmaları için çok teşvik ediyoruz. O nedenle buradaki politika konusunu Türkiyeli siyasetçilere bırakıyorum, ancak biz DAESH'in son derece ciddi bir tehdit olduğuna inanıyoruz. Ve bir yere gittiği yok. Dünyanın daha önce görmediği bir sorun. DAESH'e katılan yabancı savaşçılar, 1980'lerde Afganistan'a gidenlerin iki katı. Ve 100 farklı ülkeden geliyorlar. Şu anda sayıları 26.000'i aşmış durumda. 1980'ler Afganistan'ının El Kaide'yle birlikte nelere yol açtığını biliyoruz. O nedenle bu son derece ciddi bir tehdit ve sorun. Koalisyonun bir araya gelmesine ve uluslararası toplumun buna çözüm bulmasına ihtiyaç var. Türkiye hem coğrafyası hem de ortak değerleri ve çıkarları sebebiyle kilit bir partner. Bu yüzden Türkiye'yle çalışmak için Ankara'da bu kadar fazla zaman geçirdik ve DAESH'e karşı mücadelemizi artırmak için ortak anlaşmalara vardık.

ÖZER: Koalisyonun bölgedeki (Erbil ve Katar gibi) askeri karargâhlarında Türkiye'den de irtibat subayları olduğunu sanıyorum. Bu doğru mu? PYD'nin de bu yerel karargâhlarda temsilcisi var mı?

McGURK: Her gün Katar'dan koordine edilen hava operasyonlarımızda PYD'nin temsilcileri yok. Ancak koalisyon üyelerinin temsilcileri var. Türkiye de artık resmi olarak hava operasyonlarına katıldığı için, Katar'da operasyonun kilit bir üyesi olacak. Ve Türkiye'yle şu anda gerekli düzenlemeler üzerinde çok yakın çalışıyoruz. Bu çok zor bir konu. Hava operasyonlarımız bir yıldır sürüyor, aslında bir hafta önce tam bir yılı doldu. 6.000'den fazla hava saldırısı yaptık. Ve bunu yaparken bir yöntemimiz var. Bu, tarihin gördüğü en kusursuz hava harekâtlarından biri. Ve bunu korumak istiyoruz. Şimdi Türkiye'yi sürece dahil etmek bizim için çok önemli. Türk F-16'larını gökyüzüne çıkarmak için şu anda askerlerimiz düzenlemeler üzerinde aktif olarak çalışıyorlar.

ÖZER: Peki Erbil'deki askeri koordinasyon merkezinizde PYD temsilcisi var mı?

McGURK: Erbil'de birçok kişiyle ilişkimiz var. Ancak o temel-
de resmi bir temsilci yok. Ama elbette Suriyeli Kürtler DAES'e
karşı savaşıırken herkesin nerede olduğunu bilmek istiyoruz ki
hava harekâtımız etkili ve yanlışsız olsun. Dolayısıyla onlarla
sahada irtibat kurmak için yollarımız var ve bu çok etkili oldu.
Bu temaslar komuta kademelerimizden geçiyor. Erbil de bu-
nun bir parçası ve hava operasyonlarının yönetildiği Katar'a
kadar gidiyor.

ÖZER: Yani o merkezlerinizde PYD'nin resmi temsilcisi henüz
yok?

McGURK: Resmi değil. Sahada DAES'le savaşan birçok grupla
temas kuruyoruz, çünkü hava operasyonlarının etkili olabil-
mesi için iyi bilgi istiyoruz.

ÖZER: Başkan Obama 8 Temmuz'da IŞİD'e karşı mücadele ko-
nusunda 'Türkiye ihtiyacı olan kapasiteyi tam olarak artırmış
değil' demişti. Sizce bugün aynı cümleyi sarf eder mi? Türkiye
kapasitesini tam olarak artırdı mı?

McGURK: 8 Temmuz'la Başkan Obama ve Cumhurbaşkanı Er-
doğan'ın konuştuğu 22 Temmuz arasında çok şey oldu. Şu an
olduğumuz noktada, Türkiye hükümeti DAES'e karşı müca-
deleye kendini tamamen adanmış olduğunu açıkça gösterdi ve koalis-
yon uçaklarının DAES'i vurması için hava tesislerini açtı. Bu
daha dün gece oldu. Bu ezber bozan (gamechanger) bir şey.
İncirlik'ten Suriye'ye uçmak 15 dakika sürüyor. Körfez'den,
Bahreyn'den uçmak ise 3 saat. Bu önemli bir fark. Ve bu şimdi
başladı. Türkiye aynı zamanda yabancı savaşçıların Türkiye
içindeki şebekelerine karşı da sert önlemler aldı ve biz de bu
konuda çok bilgi paylaşıyoruz ve güçlü işbirliği yapıyoruz.
Dolayısıyla Başkan Obama o açıklamayı yaptığından beri çok
şey oldu ve biliyorum ki Cumhurbaşkanı Erdoğan'la görüş-
mesi çok olumlu, çok yapıcı ve çok verimli geçti. O temelde
ilerliyoruz.

ÖZER: Türkiye'nin önümüzdeki dönemde IŞİD'e karşı somut
olarak neler yapmasını bekliyorsunuz? Mesela IŞİD'e karşı
operasyonlarına ne zaman tekrar başlayacak? ABD ve Türkiye
ortak hava operasyonlarına ne zaman başlayacak? Ve İncirlik
dışında başka üsler de ABD'ye açılıyor mu?

McGURK: Ortak harekâtlar çok yakında başlayacak. Şu anda
gerekli düzenlemeler üzerinde çalışıyoruz ve bu askerler ara-
sında yürüyor. Tek mesele her şeyi entegre etmek. Ki operas-

yon başladığı zaman etkili olsun. Ve başladıktan sonra devam etsin. O yüzden ben bunun çok önemli bir an olduğunu ve çok yakında başlayacağını düşünüyorum.

Türkiye başka alanlarda da çalışıyor. DAES'e karşı savaş sadece askeri değil. Yabancı savaşçılara karşı mücadele de var, ki Türkiye koalisyonun bu konudaki çalışma gruplarının birinin başında bulunuyor. Yine, finansmana karşı mücadele var. Türkiye'yle DAES'in finansmanı hakkında ne biliyorsak paylaşmak çok önemli ve kritik oldu. Bu devam edecek. Bir de insani yardım var. Türkiye mültecilerden bölgede en çok etkilenen ülkelerden biri. Ve partnerlerimize askeri destek de veriyoruz. Türkiye ise kritik bir üye. Dolayısıyla bu beş konuda da Türkiye koalisyon için önemli bir üye. Zaten bu nedenle buraya bu kadar çok geldik. DAES'e karşı Türkiyesiz başarılı olamayız.

ÖZER: Türkiye yakında IŞİD'e karşı operasyonlarına yine başlayacak mı?

MCGURK: Evet. Bu tamamen askeri teknik ayrıntılarla ilgili. Bunlar düzenlenip her şeyin entegre olması sağlanacak. Zor bir konu. Bu konuda askeri meslektaşlarıma riayet ediyorum. Radar ağlarına kadar, her şeyin entegre olması için çalışıyorlar, çünkü Türkiye bir yıldır süren bir hava harekâtına şimdi dahil oluyor. Bir analogi yapmak gerekirse, sanki uçmakta olan bir uçağa tam uçuşun ortasında başka bir şey ekliyorsunuz. Bu uçak bir yıldır çok rahat uçuyordu. 6.000'den fazla hava saldırısı yaptık. Ve hava gücümüzü nasıl kullandığımız konusunda çok dikkatliyiz. Ve şimdi Türkiye'yi bu operasyona ekliyoruz. Bu demektir ki, Tük F-16'ları da Türk üslerinden havalanacak. Dün gece F-16'larımız uçmaya başladı ve bu Obama ve Erdoğan'ın konuşmasından bu yana çok hızlı bir devir. Yani çok hızlı ilerliyoruz ve Türkiye'yi mümkün mertebe en yakın zamanda bu operasyonlara ekleyeceğiz.

ÖZER: Peki ABD İncirlik'ten başka üsleri de kullanacak mı?

McGURK: Türkiye hükümeti bunu önerdi, ama bu askeri ihtiyaçlara bağlı.

ÖZER: Türkiyeli ve ABD'li yetkililerin güvenli bölge (GB) ve uçuşa yasaklı bölge (UYB) konusundaki açıklamaları arasında büyük bir uçurum var. Türk yetkililer GB ve UYB isterken, Amerikalı yetkililer ısrarla bu fikre karşı çıkıyor. 'IŞİD'den arındırılmış bölge' de bulunan orta yol gibi görünüyor. Öncelikle buna katılır mısınız? Ve lütfen ABD'nin GB kurulmasına

neden karşı olduğunu açıklayabilir misiniz? Suriye rejimiyle çatışma riski taşıdığı için mi?

McGURK: Bu harika bir soru. Artık Türkiye ile gerçekleştirmeye çalışacağımız bir dizi prensip üzerine vardığımız bir anlaşmamız var. Bunun birinci adımı, şu anda ilerleyen hava harekâtı. İkinci aşaması DAES'i Suriye'de Azez ve Cerablus arasındaki stratejik bölgeden temizlemek. Burası DAES için başlıca merkez. Buraya örgüt bir yıldır takviye yapıyor. Onları buradan temizlememiz gerekiyor. Ve bu harekâta başka faktörler de var. Burası gerçekten kritik bir bölge. Yabancı savaşçıların ihtiyaçlarını karşılamaları açısından ve başka birçok sebeple önemli bir bölge. Türkiye'yle bunu yapmak için nasıl birlikte çalışabiliriz diye konuştuk. Sahada Suriyelileri istiyoruz. ABD ya da Türkiye askerleri olmayacak. O nedenle sahada Suriyeli kuvvetleri organize etmek için çalışacağız -Suriyeli ılımlı muhalifleri- ki bu kritik ve stratejik bölgede DAES'e karşı etkili savaşabilsinler. Şimdi: Bunu nasıl yapacağız? Bu konuda henüz anlaşmadık, çünkü konuşuyoruz. Şimdi prensipte ve bir çerçevede anlaştığımıza göre, bunu askeri olarak nasıl yapacağız. Bu noktada Türkiye'de bulunan ve Türklerle bu konuyu konuşan askeri meslektaşlarıma riayet ediyorum. Ve bu görüşmeler çok iyi gidiyor. Çok karışık, zor bir konu. Bunu hızlı yapmak istemiyoruz. Doğru yapmak istiyoruz. Ve daha yeni başladı. ABD F-16'ları dün gece İncirlik'ten kalkıp bu stratejik bölgede 16 hedefi vurdu. Ve bu devam edecek. Ben GB ve UYB konuşmalarının geçtiğimiz iki yıldır yürüten tartışmaların kalıntısı olduğunu düşünüyorum ki Türkiye hükümetinin UYB kurulmasına dair pozisyonunu biliyoruz. Ve elbette ABD UYB'yi birçok sebepten dolayı desteklemiyor. Ama ben bu tartışmaya geri dönmenin ya da şu anda durduğumuz yere renk vermesinin yararlı olduğunu düşünmüyorum. Gücümüzü bu bölgede odaklamada mutabık kaldık ve şu anda bunu nasıl yapacağımız üzerine çalışıyoruz. Daha sonra, DAES'i bu bölgeden çıkardıktan sonra, tabii ki mültecilerin gönüllü olarak evlerine geri dönebileceği koşullar oluşsun istiyoruz. Ama bu zaman alacak. Ve daha o noktada değiliz. Dolayısıyla adını ne koyacağımıza odaklanmıyoruz. Önemli olan DAES'i o bölgeden çıkarmak istememiz. Bu çok önemli bölgeye yeniden hayat getirmek istiyoruz ve bunu nasıl yapacağımıza dair Türkiye'yle birlikte çalışacağız.

ÖZER: ABD'nin GB'yi birçok nedenden dolayı istemediğini söylediniz. Bu sebepler neler? Uluslararası toplumun onaylamama ihtimali mi? Ya da Suriye rejimiyle çatışma riski taşıması mı?

McGURK: Bence GB kelimesi bizi UYB tartışmasına geri götürüyor ve dediğim gibi bunun çok faydalı bir tartışma olduğunu düşünmüyoruz. Nasıl adlandırdığınız önemli değil. Amaç DA-EŞ'i bu kritik bölgeden çıkarmak, nasıl Suriye'de ve Irak'ta da DA-EŞ'i kritik bölgelerden ve kentlerden çıkarmak için başka gruplarla birlikte çalıştıysak. Hedef bu. Eğer buna 'İŞİD'den arındırılmış bölge' demek isterseniz, sorun yok. İŞİD'i bu kritik bölgede yeneceğiz ve geri dönüşler için uygun koşulları oluşturmak istiyoruz. Burada hipotezlerden bahsetmiyoruz. Bu hava harekâtını bir yıldır yürütüyoruz. Ve yoğunlukla uçtuğumuz yerlerde -Kobani buna dahil- tamamen o hava sahasını kontrol ediyoruz. İncirlik'ten kalkınca ve Türkiye de bizimle birlikte İncirlik'ten uçunca ve koalisyon ortaklarının da İncirlik'ten uçağı ihtimalini düşününce, bunlar bu kritik bölgedeki tüm oyunu değiştirecek. Ve biz terminolojiye ve nasıl adlandırılacağına odaklanmak istemiyoruz. Biz 'DA-EŞ'i bu bölgeden nasıl çıkarınız'a odaklanmak istiyoruz.

ÖZER: 'ılımlı muhalif güçler' dediniz biraz önce. Kimler bu ılımlı muhalifler ABD için? Mesela Ahrar el-Şam onlardan mı? Ve Türkiye ve ABD hangi muhalifleri destekleyeceklerinde anlaştılar mı?

McGURK: Bu iyi bir soru. Biz Ahrar'uş Şam'la birçok sebepten dolayı çalışmıyoruz. Türkiye ile sadece karşılıklı anlaştığımız gruplarla birlikte çalışacağımız konusunda anlaştık. Ve birçok grup var. Bu, Türkiye ile şu anda görüştüğümüz konulardan bir tanesi. Ama karşılıklı anlaştığımız bir dizi grup var. Ancak içinden seçebileceğiniz çok geniş bir havuz var. Son zamanlarda ABD, Rusya ve Suudi Arabistan arasında diplomasi yoğunlaştı. Diğer yandan Başkan Obama dahil ABD'li yetkililer gittikçe daha fazla Suriye'de 'siyasi geçiş'ten bahsediyorlar.

ÖZER: Bu, ABD'nin somut olarak Esad'sız bir siyasi çözüm için çalışmaya başladığını mı gösteriyor? Ve Rusya ve İran'ın Esad'dan desteklerini yakında çekmelerini bekliyor musunuz?

McGURK: Bence herkes Suriye'de Esad Şam rejiminin başındayken istikrarlı bir gelecek olamayacağını görüyor. O nedenle bu korkunç savaşı bitirmenin tek yolu, Esad'ın devrilmesine

götüren siyasi bir geçiş. Bu konuda oluşmakta olan çok geniş bir fikir birliği olduğunu düşünüyorum ve dediğiniz gibi çok fazla diplomatik hareket var. Dışışleri Bakanı Kerry Doha'da Suudi Dışışleri Bakanı Adel al-Jubeir ve Rus mevkidaşı Lavrov ile özellikle Suriye'yi konuşmak üzere buluştu. Yeni fikirler de ortaya çıkıyor. Suriye'ye istikrar getirmenin ve savaşı sona erdirmenin tek yolunun Esad'ın gitmesini sağlayacak siyasi bir geçiş süreci olduğuna dair bir mutabakat oluşuyor.

ÖZER: Peki yakın gelecekte ABD, Rusya ve Suudi Arabistan'dan ortak bir siyasi çözüm beklemeli miyiz?

McGURK: Bence Suriyelilerin kabul edeceği bir siyasi geçiş çerçevesinde anlaşılması herkesin umudu. Sonuçta bu Suriye'nin geleceği ve görüşmeler de bunun üzerine. Ama şu anda bunların nereye gittiğine dair spekülasyon yaratmak istemem.

ÖZER: Umudunuz yükseldi mi bu görüşmeler sonrasında?

McGURK: Son 10 yıldır bu savaşların içinden geçen hiç kimse bence umudun yükseldiğini söyleyemez. Söyleyebileceğimiz, siyasi çözümler bulmak için diplomatik olarak elimizden gelen her şeyi yapmak zorunda olduğumuz. Bakan Kerry'nin Ruslarla, Suud'larla ve başka birçoklarıyla bu savaşı bitirebilecek ortak bir çerçeve ve yol bulmak üzere bu kadar çok görüşmesinin sebebi de bu.

ÖZER: 1 Mart Tezkeresi sonrasında Pentagon ve Genelkurmay arasında ilişkiler soğumuştur. İncirlik mutabakatının bu ilişkileri tamir ettiğini düşünüyor musunuz? İlişkiler yeniden eski iyi günlerine dönmüş olabilir mi?

McGURK: Bilmiyorum. 2003'te şu anki işimi yapmıyordum. Ancak tecrübeme bakarak söyleyebileceğim, Türk ordusuyla inanılmaz yakın bir ilişkimiz olduğu ve özellikle buradaki profesyonel askerlerimiz Türk ordusuyla ve askerleriyle sürekli olarak doğrudan çalışıyorlar. Ben ilişkinin çok yakın olduğunu düşünüyorum. Mutabakatı sağladığımızdan beri, askerlerimiz arasında teknik düzenlemeleri yapmak ve iki ülke liderlerinin telefon görüşmelerinde belirledikleri vizyonu uygulamak üzere mesailer arttı. Dolayısıyla bu anlaşma kesinlikle askerlerimiz arasında zaten derin olan bağları daha da derinleştirme potansiyeline sahip.

ÖZER: Yani daha önceki ilişki ve işbirliği seviyesine döndüler?

McGURK: Geçmiş bir dönemle kıyaslama yapmak istemem. Sadece kendi tecrübeme bakarak konuşabilirim; özellikle de

şu anda Ankara'da. Burada olmaktan her zaman çok onur duydum. Ve şu anda, biz konuşurken, askeri uzmanlarımız EUCOM, CENTCOM, Savunma Bakanlığımızdan en iyi elemanlarımız, Türkiye'deki farklı kuruluşlarla mutabık kaldığımız anlaşmaları uygulamak üzere çok yakın çalışıyorlar. Ve bu işbirliği, toplantılar çok çok iyi gidiyor. Son derece yapıcılar ve olumlular. DAES'e karşı ne yapmak istediğimize dair ortak bir vizyonumuz var. Ve askerlerimiz bu düzenlemeleri yapmak için çalışıyorlar.

ÖZER: Samimi olarak, bu savaşın ne kadar sürmesini bekliyorsunuz? Ve sizce sonucu -hem Irak hem Suriye'de- ne olacak? Biliyorum, 1 milyon dolarlık bir soru, sorduğum için lütfen kusura bakmayın!

McGURK: Bakın, DAES'e karşı misyonumuz örgütü yenmek ve ne kadar sürerse sürsün bunun için elimizden geleni yapacağız. Irak ve Suriye'de geçerli olacağını düşündüğümüz genel prensibi belirledik. Çok gerçekçi olmamız gerektiğini düşünüyorum. Bu çok zor. Sahada savaş sahadaki ortaklarımızca yapılıyor. ABD ve Türkiye askerlerince yapılmıyor. Dolayısıyla herkesin stratejik sabra ihtiyacı var. Ancak aynı zamanda DAES'i en yakın zamanda yenmek istiyoruz, çünkü DAES kontrol ettiği bölgelerde kadınları esir alıyor, insanları meydanlarda öylesine öldürüyor ve bu insanlar DAES'in altında bu korkunç durumda yaşıyor. Dolayısıyla ABD olarak Türkiye, uluslararası koalisyon, sahadaki Suriyeli ortaklarımız ve sahadaki Iraklı ortaklarımızla birlikte çalışıyoruz. DAES'i kısıtlamak, sınırlamak ve sonunda yenmek için. Bu biraz zaman alacak, ama bunu olabildiğince hızlı yapmak istiyoruz.

ÖZER: 'Biraz zaman' 10 yıl mı mesela?

McGURK: Geçtiğimiz yaz üç yıllık bir harekât planı çıkarmıştık. Örgütü geriletmenin üç yıl alacağını düşünüyoruz. Ama DAES'i yendikten ve Rakka, Musul, Ramadi gibi yerlerden çıkardıktan sonra bile, hücresel bir terör örgütü olarak kalacağını aklınızda tutun.

Irak'ta El Kaide 2011-2012'de, yani şiddetin en aza indiği yıllarda bile, hâlâ haftada 5 ila 10 arasında intihar saldırısı yapıyordu. O iki yılda 4.000'den fazla Iraklıyı öldürdü. Bu sefer DAES'i bunu yapamayacağına emin olduğumuz noktaya kadar yenmek istiyoruz. Hâlâ korkunç intihar saldırıları yapıyor. Bugün Bağdat'ta yine bir bombalı saldırıda 60 kişi öldürüldü.

DAEŞ alan kontrol etmek istiyor. O alanların hayatını söndürmek istiyor. Ve hücrel bir terör örgütü olarak da kalmak istiyor. Biz örgütü tüm bu cepelerde yenmeye çalışmak istiyoruz. Hâkim olduğı bölgeleri almak istiyoruz. Finansmanını elinden almak istiyoruz. Eleman almak için kullandığı araçları almak istiyoruz. Yabancı savaşı ağırlarını sadece Suriye ve Irak'ta değil, tüm dünyada kurutmak istiyoruz. Ve bu zaman alacak. Ama bunun için uluslararası bir koalisyon kurduk. Türkiye bu koalisyonun kilit ortağı ve bunu zorlamaya devam edeceğiz.

ÖZER: Sizce Irak ve Suriye üniter devlet olarak kalacaklar mı?

MCGURK: Irak'ın anayasasında belirlenmiş olan vizyonu, üniter, federal ve demokratik bir Irak öngörüyor. Buradaki kilit kelimelerden biri 'federal'. Bu ademimerkeziyetçilik prensibi ve Başbakan Abadi'nin kilit prensibi. Bu da Abadi'yi bir önceki, merkezi güce inanan başbakandan çok farklı kılıyor. Abadi gücü ademimerkeziyeştirmeye ve daha fededal bir yönetme biçimine inanıyor. Biz buna 'işleyen federalizm' diyoruz. Bunun Irak anayasasında belirlenmiş model olduğunu düşünüyoruz. Bu onların vizyonu. Irak hükümetinin vizyonu. Ve istikrarlı bir Irak ve işleyen federalizm için bir model. Suriye'de ise, şu anki savaşın durumuna bakınca, Suriye'nin nasıl istikrara kavuşacağını öngörmek çok zor ama prensiplerimiz çok net. Biz Suriye'nin toprak bütünlüğüne inanıyoruz ve sonuçta Esad sonrası Suriye'nin geleceğinin nasıl görüneceği Suriyelilere bağlı.

ÖZER: Fransa, İngiltere ve Körfez ülkeleri gibi koalisyon ortaklarınızın ne zaman IŞİD'e karşı hava operasyonlarına katılmalarını ve İncirlik'i kullanmalarını beklemeliyiz?

McGURK: Bu kararı Türkiye hükümetinin koalisyon ortaklarını davet etmek üzere alması gerekir, ki koalisyon ortaklarını hoş karşılayacaklarını açıkça belirttiler. Ancak bunun için başkentleri ayrı ayrı davet etmesi gerekir. Ve en önemlisi bunlar koalisyon ortaklarının başkentlerinin alacakları kararlar. Yani İngiltere, Fransa, Avustralya, hepsi de hava harekâtına katılmak istediğini söylediler. Ancak kendi ulusal siyasi süreçlerinden geçmeleri gerekir, çünkü şu anda bu ülkeler sadece Irak'ta operasyon yapıyorlar.

Biz tabii ki bu ülkelerin Suriye harekâtının tam parçası olmalarını hoş karşılarız. Ve bu tabii ki Türkiye'den ve İncirlik'ten

en etkili şekilde olur. Ancak bunlar başkentler arasında yapılacak görüşmeler. Dolayısıyla adım adım ilerlememiz gerektiğini düşünüyorum.

Liderlerimiz 22 Temmuz'da konuştuğundan beri bence çok hızlı yol aldık. Sadece iki hafta içinde insansız hava operasyonlarımız İncirlik'ten başladı. Dün gece de F-16'larımız İncirlik'ten kalktı. Bir sonraki adım Türkiye'yi hava harekâtına tamamen entegre etmek ve bu yakında olacak. Sonra da diğer koalisyon ortaklarımızla ilgili meseleyi ele alacağız. Ancak bu, günün sonunda Türkiye hükümetinin ve koalisyon ortaklarının başkentlerinin kararı olacak.

ÖZER: Peki ya Körfez ülkeleri? Onlar da ne zaman ABD ve Türkiye ile birlikte hava operasyonlarına başlayacaklarını tartışıyorlar mı?

McGURK: Bence adım adım ilerlemek istiyoruz. Körfez ortaklarımız Suriye hava harekâtının bir parçası ve bu harekâtın İncirlik'ten uçarak çok daha gelişeceğini düşünüyoruz. Bunlar devam edecek görüşmeler. Ancak şu anda vurgulamak istediğim, nerede olduğumuz. Bundan bir aydan az bir zaman önce bu anlaşmaya vardık. Ve İncirlik'ten hava operasyonlarını başlatmak üzere çok hızlı hareket ettik. Bu daha başlangıç. Türkiye'yi çok yakında bu harekâta katacağız ve sonra koalisyon ortaklarımız meselesini ele alacağız.

ÖZER: Çok teşekkürler Sayın Büyükelçi. ⁸⁶

Jeffrey: Türk-Amerikan İlişkileri Çıkışta

Öte yandan ABD'nin eski Ankara Büyükelçisi James Jeffrey'in Şafak Terzi'nin sorularına verdiği yanıtlar da Brett McGurk'un söylediklerini tamamlar nitelikteydi. Jeffrey'in söyledikleri hem İncirlik mutabakatının önemini anlamak hem de bu anlaşmayla Türk-ABD ilişkilerinin hangi yöne ilerlediğini kavramak için değerliydi:

"ŞAFAK TERZİ: Ankara uzun bir süre İncirlik'i açmak istemedi. Özellikle de Ayn el-Arap'taki çatışmalar sürecinde. Türkiye'nin fikrini ne değiştirdi? Neden birden İncirlik'i açmaya karar verdi?

⁸⁶ Verda Özer, "İŞİD'i Geriletmek '3 Yıl Alır' Diyoruz, *Hürriyet*, 15 Ağustos 2015, http://sosyal.hurriyet.com.tr/yazar/verda-ozar_511/isid-i-geriletmek-3-yil-alir-di-yoruz_29817513

JAMES JEFFREY: Başkan Yardımcısı Joe Biden, Başkan Obama ve ortak müttefiklerimiz IŞİD konusundaki sorunlarla ilgili harekete geçmek için çalışmalarda bulundu.

Ayrıca, Türkiye'nin güneyinde IŞİD saldırıları gerçekleşti; Suriç'ta ve sınır boyunca Türk ordusuna karşı... Bu birinci sebepti, ikincisi Suriye'nin kuzeyinde bir çeşit tampon bölge kurulması için Amerika ilk sefer destek verdi. Ayrıntıları henüz netleşmedi, ancak bu tampon bölge Amerika'nın destek almak için büyük bir imtiyazıdır. Üçüncüsü, tüm bu meselenin, Erdoğan'ın PKK, HDP, seçimler ve hükümet kurma süreciyle nasıl baş edeceğini hesaplamasıyla bağlantılı olduğu açık... Bu meselenin bu sonuçla nasıl bir ilgisi olduğunu bilmiyorum, ama etkili olduğu kesin.

TERZİ: Washington, Ekim 2014'ten sonra, IŞİD'e karşı bölgedeki müttefiklerinin YPG gibi Kürt gruplar olduğunu açık bir şekilde söyledi. Türkiye ise YPG/PYD'yi PKK'nın bir kolu olarak görüyor. Peki, Ankara bu durumda Washington ile birlikte IŞİD'e karşı savaşmaya nasıl ikna oldu?

JEFFREY: Birincisi, YPG ile PKK arasında bir fark olduğunu düşünüyorum. Amerika Birleşik Devletleri, PKK'yı bir terör örgütü olarak görüyor. Türkiye'nin PKK'ya karşı saldırılarında destekler veriyor. Ayrıca PKK, Kuzey Irak'taki IŞİD'e karşı konumu dahil, şu an bizimle çok az ilgili bir konumda. Tabii YPG, Kobani savaşından beri PKK ile yakından çalışıyor, ancak bu da farklı bir durum. Şunu da fark ediyorum; Türkiye genel olarak YPG'ye saldırmıyor, PKK'yı vuruyor.

TERZİ: Ankara, Washington ile IŞİD'e karşı işbirliği yapma kararı aldıysa, IŞİD'in ana düşmanı ve YPG'nin hamisi PKK'ya karşı neden operasyon yürütüyor?

JEFFREY: IŞİD'in ana düşmanı PKK değil. PKK'nın yalnızca Kuzey Irak'ta IŞİD'e karşı kurulan peşmerge cephesinde küçük çaplı bir gücü bulunuyor. Bunlar iyi savaşçı ancak bunun dışında PKK'nın gücünün çoğu Kandil dağında ya da Türkiye sınırları içinde bulunuyor. Ve tabii ki PKK, Türk güvenlik güçlerine karşı saldırılar başlattı, bu konuda herhangi bir şüphe yok. Ve saldırılarına devam ediyor, bugün (10 Ağustos) altı tane (Türkçe ifadeyle) şehidiniz vardı mesela... Dolayısıyla Türkiye PKK'ya yönelik saldırılarına devam edecek... Sonuçta,

PKK'dan saldırılarını durdurmasını istemek siyasetten tamamen ayrı bir şeydir. Siyaset de önemli ancak Türkiye PKK'ya saldırmaya devam edecektir.

TERZİ: IŞİD sizce Ankara için PKK'yla savaşma konusunda bir bahane mi?

JEFFREY: Hayır... Bana göre Ankara üç kuvveti düşman olarak görüyor; Esad hükümeti, IŞİD ve PKK. Ve bana göre bu operasyonlar hep, hükümet kurma aşaması ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Haziran seçimlerindeki hayal kırıklığı ile bağlantılı.

TERZİ: Obama yönetimi Ankara'nın PKK'ya karşı yürüttüğü operasyonları öngöremedi mi?

JEFFREY: Bunlar, Washington için sürpriz oldu.

TERZİ: Türk Dışişleri Sözcüsü Tanju Bilgiç, İncirlik'in yalnızca IŞİD'e karşı operasyon için kullanılacağını ve kesinlikle YPG'ye destek verilmeyeceğini söyledi. Bir gün sonra ABD Dışişleri Sözcüsü Mark Toner Türkiye'deki askeri üslerin YPG'ye destek vermek için de kullanılacağını söyledi...

JEFFREY: Amerikan operasyonları, Türk hükümetinin Amerikalılardan yapmasını istediklerinden ibaret olacaktır. Benim anladığım, bu IŞİD'e karşı olacaktır.

TERZİ: Peki, ABD Dışişleri Sözcüsü Mark Toner neden İncirlik'ten YPG'nin de destekleneceğini söyledi?

JEFFREY: Çünkü biz YPG'nin IŞİD'e karşı savaştığını gördük, bunu Ekim 2014'ten bu yana tecrübe ettik.

TERZİ: İncirlik'in kullanımındaki sınırlamalar neler?

JEFFREY: Şunu özellikle açıklığa kavuşturmak istiyorum, Türk hükümeti orada neyi uygun görürse o olur. Üs onların üssü, ülke onların ülkesi...

TERZİ: Peki, ABD İncirlik üzerinden de mi YPG ile işbirliği yapacak?

JEFFREY: (Çıkışarak) ABD, Ekim ayından beri YPG ile işbirliği yapıyor. Türk hükümeti de konunun tüm ayrıntılarıyla ilgili bilgilendirildi; YPG'nin IŞİD'e karşı savaştığına dair, YPG'ye hava desteği sağlayacağımıza dair vs... Bu yönde Türk hükümetiyle mutabakata vardık. Diyelim ki YPG Türkiye'yi işgal etti, ABD'nin YPG'ye hava desteği sağlayacağını tabii ki düşünmüyorum, yani bu gülünç bir soru... Üstüne basa basa şunu tekrar etmek istiyorum: Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye'de Türk hükümetinin onaylamayacağı hiçbir şey yapmaz.

TERZİ: Washington Ankara ile müzakere edip, PKK'ya karşı yürütülen operasyonları bitirip, Türkiye'yi IŞİD'e karşı yönlendirmeyi planlıyor mu?

JEFFREY: Washington'un önceliği IŞİD'e karşı savaşmak. Washington'un çıkarı Türk hükümeti ile Türkiye'nin doğusundaki Kürt nüfusu arasındaki bir barış sürecinden yana. Bunun ötesinde bir şey söyleyemem...

TERZİ: Bu arada Barzani de PKK'lıların Kuzey Irak'ı terk etmesi yönünde açıklamalar yaptı. Bunun sebebi nedir? PKK zaten yıllardır Irak'taydı, değişen nedir?

JEFFREY: Barzani bunu birçok sefer söyledi, PKK'yı sevmiyor, ama onları oradan sürmek için herhangi bir adım da atmayacak.

TERZİ: Sizin Ankara'da büyükelçi olduğunuz dönemle bugünü kıyasladığınızda Türk-Amerikan ilişkilerinde bir değişiklik var mı?

JEFFREY: Hayır... Ben büyükelçiyken ilişkiler iyiydi, şimdi de iyi. Herhangi iki ülkenin değişik yaklaşımları olacağı aşikâr, ancak genel hedeflerimiz aynı. Amerika Birleşik Devletleri PKK'nın Türk güvenlik güçlerine saldırdığını görmek istemiyor. Türkiye'deki Kürtlerin durumunun bir çözüme kavuşturulduğunu görmek istiyor. IŞİD'in yenilgiye uğratılıp imha edildiğini görmek istiyor ve Esad hükümetinin görevini bıraktığını görmek istiyor ve Kuzey Suriye'de Türkiye ile birlikte bu tampon bölge meselesinde çalışmak istiyor. Tüm bu alanlardaki birliktelik, iyi bir işbirliği paketi demek.

Afganistan konusunda işbirliği yapıyoruz, Rusya'yla ilgili bazı meselelerde işbirliği yapıyoruz, NATO radarı konusunda işbirliği yapıyoruz ve İran konusunda işbirliği yapıyoruz. Ve liste böyle uzayıp gidiyor.

TERZİ: Peki, Türk-Amerikan ilişkilerinin son iki ya da üç yıl içinde bozulmaya başladığını düşünüyor musunuz?

JEFFREY: İnişler ve çıkışlar oldu. Şu an ise bir çıkış dönemi olduğunu düşünüyorum.

TERZİ: Kürt Açılımı siz Ankara'da büyükelçiyken başlamıştı... Açılım sizce bir çıkmaza mı girdi?

JEFFREY: Umarım öyle olmaz! Washington'un da böyle ummadığını biliyorum! Ve bu meselenin seçim sonuçlarına bağlı olmadığını umuyorum, eğer böyleyse bu bir trajedi olur!

TERZİ: Peki, siz Ankara'dayken Kürt Açılımı'nın başarılı olabileceğine dair herhangi bir umudunuz var mıydı?

JEFFREY: Evet; 2009, 2010 yıllarında bile hareketi görebiliyordun. Ve tüm bunlar AKP hükümeti sayesindeydi, onlar bu süreci destekledi. Ancak desteklemeye de devam etmeleri gerekiyor.

TERZİ: Türkiye'deki seçim sonuçlarından sonra Erdoğan'ın Cumhurbaşkanlığı makamında tecrit olduğunu düşünüyor musunuz?

JEFFREY: Seçimden memnun değil, çünkü ilk defa çoğunluğu kazanamadı.

TERZİ: Hükümeti kurma süreci çok uzun sürdü. Erdoğan, ülkeyi yönetmeye devam edip, belki de ülkeyi bir erken seçime götürmek için bu süreci uzatıyor mu?

JEFFREY: Bu 45 günlük bir süreç. Şu an 12 gün kaldı. Dolayısıyla uzun sürdüğünü düşünmüyorum. İşleri son derece zor. Cumhurbaşkanı, muhtemelen yeni bir seçime gitmek için elinde bir fırsat olduğuna inanıyor.

TERZİ: HDP'nin başarısını nasıl değerlendiriyorsunuz? Ayrılığa giden ilk adım mıdır?

JEFFREY: Bunun ayrılığa giden ilk adım olduğunu düşünmüyorum. Türkiye'deki Kürtlerin durumunu biliyorum, Irak'taki Kürtlerin durumunu da biliyorum. Türkiye'deki Kürtler Türk toplumu içinde, Türk ekonomisi, Türk siyasal sistemi, Türk dili ve buna benzer birçok alan içinde son derece köklü bir şekilde kaynaşmış durumda. Bölünmenin kimse için bir seçenek olduğunu düşünmüyorum."⁸⁷

87 Şafak Terzi, "PKK Operasyonu Washington İçin Sürpriz Oldu", *Aydınlık*, 13 Ağustos 2015, <http://www.aydinlikgazete.com/pkk-operasyonu-washington-icin-surpriz-oldu-roportaj,21.html>

ALTINCI BÖLÜM

KORİDORUN PETROGAZPOLİTİĞİ

Petrol hakkında ilk yazılı bilgi Sümer tabletlerindedir. Kazma ile saban arasındaki atışmanın yer aldığı tablette şöyle denmektedir:

"(...) Kayıkçı için fırın kurarım, onun için zift eritirim."¹

Bugün hâlâ kullandığımız "nafta" kelimesi de yine MÖ 2000 yılına ait Babil tabletlerinde "naptu" sözcüğü olarak yer almaktadır ve "birden alev alan" anlamına gelmektedir!²

Yani petrol Batı Asya'da hep bilinmekteydi...

Öyle ki Batı Asya'daki Sümer, Asur ve Babil uygarlıkları petrolü yol yapımında, gemi kalafatlamada, boya bileşikleri hazırlamada ve ilaç yapımında kullanmıştır. Hatta petrol ürünü olan ziftin gemicilikteki önemi Hammurabi Kanunları'na girecek düzeydedir.

Dahası, Babil ile Asur savaşlarının sadece Fırat'ın sularını kontrol amaçlı olmadığı, Hit dolaylarındaki nafta pınarlarını kontrol edebilmenin de bu savaşların gerekçesi olduğu savunulur.

1 Samuel Noah Kramer, *Tarih Sümer'de Başlar*, Kabcacı Yayınevi, Temmuz 1999, s.418.

2 Hikmet Uluğbay, *İmparatorluktan Cumhuriyete Petropolitik*, Turkish Daily News Yayınları, Ocak 1995.

Sonrasında Yunan ve Roma uygarlıkları da Batı Asya'daki petrolü çeşitli biçimlerde kullanmışlardır.

Yine petrol Arap-İslam döneminde de karşımıza çıkar, üstelik İran ve Azerbaycan'ı da kapsayarak...

Dahası, Osmanlı Devleti de petrolü biliyor ve kullanıyordu. Evliya Çelebi'nin 16. yüzyıla ait *Seyahatname*'sinde neft, katran ve ziftin değişik mesleklerde kullanımı ve ticareti yer almaktadır.

Batı Asya'da Petropolitik

Yani petrol Batı'nın kullanımından uzun yıllar önce bu topraklarda kullanılmaktaydı.

Hatta petrolün Batı'nın, yani Avrupa'nın bilgisine girmesi de Fatih Sultan Mehmet'in Venedik ve Ceneviz tüccarlarına tanıdığı ayrıcalıklar ve Kanuni Sultan Süleyman'ın bu ayrıcalıkların kapsamını genişleterek Fransa'ya vermesiyle olmuştur.

Avrupa'nın petrole olan ilgisi ve Osmanlı topraklarında bu yönde araştırmalar yapmaya başlaması ise genel olarak sanayi devriminin, özel olarak da 1825 yılında buharlı gemilerin hizmete girmesiyle İngiltere'nin Hindistan yolu ve güvenliği konusunda atak yapmasının sonucudur.

Burayı açalım:

Naftadan elde edilen aydınlanma yağının ABD, İngiltere ve Fransa'da kullanılmaya başlaması ve bunun için lambalar üretilmesi, petrole olan ilgiyi artırmıştır.

Petrol bu lambalara kadar "sızıntı" yöntemiyle toplanıyor ve kullanılıyordu. 27 Ağustos 1859'da ABD'li Edwin Drake "mekanik kuyu delme" yöntemi ile Pensilvanya'da petrol buldu!

Drake'nin 21 metrede petrolü bulması, petrol tarihinde bir devrimdi. Artık petrol yeryüzüne doğal sızmasının dışında ve ondan kat kat fazla olarak kuyu delme yöntemiyle çıkarılacaktı.

İşte bu gelişme petrole stratejik bir hammadde olma özelliği kazandırdı ve bunun doğal sonucu olarak da petropolitik, devletlerarası ilişkilerde belirleyici hale geldi.

Kuyu delme yöntemiyle petrolde görece bolluk oluşması, hemen birkaç yıl sonra ABD'li mühendisleri petrolün ticari gemilerde yakıt olarak kullanılıp kullanılmayacağını araştırmaya yöneltti. ABD'den hemen sonra İngiltere de 1865'te benzeri çalışmaları donanmada uygulamaya başladı.

ABD topraklarında petrol vardı, ama İngiltere'de yoktu. Bu ihtiyaç İngiltere'yi başka yerlerde araştırmaya yöneltti. Romanya ilk saha oldu ve hızla İngiliz, Fransız ve Alman sermayesinin hücumuna uğradı.

Ardından buharla çalışan bir kuyu delme makinesi ile bu kez Bakû'de 40 metrede petrol bulundu ve Rusya da petrol üretimine geçti.

Siyasi birliğini ancak 1871 yılında sağlayan Almanya ise geç kalmıştı. Berlin hammadde ve pazar bulmak için gözünü Batı Asya'ya dikti. Alman uzmanların Bağdat ve Musul'da yaptığı incelemeler sonucunda hazırladığı rapora göre gölgede petrol vardı, ama maliyet yüksekliği ve nakliye güçlüğü nedeniyle bu petrolün ABD ve Bakû petrolleriyle rekabet etmesi mümkün değildi!

1880'li yıllarda yeni gelişmeler yaşanır. Öncelikle Mısır'da da petrol bulunur. ABD ve Bakû petrolleri üretimi artmaktadır ve bu fiyatlara olumsuz yansır. Diğer yandan petrolün tankerle okyanus ötesine taşınabilmesi de artık mümkündür.

Bu iki gelişme Osmanlı toprağı olan Batı Asya topraklarında petrol arama işini geciktirmiş ve büyük devletleri ABD, Romanya ve Bakû petrollerine yoğunlaştırmıştır.

Diğer yandan ABD'den tankerlerle petrol taşınmaya başlanması, Washington'u Osmanlı gazağı pazarında öne çıkarmıştır.

Bu tarihlerde hâlâ Osmanlı topraklarında sızan petrol toplanır ve deve kervanlarıyla taşınırdı. Dahası, Padişah Abdülhamit 6 Şubat 1889'da Musul petrollerini devlet hazinesinden alarak Hazine-i Hassa'ya, yani şahsi hazinesine devretmiştir!

1900'lü yılların başında petrole olan ilgiyi orantısız artıran gelişmeler yaşanır. Fueleoil tren ve ticari gemilerde yakıt olarak kullanılmaya başlanmıştır, ama yeni yüzyılda artık otomobiller de vardır ve bu durum petrolün enerji talebini karşılamadaki payını hızla artırır. Diğer yandan İngiltere, donanmasında petrolü yakıt olarak kullanma kararı alır. Almanya ise İngiltere ile rekabet edebilmek için 1889 ve 1900 yıllarında iki kez donanma yasası çıkarır ve hızla gemi üretmeye başlar.

Ayrıca Romanya petrollerinde denetim Almanya'ya geçmiştir ve İngiltere'nin Bakû petrollerindeki payı da Rusya'ya göre çok azdır. Bu nedenle İngiltere gözünü Mezopotamya petrollerine diker. Ancak Londra, tarihçi Marian Kent'in özetlediğı şu kaygılarla henüz Osmanlı Devleti'nin parçalanmasını istememektedir:

"İngiliz politikası Almanya'yı makul sınırlar içinde tutmaya, Fransız ve Rus çıkar alanlarına tecavüz etmeyerek İtilaf güçlerinin dayanışmasını sürdürmeye çalıştı; aynı zamanda, Rusya'nın güneye geleneksel baskısını da sınırlamaya çalıştı. Daha genel olarak Britanya, Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasını önleme kaygısındaydı; böyle bir dağılma toprak hırsını ele geçirir ve Britanya'nın, Büyük Güç Nüfuz Alanları'nın yerleşik coğrafi yapbozundaki konumunu kısmen altüst edecek bir güçler arası savaşı teşvik ederdi."³

İzleyen yıllarda büyük rekabet başladı. Emperyalist devletler Mezopotamya petrollerini ele geçirmek ve petrol arama-üretim imtiyazı elde edebilmek için Osmanlı Devleti'ne çullandı. Çeşitli petrol şirketleri arkalarındaki devletin baskısıyla Osmanlı'dan imtiyazlar kaptı, sözleşmeler imzaladı.

Bu süreçte İngiltere ve Rusya ilk "paylaşımı" gerçekleştirdi. İngiltere ve Rusya İran'ı 1907'de nüfuz bölgelerine ayırdı. Kuzey Rusya'nın, güney de İngiltere'nin denetimine geçti, ortada da taraf-sız bir tampon bölge yer aldı.

1908 Temmuz devrimi, Osmanlı'ya çullanan petrol şirketleri için büyük şok oldu. İttihat ve Terakki yönetimi imtiyazları olabildiğince ortadan kaldırdı. Ancak ekonomik ve siyasi nedenlerle elleri zayıftı.

Şu ekonomik gerçek bile çok şey anlatıyordu: Osmanlı Devleti 1910 yılında 122,6 bin tonu Rusya'dan, 10,5 bin tonu ABD'den ve 21 bin tonu Romanya'dan olmak üzere toplam 177,2 bin ton petrol ithal etmişti!

Borçlar, toprak kayıpları, doğru dürüst üretime geçilememesi İttihat ve Terakki'nin elini kolunu bağlıyordu.

Bu süreçte emperyalist devletler baskıyı daha da artırdı. Örneğin Sadrazam Mahmut Şevket Paşa Kuveyt ve Katar'ı İngiltere'ye vermek zorunda kaldı. Böylece İngiltere Mezopotamya petrollerinin bir bölümüne ulaşmış oldu.

Sıkışan Osmanlı Devleti daha Birinci Dünya Savaşı başlamadan bir yandan Almanlara, diğer yandan da İngilizlere daha fazla imtiyaz vermeye başladı. Örneğin İngiltere 1913'te Fırat ve Dicle üzerinde gemi taşımacılığı imtiyazını 60 yıllığına kaptı. İngiltere bu sözleşmeyle dolaylı olarak petrol imtiyazları elde ediyordu.

3 Marian Kent, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Sonu ve Büyük Güçler*, Türk Vakfı Yurt Yayınları, 1999, s.200.

Uzatmayalım,⁴ bu rekabetin ardından ilk dünya savaşı başladı ve Osmanlı toprakları paylaşıldı. Ana paylaşımcılar İngiltere ve Fransa'ydı. Savaşa girmeyen, ama bu iki devletin savaşı kazanmasını sağlayacak ekonomik yardımları yapan ABD de paylaşımdan pay istiyordu.

İşte Kürt meselesi de bu paylaşım sırasında ve petropolitikle ilgili olarak güncellendi. Zira ana mesele Musul petrolüydü.

Ancak İngiltere daha çok bedel ödediği gerekçesiyle yapılmış paylaşım anlaşmalarını lehine güncellemek istiyordu. Öyle ki, örneğin Lord Curzon 22 Temmuz 1919'da Fransız Büyükelçiliği'ne bir nota yolluyor ve Londra ile Paris arasındaki petrole dair Long-Berenger Anlaşması'nın geçersiz olduğunu resmen bildiriyordu.

Bu notanın ertesi günü ise 23 Temmuz 1919'da Erzurum Kongresi toplanmış ve Misakı Milli'yi kabul etmişti. Onaylanan bu milli sözleşmeye göre Musul milli sınırlar içindeydi!

İngiltere Mustafa Kemal'in Samsun'a hareketinden itibaren gelişmeleri okuyordu ve çıkarları gereği bu süreçte Kürt kartını harekete geçirmeye karar verdi. Kartın uygulanması görevi İstanbul'daki Yüksek Komiser Amiral Calthorpe'a verildi. Amiral Calthorpe da Binbaşı Noel'i bu özel görevle Doğu Anadolu'ya gönderdi.

Binbaşı Noel'in bölgede yaptığı temaslar sonucunda verdiği rapor üzerine Amiral Calthorpe 9 Temmuz 1919'da Lord Curzon'a şu mesajı geçti:

"Binbaşı Noel, Abdülkadir ve Bedirhanogulları ile görüştü."⁵

İngiltere faaliyetlerini hızlandırdı. Örneğin Büyükelçilik Müsteşarı Hohler 21 Temmuz 1919'da Londra'ya şu mesajı geçti:

"Şimdi Mezopotamya bizim olduğuna göre, ona (Binbaşı Noel) bir Kürt devleti kurdurup kuzey dağlarını öylece koruyabiliriz. Binbaşı Noel, bir Kürt Lawrence'dir. Majesteleri'nin Hükümeti'nin amacı Türkleri elden geldiğince zayıflatmak

4 Hikmet Uluğbay'ın *İmparatorluk'tan Cumhuriyet'e Petropolitik* kitabı bu konuda başucu kitabıdır. Petropolitik tarih boyutuyla inceleyen bu kitabı derinlemesine bilgi sahibi olmak isteyen okurlarımıza özellikle öneriyoruz. Üstelik Uluğbay, bizim yukarıda kimi notlarından yararlandığımız bu kitabını daha sonra genişletti. "De ki" Yayınları'nın 2008'de bastığı genişletilmiş kitap günümüzdeki petrol savaşlarını anlamamızın anahtarını okura sunuyor.

5 Uğur Mumcu, *Kürt-İslam Ayaklanması 1919-1925*, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1991, s.15.

olduğuna göre Kürtleri bu şekilde harekete geçirmek fena bir plan değildir.”⁶

Yani Amerikan koridorunun geçmişi 100 yıl önceye gidiyor!

Ancak İngiltere Kürt ayaklanmaları sayesinde Musul'u ele geçirdi fakat Kürt devletini kuramadı. Dahası, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bölgenin denetimini İngiltere'den alan ABD de bir türlü Kürt devleti kuramadı.

25 yıldır süren 1. ve 2. Irak saldırıları ile Suriye'yi parçalama operasyonları işte bu nedenledir.

Yeniden petropolitike dönersek...

Petropolitik, petrol ve politika kelimelerinin birleşiminden üretilmiş bir kelimeydi. Ancak biz bundan sonraki süreci anlatmak için yeni bir kelime üretiyoruz: Petrogazpolitik.

Zira günümüzde doğalgaz neredeyse petrol kadar önemlidir ve petrol ve gaz birlikte politikayı etkilemektedir.

Türkiye'nin Rolü

Bölgedeki temel mesele bölgenin petrol ve doğalgazının Batı pazarlarına nasıl ulaştırılacağıdır.

Bu temel meseleyi çözmek adına bölgemizde pek çok proje vardır: Azerbaycan ve Türkmen gazının Batı'ya taşınmasıyla ilgili projeler, İran petrol ve doğalgazının Batı'ya taşınmasıyla ilgili projeler, Irak ve Kuzey Irak petrollerinin Batı'ya taşınmasıyla ilgili projeler, Suudi Arabistan ve Körfez Bölgesi ülkelerinin petrol ve doğalgazının Batı'ya taşınmasıyla ilgili projeler, Rus gazının Batı'ya taşınmasıyla ilgili projeler ve hatta İsrail ile Kıbrıs arasında denizde bulunan doğalgazın Batı'ya taşınmasıyla ilgili projeler. (Ve elbette Doğu'ya taşınmasıyla ilgili projeler!)

Bu projelerin bir kısmı yürürlükte, bir kısmı da planlanmaktadır; bu projelerin bir kısmı Batı'nın bir kısmı da bölgenin lehinedir.

Fakat projelerin neredeyse tümünde adı geçen tek ülke Türkiye'dir!

Türkiye petrol ya da doğalgaz üreticisi değildir, ama çevresindeki tüm üretici ülkelerin ürünlerini en az maliyetle Batı'ya pazarlayabileceği tek adrestir.

6 Age, s.18.

Bu konumu Türkiye'ye çok büyük avantajlar sağlamaktadır. Ancak Ankara'nın Atlantik Cephesi içinde yer alması, bu avantajdan yararlanamamasına, hatta tersine zarar bile görmesine neden olmaktadır.

Basra'dan Doğu Akdeniz'e

Atlantik'e çıpalansa da Türkiye büyük bir devlettir ve her şeye rağmen ABD'nin "tam bağımlı" yapamayacağı bir konumdur. Dahası, Türkiye'nin Asya ve bölgeyle birlikte hareket etmesini savunan kesimlerin dinamikliği, Atlantik'i uzun vadeli büyük planlarda zorlamaktadır.

İşte ABD'nin 60 yıllık "müttefiki" Türkiye'yi de son tahlilde bölmeyi hedefleyen bir strateji izlemesinin esbabı mucibesi buradadır.

ABD için bölünmüş Türkiye daha iyi kontrol edilebilir bir Türkiye'dir.

Kuşkusuz bölünmüş Türkiye Batı için başka sorunlar demektir. Örneğin zayıflamış bir Türkiye bölgede İran'ı nasıl dengeleyecektir? İran'ı kuzeyinde Azeri azınlık ile kuzeybatısında Kürt azınlık ile sıkıştırmak ve hatta bölmek, ayrıca Türkiye-İsrail hattı kurabilmek ABD'nin çözümleri arasındadır.

Biz asıl konumuza dönelim...

ABD için petrogazpolitik Basra Körfezi'nden Doğu Akdeniz'e uzanan bir koridor inşa etmek demektir.

Bu güzergâh ağırlıklı olarak Kürtlerin yaşadığı coğrafyadır. ABD bu nedenle Kürt devleti peşindedir; Kürtlere özel bir sevgisi nedeniyle değil...

Basra'dan Doğu Akdeniz'e uzanacak hatta bir devlet (ya da devletler) kurmak, Irak, Suriye, Türkiye ve İran'ı adım adım bölmek demektir.

Irak'ın kuzeyinde 25 yıldır özerk bir devletçik kurulmuştur. ABD şimdi Suriye'nin kuzeyinde bir yenisini inşa edebilmenin peşindedir.

Böylece hem en önemli enerji güzergâhını denetleyecektir hem bölgedeki devletleri bölerek daha rahat kontrol edilebilmesini sağlamış olacaktır hem de İsrail'in güvenliğini garanti edecektir.

Koridorun petrogazpolitüğünü daha iyi anlayabilmek için önce bizi ilgilendiren petrol ve doğalgaz boru hatlarına ve projelerine kısaca göz atalım:

Petrol-Doğalgaz Boru Hatları ve Projeleri

Irak-Türkiye Ham Petrol Boru Hattı (Kerkük-Yumurtalık):

Irak-Türkiye Ham Petrol Boru Hattı, Türkiye ile Irak arasında 27 Ağustos 1973 tarihinde imzalanan anlaşma çerçevesinde Kerkük ve çevresinde üretilen ham petrolün Ceyhan (Yumurtalık) Deniz Terminaline ulaştırılması amacıyla inşa edilmiştir. 40" çapında, 986 km uzunluğundaki ilk hat 1976 yılında işletmeye alınmış ve ilk tanker yüklemesi 25 Mayıs 1977 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Birinci boru hattına paralel olan ve inşaat çalışmaları 1985 yılında başlayan ikinci boru hattı 1987 yılında tamamlanmıştır. 46" lik bu boru hattı ile yıllık taşıma kapasitesi 70,9 milyon tona yükseltilmiştir.

19 Eylül 2010 tarihinde Türkiye ile Irak arasında Kerkük-Yumurtalık Ham Petrol Boru Hattı'nın süresi dolan anlaşmalarının ve ilgili protokollerinin yenilenmesine ve 15 yıl boyunca uzatılmasına yönelik Değişiklik Anlaşması imzalanmıştır.

Bakû-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı (BTC): Bakû-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı (BTC) ile başta Azeri petrolü olmak üzere, Hazar Bölgesi'nde üretilecek petrolün Gürcistan üzerinden Ceyhan'a taşınması ve buradan da tankerlerle dünya pazarlarına ulaştırılması amaçlanmaktadır.

Boru hattı, 1.076 km'si Türkiye'de olmak üzere toplam 1.769 km uzunluğundadır. Kapasitesi yıllık 50 milyon tondur. 4 Haziran 2006 tarihinde işletmeye alınmıştır.

Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı Projesi (TANAP): 25 Ekim 2011'de Azerbaycan ve Şahdeniz Konsorsiyumu ile yapılan bu anlaşmaya göre yıllık 6 milyar metreküp Azeri gazı 2018 yılından itibaren Türkiye'ye taşınacaktır.

Ayrıca 26 Haziran 2012 yılında bu anlaşmaya yapılan bir ekle yıllık 10 milyar metreküp Azeri gazının inşa edilecek yeni bir boru hattı ile Türkiye üzerinden Avrupa'ya transit taşınması kararlaştırılmıştır. Gazın 1.900 km'lik boru hattıyla Bulgaristan veya Yunanistan'a taşınmasına 2020 yılında başlanacaktır.

Türkiye-Yunanistan Doğalgaz Boru Hattı (ITG): AB-Güney Avrupa Gaz Ringi'nin ilk aşaması olarak 23 Şubat 2003'te imzalanan ve 18 Kasım 2007'de faaliyete geçen bu anlaşma ile Türkiye'den Yunanistan'a gaz akışı sağlanmaktadır.

Türkiye-Bulgaristan Enterkonnektörü (ITB) Projesi: Yine AB-Güney Avrupa Gaz Ringi çerçevesinde imzalanan bu anlaşmayla

Türkiye ile Bulgaristan arasında çift yönlü akış sağlanması hedeflenmektedir.

Rusya-Türkiye Doğalgaz Boru Hattı (Batı Hattı): Türkiye'nin SSCB ile 18 Eylül 1984'te anlaşma imzalamasıyla devreye giren Batı Hattı Bulgaristan sınırından Ankara'ya uzanmaktadır ve 845 km'dir.

1987 yılından 1993 yılına kadar artarak yıllık 6 milyar metreküp kapasiteye ulaşan hat, geliştirmeler sonucunda 14 milyar metreküp kapasiteye çıkmıştır.

İran-Türkiye Doğalgaz Boru Hattı: 8 Ağustos 1996 yılında imzalanan bu anlaşmayla 10 Aralık 2001'den itibaren İran'dan doğalgaz alınmaya başlanmıştır. Gaz alımı yıllık 3 milyar metreküp kapasiteyle başlamış ve 10 milyar metreküp kapasiteye ulaşmıştır.

Doğubeyazıt'tan başlayan ve Kayseri'ye uzanan, Kayseri'de bir kolu Ankara'ya, bir kolu da Konya üzerinden Seydişehir'e uzanan boru hattı toplam 1.491 km'dir.

Rusya-Türkiye Doğalgaz Boru Hattı (Mavi Akım): 15 Aralık 1997 tarihinde imzalanan anlaşmayla 20 Şubat 2003'te işletmeye alınan bu boru hattı Rus gazını Karadeniz'den Samsun'a getirmektedir.

Doğalgaz 48" çapında ve 501 km uzunluğunda boruyla Samsun'dan Ankara'ya taşınmaktadır.

Bakû-Tiflis-Erzurum Doğalgaz Boru Hattı (BTE): Bakû-Tiflis-Erzurum Doğalgaz Boru Hattı, Azerbaycan'ın Hazar Denizi'nde bulunan Şah Deniz sahasından üretilen gazı Türkiye'ye taşıyan, 690 km uzunluğundaki ve maksimum 20 milyar metreküp kapasiteli bir boru hattıdır.

Anlaşması 12 Mart 2001'de imzalanan Boru Hattı 2007 Temmuz'undan beri faaliyettedir.

Diyarbakır'da Kaya Gazı: Öte yandan Shell firması, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) ile birlikte, 2011 yılından beri Diyarbakır bölgesinde "karada petrol ve gaz erken-evre araştırma ve değerlendirme" faaliyetleri yürütüyor.⁷

ABD Enerji Bilgi İdaresi (EIA) tarafından yaptırılan bir araştırma-göre, Shell'in faaliyet yürüttüğü Dadaş bölgesinde çıkarılabilir kaya gazı rezervi yaklaşık 650 milyar metreküp civarındadır. Bu da Türkiye'nin 10 yıllık gaz ihtiyacına karşılık gelmektedir.

7 "Shell Upstream Turkey"

<http://www.shell.com.tr/aboutshell/shell-businesses/e-and-p.html>

Öte yandan Shell'in yine TPAO ile birlikte Batı Karadeniz'de "derin deniz arama" çalışması yürüttüğünü de belirtelim.

Rusya ile Türk Akımı

Türkiye artık siyaseten tüm bu boru hatlarının tamamından daha değerli bir projeyle karşı karşıyadır: Türk Akımı!

1 Aralık 2014'te Türkiye'yi ziyaret eden Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in açıkladığı projeye göre Moskova Güney Akım'ı iptal ediyor ve yerine Türk Akım'ını öneriyor!

Projeye göre Rusya Karadeniz'de dört paralel hat inşa edecek ve Trakya'ya ulaştıracak. Oradan da Yunanistan sınırına ulaştırılacak boru hatları buradaki bir hub ile Avrupa'ya dağıtılacaktır.

Projeye göre dört paralel hattın biri ve ilk yapılacak olandan sadece Türkiye'ye, diğer üç hattın ise Avrupa'ya sevkiyat yapılacak.

Peki Rusya neden Güney Akım'dan vazgeçti ve yerine Türk Akımı projesi önerdi?

Kuşkusuz bunun ekonomik nedenleri var: Bir kere Güney Akım projesinin maliyeti artmaya başladı. Rusya 5 milyar avro harcamış durumda ve maliyetin 30 milyar avroya çıkacağı hesaplanıyor.

Öte yandan Avrupa'nın gaz talebinde de düşüş yaşanıyor ve Bulgaristan Güney Akım'ı topraklarından geçirmek istemiyor.

Meselenin ekonomipolitiğine gelecek olursak...

Ukrayna krizi ve Batı'nın Rusya'ya yaptırımlarının enerji fiyatlarındaki düşüşle birleşmesi Moskova'yı yeni bir hamle yapmaya mecbur etti. Rusya Türk Akımı hamlesiyle İran, Kıbrıs Rum kesimi ve İsrail gazına karşı hem bir avantaj yakalamış oldu hem de Bulgaristan yerine Yunanistan'ı hub yaparak Azeri gazı ile birlikte ortak fiyat belirleme avantajı yakaladı.

Zira Rus gazı ve Azeri gazı Yunanistan'da buluşmuş ve birlikte fiyatlanmış olacak.

Hatta Rus Gazı TANAP'la Yunanistan'a gelip oradan TAP'la Adriyatik'e gidecek olan Azeri gazıyla da birleşebilir.

Kısacası Türk Akımı Rusya'ya gaz piyasasında büyük manevra alanı sağlamış oldu.

Dört paralel hatlı Türk Akımı 2020'de tamamlanacak, ama Türkiye'ye doğalgaz verecek olan ilk boru hattı 2016'nın sonunda faaliyete geçecek.

Bu, Türkiye için Türk Akımı'nı avantajlı hale getiriyor, zira TANAP'la ilk gaz ancak 2018'de gelebilecek.

Diğer yandan Ankara için doğalgaz tedarikçilerini çeşitlendirmek ve Rus, İran ve Azeri gazlarını birlikte almak, fiyat rekabetinde de avantajlar yaratacak.

Kuşkusuz meselenin bir de siyasi yönü var!

Batı için Türkiye'nin askeri alanda Çin'le yaptığı Füze Savunma Anlaşması ne anlama geliyorsa, Rusya ile enerji alanında yaptığı Türk Akımı anlaşması da o anlama geliyor!

Ancak...

Meselenin bir de Erdoğan ve AKP Hükümeti'ne avantaj oluşturan yanı var. ABD ve AB ile sorunlar yaşayan Erdoğan, bu iki anlaşmayı Batı'yla pazarlıklarında elinde tutuyor!

Evet, elinde tutuyor; zira ihaleyi Çin kazanmasına rağmen Ankara yaklaşık iki yıldır anlaşmayı imzalamıyor. İmzayı sürekli erteleyen Erdoğan bu büyük anlaşmayı masada tutarak konumunu sağlamlaştırmaya çalışıyor.

Görünen o ki Rusya'yla Türk Akımı'nın akıbeti de Çin'le Füze Savunma Anlaşması gibi olacak. Zira Erdoğan ve AKP Hükümeti Türk Akımı'nı da imzalamıyor ve erteliyor.

Ankara ile Moskova normalde Haziran başında imzayı atacaktı, ancak AKP Hükümeti 7 Haziran 2015 seçimlerini mazeret göstererek imzayı Haziran sonuna erteledi. Ardından "geçici hükümet" denilerek Temmuz'a, bilahare Ağustos'a erteledi. Son olarak da sonbahar dendi.

Oysa "geçici hükümet" olarak Türk Akımı'na imza atmayan AKP Hükümeti 7-8 Temmuz 2015 tarihinde ABD'yle İncirlik mutabakatına varabildi ve 22 Temmuz 2015'te imzalayabildi!

Zaten asıl problem İncirlik mutabakatıydı; anlaşmanın ilk sonuçlarından biri Türk Akımı'nın imzasını geciktirmek, en sonunda da projeyi dondurmak oldu.

Enerji Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Sefa Sadık Aytekin, Türkiye ile Rusya'nın Türk Akımı Projesi'nde ilerleme sağlayamadığını ve görüşmelerin dondurulduğunu ilan etti en sonunda!⁸

8 Merve Erdil, "Türk Akımı Donduruldu", *Hürriyet*, 11 Eylül 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/30042596.asp>

Doğu Akdeniz Gazı Batı'ya Nasıl Ulaşacak

İsrail ile Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin Doğu Akdeniz'de bulduğu doğalgaz bu iki ülkeyi bölgede enerji oyuncusu haline getiriyor.

Öte yandan İsrail'in Leviathan sahasında ve Güney Kıbrıs'ın Afrodit sahasında eşzamanlı olarak 2019 yılında üretim yapmaya başlayabilecek oluşu, bu gazın Avrupa'ya nasıl ulaştırılacağı soruna aciliyet kazandırıyor.

Tartışılan yollar şunlar:

İsrail'in Leviathan sahasındaki doğalgazı Güney Kıbrıs'ın Afrodit sahasındaki gazı ile birleşip Kıbrıs açıklarından Girit'e, oradan da Yunanistan'a ulaştırılması yolu. Atina'nın tercih ettiği bu yol oldukça maliyetli. Ayrıca yol Türkiye'nin münhasır ekonomik bölgesinden de geçeceği için Atina'ya ek sorunlar doğurmaktadır.

Bir diğer yol ise İsrail ve Güney Kıbrıs gazlarının Mısır'a ulaştırılması yoludur. Kahire bu yolla gazı sıvılaştırarak satacağı için para da kazanacaktır. (İsrail şimdiden Mısır'daki LNG tesislerinden birini işleten İspanyol Fenosa ile anlaştı.)

Konuyla bizzat Mısır açıklarında doğalgaz yatağı da bulan büyük enerji şirketlerinden ENI ilgilenmektedir. ENI CEO'su Claudio Deskalzi bu amaçla Güney Kıbrıs'ı ziyaret etti. Deskalzi Güney Kıbrıs Cumhurbaşkanı Nikos Anastasiadis'e bu ülkenin doğalgazını Mısır'daki iki terminali aracılığıyla Avrupa'ya ulaştırmayı teklif etti.⁹

İsrail bu iki yoldan ikincisini istemektedir. Zira Tel Aviv bu yol sayesinde Hüsnü Mübarek'ten sonra Kahire'yi yeniden "dost" edinebilmeyi hesaplamaktadır.

Tüm çıkarlar birleştğinde Doğu Akdeniz'de Türkiye'yi de pratikte hedef alan dörtlü bir ortaklık oluşmaktadır: İsrail, Mısır, Yunanistan ve Güney Kıbrıs.

Bu konudaki tek pürüz, İsrail'den sonra Mısır'ın da Doğu Akdeniz'de büyük bir doğalgaz rezervi bulmasıdır. 850 milyar metreküplük Zohr sahası Mısır'ın sadece kendi ihtiyacını karşılamakla kalmayacak, LNG tesisleriyle ihtiyaç fazlası doğalgaz sıvılaştırılarak başka pazarlara satılabilecek.

Doğu Akdeniz gazının bir de çok daha düşük maliyetle Avrupa'ya taşınabilmesi yolu vardır: Türkiye.

9 Nikolaos Stelya, "Doğu Akdeniz'de Türkiye İçin Endişe Verici Gelişmeler", Sputnik, 11 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/analiz/20150911/1017680104.html>

ABD'li NOBEL şirketinin hem İsrail hem de Güney Kıbrıs doğalgaz sahasına ortak olması, ayrıca Washington'un da Türkiye rotasını istiyor olması, bu rotaya avantaj yaratıyor.

ABD'nin eski Bakû büyükelçisi ve Atlantik Konseyi Global Enerji Merkezi Kıdemli Uzmanı Matthew Bryza bu konuda şunu söylemektedir:

"İsrailli ve Güney Kıbrıslı yetkililer, kendi aralarındaki bölgeden ihraç edilecek doğalgazı önce Türkiye'ye, oradan da Avrupa'ya müşterek olarak geliştirilecek bir boru hattı ile iletmenin stratejik ve ticari açıdan daha kârlı olduğunun farkında."¹⁰

Nitekim Enerji Bakanı Taner Yıldız İsrail'in bulduğu doğalgazı Batı pazarlarına satabileceklerini birkaç kez açıkladı. Dahası, Taner Yıldız Gazze'nin doğalgazına talip olduklarını da ilan etti!¹¹

Böylece 2020-2021 yıllarında İsrail'in Leviathan sahasından ikinci fazda yapacağı üretimin Türkiye üzerinden satışı gündeme girmiş oldu. TURCAS ve ENERJİSA şirketlerinin liderlik ettiği İsrail-Türkiye boru hattı projesi ile İsrail'de enerji yatırımları olan ZORLU grubunun istediği botu hattı projesi şimdiden yarışmaktadır.

Her iki projenin de Türkiye'ye çıkışı için Antalya'nın Kalkan ilçesi düşünülmektedir. Ancak bunun ek maliyet yarattığı ve Mersin'in daha uygun olduğu tartışılmaktadır.

Ancak Türk şirketleri TURCAS, ENERJİSA ve ZORLU ile ABD'li NOBEL ve İsrailli DELEK şirketlerinin önünde birkaç sorun birden vardır: Türkiye-İsrail ilişkisi sorunu, Türkiye-Yunanistan sorunu, KKTC-Güney Kıbrıs sorunu...

Tüm bu sorunları gidermek üzere Kıbrıs'ta yeniden "açılım" başlatıldı ve taraflar hızla anlaşmaya zorlanıyor. Nitekim üst üste yapılan görüşmelerden sonra, KKTC Cumhurbaşkanı Mustafa Akıncı "müzakerelerde 2016 Mayıs'ından önce sonuca ulaşmak istedikleri" mesajını verdi.¹²

10 "Mısır'ın Doğalgaz Keşfi İsrail'i Zorlayacak", Anadolu Ajansı, 2 Eylül 2015, <http://www.aa.com.tr/tr/rss/585913--misirin-dogalgaz-kesfi-israilli-zorlayacak>

11 "Türkiye Gazze'nin Doğalgazına Talip", *Sabah*, 19 Ağustos 2014, <http://www.sabah.com.tr/Ekonomi/2014/08/19/turkiye-gazzenin-dogalgazina-talip>

12 Sinan Polat, "Müzakerelerde Mayıs'tan Önce Sonuca Ulaşmak İstiyoruz", Anadolu Ajansı, 14 Eylül 2015, <http://www.aa.com.tr/tr/rss/593221--muzakerelerde-mayistan-once-sonuca-ulasmak-istiyoruz>

KKTC'nin yeni Cumhurbaşkanı Mustafa Akıncı'nın buna istekli olması ve AKP Hükümeti'nin Annan Planı'ndan bu yana Kıbrıs'ta oldukça tavizkâr oluşu ABD'yi umutlandırıyor.

ABD Dışişleri Bakanlığı Avrupa ve Avrasya İşlerinden Sorumlu Bakan Yardımcısı Victoria Nuland, süreci hızlandırmak için hem iki tarafı da baskılıyor hem de Ankara'yı sürecin dışında tutmaya çalışıyor. Nuland, adaya yaptığı iki günlük zon ziyarette KKTC lideri Mustafa Akıncı ve Güney Kıbrıs lideri Nikos Anastasiadis ile görüştüktan sonra "ABD'nin Kıbrıslı bir süreç istediği" mesajını vermişti. Nuland bunu "Kıbrıslılar için Kıbrıslılardan gelecek çözüm" şeklinde formüle etti.¹³

Öte yandan Türkiye ile İsrail'in yakınlaşmasının anahtarı ise Suriye olarak görülüyor!

Esad'ın devrilmesinde ve Suriye'nin parçalanmasında ortak çıkarları olan Benyamin Netanyahu Hükümeti ile AKP Hükümeti bu amaçla Dore Gold-Feridun Sinirlioğlu üzerinden "normalleşme" görüşmelerine zaten başlamış durumda. Gold ilişkilerin yakında normalleşeceğini müjdelemektedir!

Erdoğan-Barzani Kaçak Petrol Ortaklığı

Peki ABD tıpkı Irak'ın kuzeyinde olduğu gibi Suriye'nin kuzeyinde de bir kuşak oluşturabilirse ne olur?

Öncelikle Kuzey Irak petrol ve doğalgazı Türkiye yerine Amerikan koridorundan Doğu Akdeniz'e ulaştırılır.

Ayrıca İsrail ve Güney Kıbrıs doğalgazı da, daha az maliyetle Batı pazarlarına açılmış olur!

Gerçi AKP Hükümeti'nin uyguladığı politikalar daha koridor olmadan da o kıymette ABD ve İsrail'e yaramaktadır: Barzani'nin petrolleri Türkiye üzerinden İsrail'e ulaştırılmaktadır.

Şaşırmayın...

ABD'nin Ankara, Tel Aviv ve Erbil üçgeninde oynadığı petrogaz-politik oyununa bir göz atalım:

İŞİD'in 9 Haziran 2014'te Musul'u işgal etmesi Barzani'ye Kerkük'ü işgal etme fırsatı doğurdu.¹⁴ Barzani'nin Kerkük'ü işgali ise

13 "Nuland: Kıbrıslı Bir Süreç İstiyoruz", Sputnik, 15 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/avrupa/20150915/1017753670.html>

14 Barzani, Irak Kürt Bölgesinin başkanı olduğu ve esas aktör olduğu için Kerkük'ü işgal edenin Barzani olduğunu söylüyoruz. Yoksa Kerkük'te ağırlıklı olarak KYB'ye, yani Talabani'ye bağlı peşmergeler bulunmaktadır.

Erdoğan ile Barzani arasında yapılan ve Irak'ın o dönemki başbakanı Nuri el-Maliki'nin tanımadığı özel anlaşmanın uygulanmasını kolaylaştırdı: Ankara ile Erbil arasında imzalanan petrol anlaşması!

Anımsayalım:

Irak'ın petrol rezervi yaklaşık 150 milyar varil olarak hesaplanıyordu. Bunun yaklaşık üçte biri ise Kürt bölgesindeydi.

Barzani yönetiminin denetimindeki bölgelerde günlük 300-400 bin varil petrol üretiliyordu ve bu rakamın bir yıl içinde 1 milyon varile ulaşması bekleniyordu.

Irak anayasasına göre petrol tüm Iraklılarındı. Barzani sattığı petrolün parasını Bağdat'a aktarmak zorundaydı ve Bağdat da petrol gelirinin yüzde 17'sini hesaplayarak özerk gölgeye gönderecekti. Ama Barzani sattığı petrolün parasını tam olarak aktarmadı. Ayrıca başından beri her zaman kaçak petrol sattı. Bağdat bunu da önlemek için tam denetim sağlamaya çalıştı.

Ve Barzani, IŞİD'in Musul'u işgal etmesini fırsat bilerek Bağdat'a oldubitti yapmaya başladı. Erbil'in ayrıca Irak'ın petrolünü Kürdistan petrolü diyerek satması bağımsızlık için de önemli bir dönemeç olacaktı.

AKP hükümeti ise bu ortaklığa dünden razıydı, çünkü iktidarın sürdürülmesinin yolu sıcak para girişinden geçiyordu. Yani Kuzey Irak petrolleri, Erdoğan iktidarı için tam havuçtu!

Ankara ile Erbil arasında süren temaslarda bir yandan Bağdat'ın sınırı ölçülmeye çalışılıyor, diğer yandan da dünya piyasalarına yavaş yavaş bu anlaşmanın yapıldığı hissettiriliyordu.

Anlaşma ortaya çıkınca Irak Başbakanı Nuri el-Maliki haklı olarak büyük tepki gösterdi. Zira Irak'ın malı açık açık çalınmak isteniyordu.

Üstelik Bağdat'a rağmen Erbil'in bir başka ülkeyle anlaşma yapması yasadışıydı ve dolayısıyla birlikte satacakları her varil petrol kaçak olacaktı!

Yaklaşık altı ay boyunca karşılıklı restleşmelerle sürdü bu durum...

Peki bu tabloda ABD'nin rolü ne? Gelin onu da anımsayalım:

Ankara-Erbil Enerji Ekseni

Tarih: 21-22 Kasım 2013.

Yer: İstanbul.

Büyük Tarabya Otel'i'nde Atlantik Konseyi Enerji Zirvesi toplanmıştır.

Toplantıda çok önemli isimler vardır: ABD Enerji Bakanı Ernest Moniz, Atlantik Konseyi Başkanı Frederick Kempe, eski ABD Dışişleri Bakanı Madeleine Albright, eski ABD Ulusal Güvenlik Danışmanı Brent Scowcroft.

Bir parantez açıp Scowcroft'un Irak Kürdistanı Doğal Kaynaklar Bakanı Aşti Hawrami ile yakın bağları olduğunu belirtelim.

Peki, İstanbul'daki bu enerji zirvesinin konusu neydi?

Kerkük merkezli Kuzey Irak petrol ve gazlarının Türkiye üzerinden satışı, yani Bağdat'a rağmen Ankara-Erbil ekseni kurulması.

Nitekim Zirve'nin açılış konuşmasını yapan dönemin Cumhurbaşkanı Abdullah Gül bunu ifade etti. Gül, başta Azeri gazı olmak üzere, orta ve uzun vadede Kafkasya, Orta Asya ve Ortadoğu kaynaklı doğalgazın Türkiye üzerinden Batı'ya naklinin, Avrupa'nın güvenlik, istikrar ve refahının pekiştirilmesine yardımcı olacağını savundu.¹⁵

Aslında 13 Temmuz 2009'da büyük şaşaaıyla imzalanan Nabucco Projesi'nin Haziran 2013'te çökmesi nedeniyle Kasım'daki zirve bu gündemle toplanmıştı.

Çünkü ABD'nin Nabucco Projesi Orta Asya, Kafkasya ve Kuzey Irak gazının Türkiye üzerinden Batı'ya sevk edilmesi içindi.

Ancak büyük sorunları vardı:

1) Gazın kaynağı sorundu. Nabucco Projesi'nin tedarikçileri yoktu. ABD ve Türkiye, Türkmenistan, Azerbaycan, Irak ve Mısır'ı projeye katmaya çabaladı, ama başaramadı.

2) Proje maliyetliydi. Geri ödemelerin imzalanacak gaz anlaşmalarıyla yapılması planlandı, ama anlaşma imzalanamadı.

3) Rusya faktörü etkiliydi: Moskova; İtalya, Fransa ve Almanya ile Güney Akım Projesi'ni imzalayarak Nabucco Projesi'ne büyük darbe vurdu. (Moskova ardından da Güney Akım yerine Türk Akımı projesini tedavüle soktu.)

¹⁵ "Gül Uyardı!", *Milliyet*, 21 Kasım 2013, <http://www.milliyet.com.tr/gul-uyardi/-siyaset/detay/1795464/default.htm>

Kuşkusuz bunlar teknik nedenlerdi, ama projenin çökmesinin siyasal nedenleri de vardı. O teknik nedenler şu siyasal gelişmelerin sonucuydu:

1) Nabucco Projesi, aslında Amerikan koridoru projesinin enerji versiyonuydu.

Proje, ABD Avrasya Enerji Kaynakları Özel Temsilcisi Richard Morningstar ve ABD Kongre Üyesi Senatör Richard Lugar'ın koordinatörlüğünde, ilgili devletlerin başbakanlarıyla 13 Temmuz 2009'da Türkiye'de imzalanmıştı.

Amerikan koridoru, Basra'dan Doğu Akdeniz'e bir enerji koridoru oluşturulması demekti. Irak'ın kuzeyindeki otonom yapının Suriye'nin kuzeyinden Akdeniz'e açılması ve en sonunda Türkiye'nin güneydoğusuyla birleştirilerek Diyarbakır merkezli bir tramplen devlet haline getirilmesiydi.

Nabucco Projesi bir koluyla Türkmenistan ve Azerbaycan kaynaklarını, diğer koluyla da Kuzey Irak kaynaklarını Batı'ya taşıyacaktı.

Ancak Kuzey Irak petrol ve gaz kaynakları Nabucco'ya akamadı. Çünkü Irak Başbakanı Nuri el-Maliki ülkesinin siyasal birliğini ve toprak bütünlüğünü adım adım sağladı ve Kuzey Irak'ın kopmasını engelledi.

Rusya ve İran'ın Maliki'yi destekleyen politikaları Irak'ın birliğini sağlamlaştırdı.

2) Rusya, Azerbaycan'la önemli anlaşmalar yaparak Nabucco'yu bu ülke için gereksiz hale getirdi. Ayrıca Çin, Türkmenistan gazının yüzde 85'ini bir anlaşma yaparak toptan kapattı. Dolayısıyla Nabucco için Türkmen gazı da kalmadı.

3) 2008 krizi Almanya-Fransa merkezli kara Avrupası ile İngiltere merkezli deniz Avrupası arasındaki çelişkileri derinleştirdi. Avro bölgesi sorunları da eklenince, İngiltere ABD'yle daha da yakınlaştı. Almanya ise finansal krizi aşacak adresin Doğu olduğunu görerek Çin ve Rusya'ya yakınlaştı.

Rusya bu konjonktürde kara Avrupası'yla, yani Almanya, Fransa ve İtalya ile enerji anlaşmaları yaparak ABD'nin bu coğrafyadaki enerji planlamalarına darbe vurdu.

Nabucco'nun çökmesi üzerine Washington Erdoğan-Barzani Petrol Anlaşması'nı gündeme aldı.

AKP onaylı Türk şirketleri hızla Kuzey Irak'ta petrol arama faaliyeti yürütmeye başladı; ortaklıklar, yeni ilişkiler, büyük danışman şirketlerin yol göstericiliği...

Ve ardından gelen imza!

Erdoğan ve Neçirvan Barzani İstanbul'daki Atlantik Konseyi Enerji Zirvesi'nden hemen sonra, 23 Kasım 2013'te altı ayın imzayla petrol anlaşması yaptı.

Öyle bir imza ki, Irak Kürt Bölgesi Yönetimi Başbakanı Neçirvan Barzani 4 Haziran 2014'te, yani IŞİD'in Musul'u işgalinden beş gün önce, AKP Hükümeti ile 50 yıllık bir anlaşma imzaladıklarını, sürenin daha da uzatılabileceğini müjdeliyordu.¹⁶

Gerçi Türkiye bu anlaşmadan önce de Kuzey Irak'tan petrolleri tankerlerle taşıyor ve sınırları içinde Barzani adına depoluyordu.

Bu depolanan petrolün ilk satışı 22 Mayıs 2014'te yapıldı, yani IŞİD'in Musul işgalinden yalnızca iki hafta önce.

Peki bu ilk satışın alıcısı kimdi?

İsrail!

Irak Petrol Bakanlığı petrolünün peşine düşmüş ve Barzani yönetiminin Türkiye üzerinden petrolünü İsrail'e sattığını saptamıştı.

Irak Petrol Bakanlığı'nın resmi internet sitesinden şöyle deniyordu:

"Karşılaştığımız gerçekler karşısında hayretler içinde kalıyoruz. Kuzey Irak bölgesinin sattığı petrolün İsrail rafinerilerine ulaştığını ispatlayan belgeler var."

Irak Petrol Bakanlığı, Erbil'in kaçak yollardan sattığı petrol nedeniyle Irak'ın 34 milyar dolar zarara uğradığını belirtti ve dünyayla şu verileri paylaştı:

"Sadece bu yıl verdiği zarar 8 milyar 400 milyon dolardır. Kuzey Irak bölgesi, bütçedeki yüzde 17'lik payını almıştır. 2011 ile 2014 yılları arasındaki payının tamamı verilmiştir. Bunun yanı sıra petrol satışından elde ettiği para da takriben 19 milyar 701 milyon dolardır. Bu para Irak maliyesine teslim edilmemiştir."

Irak Petrol Bakanlığı bu tablo nedeniyle Ankara'ya da mesaj veriyordu:

"Türkiye, Irak'ın doğal kaynaklarıyla ilgili egemenliğine saygı duymalıdır. Türkiye, 2010 yılında Irak ile bir petrol anlaşması imzaladı. Bu anlaşma Irak petrolünün Ceyhan Limanı'ndan

16 "Türkiye'yle Petrol Anlaşmamız 50 Yıllık", *Sabah*, 4 Haziran 2014, <http://www.sabah.com.tr/Ekonomi/2014/06/04/turkiyeyle-petrol-anlasmamiz-50-yillik>

gönderilmesini öngörüyor. Türkiye bu anlaşmanın içeriğine bağlı kalmalıdır. Doğal kaynaklarımızı korumak için tedbirlerimizi artıracğıız."¹⁷

Ancak İŞİD'in Musul işğali Bağdat'ın direncini kırmıştı. Ankara ile Erbil, işğalden itibaren açık açık ve hemen her gün petrol satmaya başladı. Ceyhan'dan kalkan gemiler, petrolü Akdeniz'in ortasında bir başka gemiye aktarıyor ve böylece kaçak ve korsan faaliyete perde örtölüyordu.

Sonrasında bu tür filmvari operasyonlara da gerek duymadan doğrudan Ceyhan'dan İsrail'e tanker tanker petrol gönderildi.

Dahası, Erdoğan'ın oğlunun gemi filosu bile İsrail'le açık açık ticaret yapıyordu!

Anlayacağınız, AKP Hükümeti'nin Barzani petrollerine aracılık yapması işi aslında ABD ile İsrail'in koridordan önceki ara aşaması gibiydi...

Bu arada AKP Hükümeti Barzani petrollerine aracılık yaparken, Barzani de PYD petrolüne aracılık yapıyordu!

Bir kez daha şaşırmayın demek durumundayız...

Zira TSK'nin PKK'yi vurduğu ve onun Suriye kolu olan PYD'yi de terör örgütü ilan ettiği günlerde, Barzani PYD petrolüne aracılık yapıyordu: PYD'nin petrolünü alıyor ve Türkiye'nin Ceyhan Limanı üzerinden ihraç ediyordu!

Barzani'nin internet sitesi Rudaw, bu ticaret nedeniyle PYD'nin aylık 10 milyar dolar gelir elde ettiğini açıklıyordu.¹⁸

Rudaw'ın haberine göre PYD bir yıldır petrolü Kamışlı'nın 60 kilometre doğusunda bulunan Rımelen bölgesinden Musul'un Rabia yakınlarındaki Sufeyye bölgesine gönderiyordu. Buradan sınır bölgesindeki Peşhabur'a aktarılan petrol Türkiye'nin Ceyhan Limanı üzerinden ihraç ediliyor.

10 kilometrekarelik bir alandan oluşan Rımelen petrol yatağında 500 dolayında petrol kuyusu olduğunu belirten Rudaw, PYD'nin günlük 20 bin varil petrolü tankerlerle ulaştırdığını yazdı. Rudaw'a göre PYD yetkilileri sevkiyatın daha kârlı olması için Elyoka boru hattı üzerinden ihraç için görüşmelerde bulunuyor.

17 "Korsan Petrol İsrail'e Satıldı", *Aydınlık*, 10 Haziran 2014, <http://www.aydinlikgazete.com/guendem/42951-korsan-petrol-israile-satildi.html>

18 "Rojava'ya Aylık 10 Milyon Dolar", Rudaw, 21 Eylül 2015, <http://rudaw.net/turkish/business/21092015>

YEDİNCİ BÖLÜM

KORİDOR ÇARPIŞMALARI: ATLANTİK CEPHESİ - BÖLGE CEPHESİ

Bu bölüme kadar esas olarak Atlantik Cephesi'nin hedefini, o hedefi gerçekleştirmek için belirlediği stratejiyi, o stratejiyi gerçekleştirebilmek için izlediği taktikleri, siyasetleri inceledik.

Bu bölümde Bölge Cephesi'nin hedef, strateji ve taktiklerini inceleyeceğiz.

Baştan belirtelim: Atlantik Cephesi'nin hedef, strateji ve taktikleri ile Bölge Cephesi'nin hedef, strateji ve taktikleri birbirine karşıt ve iki cephe bu nedenle çarpışmaktadır.

Ayrıntılara geçmeden önce Bölge Cephesi'nin de hangi kuvvetlerden oluştuğunu saptayalım. Bölge Cephesi üç kuvvet grubundan oluşmaktadır.

Birinci grupta, doğrudan Atlantik Cephesi'nin hedefindeki Suriye ve Irak var.

İkinci grupta ise Suriye ve Irak'a açık ve doğrudan destek veren kuvvetler var: Rusya, İran ve Hizbullah.

Üçüncü grupta ise Suriye ve Irak'a dolaylı, ama Atlantik Cephesi'ne küresel çapta engeller oluşturduğu için etkili destek veren kuvvetler var: Çin ve ŞİÖ üyesi ülkeler.

Kuşkusuz kendileri Atlantik Cephesi'nde yer alan, ama çıkarları Suriye ve Irak'ın yanında olan ülkeler de var: Türkiye ve Ürdün gibi...

Atlantik Cephesi'nin Suriye'yi kalkışmalarla hedef aldığı ilk günden itibaren Rusya, İran ve Hizbullah Beşar Esad'a açık, doğrudan ve etkili destek verdi.

Her üç kuvvetin de bu destekte çıkarı vardı:

Rusya küresel ölçekte ve özellikle Avrupa meselelerinde ABD'yle karşı karşıyaydı. ABD'nin Suriye'yi parçalaması ve kuzeyinde bir koridor inşa etmesi Moskova'nın temel çıkarlarına aykırıydı:

1) Koridor ile bölgedeki enerji denklemleri çok büyük oranda ABD'nin lehine sonuçlanacaktı ve petrol ile gaz üreticisi olan Rusya'yı oyun dışına itecekti. Bu durum arz konusundan fiyat belirlemeye kadar pek çok alanda eli zayıflayacak olan Moskova'yı derin ekonomik sıkıntılara sokacaktır.

2) Rusya'nın SSCB sonrasında bölgedeki tek üssü, Suriye'deki Tartus Deniz Üssü'dür. Her ne kadar büyük bir üs olmasa ve esas olarak bakım-onarım üssü kapsamında bulunsada, bu üs Rusya'nın çıkarlarını savunabilmek için kritik önemdeydi.

Atlantik Cephesi'nin kazanması, Beşar Esad'ın devrilmesi, BAAS rejiminin yıkılması ve Suriye'nin parçalanması Moskova'nın bu üssü kaybetmesi demektir.

İran'ın çıkarları Rusya'ya göre çok daha yakın ve hayatiydi:

1) Büyük Ortadoğu Projesi'nde, ABD'nin Irak ve Suriye'den sonraki hedefi İran'dı. İran ABD'yle daha Suriye'de çarpışarak düşman saldırısını başka bir cephede durdurmak istiyordu.

2) İran bölgede İsrail'e karşı direniş cephesi inşa ediyordu. Özellikle ABD'nin Irak'tan çekilmek zorunda kalması ve Tahran ile Bağdat arasında yeni bir işbirliği dönemi başlaması, kesintisiz bir direniş hattı oluşmasını sağladı: İran-Irak-Suriye-Lübnan.

ABD ve İsrail Lübnan'ı bu direniş hattından koparabilmek için Refik Hariri suikastı gibi gelişmeleri kullanmış, ağır baskıyla Suriye'nin kuvvetlerini Lübnan'dan çekmesini sağlamıştı. Lübnan Hizbullah'ının İsrail'e 2006'da esaslı bir yenilgi tattırması kısmen bir denge getirmişken, şimdi Suriye'nin de düşmesi İran'ın stratejik planlamalarını büyük zaafa uğratacaktı. İran o nedenle Suriye'ye çok büyük destek verdi.

3) İran'ın bölgede İsrail'den sonraki ikinci büyük düşmanı Suudi Arabistan'dı. Riyad'ın Suriye'de ABD'nin diğer taşeronlarıyla birlikte

başarı kazanması İran'ı bölgede sıkıştıracaktı. Vahhabiliğin genişlemesi Şiiliği daraltacaktı.

Cenevre Süreci ve Ukrayna Krizi

Rusya ve İran bu nedenle en başından itibaren hem Suriye'ye açık ve doğrudan destek verdi hem de Beşar Esad'ı uluslararası platformlarda sonuna kadar destekledi.

Bu noktada özellikle Rusya'nın önemli başarıları oldu:

Örneğin kimyasal komplo ile Suriye'ye açık işgalin konuşulduğu günlerde diplomatik manevra ile Şam'ın elindeki kimyasalların teslimini sağladı ve işgale gerekeceyi kaldırdı.

Ve daha önemlisi Beşar Esad'ı devirmeyi hedefleyen kuvvetleri en sonunda Cenevre'de masaya oturttu ve Cenevre Bildirisi'ni imzalatı; böylece Esad'a nefes aldırttı.

ABD, Rusya'nın bu atağına Ukrayna'dan yanıt vermeye çalıştı.

Obama'nın da bir yıl sonra itiraf ettiği gibi, yeni cephe olan Ukrayna'daki içsavaşı ABD başlattı:

"Rusya, Ukrayna Cumhurbaşkanı Viktor Yanukoviç'in ülkeden kaçışı ve meydan protestoları ile Ukrayna'da yönetimin değişiminde bizim aracı olmamıza hazırlıksız yakalandı. Bu durum Rusya'yı diplomatik izolasyonla karşı karşıya bıraktı. Yaptırımlara yol açtı. Bu yaptırımlar da Rusya'nın tüm gelirlerinin azalmasına ve ekonomisinin zayıflamasına neden oldu."¹

Ancak ABD'nin Ukrayna atağının kısa zamanda ters sonuçlar vereceği görüldü. Öyle ki ABD'nin ünlü stratejistleri Henry Kissinger ve Zbigniew Brzezinski sıkışacağını görerek Obama'ya çıkış aradı.

Kissinger Obama'ya şu öneriyi yaptı:

"Ukrayna, ekonomik ve politik örgütlere elbette üye olabilir, ama NATO'ya üye kabul edilmemeli."²

-
- 1 "Obama İtiraf Etti: Biz Başlattık", Ulusal Kanal, 4 Şubat 2015, <http://www.ulusalkanal.com.tr/dunya/obama-itiraf-etti-biz-baslattik-h48822.html>
 - 2 "Henry Kissinger: To settle the Ukraine crisis, start at the end", *Washington Post*, 5 Mart 2014, https://www.washingtonpost.com/opinions/henry-kissinger-to-settle-the-ukraine-crisis-start-at-the-end/2014/03/05/46dad868-a496-11e3-8466-d34c451760b9_story.html

Brzezinski ABD'nin Avrasya egemenliğinin Ukrayna'dan geçtiğini savunarak Washington'a şu yöntemi önerdi: Ukrayna'nın her iki kanadından Rusya'ya baskı yapılmalı; aşağıdan Romanya-Polonya hattından yapılacak baskı ve yukarıdan üç Baltık ülkesi üzerinden yapılacak baskı.³

Yaşlı kurtların önerileri yarar getirmedi.

Putin'in Obama'ya yanıtı ağır oldu: Kırım'ı Ukrayna'dan koparıp Rusya'ya kattı!

16 Mart 2014'te yapılan ve yüzde 97 ile Rusya'ya katılımı sağlayan Kırım'daki referandum, Avrupa'daki ABD-Rusya çarpışmasını şöyle sonuçlandırmıştı: ABD Ukrayna'yı NATO'ya bağlamak isterken, Ukrayna'nın en önemli bölümü olan Kırım'ı Rusya'ya kaptırmıştı!

Ukrayna krizi ABD'nin müttefiki olan Avrupalıları bile bölmüştü. Zira Rusya'ya ekonomik yaptırımlar önce bu ülkeleri vuruyordu. Özellikle doğalgaz ihtiyacı büyük sorundu...

Ancak Washington Moskova'yı sıkıştırabilmek için ısrar ediyordu. ABD Dışişleri Bakanı John Kerry, Avrupa'dan Rus gazı tüketimini azaltmasını istedi!⁴

Kerry, ABD olarak Avrupa pazarlarına ulaşım için enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesine yardımcı olacaklarını ve enerji güvenliğini sağlayacaklarını belirtti. ABD Dışişleri Bakanı, ileriki dönemlerde, AB'ye Rusya'dan aldığı gazın eşdeğerini bile sevk edebileceklerini savundu!

Peki nasıl? Üç seçenek konuşuluyordu:

1) ABD, AB'ye doğalgazı sıvılaştırılmış olarak, yani LNG şeklinde gemilerle gönderecekti. Gazın Avrupa'da yeniden dönüşümünü sağlamak için 2017 yılında tamamlanacak bir terminal projesi başlatılacaktı.

Ancak bu yöntem hem ihtiyacı karşılamaktan uzak olacağı hem de maliyetleri artıracığı için gerçek bir çözüm anlamına gelmiyordu.

2) İsrail ve Güney Kıbrıs'ın ulaştığı büyük rezervin Türkiye üzerinden Avrupa'ya transfer edilmesi seçeneği vardı.

3 "Zbigniew Brzezinski: After Putin's aggression in Ukraine, the West must be ready to respond", *Washington Post*, 3 Mart 2014, https://www.washingtonpost.com/opinions/zbigniew-brzezinski-after-putins-aggression-in-ukraine-the-west-must-be-ready-to-respond/2014/03/03/25b3f928-a2f5-11e3-84d4-e59b1709222c_story.html

4 "Kerry Avrupa'ya Rus Gazı Tüketiminin Azaltılması Çağrısı Yapıyor", *Sputnik*, 30 Nisan 2014, http://tr.sputniknews.com/turkish.ruvr.ru/news/2014_04_30/271822905/

3) Kuzey Afrika üzerinden de Avrupa'nın enerji ihtiyacının bir bölümü karşılanabilirdi.

Almanya, ABD'nin önerdiği bu seçeneklerin gerçekçi olmadığını düşünüyordu. Hatta Berlin, ABD'nin AB politikasından duyduğu rahatsızlığı açık açık ifade ediyordu.

Zira Almanya; İngiltere ve Fransa'dan farklı olarak Rusya'yla büyük ticaret hacmine sahipti ve ABD'nin politikalarından en çok bu ülke etkileniyordu.

O nedenle Berlin merkezli Avrupa kuvvetleri yavaş yavaş tepki göstermeye ve Ukrayna nedeniyle Rusya'yla düşman olunmaması gerektiği mesajlarını vermeye başladı.

AB'nin Rusya Temsilcisi Vygaudas Usackas'ın şu sözleri Avrupa-Rusya ilişkisinin zorunluluğuna işaret ediyordu:

"Rusya'nın nakit paraya, bizim de Rusya'nın doğalgazına ihtiyacımız var. İki taraf da birbirine muhtaç. Bu konuda iki taraf da son derece gerçekçi."⁵

ABD sıkışmıştı; Suriye cephesini rahatlatmak için Ukrayna cephesini açmıştı, ama orada da aradığını bulamamıştı.

Moskova Platformu'na NATO Tehdidi

ABD için kapılar 9 Haziran 2014'te açıldı. IŞİD Musul'u işgal etmişti ve bu da ABD'ye hamle yapma olanağı sağlamıştı.

Washington IŞİD'le mücadele edecek ve IŞİD'den boşaltacağı alanları Kürt örgütlerin egemenliğine bırakacaktı. Diğer yandan bu stratejiyle hem bölgedeki hem de Avrupa'daki müttefiklerini yeniden hareketlendirecekti, hizalandıracaktı...

Fakat Rusya ve Bölge Cephesi ABD'nin bu atağına karşı savunma yerine daha etkili bir atak süreci başlattı, hem de üç koldan:

1) Suriye ordusu bir yandan kuzeye doğru taarruza başlayacaktı.
2) İran, Irak ve Suriye IŞİD'le mücadele için işbirliği yapacak ve ortak hareket edecekti.

3) Moskova Suriyeli muhaliflerin en azından bir bölümünü Esad'la masaya oturmaya mecbur edecek ve soruna siyasi çözüm getirecekti.

5 "AB Rusya'yla İlişkileri Dikkatle Ele Almalı", Amerika'nın Sesi, 29 Nisan 2014, <http://www.amerikaninsesi.com/content/ab-rusyaayla-ili%C5%9Fkileri-dikkatle-ele-almal%C4%B1/1903835.html>

Her kolda sürdürülen mücadele diğer kolların da önünü açacaktı. Üç koldan sağlanan başarı Suriye meselesine nihai çözüm getirecekti.

Her şey yolunda giderse 2015 yazının sonuna barış gelecekti!

Peki neler oldu? Anımsayalım:

1) Daha önceki bölümlerde incelediğimiz gibi Suriye ordusu ciddi bir taarruz başlattı ve Halep'in tamamında denetim sağlayarak terörist grupları geriletti.

Ancak Erdoğan ile Kral Selman'ın 2 Mart 2015'te Riyad'da bir anlaşma yaparak etkiledikleri 16 örgütü Fetih Ordusu adı altında birleştirmesi ve İdlip'i işgal etmesi Şam'ın taarruzunu durdurdu!

2) İran Dışişleri Bakanı Muhammed Cevad Zarif, Suriye Dışişleri Bakanı Velid Muallim ve Irak Dışişleri Bakanı İbrahim Caferi Tahran'da yaptıkları bir konferansta IŞİD'e karşı sıkı işbirliği yapma kararı aldılar.⁶

3) Tahran'daki bu konferansın öncesindeki günlerde ise Rusya'nın diplomatik atağı vardı. Rusya, ABD'nin IŞİD'le mücadele hamlesi nedeniyle rafa kalkan Cenevre Süreci'nin yerine Moskova Platformu inşa etme hamlesi yaptı.

Rusya Dışişleri Bakan Yardımcısı Mihail Bogdanov platformu kurmakla görevlendirildi. Aynı zamanda Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in özel temsilcisi olan Bogdanov hızla harekete geçti ve önce Suriye Ulusal Koalisyonu'nun (SUKO) ilk başkanı olan Ahmed Muaz Hatip'le Moskova'da görüştü. Hatip bu görüşmenin ardından Esad'la masaya oturabileceklerinin mesajını verdi.

Bogdanov SUKO'nun mevcut başkanı olan Hadi Behra ile de 7 Aralık 2014'te İstanbul'da görüştü.

İki görüşmeden de istediğini alan Moskova ardından önce Suriye Dışişleri Bakanı Velid Muallim'le, sonra da BM Suriye Özel Temsilcisi Staffan de Mistura ile görüştü.

Moskova'nın geliştirdiği planın uygulanabilir olması üzerine Mistura Gaziantep'te diğer muhaliflerle de görüştü.

Rusya'nın yol haritası özetle şöyleydi: Bir yandan BM düzleminde, diğer yandan bölge ülkeleri düzleminde çalışmalar yürütülecek ve bu süreçte mümkün olan her muhalif grup ikna edilerek Nisan 2015'te Moskova Platformu olarak Suriye meselesine siyasi çözüm bulunacaktı.

6 "IŞİD'e Karşı Yeni İttifak", 10 Aralık 2014, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/27743971.asp>

ABD bu üç koldan yapılan Bölge Cephesi atağına NATO üzerinden yanıt aradı.

Antalya'da yapılan NATO Dışışleri Bakanları toplantısında örgüt Rusya'yı baş gündem ve hedef yaptı.

Antalya'dan sonra Macaristan'ın başkenti Budapeşte'de düzenlenen NATO Parlamenterler Asamblesi'nde de Rusya karşıtlığı sürdü. NATO Genel Sekreter Yardımcısı Alexander Vershbow, NATO'nun Rusya stratejisini değiştireceğini açıkladı:

"Ukrayna krizi nedeniyle Avrupa'daki güvenlik durumu değiştiği için NATO Stratejik Konsepti'nin Rusya'yla ilgili bölümünün yenilenmesi gerekiyor. Rusya'yla ilişkilerimizi yeniden tanımlayacağız."

Rusya'nın bu hamleye yanıtı ise büyük oldu: Rusya ve Çin ilk kez Akdeniz'de bir tatbikat yaptı! Üstelik tatbikat 18 Mayıs 2015'te Karadeniz'den başlamıştı.

Sonuç olarak ABD Rusya merkezli Bölge Cephesi'nin Aralık 2014'te üç koldan başlattığı hamleler sürecinin önünü kesemiyordu. Yeni bir yol lazımdı...

Peki nasıl?

Putin'in Suriye Planı

ABD'nin öncelikle Suriye'ye siyasi çözüm getirme olasılığı yüksek Moskova Konferansı'nı hedef alması gerekiyordu. Washington'un yol haritası şöyleydi:

1) Washington ilk olarak Rusya'nın yıl sonundan önce yapmayı planladığı bu konferansa engel olmalıydı; erteletmediği kadar erteletmeliydi.

Suriye muhalefetinden Değişim İçin Halk Cephesi lideri Kadri Cemil'in belirttiğine göre Moskova'nın takvimi şöyleydi: BM Suriye Özel Temsilcisi Staffan de Mistura'nın inisiyatifıyla oluşturulan çalışma grubu toplantılarına 2015 Eylül'ünün ortasında başlayacak, 2015 Kasım ortasında da Cenevre-3 toplanacak.⁸

7 "NATO, Rusya Stratejisini Değiştiriyor", Sputnik, 18 Mayıs 2015, <http://tr.sputniknews.com/rusya/20150518/1015535059.html>

8 "Rusya Aracı Oluyor; Suriye'de Çözüm İçin Cenevre 3 Toplanıyor", HaberRus, 31 Ağustos 2015, <http://haberrus.com/politics/2015/08/31/rusya-araci-oluyor-suriyede-cozum-icin-cenevre-3-toplaniyor.html>

2) Eğer Washington konferansa engel olamazsa, müttefikleriyle birlikte katılarak Rusya'nın belirleyici olmasını engellemeliydi; ma-sada çözümsüzlüğü dayatmalıydı.

Doha'da Rusya, ABD ve Suudi Arabistan Dışışleri Bakanları ara-sında yapılacak üçlü görüşme bu yöntemin ön bilek güreşi olacaktı.

Peki Washington bu engelleme ya da erteleme girişimini hangi araçla gerçekleştirecekti?

ABD Moskova Konferansı öncesinde AKP Hükümeti ile İncirlik mutabakatı imzalayarak Rusya'nın inisiyatifini bizzat sahada körelt-meye yöneldi!

Bu gelişme, sahada Atlantik Cephesi'ne çok önemli bir avantaj sağlayacaktı ve Rusya mutlaka bu hamleye karşı bir şeyler yapma-lıydı...

İşte üçlü Doha toplantısı bu şartlarda 4 Ağustos 2015'te gerçekleşt-i. Rusya Dışışleri Bakanı Sergey Lavrov; ABD Dışışleri Bakanı John Kerry ve Suudi Arabistan Dışışleri Bakanı Adil el Cubeyr'e önemli uyarılarda bulundu.⁹

Lavrov'un ilk uyarısı ABD ile Türkiye'nin Eğit-Donat programına oldu:

"John Kerry'ye bugünkü görüşmede, ABD'nin askeri alanda eğittiği muhalif birlikleri Suriye topraklarına göndermenin işe yaramayacağını söyledik. Biz bu tür girişimlerin karşısın-dayız."

Lavrov ikinci olarak Suriyeli muhalif güçlere hava desteği veril-mesini "ölümcül bir hata" olarak niteledi.

Lavrov üçüncü olarak ABD'nin IŞİD'e karşı oluşturduğu koalis-yonla hava operasyonlarına başlamadan önce, tıpkı Irak hüküme-tinden yeşil ışık aldığı gibi, Suriye'den de yeşil ışık alması gerektiğini belirtti. Lavrov, aksi takdirde IŞİD ve benzeri örgütlere karşı mücade-lede sorun çıkacağına dikkat çekti.

Lavrov dördüncü olarak da Cenevre bildirisine işaret etti ve Mos-kova'da Suriye rejimi ile muhalefetini aynı anda ağırladıkları toplan-tıda tüm dini azınlıklara eşit mesafede duran laik yönetim sistemi-nin sürdürülmesinde mutabık kaldıklarını anımsattı.

9 "Katar'ın Başkenti Doha'da ABD ve Rusya'nın Suriye Toplantısı", CNNTürk, 4 Ağustos 2015, <http://m.cnnturk.com/Haber/55c06befcbbf340f2ccd6a8f>

Ve en önemlisi, Lavrov Doha'da "Putin'in Suriye Planı"nı ilan etti!

Kommersant gazetesinin "Rusya'nın IŞİD'e karşı kendi planı var" manşetiyle verdiği haberine göre plan IŞİD'in etkisiz hale getirilmesi için Suriye ve Irak orduları ile Kürt güçleri ve diğer bölge ülkelerinin de dahil olduğu "yeni bir uluslararası koalisyon oluşturulmasını" öngörüyor.¹⁰

Putin'in planın göbeğine Bağdat ve Şam hükümetleri ile Kürt güçlerini oturtması, doğrudan ABD'nin Kürtler üzerinden yaptığı senaryoyu da hedef aldığı gösteriyor.

Moskova diğer yandan planla ilişkili olarak öncesinde bir de Mısır hamlesi yaptı. Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah el-Sisi ile görüşen Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, Kahire'yi Suriye'de kendi çözümüne yaklaştırdı.

Öyle ki, Putin ve Sisi birlikte "IŞİD'e karşı Suriye desteklenmeli" çağrısı bile yaptı!¹¹

Rusya Parlamentosu'nun alt kanadı Duma'nın Başkanı Sergey Narişkin, Putin ile Sisi arasındaki görüşmeyi "Kahire'nin Ortadoğu'daki rolünün güçlenmesini istiyoruz" sözleriyle değerlendirdi.¹²

Rusya bu hamleyle hem Mısır'ı Suriye meselesinde yanına yaklaştırmaya ve Suudi Arabistan'a karşı konumlandırmaya hem de İsrail-Suudi Arabistan ekseninden uzak tutmaya çalışıyordu!

Suriye'de Rusya'nın en önemli müttefiki olan İran ise Putin'in planına tam destek verdi. Rusya Dışişleri Bakan Yardımcısı Mihail Bogdanov'la görüşen İran Dışişleri Bakan Yardımcısı Emir Abdullahiyan "Putin'in IŞİD terör örgütüne karşı uluslararası cephe oluşturulması yönündeki önerisini desteklediklerini" açıkladı.¹³

İran Dışişleri Bakan Yardımcısı Abdüllahiyan, Esad'sız bir Suriye öngörmediklerini ve Suriye'nin krizden çıkması için Moskova ve Tahran'ın tüm imkânlarını kullanacağını vurguladı.

ABD'nin önemli gazetelerinden *Wall Street Journal*, Moskova ile Tahran'ın Esad'ı korumak için işbirliğini artırdığını yazdı. Gazete,

10 "Putin, IŞİD'le Mücadele Planını Sundu", Sputnik, 4 Ağustos 2015,

<http://tr.sputniknews.com/rusya/20150804/1016925045.html#ixzz3hqZek0En>

11 "Putin ve Sisi'den Çağrı: IŞİD'e Karşı Suriye Desteklenmeli", Sputnik, 26 Ağustos 2015,

<http://tr.sputniknews.com/rusya/20150826/1017358503.html>

12 "Rusya, Mısır'ın Ortadoğu'da Güçlenmesini İstiyor", Sputnik, 25 Ağustos 2015,

<http://tr.sputniknews.com/ortadogu/20150825/1017335100.html>

13 "Rusya ve İran'da Esad Dayanışması", Sputnik, 22 Eylül 2015,

<http://tr.sputniknews.com/ortadogu/20150922/1017906057.html>

son bir aydır diplomat, general ve stratejist pek çok İranlı ve Rus'un Moskova'da bu yönde temaslar kurduğunu yazdı.¹⁴

AKP Hükümeti ise Putin'in planına hemen tepki gösterdi, dahası, Putin'in bu planla Türkiye-ABD girişimini ve güvenli bölgeyi hedef aldığını saptadı!

AKP Dışilişkiler Başkan Yardımcısı ve İstanbul Milletvekili Metin Külünk "Suriye'de Esad gitmedikten sonra bu tip önerileri anlamlı bulmuyoruz" dedi.

Türkiye ile ABD'nin varlığı İncirlik mutabakatını ve IŞİD'den arındırılmış bölge mutabakatını anımsatan Külünk, Putin'in planına şu sözlerle tepki gösterdi:

"Türkiye'nin güvenlik koridoru gündeme geldi, arkasından hemen Rusya'nın 'yeni bir koalisyon kurulmalı' önerisi gündeme getirildi. Ne yapacak bu koalisyon? IŞİD'le mücadeleyi mazeret göstererek herkes bölgenin denkleminde etkin olmak istiyor. Bunu isterken de Türkiye'yi de kendi içine sıkıştırmak istiyorlar. Türkiye buna razı gelmez, gelmeyecektir de."¹⁵

Putin'in bu karşı hamlesi Ankara-Washington hattında büyük sıkıntı yarattı. Bir kere Erdoğan'ın Endonezya'dan Pakistan'a giderken uçakta gazetecilere söylediklerinin doğru olmadığı ortaya çıkmıştı. Erdoğan gazetecilere Putin'in tutum değiştirdiğini, artık Esad'ı desteklemeyeceğini müjdeliyordu!¹⁶

Oysa Moskova Esad'a tam destek veriyor, dahası, Türkiye ile ABD'nin kendisini devirmek üzere varlığı İncirlik mutabakatına ve onun bir sonucu olan IŞİD'den arındırılmış güvenli bölge planına karşı doğrudan plan açıklıyordu!

Erdoğan ve Davutoğlu bu gelişmeye karşı iki hamle yapmaya çalıştı. Öncelikle Türk Akımı'nı imzalamayı bir kez daha erteledi ve imzayı yeni hükümete bırakacağı mesajı verdi.

Öte yandan Ankara'da Dünya Kırım Tatar Kongresi düzenledi. Kongre'ye mesaj gönderen Erdoğan "Rusya'nın Kırım'ı ilhakını tanımadık, tanımayacağız" dedi!¹⁷

14 "WSJ: Rusya ve İran, Esad'ı Korumak İçin İşbirliğini Artırdı", BBC, 22 Eylül 2015, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/09/150922_ws_j_rusya_iran

15 "Rusya'nın IŞİD'e Karşı 'Yeni Koalisyon' Önerisi Türkiye'de Nasıl Yorumlanıyor?", Sputnik, 5 Ağustos 2015, <http://tr.sputniknews.com/columnists/20150805/1016954739.html#ixzz3hyjCG4Oc>

16 "Erdoğan: Putin'in Esad Tavrı Değişti", Sol Portal, 3 Ağustos 2015, <http://haber.sol.org.tr/dunya/erdogan-putinin-esad-tavri-degisti-124938>

17 "Erdoğan: Rusya'nın Kırım'ı İlhakını Tanımıyoruz", Bugün, 4 Ağustos 2015, <http://www.bugun.com.tr/erdogandan-kirim-aciklamasi-haberi/1767625>

Erdoğan Kongre'nin ardından da Ukrayna Milletvekili Mustafa Abdülcemil Kırımoglu ve Dünya Kırım Tatar Kongresi Başkanı Refat Çubarov'la görüştü.

Hem Moskova hem de Kırım'da yaşayan Tatarlar kongreye tepki gösterdi.

Rusya'nın Suriye'ye Askeri Destek Süreci

Putin'in Suriye planını açıklamasından sonra önemli bir süreç başladı. Moskova'nın Suriye'de askeri desteğinin boyutunu artırdığı iddiaları gündeme gelmeye başladı.

New York Times gazetesi Rusya'nın Suriye'ye öncü bir birlik gönderdiğini ve Esad rejimine askeri desteğini artıracakları işaretleri veren çeşitli adımlar attığını yazdı. Gazeteye göre bu adımlar arasında Suriye'de bulunan bir havaalanına yüzlerce kişinin kalmasını sağlayacak prefabrik yapıların ve portatif bir hava trafik kontrol kulesinin nakledilmesi de var.

ABD'nin ilk resmi tepkisi Beyaz Saray Sözcüsü Josh Earnest'ten geldi. Sözcü, Suriye'ye asker ve uçak nakleden Rusya'nın faaliyetlerinin yakından izlendiğini söyledi. Earnest, her ne amaçla olursa olsun asker, uçak parçası, silah ve ödenek dahil Şam hükümetine sağlanan her türlü askeri desteğin istikrarsızlığa yol açacağını ve çatışmalara olumsuz etki yapacağını savundu.¹⁸

Konu ABD Dışişleri Bakanı John Kerry ile Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov'un telefon görüşmesinde de gündeme geldi. Kerry, Lavrov'a Rusya'nın Suriye'de askeri yığınak yaptığı haberlerinden kaygı duyduğunu belirtti ve bunun çatışmaları artıracaklarını savundu.¹⁹

Son olarak Obama da konuştu ve "Rusya'ya, başarısızlığa mahkûm bir stratejiye yatırım yapmaya devam edemeyeceklerini söylemeyi sürdüreceğiz" dedi.²⁰

Lavrov ise Kerry'ye Moskova'nın Suriye yönetimine askeri teknoloji ürünleri gönderdiğini ve bunu hiçbir zaman gizlemediğini söyledi.²¹

18 "Rusya: Uzmanlarımız Hukuka Uygun Olarak Suriye Ordusunu Eğitiyor", HaberRus, 9 Eylül 2015,

<http://haberrus.com/politics/2015/09/09/rusya-uzmanlarimiz-hukuka-uygun-olarak-suriye-ordusunu-egitiyor.html>

19 "ABD Rusya'nın Suriye'ye Yığınağından Rahatsız", Amerika'nın Sesi, 5 Eylül 2015, <http://www.amerikaninsesi.com/content/abd-rusya-nin-suriye-ye-son-askeri-yardimindan-rahatsiz/2949340.html>

20 "Obama: Rusya Hata Yapıyor", *Hürriyet*, 13 Eylül 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/30059583.asp>

21 "Rusya: Suriye'ye Askeri Destek Verdiğimizizi Hiçbir Zaman Gizlemedik", Sputnik, 7 Eylül 2015,

<http://tr.sputniknews.com/ortadogu/20150907/1017592946.html>

Moskova sonraki günlerde de geri adım atmadı ve her fırsatta Suriye'ye askeri destek verdiğini açıkladı.

Örneğin Rusya Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Mariya Zaharova Suriye'ye askeri destek vermelerinin yeni bir bilgi olmadığını ilan etti:

"Suriye'de Rus askeri uzmanlar olduğunu bir kez daha doğrulayabilirim. Bu uzmanlar ülkeye gönderilen silahların nasıl kullanılacağına öğrenilmesine yardımcı oluyor."²²

Zaharova bir gazetecinin "Yardım artacak mı?" sorusuna ise şu yanıtı verdi:

"Bizden terörle mücadele için ilave önlemler talep edilirse, bu talepler uluslararası hukuk ve Rus yasaları kapsamında değerlendirilecektir."

Yine Rusya Dışişleri Bakan Yardımcısı Mihail Bogdanov da iddiaları doğruladı. Bogdanov, uluslararası anlaşmalara uygun şekilde Suriye'ye gönderilen askeri teknolojik malzemelerin kullanımıyla ilgili Rus askeri uzmanların bölgede görev yaptığını belirtti.²³

Dahası, konu bir kriz hali almaya başladığında da Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin çıktı ve Suriye yönetimine terörle mücadele kapsamında askeri destek verdiklerini ve vermeye devam edeceklerini söyledi!²⁴

Rusya geri adım atmayınca bu kez Atlantik Cephesi NATO üzerinden Moskova'yı uyardı. NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg "Suriye'de artış gösteren Rus askeri varlığından endişe duyuyoruz" dedi.²⁵

22 "Moskova: Suriye'de Askeri Uzmanlarımızın Olması Yeni Bilgi Değil", Sputnik, 9 Eylül 2015,

<http://tr.sputniknews.com/rusya/20150909/1017638576.html>

23 "Rusya: Uzmanlarımız Hukuka Uygun Olarak Suriye Ordusunu Eğitiyor", HaberRus, 9 Eylül 2015,

<http://haberrus.com/politics/2015/09/09/rusya-uzmanlarimiz-hukuka-uygun-olarak-suriye-ordusunu-egitiyor.html>

24 "Putin: Şam'a Askeri-Teknolojik Desteğe Devam Edeceğiz", HaberRus, 15 Eylül 2015,

<http://haberrus.com/politics/2015/09/15/putin-sam-askeri-teknolojik-destege-devam-edecegiz.html>

25 "Stoltenberg: 'Suriye'de Artış Gösteren Rus Askeri Varlığından Endişe Duyuyorum'", Euronews, 10 Eylül 2015,

<http://tr.euronews.com/2015/09/10/stoltenberg-suriye-de-artist-gosteren-rus-askeri-varligindan-endise-duyuyorum/>

Diğer yandan başta Reuters olmak üzere Batı basını konunun askeri yardımı geçtiğini, artık Rus birliklerinin Esad için savaşmaya başladığını yazdı.²⁶

Beyaz Saray Basın Sözcüsü Eric Schultz ise düzenlediği basın toplantısında "Rusya'nın Esad rejimine yardım etmesini asla kabul etmeyiz" dedi.²⁷

ABD ayrıca Rusya'nın Suriye'ye destek için kullanabileceği hava sahası olan ülkeleri uyarmaya başlamıştı. Önce Yunanistan'ın, ardından da Bulgaristan'ın uyarıldığı basına yansıdı. Her iki ülke de Washington'un baskısı nedeniyle Rus uçaklarına geçiş izni vermedi.²⁸

Peki Türkiye izin vermiş miydi?

Dışişleri Bakanlığı merak edilen soruyu yanıtladı. Moskova Ankara'dan izin talebinde bile bulunmamıştı!²⁹

Rusya'nın Ankara'dan izin istememesi için birden fazla nedeni vardı. Örneğin daha önce Ankara, Moskova-Şam seferini yapan bir uçağı silah taşıdığı gerekçesiyle Ankara Esenboğa Havalimanı'na zorla indirmişti.³⁰

Diğer yandan Rusya tam da Türkiye'nin ABD ile birlikte girdiği yeni süreci bozmak için Suriye'ye askeri yardımı artırmaya başlamıştı; bu durumda Ankara'dan hava sahasını açmasını istemesi tuhaf olurdu.

Nitekim Rusya'nın İran üzerinden Suriye'ye yardım ulaştırdığı basına yansıdı. Kırım'ın Sivastopol kenti ile Rusya'nın güneyindeki diğer üslerden kalkan uçaklar Hazar Denizi, İran ve Irak hava koridorlarını kullanarak Suriye'nin Mezze hava üssüne ulaşıyordu.³¹

Peki Rusya'dan Suriye'ye giden uçaklarda neler vardı? İnsani yardım malzemeleri mi, yoksa Batı basınında yazıldığı gibi çok daha ötesinde yardımlar mı?

26 "Rus Birlikleri Suriye'de Esad İçin Savaşıyor", BBC Türkçe, 10 Eylül 2015, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/09/150910_rusya_suriye

27 Aynı yerde.

28 "Bulgaristan, Rus İnsani Yardım Uçaklarına Geçit Vermedi", Sputnik, 8 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/rusya/20150908/1017620230.html>

29 "Rusya, Suriye Askeri Kargoları İçin Ankara'dan İzin İstemedi", HaberRus, 10 Eylül 2015, <http://haberrus.com/politics/2015/09/10/rusya-suriye-askeri-kargolari-icin-ankaradan-izin-istemedi.html>

30 "F-16'lar Suriye Uçağını İndirdi", Aljazeera Turk, 11 Ekim 2012, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/f-16lar-suriye-ucagini-indirdi>

31 "Rusya'dan Suriye'ye Yeni Hat", Yakın Doğu Haber, 9 Eylül 2015, http://www.ydh.com.tr/HD14141_rusyadan-suriyeye-yeni-hat.html

Moskova hiç geri adım atmadan açık açık neler gönderdiğini ilan etti!

Kommersant'a konuşan Rus yetkililer, Suriye'ye ateşli silahlar, bomba atar mühimmat, hatta zırhlı araçlar bile gönderdiklerini açıkladılar.³²

Daha sonra Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov da açık açık Suriye'ye insani yardımın dışında askeri teçhizat da gönderdiklerini ilan etti. Hatta Lavrov Suriye'de Rus askerlerinin bulunduğunu da belirtti:

"Askerlerin orada bulunuş nedeni de Suriye ordusuna IŞİD ve diğer aşırılık yanlısı gruplarla mücadele için gönderdiğimiz silahlar. Zira Rus askerleri gönderilen bu silahların terörle mücadele için kullanıma hazırlanması ve özelliklerinin öğretilmesi için Suriye'deler."³³

Ayrıca Lavrov ilerleyen günlerde Suriye'ye yardım etmeyi sürdüreceklere de vurguladı!³⁴

Ve Lavrov ABD'yi alay eder gibi uyarıyordu:

"Suriye sahasında istenmeyen olayların yaşanmaması için Pentagon'un bizimle irtibatta olması lazım."³⁵

Rusya Libya Hatasını Tekrarlamayacak

Dahası, Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov açık açık "Libya senaryosuna yol vermemek için Rusya, Suriye ordusunu donatmaya devam edecek" diyordu!³⁶

32 "Rusya, Suriye'ye Cephane ve Zırhlı Araç Gönderiyor", Sputnik, 10 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/rusya/20150910/1017658963.html>

33 "Lavrov: Lazkiye'ye İnen Uçaklarda Askeri Teçhizat da Vardı", Sputnik, 10 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/rusya/20150910/1017665156.html>

34 "Lavrov: Terörle Mücadelede Suriye'ye Yardımımızı Sürdüreceğiz", Sputnik, 13 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/rusya/20150913/1017712668.html>

35 "Rusya, ABD ile Koordinasyon İstedi", Aljazeera Türk, 11 Eylül 2015, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/rusya-abd-ile-koordinasyon-istedi>

36 Elena Teslova-Hakan Ceyhan Aydoğan, "Rusya Suriye Ordusunu Donatmaya Devam Edecek", Anadolu Ajansı, 10 Eylül 2015, <http://www.aa.com.tr/tr/rss/590815--rusya-suriye-ordusunu-donatmaya-devam-edecek>

Peki neydi Libya senaryosu? Rusya ve Çin "nasılsa gerçekleşmez" diyerek BM Güvenlik Konseyi'nde gerekli ağırlığı koymamıştı, ama ABD, Fransa ve Türkiye üçlüsü Libya'ya saldırmış ve Muammer Kad-dafi'yi yıkmıştı.

İşte Moskova şimdi aynı hataya düşmeyeceğini ilan ediyor ve ABD, Fransa, Türkiye üçlüsüne Esad'ı sonuna kadar destekleyeceği mesajını veriyordu!

Peki Moskova neden mesajlarını yüksek perdeden verme gereği duymuştu? Ya da daha somut sorarsak, neden göstere göstere Suri-ye'ye askeri destek göndermeye, hatta birlik göndermeye başlamıştı?

Aslında yanıtı yukarıda da aktardığımız gibi AKP Dış İlişkiler Başkan Yardımcısı Metin Külünk veriyordu:

"Türkiye'nin güvenlik koridoru gündeme geldi, arkasından hemen Rusya'nın 'yeni bir koalisyon kurulmalı' önerisi gün-deme getirildi. Ne yapacak bu koalisyon? IŞİD'le mücadeleyi mazeret göstererek herkes bölgenin denkleminde etkin olmak istiyor."³⁷

Meselenin tam göbeğindeki AKP Hükümeti durumun farkındaydı ve Rusya'nın neden atağa geçtiğini görüyordu.

Çünkü ABD ile Türkiye İncirlik mutabakatı imzalıyor, iki ülkeye Fransa da eklemleniyor, IŞİD'e karşı geniş operasyon hazırlığı baş-lıyor, Ankara ile Paris'in uygun gördüğü, ama Washington'un çekin-celerini sürdürdüğü ve bu nedenle şimdilik "IŞİD'den arındırılmış bölge" olarak isimlendirdiği güvenli bölge konusunda gelişmeler hızlanıyor...

İşte Rusya Suriye'yi parçalayacak bu gelişmeler karşısında önce sözlü uyarılarda bulunuyor; hem Eğit-Donat projesine hem de gü-venli bölge projesine tepki gösteriyor. ABD, Fransa ve Türkiye Esad'ı hedef alan ve Suriye'yi bölecek gelişmeleri hızlandırınca da sözlü uyarı yerine doğrudan harekete geçiyor!

İncirlik'e Karşı Lazkiye

Nitekim Rusya'nın neden harekete geçtiği ve hangi somut hedef-leri olduğu konusunda Amerikalı yetkililer kimi açıklamalar yaptı-

37 "Rusya'nın IŞİD'e Karşı 'Yeni Koalisyon' Önerisi Türkiye'de Nasıl Yorumlanıyor?", Sputnik, 5 Ağustos 2015, <http://tr.sputniknews.com/columnists/20150805/1016954739.html#ixzz3hyjCG4Oc>

lar. *New York Times*'a konuşan yetkililer Moskova'nın Suriye'ye büyük bir üs peşinde olduğunu, kuracağı bu hava üssüne bin kişilik askeri personel göndereceğini açıkladılar.³⁸

İsrail istihbaratı daha Rusya'nın Suriye'ye askeri yardımları başlamadan önce hazırlıkları basına sızdırmış ve Moskova'nın niyetini ortaya koymuştu:

Örneğin İsrail Kanal-2 televizyonu ve *Yediot Ahronot* gazetesi Rusya ve İran'ın Suriye'ye destek için doğrudan müdahale kararı aldığını duyurdu.

İsrail medyasına göre gelişmeler Suriye'de güç dengesini değiştirmeye yönelik stratejik hamlelerdi!³⁹

Yakın Doğu Haber'in Suriye Temsilcisi Mehmet Serim konuyla ilgili çeşitli haber ve iddiaları incelediği analizinde önemli bilgiler verdi:⁴⁰

Rusya, Lazkiye'nin Ceble ilçesindeki Basil Esad Uluslararası Havalimanı'nı askeri üsse dönüştürmeye başlıyordu.

Pist uzunluğu üç kilometre olan havalimanı Rusya'nın bazı uçakları için yetersiz olduğu için pist askeri kullanım için yenileniyordu.⁴¹

Lazkiye'deki bu üs Rusya'nın Ortadoğu'daki ilk ve tek hava üssü olacaktı.

Lazkiye ABD'nin Suriye için kullanacağı İncirlik nedeniyle stratejik konuma sahipti. Rusya Lazkiye'ye hava üssü kurarak hem ABD ve NATO'ya güneyden komşu olacak hem de bölgeye hâkim ve hazır bir birliğe sahip olacaktı.

Rusya'nın Tartus'taki deniz üssünden sonra bir de Lazkiye'de hava üssüne sahip olması İsrail'in de iddia ettiği gibi Suriye'deki güç dengesini değiştirecek bir gelişmeydi.

Dahası, Moskova'nın etkili olabilmesi için Tartus'taki deniz üssünü Lazkiye-Ceble'deki hava üssüne yakın bir noktaya getirebilmek için Rimeyli'ye taşıyabileceği de belirtiliyordu.

38 "ABD, Rusya'nın Suriye'de Üs Kurmasından Endişeli", *Hürriyet*, 7 Eylül 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/30002907.asp>

39 "İsrail: Rusya ve İran Suriye'ye Doğrudan Müdahale Kararı Aldı", Yakın Doğu Haber, 1 Eylül 2015, http://www.ydh.com.tr/HD14123_israil--rusya-ve-iran-suriyeye-dogrudan-mudahale-karari-aldi.html

40 Mehmet Serim, "Rusya Artık 'Ben de Varım' Diyor", Yakın Doğu Haber, 6 Eylül 2015, http://www.ydh.com.tr/HD14134_rusya-artik-ben-de-varim-diyor.html

41 Daha önce Rusya'nın Suriye'ye altı adet MiG-31 savaş uçağı gönderdiği bilgisini not edelim. Sonradan 12'si SU-24, 12'si SU-25 ve 4'ü Flanker olmak üzere 28 uçak daha gönderildiği iddia edildi.

Böylece hem Tartus'un kapasite problemi ortadan kalkacak ve daha büyük Rus gemileri üsse yanaşabilecek hem de hava ve deniz üssü entegre bir işleve sahip olacaktı.

Zira Rusya Suriye'ye yeni savaş gemileri de yollayacaktı. Örneğin Dmitri Donskoy TK-208 nükleer denizaltısı 4 Eylül 2015'te yola çıkmıştı. Denizaltıya 20 adet kıtalararası balistik füze ve 200'den fazla nükleer başlık taşıyan iki de savaş gemisi eşlik ediyordu.⁴²

Kısacası Rusya'nın entegre deniz ve hava üssü ile Lazkiye'ye konumlanması demek, ABD'nin İncirlik'teki kuvvetinin yakınına ve tam karşısına bir kuvvet yerleştirmesi demektir!

Haberlere bakılırsa Tartus ile Humus arasına da büyük kargo uçaklarının inebileceği dört km uzunluğunda bir pist yapılıyordu.

En sonunda Pentagon meselenin boyutunu ortaya koyan bir açıklama yaptı. Pentagon Sözcüsü Jeff Davis Rusya'nın Lazkiye'de "ileri hava harekât üssü" kurmaya başladığını belirtti.⁴³

Öte yandan Reuters'e konuşan ABD'li yetkililer, üs olarak hazırlanan bölgenin korunması için Rusya'nın bölgeye 10 adet en gelişmiş tankı olan T-90 gönderdiğini kaydetti.⁴⁴

Ve tüm bunları Şam ile Moskova'nın "askeri birlik" mesajları izledi. Suriye Dışişleri Bakanı Velid Muallim "Sahada Rus birlikleri ile ortak çalışma yürütmüyoruz, ama eğer buna ihtiyaç duyarsak, üzerinde çalışır ve talepte bulunuruz" diyerek Batı'ya gerekli mesajı verdi.

Kremlin Sözcüsü Dmitri Peskov da "Şam'dan Rus askerlerinin Suriye ordusuyla birlikte operasyonlara katılması yönünde talep gelmesi halinde bunu değerlendireceklerini" belirterek Muallim'in mesajını perçinledi.⁴⁵

Özel Savaştan Cephe Savaşına

Hazırlık büyüktü, Rusya yığınağa başlamıştı.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Moskova ABD ile Türkiye'nin İncirlik mutabakatının ve Güvenli Bölge girişiminin tam karşısına konumlanıyordu!

42 "Rus Nükleer Denizaltısı Suriye'ye Gidiyor", Yakın Doğu Haber, 10 Eylül 2015, http://www.ydh.com.tr/HD14146_rus-nukleer-denizaltisi-suriyeye-gidiyor.html

43 "Ruslar Lazkiye'yi İleri Üs yapacak", *Hürriyet*, 15 Eylül 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/30074201.asp>

44 "ABD: Rus Tankları Lazkiye'ye Geldi", BBC Türkçe, 15 Eylül 2015, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/09/150915_abd_rusya_suriye

45 "Muallim: Suriye'de Rus Askeri Yok Ama Gerekirse Talep Ederiz", Sputnik, 18 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/ortadogu/20150918/1017817588.html>

Nitekim İngiliz *Telegraph* gazetesi şöyle yazdı:

"Rus uçaklarının Suriye'de konuşlanması, Türkiye ve muhalifler tarafından talep edilen 'uçuşa yasak bölge' planını boşa düşürdü."⁴⁶

Askeri hazırlığın boyutuna ve planlamasına bakılırsa, Rusya Suriye'yi "özel savaş"tan, "cephe savaşı"na hazırlıyordu. Zira Atlantik Cephesi güvenli bölge girişiminde ısrar ederse, bu fiiliyatta cephe savaşı demektir. Açalım:

Türkiye ile Suudi Arabistan'ın 2 Mart 2015'te yaptıkları anlaşmayla Fetih Ordusunu kurmaları ve İdlip'in işgal edilmesi, Şam yönetiminin ülkenin kuzeyine yönelik başlattığı taarruzu durdurmuştu. Esad ordusu Şam-Hama-Humus hattına toplamıştı.

Şimdiye kadar Atlantik Cephesi'nin eğittiği ve desteklediği terörist gruplarla çatışmalar daha çok "özel savaş" şeklindeydi. Zira Ankara'nın angajman kuralları nedeniyle Suriye uçakları kuzeyde IŞİD, PYD, ÖSO ya da en-Nusra gibi örgütlere karşı sorti yapamıyordu. Zaten CIA, MOSSAD, MİT ve Suudi istihbaratının eğittiği terörist gruplar da "özel savaş" yöntemini uyguluyordu.

Ancak İncirlik mutabakatı ve Güvenli Bölge girişimi yeni ve başka türlü bir savaşın habercisiydi. Eğer ABD ve Türkiye Suriye topraklarında bir güvenli bölge kurmaya yönelecekse, bu, özel savaştan ziyade cephe savaşını zorunlu hale getirecekti.

İşte Rusya bu tehdide göre Suriye ordusunu konumlandırıyordu!

ABD ve Türkiye'nin "güvenli bölge" girişiminin karşısında "güvenli hat" inşa ediyordu!

Durumu en iyi anlayan kuvvet Pentagon ile AKP Hükümeti'ydi. Deneyimli diplomasi muhabiri Uğur Ergan'ın haberinde, devletin ilgili birimlerinin Rusya'nın yeni Suriye hamlesiyle ilgili Erdoğan ve Davutoğlu'na ayrıntılı raporlar hazırladığı, raporlarda Moskova'nın Suriye girişimlerinin Türkiye'yi olumsuz etkileyeceğinin belirtildiği bildiriliyordu. Ve Ankara Rusya'nın bu tutumundan rahatsızlık duyduğunu Moskova'ya iletmişti.⁴⁷

46 "Rus Jetleri Suriye'de Uçuşa Yasak Bölgeyi İmkânsız Kılıyor", Sol Portal, 23 Eylül 2015, <http://haber.sol.org.tr/dunya/rus-jetleri-suriyede-ucusa-yasak-bolgeyi-imkansiz-kiliyor-130574>

47 Uğur Ergan, "Ankara Moskova'ya Sert Çıktı: Sorunu Daha da Derinleştiriyorsun", *Hürriyet*, 15 Eylül 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/30072517.asp>

Ancak Rusya Atlantik Cephesi'ne Suriye'de Libya senaryosunu uygulamamakta kararlıydı: Moskova, askeri varlığını en yüksek boyutta alarma geçirdi!

Örneğin Suriye'ye askeri yardımın başladığı günlerde, Rusya Savunma Bakanı Sergey Şoygu, Putin'in "savaşa hazırlık koşulları test edilsin" emri verdiğini açıkladı.⁴⁸

Rusya tam 95 bin askerin ve 170 savaş uçağının katıldığı "Merkez-2015" isimli bir tatbikat başlattı. Tatbikat çok büyüktü ve bizzat Rusya Genelkurmay Başkanı Valeri Gerasimov komuta ediyordu.⁴⁹

Öte yandan Moskova ABD ve NATO'yla yaşanan Ukrayna ve Suriye sorunları nedeniyle askeri tatbikat takvimini genişlettiğini ve yeni yılda tam 4.000 tatbikat yapacağını ilan etti!⁵⁰

Rusya: AKP Hayali Hedefler Peşinde

Bu gelişmeler hem Washington'da hem de Ankara'da alarm durumu yarattı.

1 Kasım seçim hükümetinde Dışişleri Bakanlığı koltuğuna oturan Müsteşar Feridun Sinirlioğlu, Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov'la görüşmek üzere Soçi'ye gitti.

Ankara Suriye hedefleri konusunda kararlı olduğunu göstererek Moskova'ya geri adımlar attıracaktı! Üstelik elinde Türk Akımı, nükleer santral gibi kartlar vardı!

Peki attırabildi mi?

Soçi'deki görüşmenin sonucunu daha iyi inceleyebilmek için önce Rusya'nın Suriye'de askeri yığınak başlatarak hangi hedeflere yöneldiğini saptamamız gerekiyordu.

Rusya'nın stratejik ve taktik düzeyde belli başlı altı hedefi vardı:

1) İncirlik mutabakatıyla başlayan ABD-Türkiye hamleler sürecine yanıt vermek: Atlantik Cephesi'nin Suriye'de bir güvenli bölge oluşturmamasını engellemek, güvenli bölgeye karşı güvenli hat oluşturmak.

2) Askeri güç göstererek ABD-Türkiye işbirliğini zayıflatmak; Türkiye ile ABD'yi Suriye konusunda ayırıştırmak.

48 "Putin'den 'Savaşa Hazırlık Koşulları Test Edilsin!' Emri", HaberRus, 7 Eylül 2015, <http://haberrus.com/savunma/2015/09/07/putinden-savasa-hazirlik-kosullari-test-edilsin-emri.html>

49 "Rusya 100 Bln Askerle Tatbikata Başladı", Sputnik, 14 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/savunma/20150914/1017729281.html>

50 "Rusya, NATO'ya 4 Bln Tatbikatla Gözdağı Verecek", Sputnik, 10 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/rusya/20150910/1017662478.html>

3) Esad karşıtı odak olan Erdoğan-Davutoğlu ile dış politikada değişiklik isteyen diğer kuvvetler arasındaki ayrışmayı zorlamak.

4) Suriye'de Atlantik Cephesi adına savaşan muhalif grupları müzakere masasına teşvik etmek.

5) İç baskılara rağmen Suriye'ye kara gücü göndermeye karşı çıkan Obama yönetimini Esad'ın dahil edildiği müzakereye ve siyasi çözüme zorlamak.

6) Doğu Akdeniz'de stratejik kazanımlar elde etmek ve bunu etkili bir askeri üsle taçlandırarak petrol ve gaz sektöründe belirleyici olmak. Ekonomisi petrol ve gaza bağımlı olan Moskova için Barzani petrol ve gazının Batı'ya naklindeki artış ile Mısır-İsrail-Güney Kıbrıs üçgeninin yeni bir doğalgaz aktörü olarak belirmesi iki yeni ve önemli parametreyi oluşturuyordu.

Rusya'nın değişik önemdeki bu altı hedefi doğrudan AKP Hükümeti'ni etkiliyordu. Sinirlioğlu bu nedenle soluğu Soçi'de almıştı.

Ancak Ankara görüşmelerden memnun kalmadı. Sinirlioğlu Soçi'yi şu sözlerle özetledi:

"Rusya ile Suriye'de farklı yerdeyiz."⁵¹

Lavrov'un Ankara'ya yanıtı da her şeyi özetliyordu:

"Suriye Devlet Başkanı Esad, ordularının başkomutanı olarak karada terörizme karşı en başarılı güç kalmaya devam ediyor. Suriye yönetimiyle işbirliği yapmamak, hayali hedefler peşinde koşmaktan başka bir şey değildir. Sadece Suriye değil, tüm bölgenin terörün etkisiyle kaos ortamına sürüklenmemesi için ortak mücadele adımı atılması şarttır."⁵²

Yani Lavrov bir yandan Esad'ı yıkma hedefinden vazgeçmeyen AKP Hükümeti'ne "bunun bir hayal olduğunu" anımsattı, diğer yandan da Suriye dış politikasında değişikliğe gitmemenin bölgesel kasa dönüşeceği uyarısında bulundu.

51 "Sinirlioğlu: Rusya ile Suriye'de Farklı Yerdeyiz", Sputnik, 18 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/ortadogu/20150918/1017825407.html>

52 Nerdun Hacıoğlu, "Sinirlioğlu ile Ortak Toplantıda Lavrov'dan 'Esad' Çıkışı", *Hürriyet*, 18 Eylül 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/30103845.asp>

Ancak Ankara bu gerçekçi uyarı ve önerileri reddetti. Sinirlioğlu, Lavrov'dan sonra görüştüğü Almanya Dışişleri Bakanı Frank-Walter Steinmeier'a güvenli bölge hedefini yineledi.⁵³ Üstelik güvenli bölge hedefini bu kez Avrupa'nın yakındığı mülteci sorununa çare olarak sundu.

Diğer yandan Ankara Soçi'de Moskova'nın IŞİD'e karşı işbirliği önerisini de reddetti!

Fakat Rusya'nın "askeri yığınakta" ısrar etmesi, örneğin Suriye pilotlu Rus uçaklarının IŞİD hedeflerini vurmaya başlaması,⁵⁴ örneğin Rusya'nın Irak, İran ve Suriye ile Bağdat'ta bir "koordinasyon merkezi" kurması⁵⁵ ve hepsinden önemlisi ABD'nin de bazı geri adımlar atması Ankara'yı bir parça yumuşattı.

Bunda Erdoğan ile Putin görüşmesinin de etkisi oldu. Erdoğan dönüş yolunda "Suriye'de Esad'lı geçiş dönemi"ne yeşil ışık yaktı!⁵⁶

Gerçi sözlerinin arasında Suriye'nin parçalandığını iddia eden, daha doğrusu o hedefini ortaya koyan izler de vardı ve Erdoğan şu iddiada bulunuyordu:

"Esad ülkenin yüzde 15'ini kontrol edebiliyor. Şam'dan başlayıp Humus, Hama üzerinden Lazkiye'yle Akdeniz'e açılan bir butik devlet kurma peşinde."⁵⁷

Öte yandan Erdoğan "Esad'lı geçiş" açıklamasına hemen ertesi gün şöyle bir düzeltme de yaptı:

"Suriye politikasıyla ilgili Türkiye'nin yaklaşımı, başbakanlığım döneminden itibaren neyse bugün de aynıdır. Benim söylediğim, özellikle burada şu anda biliyorsunuz bir IŞİD olayı söz konusu. Diğer tarafta diğer örgütlerin yaklaşımı ortada. Diğer taraftan da rejim ortada. Şimdi burada bütün bu çalış-

53 Hüseyin Hayatsever, "Sinirlioğlu: Suriye'de Güvenli Bölgeler, Mülteci Akınını Durdurur", Sputnik, 18 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/columnists/20150918/1017833553.html>

54 "Rus Uçakları IŞİD'i Bombalıyor", Aljazeera Türk, 24 Eylül 2015, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/rus-ucaklari-isidi-bombaliyor>

55 "Rusya, Suriye, İran ve Irak'tan IŞİD'e Karşı Ortak Bilgi Merkezi", Sputnik, 26 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/ortadogu/20150926/1017979693.html>

56 "Erdoğan'dan Suriye'de Esad'lı Geçişe Yeşil Işık", Sputnik, 24 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/ortadogu/20150924/1017950748.html>

57 Vahap Munyar, "Erdoğan: Esad Butik Devlet Peşinde", *Hürriyet*, 25 Eylül 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/30157403.asp>

malarda hangi ülkeler bu işin kotarılmasına girecekse, burada böyle bir çalışmayı yapacaksa, bu çalışma sürecini ben ifade ediyorum. Geçiş süreci dediğim olay bu."⁵⁸

Daha kapsamlı bir düzeltmeyi ise BM Genel Kurulu için New York'ta bulunan Ahmet Davutoğlu yaptı:

"Geçiş yönetiminde Esad'ın işbaşında olmasının geçiş yönetimini geçiş yönetimi olmaktan çıkartacağı kanaatindeyiz. Bu durum kalıcı bir statüko oluşturur kanaatindeyiz. Bu konuda kanaatimiz değişmedi."⁵⁹

Davutoğlu üstelik gazetecilerin sorularını yanıtlarken, Rusya'nın Suriye'de askeri desteğinin "kayı verici boyutta" olduğunu da söyledi.

Ahmet Davutoğlu en başından beri Suriye'de hangi pozisyonları aldıklarını da şöyle özetledi:

"Bizim Esad'la ilgili pozisyonumuz üç aşamadan geçti. Aceleci şekilde 'Esad gitsin' demedik. 2011 yılında Esad'lı kalıcı formül için çok çalıştık. O zaman Batılılar Esad'ı dışlarken ben gidip yedi saat 'bir reformlar silsilesi yapın, biz de sizi destekleriz' dedik. 2011 Şubat'tan 2011 Eylül'üne kadar Esad'ı reforma teşvik ederek Suriye krizini çözmeye çalıştık. 2011 Eylül'ünden 2012 Temmuz'una kadar 'Esad geçiş sürecinde bulunsun, Esad'ın ve muhalefetin onayladıkları kişiler geçiş sürecini yönetsin' formülü üzerinde durduk. Bir geçiş süreci tanımlayalım, o dönemde Esad geçiş sürecinde kalsın, geçiş süreci tamamlanınca Esad bıraksın. Bunu ilgili ülkelerle konuştuk. Böyle dedik. Ama 2012'den sonra hava saldırıları ve kimyasal silah kullanımı başlayınca, çok büyük bir göç dalgası oluşunca, Suriyelilerin Esad'ı kabullenmeyecekleri anlaşıldı. Biz Esad'lı bir çözümün yürümeyeceğini söyledik."

Geri adım ve geri adımda yapılan düzeltmeler kuşkusuz Rusya'nın Suriye'ye askeri yığınak yapması nedeniyleydi. Nitekim Kuveyt merkezli El Rai'ye konuşan Suriyeli bir yetkili de hem Erdoğan'ın açıkla-

58 "Erdoğan: Türkiye'nin Suriye Yaklaşımı Değişmedi", Sputnik, 25 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/turkiye/20150925/1017967686.html>

59 "Davutoğlu: 100'er Bin Kişilik 3 Şehir Kurabiliriz", Aljazeera Turk, 28 Eylül 2015, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/davutoglu-100er-bin-kisilik-3-sehir-kurabiliriz>

masıyla Rusya'nın hamlesi arasındaki bağı ortaya koyuyor hem de Rusya'nın Türkiye ile Suudi Arabistan'ın İdlip'i işgali üzerine Suriye'ye askeri yığınak yapmak kararı aldığını açıklıyordu:

"Doğrudan Rus müdahalesi ve Rusya'nın Suriye savaşına katılma kararı, Türkiye'nin El Kaide'ye tesis ve destek vermesi, müttefiklerinin Suriye'nin Kaseb, daha sonra da İdlip kentlerine girmesiyle ilan edilmemiş kırmızı çizgileri ihlal etmesi sonrasında alındı. Rusya, bu adımla ulusal çıkarlarının tehdit edildiğine inandı. İdlip'in düşmesi Suriye'nin bütününde savaşın dengesini değiştirdi. Rusya ve İran, Türkiye'yi bu tür bir desteğin ciddi sonuçları olacağı ve İran ve Rusya'nın ulusal güvenliğinin tehlikeye atıldığı konusunda uyardılar. Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, sahada verilen tepkiyi ve Rusya ile İran'ın doğrudan müdahalesini görünce, Esad'ın Suriye'nin geleceğinin parçası olabileceğini ilan etti. Bu, düzeltilmek zorunda olan stratejik hata için geç gelen bir çeşit özür olarak değerlendirilebilir. Türkiye'nin İdlip'teki yanlış hamlesi, ABD ve Avrupa'yı bile 'çok yaşa Başkan Esad' sloganı atma noktasına sürükledi."⁶⁰

Öyle ya da böyle, direnen Suriye ve Rusya'nın askeri yığınağıyla da olsa, Türkiye'nin "Esad'lı geçiş dönemine" zorunlu yeşil ışık yakması bölge adına olumlu bir gelişmeydi.

ABD'nin Rusya'ya Yanıt Arayışı

ABD ise Rusya'nın Suriye'de askeri yığınak şeklindeki ağır hamlesine beş taktikle yanıt üretmeye çalıştı:

1) İncirlik mutabakatının mimarlarından ABD'li yetkili Brett McGurk Erbil'de peşmerge ile PYD'yi bir araya getirdi ve IŞİD'e karşı mücadelede işbirliği anlaşması yaptırdı.

ABD Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Brett McGurk, IKYB Başkanı Mesud Barzani ile PYD lideri Salih Müslim'i buluşturarak, karada Kürt örgütlerini kullanmaya dayalı stratejiye ağırlık vereceğini ilan etmiş oldu.

⁶⁰ "Rusya ve İran, Türkiye'nin El Kaide'ye Desteği Üzerine Suriye'ye Müdahale Kararı Aldı", Sol Portal, 26 Eylül 2015, <http://haber.sol.org.tr/dunya/rusya-ve-iran-turkiyenin-el-kaideye-destegi-uzerine-suriyeye-mudahale-karari-aldi-130866>

Barzani'nin resmi konutundaki bu toplantı o nedenle oldukça önemliydi ve Brett McGurk dışında ABD'nin Bağdat Büyükelçisi Stuart Jones, ABD Özel Kuvvetler Komutanı James Terry ve ABD'nin Irak'taki Özel Kuvvetler Komutanı Tony Thomas da toplantıda yer almıştı.⁶¹

CENTCOM Komutanı Org. Lloyd Austin bu anlaşma yapılırken Senato'da şöyle diyordu:

"Özel kuvvetlerimizin Kuzey Suriye'de yaptığı, Yeni Suriye Kuvveti ya da Eğit-Donat programının gelişmesini beklemeden, hemen YPG gibi unsurlarla ilişkiye geçmek ve savaş alanında fark yaratmak oldu."⁶²

Erbil'deki bu anlaşmadan sonra, Irak'ta eğitim gören 6.000 peşmergenin parça parça Suriye'ye geçmeye başladığı açıklandı. Erbil ve Duhok'taki askeri kamplarda eğitilen peşmergeler PYD kontrolündeki bölgelerde IŞİD'e karşı savaşıyordu.⁶³

Kürtleri birleştirmek ve karada Kürt örgütlerine dayanmak, anımsayacağınız gibi Obama'nın IŞİD stratejisine kaynaklık yapan CAP Raporu'nun önerilerinin başındaydı. Nitekim, Erbil'deki bu hazırlıklardan ve Rusya'nın Suriye'de hava operasyonları başlatmasından sonra, ABD Başkanı Barack Obama artık şöyle diyecekti: "Suriye'nin doğusunda Kürtlerle Eğit-Donat programı inşa etmeye çalışıyoruz."⁶⁴

Bu noktada artık önemli soru şuydu: PYD'yi savunmaya giden bu peşmergeler arasında TSK'nin Irak'ın kuzeyindeki kamplarda eğittiği peşmergeler de var mıydı? Hani Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun 21 Kasım 2014'te bizzat ziyaret ettiği o kamplardaki peşmergeler...

2) Bu süreçte ABD'nin YPG'ye destek verdiğinin açıklanması ve ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü John Kirby'nin "YPG'yi terör örgütü olarak görmediklerini" belirtmesi,⁶⁵ Cerablus operasyonunun işareti olarak yorumlandı.

61 "PYD ve Peşmerge Rojava'da Savaşacak", Aljazeera Turk, 15 Eylül 2015, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/pyd-ve-pesmerge-rojavada-savasacak>

62 Tolga Tanış, "Amerikan Özel Kuvvetleri YPG ile Çalışıyor", *Hürriyet*, 18 Eylül 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/30103851.asp>

63 "6 Bin Peşmerge Suriye'de", Sputnik, 26 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/ortadogu/20150926/1017978404.html>

64 "Obama: Rusya'nın Suriye'de Hava Saldırıları IŞİD'i Güçlendiriyor", BBC, 3 Ekim 2015, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/10/151002_obama_rusya

65 Nafiz Albayrak, "ABD: YPG'yi Terör Örgütü Olarak Görmüyoruz", *Hürriyet*, 22 Eylül 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/abd-ypgyi-teror-orgutu-olarak-gormuyoruz-30136698>

Suriye'nin kuzeyindeki koridorun batısında PYD'nin Afrin kantonu vardı, doğusunda ise Cizîrê ve Kobani kantonları... Batıdaki bir kantonla doğudaki iki kanton arasında ise IŞİD'in denetiminde olan Cerablus bölgesi vardı.

ABD açısından birleştirilmesi çok acil olmayan ve zamana bırakılmış bu kantonlar, Rusya'nın askeri yığınağı sonrasında hızla gündeme geldi. Cerablus'un IŞİD'den temizleneceği ve PYD kantonlarının birleştirilerek kesintisiz bir koridora geçileceği iddia edildi.

Kuşkusuz bu, ABD'nin Rusya'ya karşı bir hamle girişimidir, ama daha önemlisi Rus yığınağı nedeniyle Ankara'nın geri adım atmasını önlemek amaçlı ABD girişimidir.

3) ABD, YPG dışında, Araplara dayanan ikinci bir "kara gücü" oluşturmaya girişti: Suriye Arap Koalisyonu.⁶⁶

ABD'nin bu yeni "oyuncağında" 15 civarında muhalif örgütün ve 5.000 kadar savaşçının yer alacağı iddia edildi.⁶⁷

4) Washington diğer yandan Moskova'yı "yatıştırmaya" yöneldi. ABD Rusya'nın uzun bir süredir istediği askerden askere hat kurulmasını kabul etti; savunma bakanları Ashton Carter ile Sergey Şoygu Suriye konusunu ele aldılar.

ABD Savunma Bakanlığı Sözcüsü Peter Cook "Carter ve Şoygu'nun Suriye'de havada ihtilafı önleme ve IŞİD karşıtı harekât mekanizmalarını konuşmak için mutabık kaldıklarını" duyurdu.⁶⁸

ABD Dışişleri Bakanı John Kerry, savunma bakanları görüşmesini başkanlar görüşmesinin izleyeceğini duyurdu.

5) Diğer yandan Washington Esad ve müzakere konusunda da geri adımlar attı.

Örneğin ABD Dışişleri Bakanı John Kerry, İngiltere Dışişleri Bakanı Philip Hammond ile görüştüktan sonra şunları söyledi:

"Müzakereler başlamalı. İran ve Rusya'nın ve diğer ülkelerin müzakere konusunda etkili olacağını umuyoruz. Çünkü masaya oturulmaması krizin sona ermesini engelliyor. Biz mü-

66 "ABD'nin Yeni Oyuncağı: Suriye Arap Koalisyonu", Sol Portal, 22 Eylül 2015, <http://haber.sol.org.tr/dunya/abdnnin-yeni-oyuncagi-suriye-arap-koalisyonu-130513>

67 Michael R. Gordon-Eric Schmitt, "David Petraeus Urges Stronger US Military Effort in Syria", *New York Times*, 22 Eylül 2015, http://www.nytimes.com/2015/09/23/world/middleeast/david-petraeus-urges-stronger-us-military-effort-in-syria.html?partner=rss&emc=rss&_r=0

68 Tolga Tanış, "Rusya ile ABD'den Kritik Suriye Adımı", *Hürriyet*, 19 Eylül 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/30115279.asp>

zakereye hazırız. Esad gerçekten müzakere etmeye hazır mı? Rusya onu masaya oturtmaya, bu şiddete son vermeye hazır mı? (Esad'ın gitmesi) bir gün ya da bir ay içinde olması gerekmiyor. Tüm taraflar bir araya gelmeli ve bir süreç başlamalı ve en doğru sonuca nasıl ulaşılacağı konusunda anlaşılmalı."⁶⁹

Öyle ki, Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'ın danışmanı Buseyna Şaban Rusya ve ABD'nin krizin çözümü konusunda artık zımnen anlaşıldığını söylüyordu. Şaban'ın şu değerlendirmesi önemliydi:

"ABD, Rusya'nın bölge hakkında daha derin bilgiye sahip olduğunun ve bölgedeki durumu daha iyi analiz ettiğinin farkına vardı. Mevcut uluslararası hava, Suriye'yi yumuşama politikasına ve çözüme doğru taşıyor."⁷⁰

Washington'un "Müzakereye varız, Esad'ın hemen gitmesi gerekmiyor" özetli bir noktaya -taktik amaçlı da olsa- gerilemesi Rusya'nın askeri hamlesinin en büyük kazanımı oldu.

Bu geri adım, Suriyeli mülteci "problemi" nedeniyle arayışta olan AB'ye fırsat doğurdu. Önce Almanya Hükümet Sözcüsü Vekili Christiane Wirtz, Dışişleri Bakanı Frank-Walter Steinmeier'in Suriye krizinin çözümü için Şam ile masaya oturma seçeneğine kapıyı kapatmadığını açıkladı!⁷¹

Ardından da Almanya Başbakanı Angela Merkel, Esad'ın uluslararası müzakerelere katılması gerektiğini söyledi.⁷²

Hatta koroya IŞİD'le mücadele koalisyonunun üyeleri İngiltere ve Avustralya bile katıldı. İngiltere Başbakanı David Cameron Suriye'de siyasi çözüm yolunda Esad'ın oluşturulacak geçici hükümette yer alabileceğini söylerken,⁷³ Avustralya Dışişleri Bakanı Julie Bishop da Suriye'de en makul çözümün Esad'ın dahil olduğu ulusal birlik hükümetinin kurulması olduğunu söyledi.⁷⁴

69 "ABD: Müzakereler Başlamalı, Esad Gitmeli", BBC Türkçe, 19 Eylül 2015, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/09/150919_kerry_esad_gitmeli

70 "Esad'ın Danışmanı: Rusya ve ABD 'Zimnen' Anlaştı", Sputnik, 25 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/ortadogu/20150925/1017967794.html>

71 "Steinmeier Esad ile Görüşebilir", Sputnik, 23 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/ortadogu/20150923/1017934412.html>

72 "Merkel: Suriye Müzakerelerine Esad da Katılmalı", Sputnik, 24 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/avrupa/20150924/1017947572.html>

73 "İngiltere: Esad Suriye'de Geçici Hükümetin Parçası Olabilir", BBC, 27 Eylül 2015, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/09/150927_cameron_suriye_esad

74 "Avustralya: Esad Çözümün Parçası", Sputnik, 27 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/avrupa/20150927/1017988089.html>

Rusya'nın Hedefi Güvenli Bölgeyi Engellemek

Moskova'nın Suriye'ye askeri yığınağının sürdüğü günlerde toplanan BM Genel Kurulu önemli buluşmalara ve tartışmalara sahne oldu. Bunlardan en önemlisi ABD Başkanı Barack Obama ile Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in görüşmesiydi.

28 Eylül 2015 günü yapılan bu görüşme yeni bir süreci başlattı: Rusya'nın müdahalesi Atlantik Cephesi'nde çatlaklar yaratıyor ve ABD geri adım atmak zorunda kalıyordu.

Açalım:

Moskova ile Washington arasındaki müzakereler sonucunda ilk açıklama ABD'den geldi. ABD Dışişleri Bakanı John Kerry, Suriye krizi konusunda Rusya'yla temel prensiplerde anlaştıklarını açıkladı.

Peki neydi temel prensipler?

Kerry dört temel prensip sayıyordu:

"Suriye'nin bütünlüğünü koruması gerektiğinde uzlaştık. Ayrıca seküler bir yönetim ve IŞİD'le mücadele konularında da mutabakat sağladık. Suriye'de bir geçiş dönemine ihtiyaç olduğu konusunda da hemfikiriz."⁷⁵

Peki geçiş dönemi nasıl olacaktı? ABD kısmen "Esad'lı geçiş dönemini" kabul etmişti!

Kerry CNN'de durumu şöyle özetliyordu:

"Esad'la ilgili olarak bakışımızı değiştirdik. Bu şekilde bir sonuç alınamaz. İntikam peşinde koşulmaması, daha fazla kişinin ölmemesi için yumuşak geçişe, yönetilebilir geçişe ihtiyacımız var."⁷⁶

Gerçi Washington "yumuşak geçiş"ten sonra Esad'ın olamayacağını savunuyordu, ama geçişin Esad'la yapılmasını kabul etmesi bile büyük bir geri adımdı.

Ahmet Davutoğlu "Esad'lı geçiş sürecine" yeşil ışık yakılmasına BM Genel Kurulu nedeniyle New York'ta bulunduğu sırada her fır-

75 "ABD: Suriye Konusunda Rusya ile Temel Prensiplerde Anlaştık", BBC, 29 Eylül 2015,

http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/09/150929_kerry_lavrov_temel_prensipler

76 "Kerry: Esad'ın Hemen Gitmesini İstemiyoruz", Sputnik, 30 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/ortadogu/20150930/1018045569/kerry-esad-suriye-cnn-rusya.html>

satta karşı çıktı. Çeşitli basın toplantılarından sonra BM Genel Kurulu'na seslenen Davutoğlu, orada da koalisyonu uyardı:

"Esad çekilene kadar IŞİD'le mücadelede başarılı olunmayacak."⁷⁷

Peki ABD bile taktik gereği geri adım atmışken, daha doğrusu geri adım atmaya mecbur kalmışken, AKP Hükümeti hâlâ neden Esad'sız çözümde ısrar ediyordu?

Çünkü AKP Hükümeti Rusya'nın askeri yığınak yapmasının esas nedenlerini gayet iyi okumuştur: Rusya, İncirlik mutabakatıyla başlayan süreci tersine çevirmek istiyordu. Nasıl? Ankara'nın Suriye'de güvenli bölge kurmasına fiilen engel olarak ve ABD ile Türkiye'nin eğittiği teröristleri vurarak!

Moskova ancak bu yöntemle Esad'ın yeniden ülkesinin kuzeyine egemen olacağını ve Suriye'nin siyasal birliği ile toprak bütünlüğünün korunacağını görüyordu.

Aslında ABD de meseleyi görüyor, ama Putin'in askeri hamlesine karşı işlevli bir asker kartı gösteremediği için inisiyatifi kaybediyordu. Yapabildiği, "gizli" İncirlik mutabakatının gereği olarak Diyarbakır'a da uçak ve personel göndermeye başlamak oldu.

Bu yöndeki açıklamalar Washington'da yapılan Türk-Amerikan Konseyi'nin 34. yıllık konferansında konuşan NATO Avrupa Müttefik Kuvvetleri Başkomutanı Org. Philip Breedlove ve ABD Genelkurmay Başkan Yardımcısı Org. Paul Selva'dan geldi. Breedlove, Amerikan Hava Kuvvetleri'nin son dönemde Diyarbakır'daki askeri üsse de uçak ve personel sevk etmeye başladığını bildirdi. Breedlove, İncirlik'in operasyonel kapasitesinin de artırılacağını açıkladı.⁷⁸

Yani karaya postal indiremeyen Obama yönetimi, Rusya'ya yanıtı Türkiye'deki üslerden vermeye çalışacaktı!

Rusya'nın yanıtı hızlı, sert ve etkili oldu!

Moskova önce uluslararası hukuku gözeterek Şam'dan resmi askeri yardım talebi istedi. Ardından Putin yurtdışına asker gönder-

77 "Davutoğlu BM'ye Hitap Etti, 'Esad'sız Çözüm' İstedi", Sputnik, 30 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/turkiye/20150930/1018072498/davutoglu-bm-esad-isid-multeci.html>

78 Alparslan Esmer, "ABD Askeri Uçakları Diyarbakır'da", Amerika'nın Sesi, 30 Eylül 2015, <http://www.amerikaninsesi.com/content/abd-askeri-ucaklari-diyarbakir-da/2985326.html>

mek için Rusya Parlamentosu'nun üst kanadı olan Federasyon Konseyi'nden yetki aldı. Devamında da hızla Azerbaycan, İran, Irak güzergâhlarını izleyerek Suriye'deki kuvvetlerine ek birlikler gönderdi.

Ve Rusya, tüm bunları 24 saat içinde gerçekleştirerek ilk kez 30 Eylül 2015 günü Suriye'de hava saldırısı düzenledi.

Moskova'nın bu hızlı ve etkili vuruşu Washington, Londra, Paris, Ankara ve Riyad'da şok etkisi yarattı. ABD hızla Reuters üzerinden "Rusya saldırıdan bir saat önce bizi bilgilendirdi"⁷⁹ diyerek "kontrol kaybı yok" mesajı vermeye çalıştı. Aynı şekilde Ankara'dan da "Rusya'nın hava saldırısı yapacağını biliyorduk, ama yerini tam bilmiyorduk" özetli açıklamalar geldi.

Moskova anında yalanladı. Kremlin Sözcüsü Dmitri Peskov, Rusya'nın Suriye'de IŞİD'e karşı hava saldırılarını düzenlemeden bir saat önce ABD'ye bilgi verdiği yönündeki haberleri yalanladı.⁸⁰

Atlantik Cephesi için asıl şok Rusya'nın nereleri vurduğunun anlaşılmasıyla geldi. ABD Savunma Bakanı Ashton Carter, Rusya'nın vurduğu hedeflerden bazılarının IŞİD'e ait olmayabileceğini açıkladı.⁸¹

Peki Rusya hangi hedefleri vurmuştu?

Obama yönetimini Suriye'de etkisiz kalmakla suçlayan ve AKP Hükümeti'nin güvenli bölge planını en çok destekleyen isimlerden ABD'li Senatör John McCain, Rus uçaklarının Suriye'de CIA tarafından eğitilen Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) üyelerini hedef aldığını söyledi.⁸²

ÖSO'dan da aynı açıklama geldi. Suriye Yerel Koordinasyon Komitesi, Rus savaş uçaklarının Suriye'nin Hama ile Humus kentlerindeki muhaliflerin kontrol ettiği bölgeleri vurduğunu duyurdu.⁸³

Son olarak Beyaz Saray da destekledikleri muhaliflerin vurulduğunu teyit etti. Beyaz Saray Sözcüsü Josh Earnest, Rusya'nın IŞİD'in

79 "Rusya İlk Kez Suriye'de Hava Saldırısı Gerçekleştirdi", BBC, 30 Eylül 2015, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/09/150930_rusya_suriye_havasaldirisi_basladi

80 "Peskov: IŞİD Operasyonu Öncesi ABD'ye Bilgi Vermedik", Sputnik, 30 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/rusya/20150930/1018076671/rusya-isis-abd-suriye.html>

81 "Rusya'nın Vurduğu Hedefler IŞİD'e Ait Olmayabilir", Amerika'nın Sesi, 1 Ekim 2015, <http://www.amerikaninsesi.com/content/rusya-nin-vurdugu-hedefler-isis-e-ait-olmayabilir/2986266.html>

82 "Rusya, CIA'nın Eğittiği Muhalifleri Vurdu", Aljazeera Turk, 1 Ekim 2015, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/rusya-ciain-egittigi-muhalifleri-vurdu>

83 Halit Süleyman-Yusuf Hatip, "Rus Savaş Uçakları Muhalifleri Vurdu", Anadolu Ajansı, 30 Eylül 2015, <http://www.aa.com.tr/tr/dunya/rus-savas-ucaklari-muhalifleri-vurdu/395675>

yanında ılımlı muhalefet güçlerini" de vurduğunu söyledi.⁸⁴ "İlmlı muhalefet gücü" dedikleri CIA ve MİT'in 2011'den beri Türk topraklarında eğittiği ÖSO'culardı elbette!

En ilginç açıklama ise Ahmet Davutoğlu'ndan geldi. Davutoğlu New York'tan dönerken uçakta şöyle diyordu:

"Rusya'nın vurduğu hedefler IŞİD'e yaradı."⁸⁵

Davutoğlu'nun Putin'i neredeyse IŞİD'çi ilan eden bu açıklaması Moskova'nın aslında AKP planını vurması nedeniyle gelmişti!

Nitekim o nedenle Erdoğan da hızla Rusya'ya tepki gösterdi. Önce "Rusya'nın Suriye'ye bir sınırı yok. Rusya Suriye'yle neden bu kadar ilgileniyor" diyerek ilginç bir çıkış yaptı.⁸⁶ Ardından da şu tepkiyi gösterdi:

"Rusya bize rağmen İran, Irak ve Suriye ile bu adımları atmıştır. Atılan bu adımlar hayra alamet değildir. Rusya çok büyük yanlış içinde."⁸⁷

Ancak Rusya tepkilere rağmen hava saldırılarını sürdürüyordu ve İdlip'i de vurmuştu.⁸⁸

Moskova'nın özellikle İdlip'i vurması çok önemliydi. Zira anımsayacaksınız, Esad'ın kuzeye yönelik taarruzunu durdurmak için 2 Mart 2015'te Tayyip Erdoğan ve Kral Salman anlaşmış, denetleyebildikleri 16 örgütü Fetih Ordusu adı altında birleştirerek İdlip'i işgal etmişlerdi.

Şimdi Moskova Erdoğan-Salman anlaşmasını vuruyordu. İdlip'teki Fetih Ordusu mevzilerinin vurulması Esad'a yeninden alan açacaktı. (Nitekim Rusya'nın havadan vurmaya başladığı bu süreçte İran ve Hizbullah'ın da karadan harekete geçeceği konuşulmaya

84 "Beyaz Saray: Rusya Suriye'de İlmlı Muhalefeti Vuruyor", Sputnik, 2 Eim 2015, <http://tr.sputniknews.com/ortadogu/20151002/1018111612/abd-rusya-suriye-isis.html>

85 Akif Beki, "Rusya'nın Vurduğu Hedefler DAES'e Yaradı", *Hürriyet*, 1 Ekim 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/30211725.asp>

86 "Rusya Suriye'yle niye bu kadar ilgileniyor", *Hürriyet*, 2 Ekim 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/rusya-nicin-bu-ise-bu-kadar-ilgi-duyuyor-30220481>

87 "Erdoğan'dan Rusya'ya tepki: Atacağımız adımlar farklı olur", *Aljazeera Türk*, 4 Ekim 2015, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/erdogandan-rusyaya-tepki-atacagimiz-adimlar-farkli-olur>

88 "Rusya Suriye'de, Türkiye Sınırındaki İdlip'i Vurdu", BBC, 1 Ekm 2015, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/10/151001_rusya_idlib

başlandı.⁸⁹ Şam yönetimi adım adım teröristlerin elindeki bölgelere egemen olacaktı.)

Dahası, Rusya AKP Hükümeti'nin güvenli bölge kurmak istediği Cerablus-Azez hattındaki Handarat'a da asker sevk etmişti.⁹⁰

Rus uçaklarının İdlip'teki Fetih Ordusu mevzilerini vurmasından daha iki gün önce Ahmet Davutoğlu New York'ta "Cerablus-Azez hattında 100 bin kişilik üç şehir kurabileceklerini" söylüyordu.⁹¹

Yani Rusya fiilen ÖSO'yu, Eğitim-Donatı, Erdoğan-Salman anlaşmasıyla işgal edilen mevzileri, AKP'nin güvenli bölge hedefini vuruyordu!

Atlantik Cephesi'nin bu etkili vuruşlara karşı tek yapabildiği yedi ülke imzalı ortak bir bildiri yayımlayabilmektir:

"ABD, Almanya, Birleşik Krallık, Fransa, Katar, Suudi Arabistan ve Türkiye hükümetleri olarak, Rusya Federasyonu'nun Suriye'deki son askeri faaliyetleri hakkında şu husuları beyan ederiz: Rusya Federasyonu'nun Suriye'ye askeri yığınağın ve özellikle Rus Hava Kuvvetleri'nin dünden beri Hama, Humus ve İdlip'te sivil kayıplara sebep olan ve hedef olarak IŞİD'i almayan saldırılarından derin kaygı duyuyoruz. Gerilimi tırmandıran bu askeri faaliyetler, aşırıcılığın ve radikalleşmenin daha fazla körüklenmesinden başka hiçbir amaca hizmet etmeyecektir. Rusya Federasyonu'na, Suriye muhalefetine ve sivilere yönelik saldırılarına derhal son vermesi ve IŞİD'le mücadeleye çabalarına odaklanması çağrısında bulunuyoruz."

Rusya'nın Askeri Müdahalesinin Sonuçları

Rusya'nın askeri müdahalesi önemli sonuçlara gebe. Biz bu kitabı baskıya hazırlarken hava saldırıları daha üçüncü günündeydi ve sonuçlar somut olarak ortaya çıkmamıştı. Ancak bir öngörü olarak şu ilk sonuçları buraya not düşebiliriz:

89 "Reuters: Hizbullah ve İran, Suriye'de Kara Harekâtına Hazırlanıyor", BBC, 1 Ekim 2015,

http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/10/151001_suriye_iran_hizbullah

90 Abdülkadir Selvi, "Suriye'de Üç Şehir İçin Neresi Düşünülmüyor", *Yeni Şafak*, 29 Eylül 2015,

<http://www.yenisafak.com/yazarlar/abdulkadirsarvi/suriyede-uc-sehir-icin-neresi-dusunuluyor-2022088>

91 "Davutoğlu: Halk PKK'ya Beklediği Desteği Vermedi", *Aljazeera Türk*, 28 Eylül 2015, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/davutoglu-halk-pkky-bekledigi-destegi-vermedi>

1) Rusya'nın askeri müdahalesi ABD'nin Suriye hedefini kısa dönemde gerçekleştirmesini engelledi. Kuşkusuz "Basra'dan Doğu Akdeniz'e koridor" kurma hedefi Washington için stratejiktir ve önümüzdeki on yıllarda da bu hedefin peşinde koşacaktır, koşmaya çalışacaktır.

2) Rusya'nın askeri müdahalesi, AKP'nin Esad'ı devirme, Suriye'yi parçalama, Halep'i ele geçirme, güvenli bölge kurma gibi hedeflerini boşa çıkardı.

3) Türkiye için, TSK ve Türkiye'nin milli kuvvetleri için, Suriye'yle anlaşmadan Kürt Koridoru'na müdahale edebilmenin pratikte mümkün olmadığı ortaya çıktı. Zira Suriye'yle anlaşma, gerçekte Rusya ve İran'la anlaşmak demektir. Ankara, anlaşmadan Suriye topraklarına girerse, niyeti ne olursa olsun, birincisi bu kötü bir macera olurdu, ikincisi de ABD'nin planlamasına daha çok eklenmek zorunda kalınırdı.

Başından beri Kürt Koridoru'na müdahalenin şartı olarak Şam'la anlaşmaya vurgu yapmamız bundandı. Nitekim Suriye Dışişleri Bakanı Velid Muallim de çok sonra aynı şeyi söylüyordu:

"Davutoğlu ve Türk yetkililer şayet gerçekten dürüstler, gerçekten terörle mücadele etmek ve Türkiye halkını terörden korumak istiyorlarsa Suriye ile koordinasyonda olmalılar."⁹²

4) Rusya, Lazkiye'ye konumlanarak doğrudan İncirlik mutabakatını ve Handarat'a asker sevk ederek doğrudan AKP'nin güvenli bölge planını hedef aldı.

Bu durum şu gerçeği ortaya çıkardı: Türkiye'nin ABD'yle işbirliği yaparak ABD planlarına karşı çıkabilmesi gerçekçi değildi. Hem İncirlik mutabakatı yapıp hem de ABD'nin Kürt koridoruna karşı konumlanabilmek mümkün değildi. Mümkün olmadığı artık görülmüştür.

Zira Amerikan koridoru bir bütündür: Irak'ın kuzeyindeki parça ile Suriye'nin kuzeyindeki parça koridorun bütünleyenleridir. Ankara'nın Irak'taki koridoru tanıması ama Suriye'deki koridora karşı çıkması pratikte işlevsel değildir. Aynı şekilde PKK'nin Irak'ta vurulması ama Suriye'de dokunulmaması da sonuca etkisi bakımından çok yararlı değildir.

Nitekim AKP Hükümeti'nin derdinin Suriye'nin kuzeyindeki koridor olmadığı artık görülmektedir. Davutoğlu'nun BM Genel Kurulu

92 "Muallim: Türk Yetkililerden Dürüstlük Görmedik", Sputnik, 30 Eylül 2015, <http://tr.sputniknews.com/ortadogu/20150930/1018062866/suriye-abd-turkiye-isid-obama-putin.html>

için New York'ta bulunduğu sırada Barzani'nin internet sitesi Rudaw'a Suriye'nin kuzeyinde bir Kürt bölgesinin oluşturulması hakkında "Eğer Suriye muhalefetiyle anlaşılırsa destekleriz"⁹³ demesi bunun en sonuncu kanıtıdır!

AKP Hükümeti'nin -TSK'den farklı olarak- 24 Temmuz'dan beri süren terörle mücadeledeki hedefi gerçekte bölgede koridor kurulmasını engellemek değildir; terör örgütünü zayıflatarak "yeni Açılım" masasına güçlü oturmaktır. Erdoğan Açılım'ı bu nedenle kendi ifadesiyle "buzdolabında" tutmaktadır.⁹⁴

PKK'yi Irak'ın kuzeyinde vuran, ama Suriye'nin kuzeyinde PKK'nin siyasi kolunun kuracağı Kürt bölgesine "yeşil ışık" yakan bir anlayışın varacağı nokta yeniden -ama düzlemi yükseltilmiş, adı değiştirilmiş, farklı araçlarla yürütülecek- Açılım'dır.

Koridor, güvenli bölge inşa ederek değil, Suriye'nin siyasal birliğini ve toprak bütünlüğünü savunarak engellenir.

Suriye'nin siyasal birliği Esad'ın desteklenmesiyle, toprak bütünlüğü de güvenli bölgeler kurdurulmamasıyla sağlanır. AKP Hükümeti ise hem Esad'ı devirmek isteyerek hem de güvenli bölge kurmak isteyerek pratikte koridorculuk yapmaktadır.

5) Rusya'nın müdahalesi Atlantik Cephesi'nde ciddi çatlaklar yarattı. Almanya ve İtalya artık hem Esad'sız çözümün mümkün olmadığını hem de Rusya'sız bölgeye barış gelmeyeceğini savunmaktadır.

Fakat şurası önemlidir:

Bu yeni durumu, Atlantik Cephesi ile Bölge Cephesi'nin çarpışmasında sona gelindiği şeklinde kesinlikle yorumlayamayız. Tersine, asıl güç mücadelesi şimdi başladı. Bu süreçte hem Atlantik Cephesi içinde hem de Bölge Cephesi içinde çatlaklar, kırılmalar, hatta yer değiştirmeler yaşanacaktır.

Örneğin Türkiye'nin AKP Hükümeti nedeniyle Atlantik Cephesi içinde yer alması, ancak ulusal çıkarlarının Bölge Cephesi'nde olması, iç siyasete büyük basınç yapacaktır. Öyle ki, bu etken bir iktidar değişikliğini de zorlayacaktır; Açılımcılık ve Koridorculuk gibi Amerikancı eğilimleri de bitirebilecektir.

Kuşkusuz iç dinamiklere bağlı olarak...

93 Majeed Gly, "Davutoğlu'ndan Flaş Rojava Açıklaması", Rudaw, 29 Eylül 2015, <http://rudaw.net/turkish/world/29092015>

94 "Erdoğan: Çözüm Süreci Buzdolabında", Sabah, 11 Ağustos 2015, <http://www.sabah.com.tr/gundem/2015/08/11/erdogan-cozum-sureci-buzdolabinda>

SEKİZİNCİ BÖLÜM

BÖLGE BARIŞI İÇİN BATI ASYA BİRLİĞİ

1917'de Çarlık Rusya'sı topraklarında ve 1920-1923'te Osmanlı Devleti topraklarının kalan kısmında devrim yapan Lenin ve Atatürk aynı pratiklerden geçtikleri için aynı teorik sonuca ulaştılar: 20. yüzyıl emperyalizm çağıydı ve emperyalizm çağında temel çelişme emperyalist devlet ile milli devlet arasındaydı.

Lenin bunu "ezen ve ezilen milletletler", Atatürk de "zalim ve mazlum milletler" diye isimlendirmiştir.

İki devrimci liderin de aynı sonuca ulaşması normaldi, zira ikisi de devrimi emperyalizme karşı yapmıştı: Lenin emperyalizme karşı ilk sosyalist devrimi yapmış, Atatürk de emperyalizme karşı ilk ulusal kurtuluş savaşını kazanmıştı.

20. yüzyılın sonuna doğru 1989'da SSCB'nin yıkılmasıyla emperyalizm yeni bir karakter kazandı ve küreselleşmeci oldu. Küreselleşme temelde emperyalizmin milli devletleri etnik ve dini temelde parçalara bölme projesiydi.

Yani Lenin ve Atatürk'ün saptaması hâlâ geçerliydi; üstelik daha da yoğunlaşıyordu.

Küreselleşmeye Karşı Bölgeselleşme

"Tek süper güç" olan ABD'nin baskısındaki milli devletler, 21. yüzyılın başından itibaren küreselleşmeci emperyalizme karşı bölgeselleşme çözümü yarattılar.

Batı kampındaki AB projesi de, Doğu kampındaki Şangay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ), BRICS, Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) gibi projeler de özü itibarıyla ABD'ye karşı çeşitli ölçeklerde denge arayan bölgeselleşme projeleriydi.

Artık yeni bir durum vardı: Milli devletler emperyalizme karşı tek tek direnmek yerine bölgesel ittifaklar kurarak direniyordu; daha doğrusu ayağa kalkıyordu!

Başını Çin ve Rusya'nın çektiği Doğu'ya özgü bölgeselleşme projeleri 2010 yılından itibaren direnme ya da savunma sürecinden hamle sürecine geçti.

Doğu, Batı'nın küresel kurumlarının karşısına kendi kurumlarını inşa ederek çıkmaya başladı:

1) ABD'nin Dünya Bankası ve IMF düzeninin karşısına Asya Altyapı Yatırım Bankası'nı ve BRICS Kalkınma Bankası'nı koydu.

2) ABD'nin "dolar" hâkimiyetinin karşısına "milli paralarla karşılıklı ticaret yapabilme"yi koydu. BRICS ülkeleri "ortak para birimi oluşturma" kararı aldı. (Rusya ve Çin'in bir süredir milli paralarıyla ticaret yapması, Ruble ile Yuan'ın birleşimi olan Ruan'ı gündeme getirdi.)

Diğer yandan Çin ve Rusya merkezli bu Doğu projelerinin benzeri kendi özgül koşuluna uygun olarak Latin Amerika'da da uygulanıyor.

Benzer bir bölgeselleşme projesi ise en çok bölgemize lazım; Batı Asya'ya...

Batı Asya Birliği

Bölge için Türkiye'de İşçi Partisi, Suriye'de de Beşar Esad birbirine çok benzeyen iki proje önerdi:

İşçi Partisi, egemenlik ve bağımsızlıkları korunmak üzere Batı Asya ülkeleri olan Türkiye, Azerbaycan, İran, Irak ve Suriye'nin ekonomik ve kısmen siyasi bir birlik içinde birleşmesini öneriyor.

Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad da "Beş Ülke Beş Deniz" projesiyle aşağı yukarı aynı şeyi savunuyor.

Aslında bu proje yüz yıl gecikmeli olarak yeniden bölge ülkelerinin gündemindedir. Yüz yıl önce, Millet Meclisi'nin Ankara'da henüz kurulduğu sıralarda, Mustafa Kemal Atatürk, gelen talepleri de dikkate alarak Türkiye, Irak ve Suriye arasında "konfederal bir yapı" kurulmasına sıcak bakmıştı.

Ancak Mustafa Kemal, önce Irak ve Suriye'nin bağımsızlıklarını kazanması gerektiğini belirtiyordu. Bu, çok çeşitli dinamikler göz önüne alındığında zaten bir zorunluluktur.

Irak ve Suriye bağımsızlığını erken kazanabilse ve Atatürk henüz hayattayken bu proje uygulansa, bugün bölgeselleşmiş, hatta uluslararasılaşmış "Kürt sorunu" da çoktan çözülmüş olacaktı.

Türkiye, Irak ve Suriye arasında konfederal bir yapı kurulması, denilebilir ki Atatürk'ün siyasi vasiyetlerinden biriydi. Fakat 1947'de Marshall Planı ile başlayan ABD'yle işbirliği ve NATO üyeliği süreci Türkiye'yi bölgesel projelerin dışına çıkardı ve Atlantik'e çıpaladı.

Atatürk'ün siyasi vasiyeti bugün çok daha yakıcı bir ihtiyaç olarak Türkiye'nin önündedir. Çünkü Türkiye ABD ile birlikte komşularını bölerken bölünmektedir!

Türkiye 25 yıl önce ABD'yle birlikte Irak'ı bölerken bir ölçüde bölünmüştür ve bugün Türkiye yine ABD'yle birlikte Suriye'yi parçalamaya çalışırken gerçekte parçalanmaktadır.

Bu tuhaf durum, ABD'nin planlarının müttefikinin milli çıkarlarının tam karşısında yer alması nedeniyledir. Öyle olduğu için de Türkiye ne plana cepheden karşı çıkabilmektedir ne de planın dışında konumlanarak milli çıkarlarını savunabilmektedir.

Türkiye'nin dün Irak krizinde, bugün de Suriye krizinde PKK'ye karşı etkili ve kökten çözüm getiren operasyonlar yapamaması işte bu ilişkiden kaynaklanmaktadır.

Sonuç olarak, tam 25 yıldır bölge fiilen ABD'nin hedefi ve hatta işgali altındadır. ABD "Basra'dan Doğu Akdeniz'e uzanan bir enerji koridoru" oluşturabilmek için sırasıyla güzergâhında bulunan ülkeleri bölecektir, parçalayacaktır.

Bu nedenle ABD emperyalizmine karşı artık bölgesel işbirliğiyle yanıt vermek gerekmektedir. Aksi takdirde ABD işi biraz da zamanla yayarak ve bölgedeki ülkeleri birbirine düşürerek adım adım ilerletmektedir.

Batı Asya Birliği bu nedenle ihtiyaçtır ve emperyalizmin İran'ı parçalamak için kullandığı Kürt ve Azeri sorununa, Türkiye'yi par-

çalamak için kullandığı Kürt sorununa, Irak ve Suriye'yi parçalamak için kullandığı Kürt ve mezhep sorunlarına, tüm etnik ve mezheplerin ortak çıkarı temelinde yanıt içerir!

Şöyle ki, Türkiye, Azerbaycan, İran, Irak ve Suriye Batı Asya Birliği içinde ekonomik bir entegrasyon kurarsa her türlü ayrılıkçılığın siyasi ve coğrafi zemini ortadan kalkacaktır. Dört ülkedeki Kürtler ya da iki ülkedeki Azeriler için yeni bir durum oluşacaktır.

Toplamda Türkler, Kürtler, Araplar ve Farslar için bölgesel barış gelecektir.

"Yeni NATO ve Özelleştirilmiş Savaş: Suriye Örneği" başlıklı uluslararası bir sempozyumda Aydın Çubukçu ile birlikte konuşmacıydım. Ondan dinledim:

Bir toplantıda görüştüğü İranlı diplomat şöyle demiş: "Kürtler bu coğrafyada Türkiye'de, İran'da, Irak'ta, Suriye'de yaşıyor. Kürtler bu coğrafyada Türklerle, Farslarla ve Araplarla yaşıyor. Kürtler bu özellikleri nedeniyle son yüzyılın birlikte yaşama kültürüne en çok sahip olan halkıdır."

Evet, bu bir gerçekliktir ve Kürtler Batı Asya Birliği'nin "yapıştırıcı" unsuru olacaktır.

ABD'nin bölgeselleştirdiği ve eline alarak uluslararasılaştırdığı bu sorunu, Batı Asya Birliği içinde tüm bölgenin yararına çözeriz.

O zaman Kürt meselesi emperyalizmin "bölme" aracı olmaktan çıkar, bölgenin "birleştirme" gücüne dönüşür!

Bu durumda ABD'nin Irak'ın ve Suriye'nin Sevr'i için yaptığı ve Türkiye'nin ve İran'ın Sevr'i için yapacağı hamleler de boşa çıkarılır.

Zira her Sevr'in bir Lozan'ı vardır!

KRONOLOJİ

- 27 Ağustos 1859:** ABD'li Edwin Drake "mekanik kuyu delme" yöntemiyle Pensilvanya'da petrol buldu.
- 6 Şubat 1889:** Abdülhamit Musul petrollerini devlet hazinesinden alarak Hazine-i Hassa'ya, yani şahsi hazinesine devretti.
- 23 Temmuz 1919:** Erzurum Kongresi Misakı Milli'yi kabul etti. Musul milli sınırlar içindeydi.
- 5 Haziran 1926:** Ankara Anlaşması. Bu anlaşmayla Musul petrollerinin yüzde 10'u 25 yıl süreyle Türkiye'ye verilecek.
- 8 Aralık 1936:** Türkiye ile Irak, Ankara Anlaşması'nın aynen devamını öngören bir protokol imzaladı.
- Kasım 1965:** Amiral Vedii Bilget'in belirttiğine göre ABD, 1965 yılında Türkiye'ye bağlanacak bir "Federe Kürt Cumhuriyeti" için dönemin başbakanı Süleyman Demirel'in ağızını aradı.
- 27 Ağustos 1973:** Türkiye ile Irak Kerkük-Yumurtalık Boru Hattı Anlaşması yaptı. İlk hat 1976 yılında işletmeye alındı ve ilk tanker yükleme 25 Mayıs 1977 tarihinde gerçekleşti.

- 26 Mart 1979:** ABD Başkanı Jimmy Carter gözetiminde yapılan İsrail ve Mısır arasındaki Camp David Anlaşması.
- 7 Kasım 1986:** ABD Savunma Bakan Yardımcısı William Taft Ankara'ya çantasında "Pentagon'un Kürt Senaryosu"yla geldi.
- 3 Aralık 1990:** Genelkurmay Başkanı Org. Necip Torumtay Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın Irak planını reddederek istifa etti.
- 17 Ocak 1991:** ABD Irak'a saldırdı.
- 5 Nisan 1991:** BM'nin 688 no.lu kararıyla ABD 36. paralelin üstünü Irak uçaklarına yasakladı.
- 17 Nisan 1991:** Çekiç Güç Irak'ın kuzeyine girdi ve Kürdistan'ın temelini attı.
- 12 Temmuz 1991:** Bakanlar Kurulu'nun çıkardığı kararla Çekiç Güç birliklerinin Türkiye'ye yerleşmesine izin verildi.
- 30 Ekim 1992:** Irak Kürdistan Bölgesi Hükümet Başkanı Fuad Masum ve PKK Merkez Komite Üyesi Osman Öcalan'ın imzaladığı anlaşmayla PKK Irak'ın kuzeyinde faaliyet gösterebilecek, karşılığında da Bölgesel Hükümeti tanıyacaktı.
- 19 Mayıs 1992:** Irak Kürdistanı'nda ilk seçimler yapıldı.
- 4 Temmuz 1992:** Irak Kürdistanı'nda ilk hükümet kuruldu.
- 17 Şubat 1993:** Jandarma Genel Komutanı Org. Eşref Bitlis uçağına yapılan bir sabotajla öldürüldü.
- 20 Mart 1995:** TSK 35 bin kişiyle Irak'ın kuzeyine Çelik Harekâtı düzenledi.
- 31 Ağustos 1996:** Irak ordusu ABD'nin 36. paralelin üstünde ilan ettiği "güvenli bölgeye" girdi.
- 30-31 Ekim 1996:** Barzani ve Talabani'ye Ankara Süreci ile ateşkes kabul ettirildi.
- 10 Aralık 1996:** Barzani Bağdat'a gidip Irak hükümetiyle anlaştı.
- 1 Ocak 1997:** Çekiç Güç'ün yerine kurulan Keşif Güç görevine başladı.
- 6 Şubat 1997:** Irak Türkmen Cephesi (ITC) kuruldu.
- 14 Mayıs 1997:** Türkiye Irak'ın kuzeyine Çekiç Harekâtı düzenledi.
- 17 Eylül 1998:** ABD Washington'da Barzani ve Talabani'yi bir araya getirerek Ankara Süreci'ni ortadan kaldırdı ve Washington Süreci'ni başlattı.

- 6 Ekim 1998:** TSK Suriye sınırına 55 bin asker yığdı. Ankara Şam'dan Öcalan'ı istedi.
- 13 Kasım 1998:** 1996'da dağılan Irak Kürdistanı Parlamentosu, Washington Süreci'yle yeniden toplandı.
- 15 Şubat 1999:** ABD Öcalan'ı şartlı olarak Türkiye'ye teslim etti.
- 6 Ağustos 1999:** Türk-İş Genel Sekreteri Şemsi Denizler öldürüldü.
- 19 Ekim 1999:** ADD Genel Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Taner Kışlalı öldürüldü.
- 29 Ekim 1999:** Türkiye ile ABD arasında Ticaret ve Yatırım Anlaşması imzalandı.
- 10-11 Aralık 1999:** Türkiye, Helsinki Zirvesi'yle AB kapısına bağlandı.
- 16 Mayıs 2001:** Genelkurmay Başkanlığı'na ait CASA tipi uçak Malatya'da düştü, 34 asker şehit oldu.
- 11 Eylül 2001:** İkiz Kuleler ve Pentagon'a saldırı.
- 7 Ekim 2001:** ABD 11 Eylül bahanesiyle Afganistan'a saldırdı.
- 4-7 Haziran 2002:** Genelkurmay Başkanı Org. Hüseyin Kıvrıkoğlu üç günlük Rusya ziyareti yaptı.
- 17-18 Haziran 2002:** Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer İran'a gitti.
- 3 Kasım 2002:** AKP iktidara geldi.
- 20 Mart 2003:** ABD Irak'a saldırdı.
- 12 Ağustos 2005:** Erdoğan "Diyarbakır Açılımı"nı başlattı.
- 23 Ekim 2005:** PKK liderlerinden Duran Kalkan: "Erdoğan çözüm geliştiriyor."
- 1 Kasım 2005:** Abdullah Gül: "ABD ile yeni bir döneme girildi."
- 9 Kasım 2005:** Şemdinli'de Umut Kitabevi'nin bombalanmasıyla TSK'ye kumpas döneminin başlatılması.
- 21 Ekim 2007:** PKK'nın Dağlica saldırısında 13 asker şehit oldu, 8 asker de esir düştü. Başbakan Yardımcısı Ali Babacan 24 Ekim 2009'da canlı yayında şöyle dedi: "Açılım'ın altyapısı 2007 yılındaki Dağlica baskınından sonra yapılan diplomatik çalışmalarla başladı."
- 5 Kasım 2007:** Beyaz Saray'da George W. Bush-Recep Tayyip Erdoğan görüşmesi. Fehmi Kuru Ergenekon operasyonuna bu görüşmede karar verildiğini açıkladı.
- 8 Mart 2009:** Cumhurbaşkanı Abdullah Gül Tahran'a giderken uçakta "2009 yılında çok güzel şeyler olacak" diyerek Kürt Açılımı'nı başlattı.

5 Nisan 2009:	Ankara'ya gelen ABD Başkanı Barack Obama Türkiye'yi "model ortak" ilan etti.
13 Temmuz 2009:	Nabucco Projesi imzalandı. Proje Haziran 2013'te çöktü.
23 Temmuz 2009:	Recep Tayyip Erdoğan: "Kürt Açılımı'nı başlattık."
10 Haziran 2010:	Türkiye, Ürdün, Lübnan ve Suriye arasında serbest ticaret, serbest vize bölgesi oluşturulması ve ortak işbirliği konseyi çalışması yapılmasına ilişkin ortak deklarasyon imzalandı.
20 Haziran 2010:	BDP "demokratik özerklik" hedefini ilan etti.
31 Ağustos 2010:	ABD Irak'taki muharip askerlerini çekti.
17 Ocak 2011:	Halk hareketi Tunus'ta 33 yıldır iktidarda olan Zeynel Abidin Bin Ali'yi devirdi.
11 Şubat 2011:	Halk hareketi Mısır'da 30 yıldır iktidarda olan Hüsnü Mübarek'i devirdi.
14 Mart 2011:	ABD İstanbul'da "Değişim Liderleri Zirvesi"ni topladı.
18 Mart 2011:	Suriye'de Batı destekli kalkışma ve terör saldırıları başladı.
7 Ağustos 2011:	Erdoğan: "Suriye bizim iç meselemizdir."
1 Ocak 2013:	Öcalan Açılımı başladı.
3 Temmuz 2013:	Halk hareketi Mısır'da Müslüman Kardeşler iktidarını yıktı ve Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi'yi devirdi.
20 Ağustos 2013:	Şam'ın Doğu Guta bölgesinde kimyasal silah kullanıldı ve çocuklar dahil 1.300 kişi katledildi. Olay Esad'ı hedef alan bir komploydu.
21-22 Kasım 2013:	İstanbul'da Atlantik Konseyi Enerji Zirvesi toplandı.
23 Kasım 2013:	Erdoğan ve Neçirvan Barzani petrol anlaşması yaptı.
20 Ocak 2014:	PYD Cizîrê'de kanton ilan etti.
28 Ocak 2014:	PYD Kobani'de kanton ilan etti.
29 Ocak 2014:	PYD Afrin'de kanton ilan etti.
16 Mart 2014:	Kırım'ın Rusya'ya katılma referandumu.
4 Haziran 2014:	Neçirvan Barzani, Erdoğan'la imzaladığı anlaşmanın 50 yıllık anlaşma olduğunu açıkladı.

- 9 Haziran 2014:** IŞİD Musul'u işgal etti.
- 11 Haziran 2014:** IŞİD Türkiye'nin Musul Başkonsolosluğu'nu bastı ve 49 personeli rehin aldı.
- 11 Eylül 2014:** Obama dört maddeli IŞİD stratejisini açıkladı.
- 16 Eylül 2014:** IŞİD Kobani'ye saldırdı.
- 6-7 Ekim 2014:** Kobani nedeniyle Türkiye'nin güneydoğusunda küçük çaplı bir ayaklanma başladı ve 50 yurttaşımız öldü.
- 29 Ekim 2014:** Peşmerge birliği, AKP Hükümeti'nin Türkiye üzerinden açtığı koridordan Kobani'ye geçti ve IŞİD'e karşı PYD ile birlikte savaştı.
- 21 Kasım 2014:** Başbakan Ahmet Davutoğlu TSK'nin peşmergeyi eğittiği Kuzey Irak'taki Eğitim-Donat kampını ziyaret etti.
- 1 Aralık 2014:** Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin Türkiye ziyareti sırasında Güney Akım'ı iptal ettiklerini, yerine Türk Akım'ını önerdiklerini ilan etti.
- 19 Şubat 2015:** Türkiye ile ABD Eğitim-Donat programını imzaladı. Uygulama imzadan çok önce başlamıştı.
- 22 Şubat 2015:** Türkiye Şah Fırat Operasyonu ile Suriye'deki Süleyman Şah Türbesi'ni Türkiye sınırına getirdi.
- 28 Şubat 2015:** AKP Hükümeti ile HDP, 10 maddelik Dolmabahçe mutabakatı ilan etti.
- 2 Mart 2015:** Erdoğan ile Kral Selman Riyad'da Suriye konusunda bir anlaşma yaptı. Anlaşmayla 16 örgüt "Fetih Ordusu" adı altında birleştirildi.
- 28 Mart 2015:** Türkiye ve Suudi Arabistan'ın 16 örgütü birleştirerek kurduğu Fetih Ordusu, Suriye'de İdlip'i işgal etti.
- 15 Mayıs 2015:** ABD özel birlikleri IŞİD'in Maliye Bakanı olan Ebu Seyyaf'ı Suriye'de özel bir operasyonla öldürdü.
- 18 Mayıs 2015:** Çin ve Rusya ilk kez Akdeniz'de ortak tatbikat yaptı.
- 4 Haziran 2015:** İsrail Dışişleri Bakanlığı Genel Direktörü Dore Gold ile Suudi Arabistan'ın hükümet danışmanı Enver Macid Eşki Washington'da görüşüp yedi maddelik bir Ortadoğu Planı'nı ele aldılar.
- 7 Haziran 2015:** Genel seçimler.

- 16 Haziran 2015:** PYD-YPG Tel Abyad'a girdi.
- 22 Haziran 2015:** İsrail Dışişleri Bakanlığı Genel Direktörü Dore Gold ile Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Feridun Sinirlioğlu Roma'da gizlice görüştü.
- 7-8 Temmuz 2015:** Dışişleri Müsteşarı Feridun Sinirlioğlu başkanlığındaki Türk heyeti ile E. General John Allen başkanlığındaki ABD heyeti İncirlik için prensipte anlaştı.
- 14 Temmuz 2015:** İran ile P5+1 ülkeleri (ABD, Çin, Rusya, İngiltere, Fransa, Almanya) nükleer anlaşma imzaladı.
- 20 Temmuz 2015:** Suruç katliamı. Kobani'ye geçmek üzere Suruç'ta toplanan bir grup gencin basın açıklaması sırasında bomba patladı: 32 kişi öldü, 104 kişi yaralandı.
- 22 Temmuz 2015:** ABD Başkanı Barack Obama, İncirlik mutabakatının imzalanması için Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı telefonla aradı.
- 22 Temmuz 2015:** Hükümet Sözcüsü Bülent Arınç, İncirlik mutabakatının Bakanlar Kurulu'nda imzaya açıldığını duyurdu.
- 23 Temmuz 2015:** Türkiye IŞİD'e karşı operasyon yaptı.
- 24 Temmuz 2015:** TSK, PKK'ye karşı kapsamlı operasyonlara başladı.
- 4 Ağustos 2015:** Doha Toplantısı. Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov, ABD Dışişleri Bakanı John Kerry ve Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Adil el Cubeyr üçlü görüşmesi.
- 4 Ağustos 2015:** Putin'in Suriye Planı ilan edildi.
- 13 Ağustos 2015:** Halep Operasyonu başladı ama etkili olmadı.
- 26 Ağustos 2015:** TSK ve Pentagon "Hava Görevlendirme Harekâtı" belgesini imzaladı ve 29 Ağustos 2015'te IŞİD'e karşı ortak hava operasyonu yaptı.
- 23 Eylül 2015:** Erdoğan ve Putin görüştü. Erdoğan dönüşte "Esad'lı geçiş sürecine" yeşil ışık yaktı.
- 28 Eylül 2015:** Putin ve Obama görüştü.
- 30 Eylül 2015:** Rusya, Suriye'de ilk kez hava saldırısı düzenledi.

MEHMET ALİ GÜLLER

İSİD Kara Terör

MEHMET ALİ GÜLLER

HÜKÜMET-PKK GÖRÜŞMELERİ

(1986-2011)

4. Basım

MEHMET ALİ GÜLLER

ABD'nin Neo-Osmanlı Projesi

BÜYÜK KÜRDİSTAN

4. Basım

100 yıl önce adı “Sevr”di, 100 yıl sonra “BOP” oldu,

Büyük Ortadoğu Projesi.

Genişletildi, “Geniş Ortadoğu Projesi” oldu.

Hedefe yeni yerler eklendi,

“Geniş Ortadoğu ve Kuzey Afrika Projesi” oldu.

Adı değişti, ancak özü hep aynı kaldı:

Bölgeyi parçalamak, yeni devletçikler kurmak.

Neden? Sömürebilmek için!

İngiliz ve Fransız emperyalizmi

100 yıl önce bu topraklara Sevr için saldırdı.

ABD iki kez Irak'a Sevr için saldırdı.

Ve ABD Suriye'ye yine Sevr için saldırdı.

ABD'nin Sevr'i, Basra'dan Doğu Akdeniz'e uzanan bir koridordu.

Bu koridorun geçeceği Irak, Suriye, Türkiye ve İran'ın

adım adım bölünmesi gerekiyordu.

İlk adımı Irak'ta attılar ve “Barzanistan” adı altında

Irak koridorunu kurdular, şimdi Suriye'de ikinci bir koridor

inşa etmeye çalışıyorlar.

Dün Irak'ta Özal'ı kullandılar,

bugün Suriye'de Erdoğan'ı kullanıyorlar.

Fakat şartlar artık değişti.

ABD daha zayıf, Atlantik Cephesi yekpare değil ve

bölge ülkelerinin arkasında bu kez somut olarak Rusya ve Çin var.

Üstelik İran, Irak ve Suriye bir blok olarak hareket ediyor.

Bu tablo,

Amerikan Koridoru inşa etmek için Suriye'ye Sevr dayatanlara

Lozan yanısıra üretmeye çalışmaktadır.

Kısacası Atlantik ile Avrasya Suriye'de çarpışmaktadır.

Elinizdeki kitap bu büyük çarpışmayı incelemektedir.

Sevr'e karşı Lozan savaşı!

Rafet Ballı'nın önsözüyle...

GÜNCEL-SİYASET

ISBN 978-975-343-974-9

9 789753 439749

₺20

